

**T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**AİLE İÇİ ŞİDDET NEDENİYLE KADIN KONUKEVİNDEN HİZMET
ALAN ŞİDDET MAĞDURU KADINLAR İLE KURULUŞTA GÖREV
YAPAN MESLEK ELEMANLARININ KADIN KONUKEVİ
HİZMETLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ: ANKARA
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Melike YALÇIN

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN

ANKARA –2014

**T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**AİLE İÇİ ŞİDDET NEDENİYLE KADIN KONUKEVİNDEN HİZMET
ALAN ŞİDDET MAĞDURU KADINLAR İLE KURULUŞTA GÖREV
YAPAN MESLEK ELEMANLARININ KADIN KONUKEVİ
HİZMETLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ: ANKARA
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Melike YALÇIN

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN

ANKARA –2014

KABUL VE ONAY

Melike YALÇIN tarafından hazırlanan “Aile İçi Şiddet Nedeniyle Kadın Konukevinden Hizmet Alan Şiddet Mağduru Kadınlar İle Kuruluşta Görev Yapan Meslek Elemanlarının Kadın Konukevi Hizmetlerine İlişkin Değerlendirmeleri: Ankara Örneği“ adlı bu çalışma jürimizce yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Kabul (sınav) Tarihi:...../...../.....

(Jüri Üyesinin Unvanı, Adı-Soyadı ve Kurumu):

İmzası

Jüri Üyesi :.....

Jüri Üyesi :.....

Jüri Üyesi :.....

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../20

Prof. Dr. Doğan TUNCER

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tezimin oluşmasında önerileri, yönlendirmeleri, ve desteği ile katkıda bulunan tez danışmanım hocam, Doç. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN'a,

Sosyal hizmet yüksek lisans programındaki eğitimim boyunca emeği geçen tüm hocalarıma,

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğündeki çalışma arkadaşlarım ve idarecilerime,

Tez süreci boyunca her zaman yanımda olan ve her türlü desteği sağlayan sevgili anneme, babama ve kardeşlerime,

Teşekkür ederim...

ÖZET

Kadına yönelik aile içi şiddet olgusu günümüzde toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmakta, bu bağlamda mevcut sorunun çözümüne yönelik devlet politikaları ve sunulan hizmetlerde değişim ve dönüşümlere gidilmektedir. Ancak, uzun vadede verilen hizmetlerin ne ölçüde yarar sağladığına ilişkin gerçekleştirilen çalışmalar yok denecek kadar azdır. Türkiye’de şiddete uğrayan kadınlara yönelik verilen hizmetlerin en önemlisi kadın konukevi hizmetidir. 1990’lı yıllardan itibaren ülkemizde kadın konukevleri hizmet vermeye başlamış olup günümüze kadar sayıları giderek artmıştır. Ancak söz konusu kuruluşların ihtiyaca cevap verecek yeterlilikte sayıya ulaşması hedeflenirken, mevcut hizmetlerin neler olduğu ve verilen hizmetlerin yeterliliğinin hem hizmet alanlar hem de hizmeti sunanlar açısından ele alınıp değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışma ile Ankarada Bakanlık ve yerel yönetimlere bağlı toplam altı kadın konukevlerinden hizmet alan 107 şiddet mağduru kadın ile konukevlerinde görev yapan 10 meslek elemanının kuruluştaki verilen hizmetlere ilişkin değerlendirmelerinin neler olduğu saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırma bir değerlendirme araştırması olup veriler nitel ve nicel yöntemler kullanılarak elde edilmiştir.

Konukevinden hizmet alan kadınlar, düşük sosyo-ekonomik ve eğitim düzeyine sahip, genellikle eşlerinden şiddet görmeleri nedeniyle konukevi hizmetine ihtiyaç duyan kadınlardır. Söz konusu kadınlar %46,7 oranı ile en çok 0-3 ay arası kuruluştaki kalmaktadırlar. Kadınlar kuruluştaki bulunan meslek elemanları ile ilişkilerini oldukça iyi olarak değerlendirmişlerdir. Araştırmaya katılan kadınların %74,8’si kuruluşun fiziksel özelliklerinden memnun olduğunu ifade etmiştir. Kadınlar kuruluştaki verilen hizmetlerden en çok %86,9 ile güvenlik hizmetini, %72,9 ile barınma hizmetini ve %63,6 ile hukuki destek hizmetini yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Bahse konu kadınlar en çok %36,4 oranı ile mesleki eğitime destek hizmetinden yararlanmadıklarından bahsetmişlerdir.

Kuruluşta görev yapan meslek elemanlarının beşi kadrolu, ikisi özel hizmet alımı ve  ek ders creti karşılığı çalışmaktadır. Meslek elemanlarının tümü aldıkları maaşı yetersiz bulmaktadırlar. Genel olarak yaptıkları işi sevmekte ancak mesleki doyum sağlayamadıklarını düşünmektedirler. Söz konusu kişiler görev yaptıkları kuruluşlarda yeterli sayıda meslek elemanı bulunmadığını, fazla iş yükleri olması nedeniyle mesleki çalışmalarını yerine getiremediklerini, hizmet içi eğitim ve süpervizyon desteğine ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Kadına yönelik şiddet alanındaki mevzuatın uygulanmasında sorunlar yaşadıklarını, özellikle kadınların beraberinde bulunan çocuklarının gizliliğinin sağlanması sıkıntılar yaşadıklarından bahsetmişlerdir. Çalıştıkları konukevlerinin salt barınma hizmeti sunduğunu, ancak kadınların güçlenmeleri için gereken psikolojik destek, geçici maddi yardım, mesleki eğitime destek, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlere ilişkin hizmetlerin sağlanması konusunda yetersiz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bakanlığa ve yerel yönetimlere bağlı konukevleri arasında işleyiş yönünden farklılıklar bulunduğunu da ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kadına karşı aile içi şiddet, kadın konukevleri, kadın konukevlerinde verilen hizmetler.

ABSTRACT

Today, we facing through the incidence of domestic violence against women as a social problem and in this context, for the solution of this problem, government policies and changes in services are being made. However, almost no conducted studies that regarding to provide long-term benefits for measure the extend of this kind of services. The women shelters service is the most important service that provided to women in Turkey. Since the 1990's, in our country, the women shelters services has begun and had increasing number till today. However, while aiming to make number adequacy of these services, it is important to evaluate and discuss in terms of both service suppliers and people that use services.

In this study, it has tried to determine that the evaluation of the services based on the views of 107 women who were victim of domestic violence and 10 staff of the shelters that bounded to Ministry and the local government in Ankara.

This study is an evaluation research, the data was obtained using the qualitative and quantitative methods.

The women that need service from shelters are often with low socio-economic and educational levels and they also need the service due to violence from their husbands. Said women in the organization with the highest rate that %46,7 remain with 0-3 months. Women have evaluated their relations with professional staff as pretty good. %74,8 of the women participating in the study stated that the organization is satisfying with the physical properties. Women stated also the most adequate service is the security service with %86,9 rate, after that the second adequate service stated by women participating with %72,9 rate that shelter services and the third most adequate service for women in organization is stated that legal support services with %63,6 rate. These services stated by the women are the most adequate services. On the other hand, the women stated that the least beneficial service is vocational education support service with %36,4.

In the organization, there are five permanent professional staff, two of them are from special service procurement and the three of them are working for additional courses pay. The all staff finds their salary are inadequate. Overall, they love the work they do in, but they think they can not to provide professional satisfaction. The people in staff have stated that they need to support in-service training and supervision because of the inadequacy of number in professional staff with also they stated they can not fulfill their professional work due to the higher workload. They also stated the issues they live that implementation of legislation in the field of violence against women especially in the provision of children of women's privacy. The professional staff in organization stated the shelter is only providing the shelter services to women that are victims of domestic violence, but psychological support for women's empowerment, temporary financial assistance, support on vocational training, social, artistic and sporting activities are stated by staff as inadequate. They have also expressed that the differences in terms of operations in guesthouses between bounded with Ministry and local government.

Keywords: domestic violence against women, women shelters, services provided in women shelters

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM I	5
1.1. Aile İçi Şiddet Tanımı ve Kapsamı.....	5
1.1.1. Şiddetin Tanımı ve Kapsamı	8
1.1.2. Fiziksel Şiddet	13
1.1.3. Duygusal/Sözel Şiddet.....	14
1.1.4. Ekonomik Şiddet.....	14
1.1.5. Cinsel Şiddet.....	14
1.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet.....	16
1.2.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Dünyadaki ve Türkiye'deki Durum.....	21
1.2.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri.....	23
1.2.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Kadın Üzerindeki Psiko-Sosyal Etkisi.....	29
1.2.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkisi.....	33
1.2.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Evlilik Üzerindeki Etkisi	36
1.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Yasal Düzenlemeler	37
1.3.1. Uluslararası Hukukta Kadına Yönelik Şiddet.....	37
1.3.1.1. Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW).....	38
1.3.1.2. Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Birleşmiş Milletler Bildirisi:	39
1.3.1.3. Pekin Eylem Platformu.....	41
1.3.1.4. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 11 Aralık 2003 Tarihli Toplantısında Aldığı 58/147 Sayılı, Kadınlara Karşı Aile İçi Şiddetin Ortadan Kaldırılması Konulu Kararı:	42

1.3.2.İç Hukukta Kadına Yönelik Şiddet.....	42
1.3.2.1.Anayasa	42
1.3.2.2.Türk Medeni Kanunu.....	43
1.3.2.3.Türk Ceza Kanunu.....	45
1.3.2.4.6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	47
1.4.Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Sunulan. Hizmetler	53
1.4.1 Kurum Bakımı Hizmeti	53
1.4.1.1. İlk Kabul Birimleri	53
1.4.1.2.Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri	55
1.4.1.3 Kadın konukevleri	56
1.4.1.3.1.Kadın Konukevlerinin Tarihçesi	58
1.4.1 3.2 Kadın Konukevlerinin Çalışma Esasları.....	58
1.4.1.3 3.Kuruluş Standartları.....	59
1.4.1.3.4 Başvuru, Kabul ve Hizmetten Yararlananlar.....	58
1.4.1.3.5.Kalış Süresi.....	63
1.4.1.3.6.Konukevinde Sunulacak Hizmetler	63
1.4.1.3.7.Kadın Konukevinden Ayrılma Süresi ve Sonrası.....	63
.....1.4.1.3.8.Kadın Konukevinde Çalışanların Niteliği.....	63
1.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sosyal Hizmet.....	65
1.5.1. Sosyal Hizmetin Amacı ve Kapsamı	67
1.5.1.2.Şiddet Mağduru Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları	67
1.5.1.2.1. Mikro Sosyal Hizmet Uygulamaları.....	67
1.5.1.2.2 Mezzo Sosyal Hizmet Uygulamaları	75
.....1.5.1.2.3. Makro Sosyal Hizmet Uygulamaları.....	74
1.6. Problem.....	76
1.7. Araştırmanın Amacı	77
1.8 Araştırmanın Önemi	78
1.9. Tanımlar	79
BÖLÜM II	80
YÖNTEM	80
2.1. Araştırmanın Modeli	80
2.2. Evren Ve Örneklem	81
2.3. Veri Toplama Aracı	84
2.4. Veri Toplama Süreci.....	85
2.5. Verilerin Çözümlemesi	84

BÖLÜM III.....	86
BULGULAR VE YORUM	86
3.1. Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Kuruluşta Verilen Hizmetlere İlişkin Değerlendirmelerine Yönelik Bulgular	86
3.1.1. Sosyo Demografik Bulgular	86
3.1.2. Kadın Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluş Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular	98
3.1.3. Bazı Değişkenler Açısından Kadın Konukevinden Hizmet Alan Kadınların Kuruluş İlişkin Değerlendirmeleri	120
3.2. Kadın Konukevinde Çalışan Meslek Elemanlarının Kuruluşta Verilen Hizmetlere İlişkin Değerlendirmelerine Yönelik Bulgular	126
3.2.1. Tanıtıcı Bulgular.....	126
3.2.2 Kadın Konukevlerinde Görev Yapan Meslek Elemanlarının Sundukları Hizmete İlişkin Değerlendirmeleri.....	127
3.2.2.1. Maaş Yeterliliği	127
3.2.2.2. Çalışmayı Sevmesi	128
3.2.2.3. Mesleki Doyum	129
3.2.3. Meslek Elemanlarının Kadın Konukevinde Verilen Hizmetlere Ve Örgütsel Yapıya İlişkin Değerlendirmeleri	131
3.2.3.1. Çalışma Şekli ve Hizmet Politikası	131
3.2.3.2. Mevzuat Yeterliliği.....	135
3.2.3.3. Sunulan Hizmetlerin Kadınlar Açısından Uygunluğu.....	137
3.2.3.4. Hizmetlerin İşlevselliği	146
3.2.3.5.Aile İçi Şiddeti Önleme Konusunda Kuruluşun Verdiği Hizmetler.....	148
3.2.3.6. Meslek Elemanı Sayısının Yeterliliği.....	150
3.2.3.7. Meslek Elemanının Vermesi Gereken Hizmetler.....	151
3.2.3.8. Ekip Çalışması ile ilgili Görüşler	152
3.2.3.9. Yeterli Hizmet Verme Konusunda Bireysel ve Kurumsal Engeller ve Çözümleri	153
3.2.3.10. Yeterli Hizmet Verme Konusunda Toplumsal Engeller ve Çözüm Önerileri	158
BÖLÜM IV	160
SONUÇ VE ÖNERİLER	160
4.1. Kadın Konukevinden Hizmet Alan Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri.....	160
4.2. Kadın Konukevinden Hizmet Alan Kadınların Konukevi ve Konukevinde Verilen Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeleri	162
4.3. Kadın Konukevinde Görev Yapan Meslek Elemanlarının Kadın Konukevlerinde Verilen Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeleri:.....	166

KAYNAKÇA	171
EKLER	183
Ek- 1 Ankara'daki Kadın Konukevlerinde Kalan Kadınlara İlişkin Görüşme Formu	183
EK-2 Ankara'daki Kadın Konukevlerinde Çalışan Meslek Elemanları İle Yapılacak Derinlemesine Görüşmeye İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	188
EK-3 Bilgilendirilmiş Onam Formu	190

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. Konukevinde Kalan Kadınların Yaşa Göre Dağılımları.....	86
Tablo 2. Konukevinde Kalan Kadınların Doğum Yerlerine Göre Dağılımları	87
Tablo 3. Konukevinde Kalan Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları	87
Tablo 4. Konukevinde Kalan Kadınların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları.....	89
Tablo 5. Konukevinde Kalan Kadınların Evlilik Şekillerine Göre Dağılımları	90
Tablo 6. Konukevinde Kalan Kadınların İlk Evlilik Yaşlarına Göre Dağılımlar	90
Tablo 7. Konukevinde Kalan Kadınların Toplam Evlilik Sürelerine Göre Dağılımları.....	91
Tablo 8. Konukevinde Kalan Kadınların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları	92
Tablo 9. Konukevinde Kalan Kadınların Daha Önce Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları.....	94
Tablo 10. Konukevinde Kalan Kadınların Sosyal Güvence Durumlarına Göre Dağılımları	94
Tablo 11. Konukevinde Kalan Kadınların Gelir Durumlarına Göre Dağılımları	95
Tablo 12. Konukevinde Kalan Kadınların Engel Durumlarına Göre Dağılımları.....	96
Tablo 13. Konukevinde Kalan Kadınların Evlilik Sayılarına Göre Dağılımları	96
Tablo 14. Konukevinde Kalan Kadınların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Dağılımları.....	97
Tablo 15. Konukevinde Kalan Kadınların Sahip Oldukları Toplam Çocuk Sayısına Göre Dağılımları.....	97
Tablo 16. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşta Birlikte Kalan Çocuk Durumuna Göre Dağılımları.....	98
Tablo 17. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşta Kalma Süresine Göre Dağılımları	100

Tablo 18. Konukevinde Kalan Kadınların Daha Önce Başka Bir Konukevinde Kalma Durumlarına Göre Dağılımları	101
Tablo 19. Daha Önce Başka Bir Konukevinde Kalan Kadınların Kalma Sürelerine Göre Dağılımları.....	102
Tablo 20. Konukevinde Kalan Kadınların Meslek Elemanları İle İlişkilerine Göre Dağılımları.....	103
Tablo 21. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Fiziksel Özelliklerini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	104
Tablo 22. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Barınma Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	105
Tablo 23. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Güvenlik Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	106
Tablo 24. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Psikolojik Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	108
Tablo 25. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Hukuki Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	109
Tablo 26. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Tıbbi Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	110
Tablo 27. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Geçici Maddi Yardım Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	111
Tablo 28. Konukevinde Kalan Kadınların İş Bulmaya Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	113
Tablo 29. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Kreş Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	115
Tablo 30. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Mesleki Eğitime Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	115
Tablo 31. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Grup Çalışması Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	117

Tablo 32. Konukevinde Kalan Kadınların Çocukları İçin Verilen Burs Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	118
Tablo 33. Konukevinde Kalan Kadınların Sosyal, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	119
Tablo 34. Kuruluştaki Kalma Süresi ile Kuruluşun Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşleri	120
Tablo 35. Kuruluştaki Kalma Süresi İle Verilen Hizmetlere İlişkin Görüşleri	121
Tablo 36. Kuruluştaki Kalma Süresi ile Meslek Elemanı İle İlişkileri.....	122
Tablo 37. Başka Kadın Konukevinde Kalma ile Kuruluşun Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşleri	123
Tablo 38. Daha Önce Başka Bir Kuruluştaki Kalma İle Verilen Hizmetlere İlişkin Görüşleri	124
Tablo 39. Daha Önce Başka Kuruluştaki Kalma Durumu ile Meslek Elemanı İle İlişkileri.....	125
Tablo 40. Meslek Elemanlarının Tanımlayıcı Özellikleri	126

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Türkiye’deki Kadın Konukevlerinin Sayı ve Kapasiteye Göre Dağılımları.....	81
Şekil 2. Ankarada Bulunan Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İle Yerel Yönetimlere Bağlı Kadın Konukevlerinin Kapasite Bilgileri ve Meslek Elemanı Sayıları	82
Şekil 3. Hizmetlerin İşlevselliği	147

KISALTMALAR

ASPB/BAKANLIK: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

İL MÜDÜRLÜĞÜ: Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

KANUN: 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

KONUKEVİ: Kadın Konukevi/Sığınmaevi/Sığınak

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

ŞÖNİM: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi

YÖNETMELİK: Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik

GİRİŞ

Kadına yönelik aile içi şiddet olgusu günümüzde toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmakta bu bağlamda mevcut sorunun çözümüne yönelik devlet politikalarında ve sunulan hizmetlerde değişim ve dönüşümlere gidilmektedir. Ancak, uzun vadede verilen hizmetlerin ne ölçüde yarar sağladığına ilişkin gerçekleştirilen çalışmalar yok denecek azdır.

Türkiye’de şiddete uğrayan kadınlara verilen hizmetlerin en önemlisi kadın konukevi hizmetidir. 1990’lı yıllardan itibaren ülkemizde kadın konukevleri hizmete açılmış olup günümüze kadar sayıları giderek artmıştır.

Kadın konukevlerinin temel amacı, şiddet mağduru kadına ve varsa çocuklarına barınma hizmeti sunmak, ancak barınma olanağı sağlarken bir yandan da kadının/çocuğun şiddet nedeni ile yaşadığı fiziksel-psikolojik travmanın etkilerini azaltmaya çalışmaktır. Bunun yanı sıra, kadın konukevleri, şiddet mağduru kadına ve çocuğuna gelecek planlaması yapmak, kadını güçlendirmek ve konukevi yaşantısı sonrasında tek başına ayakta durabilecek ekonomik, sosyal, çevresel, yasal ve psikolojik olanakları sağlayacak çalışmalar yapmaktır.

Bu açıdan bakıldığında kadın konukevlerinin sosyal hizmetin çalışma alanlarından biri olan aile, kadın ve çocuk alanlarının kesiştiği bir sosyal hizmet kuruluşu olduğunu söylemek mümkündür.

Sosyal hizmet birey, aile ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve sorunlarını çözmek amacıyla önleme, eğitim, müdahale, vaka yönetimi, destekleyici terapi, medikal tedavi ve araştırma hizmetlerini müracaatçının ihtiyaçları çerçevesinde bütünleştiren ve ihtiyaç sahiplerine sunan (Eppe, 2007; akt.: Bulut, 2011:101-102), kendisine ait misyonu, bilgi temeli, değerler sistemi, etik kuralları ve beceri repertuarı olan bir meslektir. Amerika Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği- National Association of Social Workers’a (1996) göre sosyal hizmetin birinci misyonu tüm insanların iyilik içinde olması, korunmasız, baskı

altına alınmış ve zayıf insanlara ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için yardım edilmesidir (akt.: Bulut, 2011:102). Bir meslek ve disiplin olarak sosyal hizmet, bireylerin sosyal işlevselliğini artırmak, çevreleriyle uyumlu bir yaşam sürdürmelerine yardımcı olmak, toplum kaynaklarının geliştirilmesini ve bu kaynakların birey, aile, grup, topluluk ve toplumun gereksinimleri yönünde kullanılmasını sağlamak amacıyla yürütülen örgütlü hizmetler ve programlar bütünüdür (Daşbaşı, 2013:102). Hopps ve Lowe (2008) sosyal hizmetin yaygın uygulama alanlarını; çocuklar, aileler, yaşlılar, mahkumlar, aile içi şiddet mağdurları, gey ve lezbiyenler, evsizler, göçmenler, kadınlar, engelliler, siyasal ve ekonomik savunuculuğa ihtiyaç duyanlar olarak sıralamıştır (akt.: Duyan, 2010:52).

Sosyal hizmet mikro, kişiler arası ilişkiler; mezzo, büyük gruplar ve yerel kuruluşlar; makro, yasalar ve politikalar düzeyinde uygulamalarını yürütür. Bireyler, küçük gruplar ve aileleri ön plana alan uygulamalarını yerine getirir. Bireyler, küçük gruplar ve aileleri ön plana alan mikro düzey uygulamalar tüm dünyada daha çok gündemdedir (Dominelli, 2004; akt.: Bulut, 2011:102).

Bu bağlamda yaşamış olduğu şiddet nedeniyle travma mağduru kadınlarla çalışırken klinik sosyal hizmet uygulamaları temelinde müdahalelerde bulunmak önemlidir.

1970'li yıllarda ortaya çıkan klinik sosyal hizmet çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Virginia Commonwealth Üniversitesi sosyal hizmet okulunca yapılan tanımda klinik sosyal hizmet; bireyler, aileler ve grupların psiko-sosyal sorunlarını önlemek ve çözmek için sosyal hizmet teori ve metodlarını kullanan bir uygulamadır. Bu sorunlar, davranışsal, duygusal, ruhsal yetersizlik ve zorluklarla ilgili olabilir. Klinik uygulama, psiko-sosyal bağlamdaki insan gelişimi teorilerinin uygulanmasını temel alır ve çokkültürlülük ve insan farklılıkları konularına odaklanır. Müdahaleler terapötik, destekleyici, eğitici ve savunucu aktivitelerden oluşur. Klinik sosyal hizmet çevre bağlamındaki ihtiyaçlar ve insan davranışları bilgisini, belirli sosyal hizmet kavramlarıyla bütünleştirir. Birey, aile ve grupların biyopsikososyal işlevsellikleri ile ilgili problemleri üzerinde durur. Klinik sosyal hizmet uzmanının amaçları, önleyici ve çözüm odaklıdır. Kullanılan metodlar çeşitlidir. Klinik psikoterapi, grup psikoterapisi ve aile terapisi kullanılır (Brandell,1997).

Klinik sosyal hizmette problem çözme ve değerlendirmeyi kullanmak için biyolojik, psikolojik ve sosyal bilimlerin bilgilerinden türeyen geniş kapsamda bilgi kullanılır. Klinik sosyal hizmet uygulayıcıları çeşitli görüşler üzerinde dursalar ve farklı terminolojileri kullansalar da ego-psikolojisi temelindeki bilişsel, kültürel ve sistem teorilerini daha fazla kullanmaktadırlar. Hangi görüşü seçerlerse seçsinler genellikle “durum içinde birey” ve “çevre içinde birey” yaklaşımını kullanırlar (Northen, 1994).

Ayrıca klinik sosyal hizmet uzmanları duygusal, ruhsal ve davranışsal yönden bireyler, çiftler ve grupların iyileştirilmesi için bütüncül psikoterapötik yöntemleri kullanır ve uygulamaların içeriğinde çevre içinde birey yaklaşımını ele alır. Müracaatçının sorununa göre, hangi teori ya da yaklaşımların kullanılacağına karar verir. Klinik sosyal hizmetin hedefi birey, aile ve grupların ihtiyaçlarına yönelik, kişi ve kişilerarası kaynakları müracaatçı yararına sunmak, psiko-sosyal işlevselliklerini artırmaktır. Klinik sosyal hizmetin konularını psiko-sosyal gelişim teorisi, psikopatoloji, kişiler arası ilişkiler, sosyal sistemler, çevre içinde birey ve strese önem veren kültürel faktörler oluşturur ([http://socialworkpodcast.blogspot.com/2009/08/theories-for-clinical-social work.html](http://socialworkpodcast.blogspot.com/2009/08/theories-for-clinical-social-work.html)).

Yukarıda da bahsedildiği üzere kadın konukevlerinde şiddet mağduru ve varsa beraberindeki çocuklarla çalışan sosyal hizmet uzmanları, klinik sosyal hizmet temelinde öncelikle ekosistem ve sistem yaklaşımı içerisinde şiddet mağdurunu bir bütün içerisinde ele almalı ve değerlendirmelidir. Kadının şiddete uğramasında alt sistemler arasında nasıl bir ilişki olduğu, bu alt sistemlerin tüm sistemi nasıl etkilediği üzerinde durulur. Şiddet mağduru kadın ile mikro düzeyde çalışırken de psiko-dinamik teoriler, bilişsel-davranışçı teoriler, hümanist teoriler ve post modern teoriler temelinde klinik sosyal hizmet bilgi ve becerisini kullanır.

Şiddet mağduru kadınlar ile çalışırken sosyal hizmet uygulamaları temelinde “vaka yönetimi” anlayışı önemli bir yer tutmaktadır. Vaka yönetimi, müracaatçının ihtiyaçları temelinde sosyal destek sistemlerini belirlemek ve değerlendirmek, toplum kaynakları ile müracaatçının ihtiyaçları arasında bağlantı kurmaktır. Bununla birlikte vaka yönetimi, müracaatçının ihtiyaçlarını karşılamada kaynaklar ve hizmetler arasında koordinasyon sağlama, planlama ve yönetim anlayışını içerir. Vaka yönetiminde hizmetler arasında idare, koordinasyon ve bütünleştirme müracaatçının bulunduğu yerden başlar. Vaka

yönetimi beş temel işlev üzerine kuruludur. Bunlardan ilki, değerlendirmedir. Problem ya da ihtiyaçlara karar verme sürecidir. İkincisi, planlamadır. İhtiyaçlara uygun hizmet temininde özel hedefler ve seçilmiş aktivitelerden oluşur. Üçüncüsü bağlantıdır. Müracaatçıyı, uygun hizmetlere havale etme ve bağlantı kurmadır. Dördüncüsü izlemedir. Müracaatçının ihtiyaçlarının karşılanmasında ki gelişimin değerlendirilmesidir. Beşincisi ise savunuculuktur. Müracaatçı adına hizmet vermek için müdahalede bulunmaktır (Compton ve diğerleri, 2005:260-261).

Bununla birlikte grup çalışmaları da klinik sosyal hizmet uygulamaları temelinde oldukça önemli bir yerdedir. Klinik grup çalışması; bireysel olarak üyelerin ve bütün olarak grubun sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamada amaç yönelimli bir aktivitedir (www.oup.com/us/ppt/.../Plionis_PP16.ppt). Grup çalışması grup üyelerinin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılayarak, kendi kişisel, grup, aile ve toplum sorunlarıyla daha etkili bir biçimde baş edebilmelerini sağlayan; amaca yönelik faaliyetlerin küçük gruplar aracılığıyla gerçekleştirdiği bir sosyal hizmet yöntemidir (Bulut, 1999).

Sosyal hizmet kuruluşlarından biri olan kadın konukevlerini şiddet mağduru kadınların güçlenme süreçlerinde geçici olarak barındıkları, yaşamış oldukları şiddet sonrasındaki hayatlarına yönelik karar verme sürecinde bulundukları kuruluşlar olarak tanımlayabiliriz. Ülkemizde devlet politikası olarak kadın konukevlerinin sayısının artırılması hedeflenmiştir. Ancak söz konusu kuruluşların mevcut hizmetlerinin neler olduğu ve verilen hizmetlerin yeterliliğinin hem hizmet alanlar hem de hizmeti sunanlar açısından ele alınıp değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bu bağlamda bu çalışmada Türkiye’de aile içi şiddete maruz kalan kadınlara konukevinde sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda konukevinin örgütsel yapı, hizmetler ve mesleki uygulamalar çerçevesinde ele alınması ve hizmet sunanlar ile hizmetten yararlananlar tarafından değerlendirilmeleri amaçlanmaktadır.

BÖLÜM I

1.1 Aile İçi Şiddetin Tanımı ve Kapsamı

Tarih boyunca gözlem, deneyim ve bulgular gösteriyor ki aile kurumunun tüm dayanıklılık ve sürekliliğine rağmen aile içi ilişkilerde cins, yaş, iş üstünlüğüne dayanan sorunlar ve farklılaşmalar yaşanmaktadır (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1995; akt.: Savaş 2003:3). Ortaçağ Avrupası'nda erkeklerin eşlerini, köleleri ve çırakları dayakla cezalandırma hakkı vardı. 1582'de basılan 13 yy. Salernitan Regimen of Health'de aile içi tecavüzün ortaçağ ve erken modern Avrupası'nda sık görüldüğü ve bu durumun açlık ve yoksulluğun kontrol ettiği erkeğin bireysel ve mahrem sorunu olduğu kabul ediliyordu (Fee ve diğerleri, 2002; akt.: Savaş, 2003:3).

Günümüzde şiddet her alanda olduğu gibi aile içerisinde de artış göstermekte ya da var olan şiddet toplumsal duyarlılık seviyesinin artmasıyla daha fazla gözler önüne serilmektedir. Genel olarak Türk aile yapısında meydana gelen şiddet, aile bireylerinin birbirine ya da bireylerden birinin diğerleri tarafından fiziksel veya duygusal yönden saldırıya uğraması olarak ifade edilmektedir (Kılıç ve Kocadaş, 2012:349).

1970'li yıllardan önce aile içi şiddet sosyal bir sorun olarak görülmemekte, özel alan içinde yaşanmaktaydı. Sonraları kadınlar yaşamış oldukları şiddet hakkında özel alan dışında da bahsetmeye başladılar. Böylece ilerleyen zaman içerisinde şiddet mağduru kadınlara ilişkin hareketin temelleri atılmaya başlandı (B Murray, 1988:76).

Aile ortamı bireyin dünyaya geldiği andan itibaren içerisinde yer aldığı, yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli bakım ve desteğin ona sunulduğu sosyal bir ortamdır. Aile kavramı ve psikolojik düzeyde aile; aile yapıları, ailedeki iletişim ve ailedeki yaşam döngüsü açılarından incelenebilir. Aile kimi zaman en büyük duygusal rahatsızlıkların, gerilim ve çatışmaların kaynağı da olabilir. Bireylerin olumlu davranış özelliklerini kazandığı ve geliştirdiği bir ortam olarak değerlendirilen aile ortamı, zaman zaman

olumsuz bazı yaşantıların örseleyici sonuçlarının da ortaya çıktığı bir ortama dönüşebilir (Kaymak Özmen, 2004:28).

Aile içi şiddet bir insan hakları ihlali olmasının yanı sıra bilinirliğinin az olması nedeniyle toplumsal bir sorun olarak ele alınmalıdır. Aile içi şiddet yalnızca kadın bağlamında bir sorun olarak ele alınmamakla birlikte çocuk, erkek, yaşlı, özürlüleri de etkileyen ve herkese karşı yapılan bir haksızlık olarak gün yüzüne çıkmaktadır (Songur, 2011).

Aile içi şiddet her zaman sosyal ve kültürel yapıyla alakalı olarak içinde bulunduğumuz toplumun sosyal ve kültürel normlarını yansıtır (Gracia ve Herrero, 2006; akt.: Aksakal ve Atasayar, 2011:3). Aile içi şiddet eylemleri cinsiyetler arasındaki güç ilişkilerinin eşitlik temeline dayanmadığı toplumlarda, sosyalleşme süreci ile öğrenilen davranış biçimleridir (Mor Çatı, 1996; akt.: Bozkurt Şenel, 2011:15) Aile içi şiddet pek çok durumda şiddete maruz kalma riskinin fazla olduğu toplumlarda sosyal açıdan normal kabul edilmektedir (İbiloğlu, 2012:205).

Aile içi şiddet genelde aile içinde en güçlü olanın en zayıf olana karşı işlediği suçtur (WHO Consultation, 1996; akt.: Mor Çatı Kolektifi, 1998; akt.: Yardım, 2001; akt.: Beşer ve Köse 2007:115). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) aile içi şiddeti; kendini aile olarak tanımlamış bir grup içerisinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, gerginlik boşaltmak amacıyla bir bireyden diğerine yöneltilen şiddet davranışı olarak tanımlamaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere şiddet sadece fiziksel değil, aynı zamanda cinsel, duygusal, ekonomik gibi şiddet türlerini de kapsamaktadır (Aksoy, 1993; akt.: Gökkaya, 1993; akt.: Şanlı, 2012:361).

“Şiddet ve Sağlık” konulu Dünya Raporu’nda şiddet, eylemin gerçekleştirildiği kişiler açısından üç yeni kategoride sınıflandırılmıştır. Buna göre; kişinin kendisine yönelik şiddet, kişiler arası şiddet ve kolektif şiddet olmak üzere üç tip şiddet vardır. En yaygın olan şiddet biçimlerinden olan ancak özel ilişkiler çerçevesinde gerçekleştiğinden çoğunlukla kapalı kapılar ardında kalan aile içi şiddet kişiler arası şiddet sınıflandırmasına girmektedir. Bu bağlamda aile içi şiddet eşler ve aile bireyleri arasında çoğunlukla ev

içerisinde yaşanan şiddet olarak tanımlanabilir (Arın, 1996; akt.:Dünya Sağlık Örgütü, 2002; akt.: İnce ve Page, 2008:82).

Aile içi şiddet dezavantajlı olan tüm aile üyelerini kapsamaktadır ve bu bağlamda, çoğunlukla kadın olmak üzere eşleri, çocukları, kardeşleri, yaşlıları, bakıma gereksinimi olan özürllüleri hedef alabilmektedir (Vahap, 2002; akt.:Kaygusuz ve Kalkan, 2012: 384).

Aile içerisinde yaşanan en yaygın şiddet erkeğin eşini ya da birlikte yaşadığı dövmesidir. Çünkü şiddet uygulayan kişi kendi özel mekanında toplumsal baskıdan uzakta ve istediği biçimde otoritesini kullanabilmektedir. Dünya Sağlık Örgütünün yayınladığı rapora göre ise şiddet en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olarak gerçekleşmektedir (Güler ve diğerleri 2005; akt.: Bilican ve Gökkaya, 2009:169).

Bireyler fiziksel saldırganlığın kabul gören bir davranış biçimi olabileceğini öncelikle aile üyeleriyle yaşadıkları deneyimler aracılığıyla öğrenirler. Daha sonraki yaşamlarında öğrendikleri bu saldırgan davranış ve tutumları kendi özel ilişkilerinde de sürdürme eğiliminde olabilirler. Bunun sonucunda aile içi şiddet olgusu ortaya çıkmaktadır (Bilici ve Yıldız, 2012:293). Eşler arasında özellikle kadını güçlü kılacak şekilde eğitim, kariyer, gelir gibi konularda bir güç dengesizliği yaşanıyorsa aile içi şiddetin yaşanma olasılığı artmaktadır (Altınay ve Arat, 2007; akt.: İnce ve Page, 2008:85).

Dünya çapında yapılmakta olan çalışma ve araştırmaların sonuçları, pek çok kadının sürekli olarak birlikte yaşadıkları erkekler veya kocaları tarafından şiddete maruz bırakıldıklarını ve bu şiddetin sınıf, etnik köken veya sosyo-ekonomik düzey gözetmeksizin uygulandığını ortaya çıkarmaktadır. Aile içinde uygulanan şiddette, kadın olmak, şiddete maruz kalma riskini artıran başlıca öğedir Eşler arasında yer alan aile içi şiddet herhangi bir eşin diğerine uygulaması şeklinde görülse de, yapılan araştırmalar eşler arasında şiddet vakalarının %90'ından fazlasında kadınların şiddete maruz kaldığını göstermektedir (İlkkaracan, 1996; akt.: Bilici ve Yıldız, 2012:294). Toplumun kendi yapısal temeli içinde yer alan erkek otoritesi hem aile içinde hem de aile dışında üretilerek kadını erkeğe kıyasla ikincil konuma yerleştirmektedir. Kısacası şiddete maruz kalmanın tek sebebi kadın olmaktır (Bilici ve Yıldız, 2012:294).

Aile içi şiddet üzerine yapılan çalışmaların ortak görüşü aile içi şiddetin nedenini bireysel düzlemde çok toplumsal düzlemde ele almaktadır. Bu araştırmalara göre şiddet, ailenin yapısı ve işlevlerinden, aynı zamanda bu aileyi içerisinde barındıran toplumsal yapıdan kaynaklanmaktadır. Özel alanda ortaya çıkan şiddet, erkek egemenliğinin meşrulaştırılmasından, erkeğin daha değerli görünmesinden ve kamusal alandaki ataerkil siyasi ve ekonomik kurumların egemenliğinden bağımsız düşünülemez (Demir Akçer, 2006).

Özet olarak aile içi şiddet geçmişten günümüze kadar var olan ve genellikle erkekler tarafından kadınlara ve çocuklara yönlendirilen bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile içi şiddetin bir sorun olarak algılanması ise ancak yakın zamanda olmuştur. Günümüzde aile içi şiddetin pek çok nedeni olmasına karşın, erkek egemen sosyal ve kültürel yapıyla ilişkili olduğu ifade edilmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rolleri temelinde şekillenen aile içi şiddeti en çok kadınlar yaşamakta, bu da kadına yönelik aile içi şiddet olgusunu karşımıza çıkarmaktadır.

Aile içi şiddet olgusu günümüzde sıkça karşılaşılan bir sorundur. Özellikle kadına yönelik aile içi şiddet vakaları giderek artmakta olup, söz konusu soruna yönelik çözüm arayışları halen devam etmektedir. Bu bölümde şiddet olgusu kapsamında aile içi şiddet ve kadına yönelik aile içi şiddet tartışılacak olup, şiddet türlerine yer verilecektir.

1.1.1. Şiddetin Tanımı ve Kapsamı

Şiddet olgusu çok farklı uygulama şekilleri ve boyutları ile tüm dünyada genel bir sorun alanını oluşturmaktadır. Günümüzde yaygın şekilde varlığını sürdüren şiddet , pratiklerini, ev içinde, okullarda, kitle iletişim araçlarında, işyerlerinde, sokaklarda kısaca özel ve kamusal yaşamın her aşamasında farklı şekilleriyle gözlemlemek mümkündür. Bu bağlamda, gündelik yaşamın bir parçası olarak şiddet, insanların iletişim ve etkileşim içinde bulunduğu tüm alanlarda karşımıza çıkmaktadır (Kızmaz, 2006; akt. Bozkurt Şener, 2001:9).

Coğrafi anlamda sınır tanımayan, ekonomik anlamda gelişmişlik düzeyine ve eğitim düzeyine bakılmaksızın tüm dünya ülkelerinde ve kültürlerinde görülen şiddet, ülkemizde de önemli bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkmakla birlikte sıklık ve yaygınlığı her geçen gün daha da artmaktadır. Bunun yanı sıra şiddete ilişkin devlet politikaları yeniden yapılandırılmaya başlamakta ve konuya ilişkin verilen hizmetlerle ilgili iyileştirme çalışmaları ise devam etmektedir (Bilican ve Gökkaya, 2009).

Şiddet varlığının insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen toplumsal bir sorun olarak ele alınması oldukça yenidir. 19. yüzyıla kadar şiddet olgusu tek başına bir inceleme konusu olmamıştır. İlk olarak çocuklara yönelik şiddet üzerinde durulurken, 1970’li yıllardan itibaren kadınlara ve yaşlılara yönelik şiddetin de varlığı gündeme gelmiş ve bunların çeşitli şekillerde tanımları yapılmıştır (Arslan, 1998; akt.:Akpınar, 2010:22). İnsanın doğuşu ile ortaya çıkan şiddet kavramı kendisini çok farklı biçimlerde göstermekle birlikte hem bireysel hem de toplumsal düzlemde karşımıza çıkmaktadır (Kocacık, 2001; akt.: Ünal ve diğerleri, 2011:186).

Şiddet çok çeşitli ve boyutludur. Şiddet kavramı, saldırganlığı da kapsar. Saldırganlık zorlayıcı davranışların bir bütünüdür. Bir davranışın şiddet özelliği gösterip göstermediğine karar verirken, o davranışın kasıtlı olması, kötü niyetle yapılmış olması, karşıdaki bireye zarar vermesi, bireyin davranışın kötü niyetle yapıldığını düşünmesi ve sosyo-kültürel ortamın eylemi şiddet olarak kabul etmesi koşulları aranır. İçsel süreçlerle yakın bağlantısı da göz önünde bulundurulduğunda şiddetin kültürden kültüre bazı farklı özellikler gösterebildiğini ve sonuçta en ilkel davranış modellerinden birisi olarak “iktidar” kavramı çerçevesinde anlaşılabilceği görülmektedir (Gülçür ve İlkaracan, 1996; akt.: Çetiner, 2006:3).

Günümüzde şiddetin pek çok tanımı yapılmış olmakla birlikte genel anlamda; sahip olunan gücü kullanarak karşıdakinin veya kendisinin beden ve ruh bütünlüğünü zarara uğratacak her tür davranış olarak kabul edilebilir (WHO Consultation, 1996; akt.: Beşer ve Köse, 2007:115).

Köknel şiddeti; “kızgınlık, öfke, kin, nefret, düşmanlık gibi duygu durumlarının etkinlik kazandığı saldırganlık” biçiminde tanımlamaktadır (1996).

Demiröz ise “başkalarına karşı zarar verici, aşağılayıcı, kötü davranışlarda bulunma, iyi niyeti kötüye kullanma, dayak, tokat gibi saldırgan davranışlar” olarak tanımlamaktadır (2001).

Şiddeti yalnızca başkasının bedenine yönelik ve fiziksel şiddet temelinde tanımlayan yazarlarda vardır. Örneğin Karabağ’a göre şiddet; isteyerek ve bilerek bir başkasının bedenini yaralamaya, ona zarar vermeye yönelik güç kullanımına dayalı bir eylemdir. Yani şiddet isteyerek ve bilerek bir başkasının bedenini yaralamaya, ona zarar vermeye yönelik güç kullanımına dayalı bir eylemdir. Şiddet bir insanı bedensel olarak yaralamaktan veya ona dayak atmaktan başlayan, silahla yaralamaya, işkenceye, sakat bırakmaya ve nihayet öldürmeye kadar varan geniş bir eylem alanını kapsar. Şiddetin gelip dayandığı en son nokta öldürmektir. Belirli bir şiddet eylemi olarak öldürme fiili mutlak şiddet diye tanımlanır (Karabağ, 2010).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) şiddeti, “fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması” durumu olarak tanımlamaktadır (Arın, 1996).

Şiddetin tanımı yapılırken dar anlamda ve geniş anlamdaki tanımına bakacak olursak; Ünsal, dar anlamıyla şiddeti; fiziksel şiddetin insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen, sert ve acı verici bir edim olarak tanımlamıştır. Bu kapsamda mala, cana, bedensel bütünlüğe, birey özgürlüğüne karşı bir tehdit oluşturmasının mümkün olduğu ifade edilmiştir. Burada da mevcut şiddetin başkasına yöneltileceği gibi, intihar girişimleri biçiminde bireyin kendisine yönelik olarakta ele alınabileceği vurgulanmıştır (Ünsal, 1996; akt.: Kocacık, 2001:3).

Geniş anlamıyla ise şiddet; insan üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileri açıkça ölçülmeyen, dolaylı ve somut bir biçimde hissedilen çeşitli baskılardır. Örneğin ekonomik şiddet, medya terörü, enflasyon, işsizlik, trafik korsanlığı, doğanın ve tarihsel çevrenin tahribi, sağlıksız kentleşme gibi (Ünsal, 1996; akt.: Erten Ardalı, 1996; akt.: Kocacık, 2001:4).

Şiddet denilince akla ilk olarak fiziksel şiddet gelir, fiziksel olmayan ancak fiziksel şiddetin ruhsal ve bedensel anlamda oluşturduğu tahribat kadar etkili olan diğer şiddet biçimleri de oldukça yaygındır. (Uçar, 2003; akt.: Şahin, 2010:29). Altun ve Bek' in 2007 yılında gerçekleştirdikleri bir çalışmaya göre, aile içi şiddet haberleri ile ilgili medyada en çok fiziksel şiddete yer verilmekte, bunun ardından cinsel şiddet haberleri gelmektedir (akt.: Owen ve Owen, 2008). Şiddet türlerini sınıflandırırken birbirinden kesin çizgilerle ayırmak kimi zaman mümkün olmamaktadır. Örneğin fiziksel şiddete maruz kalan bir şiddet mağduru bu nedenle psikolojik olarakta zedelenmektedir. Her bir şiddet türü mağduru duygusal, psikolojik ve sosyal bağlamda etkilemektedir (Fazlıoğlu, 2013).

Kötü bir söz, aşağılama, hakaret, tokatla başlayan şiddetin derecelendirilmesi son derece sakıncalıdır. Yaşanan şiddetin “sadece birkaç tokat” şeklinde algılanması, şiddetin önemsizleştirilmesi ve sonucunda şiddeti uygulayanın mazur görülmesini yaratmaktadır. Bütün bunlar şiddettir ve daha birçok biçimde kadınlar şiddeti deneyimler. Örneğin bir eve kapatılmak, evde parasız bırakılmak, bir birey olarak kadınların sahip oldukları hakları kısıtlamak gibi (İnceoğlu ve Kar, 2010).

Literatürde, şiddet davranışının farklı türleri olduğu ifade edilmektedir;

1.1.2.Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet türü, hafif yaralanmalara neden olan eylemlerden cinayete kadar geniş bir yelpazede görülebilmektedir. Tanım bağlamında ise; cezalandırmak amacıyla fiziksel olarak karşısındakine karşı her türlü zararı verecek yöntemlerin kullanılmasıdır. (Bozkurt Şener, 2011). Aynı zamanda başkasının vücut bütünlüğüne zarar veren, ona acı çektiren her türlü saldırı fiziksel şiddet olarak nitelendirilebilir (Özgentürk ve diğerleri, 2012). Tokat atmak, dövmek, vurmak, itmek, ısırarak, duvara vurmak, yaralamak, yakmak, boğazlamak, silahla yaralamak, sarsmak, öldürmeye çalışmak fiziksel şiddet içeren eylemlerdir (Owen ve Owen, 2008). Şiddet sorunsalının temelinde fiziksel şiddet bulunmaktadır. Karabağ, şiddetin asıl konusunun bir kişi ya da gruba yönelik olarak uygulanan kaba güç olduğunu ifade etmektedir (2010). Şiddetle ilgili yapılan araştırmalar, kadınların çoğunun yaşamları boyunca bir yakını tarafından fiziksel şiddete ve istismara

uğradığını göstermektedir (Bilican ve Gökkaya, 2009:171). Bunun yanı sıra Samsun’da kadının durumuna ilişkin gerçekleştirilen bir araştırma kapsamında fiziksel şiddete maruz kalan kadınların cinsel şiddete de maruz kaldıkları tespit edilmiştir. “Aşağılamak ve küfür etmek” kullanılan en yaygın şiddet biçimidir (Şener ve diğerleri, 2013:56).

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasının bulgularına göre; ülke genelinde yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı %39 olarak saptanmıştır. Başka bir ifadeyle her 10 kadından dördü eşi veya birlikte olduğu kişiler tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Yine aynı araştırmaya göre, fiziksel şiddet içeren davranışlar arasında en fazla belirtilen şiddet biçimi “tokat atma ya da bir şey fırlatma” dır. Evlenmiş her 100 kadından 37’si bu davranışa yaşamının herhangi bir döneminde maruz kalmıştır (2009:46-48).

Kadın Dayanışma Vakfı’nın 2001 yılında gerçekleştirdiği araştırma verilerine göre ise her 100 kadından 97’si en az bir kez eşinden, babasından ya da yakınlarından şiddet görmektedir. Kadınların %20’si ise tehlikeli aletlerle tehdit içinde yaşamaktadır (Senotier ve diğerleri, 2004:30).

Gelişmiş ülkelerde yapılan araştırmalardaki aile içinde yaşanan şiddet oranlarına bakıldığında ise; Japonya’da kadınların %67’sinin, Washington’da yapılan bir araştırmaya göre ise %27’inin fiziksel şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır (Weingourt, 2001; akt.:Abbott, 1995; akt.:Beşer ve Köse, 2007:115).

Kadına yönelik fiziksel şiddetin en ağır biçimlerinden biri töre/namus adına uygulanan şiddettir. Namus cinayetleri; kültürel olarak onay gören, geleneği bozan aile bireylerine ve özellikle kadınlara yönelik bir şiddet eylemi olarak tanımlanabilir. Ailede uysal ve namuslu rolünü zorlayan kızlara ve kadınlara karşı gerçekleştirilen bir şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadının gittiği yer, yabancı kişilerle konuşması, evlilik dışı ilişkisinin olması, evlilik dışı hamile kalması, bakire olmaması, ailenin ya da akrabalarının uygun gördüğü kişi ile evlenmek istememesi, boşanması gibi sebeplerle kadına eşi ya da akrabaları tarafından şiddet uygulanması ya da öldürülmesi töre/namus cinayetleri kapsamında ele alınmaktadır (Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı, 2012:7, Kocacık, 2001:5). Araştırmalara göre cinayet suçundan hüküm giyenlerin %10’unun ailelerinin namusunu, onurunu kurtarmak amacıyla cinayet işlediklerini ortaya koymaktadır. Hüküm

giyenlerin büyük bir çoğunluğu işledikleri suçun cinayet olmadığını, namus, onur savaşı olduğunu, bu savaşı kazandıklarını, böylece toplumda onurlu, saygın bir insan olarak yaşayacaklarını söylemişlerdir (Köknel, 1996).

1.1.3.Duygusal/Sözel Şiddet

Somut fiziksel bulguların bulunmamasına rağmen, sağlık konusunda tedavisi zor olan rahatsızlıkların başında duygusal şiddet gelmektedir (Bilican ve Gökkaya, 2009:173). Aşağılayıcı sözler söylemek, zaafı ile alay etmek, aşırı genellemeler yapmak (“sen hep böylesin”, “bunu her zaman yaparsın” gibi), suçlamak, küfür etmek, küçük düşürmek, hakaret etmek, yüksek sesle bağırarak, çelişki içinde bırakmak, korkutmak, sakatlamak, sosyal ve meslek yaşamını bozmakla tehdit etmek, doğrudan iletişimi kesmek, surat asmak, konuşmamak, kendisini ve düşüncelerini ifade etmesini engellemek, sosyal hayatını katı kurallarla sınırlamak, çevresiyle bağlantısını koparmak duygusal/sözel şiddet kapsamı içinde yer alır (Owen ve Owen, 2008; akt.: Otaran ve diğerleri, 2008).

Duygusal şiddet kapsamında erken yaşta evlilikler sorunsal da büyük önem taşımaktadır. Kız çocuklarının rızası alınmadan gerçekleştirilen bu evlilikler, söz konusu kişilerde bireysel travmalar yaşatmakla birlikte, duygusal şiddet yaşamalarına neden olmaktadır. Çoğu kez başlık parası için gerçekleştirilen bu evliliklerde kızlar kendilerinden yaşça büyük erkeklerle evlendirilmektedir. Bu nedenle erken yaşta evliliklerde kadınlara yapılan şiddet kapsamında ele alınabilir (Bilican ve Gökkaya, 2009). Duygusal/psikolojik şiddetin süreklileşmesi toplumda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaygınlaşmasına ve sağlıklı iletişim süreçlerinin zayıflamasına yol açarken, gelecek kuşakların şiddet yaşama riskini de artırır. Ve netice olarak daha sağlıklı bir toplum yapısına yol açılmasına neden olur (Sallan Gül, 2011).

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasına göre ülke genelinde evlenmiş her 100 kadından 44’ü duygusal istismar biçimlerinden en az birine hayatlarının herhangi bir döneminde maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü 2009:52). Bu da fiziksel şiddet kadar duygusal/sözel şiddetin de yaygın olduğunu göstermektedir.

1.1.4.Ekonomik Şiddet

Birini kontrol etmek ya da cezalandırmak amacıyla ekonomik olarak sınırlamak, onu temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak hale getirmek için yapılan her türlü hareket ekonomik şiddet olarak kabul edilmektedir (Özgentürk ve diğerleri, 2012:59). Evin masraflarını karşılamamak, aile bireylerine gerekli harçlığı vermemek, çalışma yaşamını kısıtlamak, parasını elinden almak, malı/mülkünü kontrol etmek, nereye para harcadığını kontrol etmek, para yönetimi konusunda eleştirmek ve etiketlemek ekonomik şiddet kapsamında ele alınmaktadır (Owen ve Owen, 2008). Toplum tarafından kadınlara ve erkeklere atfedilmiş olan roller ve sorumluluklar, diğer bir ifadeyle toplumsal cinsiyet rolleri, gereği evi geçindirme, para kazanma yükümlülüğünün asıl olarak erkeğe verilmiş olması, kadına ekonomik şiddet uygulanmasına zemin oluşturmakta, ayrıca çoğu kez ekonomik şiddetin göz ardı edilmesine, çoğu durumda da ekonomik şiddetin varlığına dair bir algı, farkındalık oluşamamasına yol açabilmektedir (Bozkurt Şener, 2011).

Ekonomik şiddet kadının ekonomiden uzaklaşmasına, üretimden çekilmesine, iş saati ve ücret kaybına neden olurken, sağlık harcamalarının artmasına, şiddet önleyici sistemler kurulmasına, şiddetle mücadeleyle yönelik eğitim programlarının artmasına yol açar. Ayrıca gerektireceği sosyal, yargısal, tıbbi hizmetler ve diğer kamu hizmetleri nedeniyle ekonomiye zararı da olabilmektedir (Sallan Gül, 2011).

1.1.5 Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet her çeşit cinsel saldırı, her türlü fiziksel ve sözlü taciz şeklinde olabilir (Özgentürk ve diğerleri, 2012). Evli bile olsa kadını istemediği yerde, istemediği zamanda ve istemediği biçimde cinsel ilişkiye zorlamak, cinsel içerikli imalarda bulunmak, cinsel içerikli sözcükler söylemek, fuhuşa zorlamak, cinsel yaşamlarında kadını aşağılayıcı davranışlarda bulunmak, kız çocuklarının sünnet edilmesi, ensest gibi davranışlar cinsel şiddet davranışı olarak sıralanabilir. Aynı zamanda kız çocukların doğmadan ya da doğduktan sonra öldürülmeleri, erken yaşta evlendirilmeleri, kadının sünnet edilmesi, erken gebeliklerin yaşanması ve korunmanın engellenmesi ile namus bahanesiyle kadına

yönelik suç işlenmesi de cinsel şiddet kapsamında değerlendirilmektedir (Owen ve Owen, 2008; akt.: Bilican ve Gökkaya, 2009:172). Toplumda mahrem bir alan bir tabu olarak görülen cinsel şiddet çoğu zaman gizlenen, bu nedenle tespiti oldukça güç bir olgudur. Cinsel şiddetin buna maruz kalan bir kadının üzerinde konuşmakta en çok zorlandığı şiddet türü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (UAÖ, 2009; akt:Bozkurt Şener, 2011:13).

Cinsel şiddet kadının vücudunda fiziksel zarar, ruhsal-duygusal olumsuzluklar, cinsel bozukluklar ve sapmalar, çok eşlilik, fuhuş, riskli cinsel ilişkilerin erken yaşanması gibi durumların ortaya çıkmasına yol açabilir. Ayrıca kadın intiharları ve intihar girişimlerinin yanında, ensest ve çocuk istismarının yaşanma riskini de artırır (Sallan Gül, 2011). Cinsel şiddet türü içinde yer alan fuhuşa/fahişeliğe zorlama ise dünyada büyük bir sektörü oluşturmakla birlikte, buna zorlanan kadınlara yönelik insan hakları ihlali gerçekleşmekte ve aile desteğinden uzakta cinsel yolla bulaşan pek çok hastalık ihtimali ile birlikte yaşamak durumunda kalmaktadırlar (Bilican ve Gökkaya, 2009:172).

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasının verilerine göre ülke genelindeki evlenmiş her 100 kadından 11’i hayatının herhangi bir döneminde çeşitli nedenlerle korktuğu halde cinsel ilişki yaşadığını ifade etmiş ve her 100 kadından dokuzu zorla cinsel ilişkiye girdiğini söylemiştir (2009:50).

Ülkemizde 162 evli kadın ile yapılan bir araştırmaya göre ise, kadınlar %91 oranında eşlerinden şiddet gördüklerini ve %59.7 oranı ile maruz kaldıkları şiddeti fiziksel şiddet olarak tanımlamışlardır. Söz konusu kadınların hiç biri cinsel ve ekonomik şiddeti ifade etmemişlerdir. Bu kapsamda; kadınların yaşamış oldukları şiddeti fiziksel şiddet olarak algıladıkları, diğer şiddet türlerine ilişkin ise farkındalıklarının oluşmamış olabileceği düşünülmektedir (Güler ve diğerleri, 2005:52-53).

Temel olarak dört ana başlıkta toplanan şiddet türleri, asıl olarak aile içinde ve ağırlıklı olarak da eşler tarafından uygulanmaktadır. Bu kapsamda, eş şiddeti kadınların yaşamlarının “belirleyici bir boyutunu” oluşturmaktadır (Altınay ve Arat, 2007; akt: Bozkurt Şener, 2011:15). Bu noktada kadına yönelik şiddetin bir alt türü olarak aile içindeki şiddeti; fiziksel, duygusal/sözel, cinsel ve ekonomik şiddeti içeren bir örüntü olarak tanımlamak doğru olacaktır (Bozkurt Şener, 2011).

1.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet

Kadına yönelik şiddet yüzyıllardır ataerkil toplumlarda kabul edilen bir davranış olarak süregelmiştir (B. Cannon ve S. Sparks, 1989:203). Tarihteki bulgular kadınlara yönelik şiddet içerikli davranışların her bir ırk, kültür, din, ulus ve ideolojilerdeki erkekler tarafından yapıldığını ve kadınların insan olarak değil sadece bir nesne, bir ödül ve savaşın bir hatırası olarak her türlü şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir (İnce ve Page, 2008:81). Şiddet her toplumda ve her dönemde var olmuş ve var olacak bir sosyal olgudur. Kadınların fiziksel istismarı ise binlerce yıl öncesine dek uzanmaktadır. Arkeologlar erkek mumyaların kemiklerinde %9-20 kırığa rastlarken, kadın mumyalarda bu oranın %30-50 olduğunu bildirmişlerdir. Bu kırıklar savaştan çok bireysel şiddete bağlı olduğu düşünülen kafa kırıklarıdır (Erbek, 2004; akt.: Şahin ve Yetim, 2008:48). Kadına yönelik şiddet, yapılan antropolojik çalışmalara göre Papua Yeni Gine’de bazı yerli toplulukları dışında dünyada neredeyse her toplumda görülmektedir (Şahin ve Yetim, 2008:48). Eski Roma’da erkekler eşlerini dövebilir, hatta boşayabilirdi. Ayrıca erkekler eşini zina, toplum içinde sarhoşluk ya da halka açık oyunlara gitme gibi durumlarda öldürme hakkına da sahipti. İngiltere’de on yedinci yüzyılda yasalar erkeklere, doğru yoldan ayrılan karısını fiziksel olarak cezalandırma hakkını vermektedir (Lowdermilk ve diğerleri ,2011; akt.:Güleç ve diğerleri, 2012:122). Kadına yönelik şiddete ilişkin yasal ve tıbbi çalışmalar ise 1800’lü yıllara dayanmaktadır. Kadına yönelik şiddeti suç sayan ilk yasa Maryland’de 1883’te yapılmıştır (Kandemir, 2007:14).

Türk kültür tarihinde ise avcı, toplayıcı ve göçebe Türklerde soydanlık zincirinin kökeninde ana soyu esaslı bulunmakla birlikte kadın ve kutsallık özdeşleştirilmekteydi. Zamanla göçebe Türklerde sahibi bulunduğu sürü aracılığıyla ailesini besleyen kişinin erkek olduğu, kadının sadece erkeğinin, kendisinin ve çocuklarının bakımını üstlendiği kamusal fonksiyonunun olmadığı kabul görmüş ve dolayısıyla da kadının toplumsal itibarında azalma olmuştu. Kadının toplumsal açıdan tek işlevselliği cinsellik, tek saygınlığı ise analık kavramına indirgenmişti (Turan, 1998; akt.: Savaş, 2003:3).

Aile içi şiddetin algılanması ve tanımlanması her zaman toplumun ve bireylerin kültürel değerleri üzerinde şekillenmektedir. Bu nedenle şiddetin kullanımı, toplumun benimsediği ve meşru gördüğü bir amaç için gündeme geldiğinde o davranışın şiddet olarak algılanıp algılanmaması da oldukça güç olmaktadır. Birçok toplumda kadına şiddet uygulaması kabul edilebilir bir davranış olarak algılanmakta ve evliliğin sıradan bir özelliği olarak görülmektedir (Güler ve diğerleri, 2005; akt.: Kılıç ve Kocadaş, 2012:350). Erkeklerin disiplin ve kurallarına uymaları için kadınlara karşı yaptıkları davranışlar, günümüzde şiddet olarak algılanmaktadır (Hanson, 2002; akt.:Miller ve diğerleri, 2009:361).

Bütün toplumlarda aile içi şiddetin var olduğu iddia edilmesine rağmen 1970’lerin ortalarına kadar kadına yönelik şiddetin çok küçük bir kadın grubunu etkilediği, bu kadınların da olayların gelişmesini sağlayan saldırgan ve mazoşist kişiliğe sahip kişiler olduğu, bu sebeple de üzerinde durulmasının çok da gerekli olmadığı yönünde bir inanç olduğu hakim idi (İçli, 1995; akt.:Bilici ve Yıldız, 2012:293). Ancak günümüzde yapılan çalışmalar bu görüşün doğruluğunu desteklemediği gibi çok ciddi boyutlarda aile içi şiddetin yaşandığı özellikle de kadına karşı şiddet uygulandığını göstermektedir (Bilici ve Yıldız, 2012:293).

Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonunun 1993 yılında kabul ettiği Kadına Karşı Şiddet Bildirgesinde kadına yönelik şiddet, “cinsiyete dayalı ve kadınlarda fiziksel, cinsel, psikolojik herhangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran ve her türlü davranış, tehdit, baskı ve kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi biçimde engellenmesi” şeklinde tanımlanmıştır (Arın, 1996; akt.:Tufan Yeniçıktı, 2012:245).

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin yaygın bir biçimde gündeme gelmesi 1980’lerde kadın hareketinin canlanması ile mümkün olmuştur. 1988 ve sonrasında açık oturumlar, konferanslar ve benzer çalışmalarla toplumun şiddete olan ilgisi ve duyarlılığı giderek artmıştır (Eşkinat, 2012:331).

Kadına yönelik şiddet her ülkede, toplumda ve ailede karşılaşılan “cinsiyete dayalı şiddet” olarak değerlendirilen bir olgudur. Ciddi bir toplumsal sorun haline gelen bu durum

sadece fiziksel boyutta kalmamakta, cinsel, psikolojik, ekonomik şiddet şeklinde de kendisini göstermektedir. Söz konusu şiddet durumları son yıllarda sıklık ve yaygınlığını artırarak devam etmekte ve kadınlar üzerinde önemli ve iyileştirilmesi zaman alan fiziksel ve ruhsal sorunlara yol açmaktadır. Kadına yönelen bu şiddet sorunsalından salt kadın etkilenmemekte aynı zamanda yetiştirilen nesil de etkilenmektedir (Geçikli ve Geçikli, 2012:55).

Şiddetin cinsiyeti olmadığı ön kabulüyle birlikte, kadının toplum içerisindeki konumu değerlendirildiğinde bir ayrımın yapılması gereklidir. Bu kapsamda kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlalidir. Bu temelde ise kadına karşı ayrımcılık yatmaktadır. Kadına karşı şiddet tür bakımından değişse de küresel bir sorun olarak büyük bir hızla devam etmektedir (Ünaldı, 2012:236).

Dünyanın değişik ülkelerinden ve bölgelerinden elde edilen çok sayıda veri, kadınlara yönelik şiddetin bir kültür ya da din sorunu değil, bütün toplumlarda var olan kadınlar ile erkekler arasındaki eşitsiz iktidar ve güç ilişkisinde kaynaklanan bir problem olduğuna işaret etmektedir. BM Kadınlara Karşı Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi'nde ekonomik koşullardan, toplumlar arası dinsel ve kültürel farklılıklardan ya da sınıf farklılıklarından bağımsız olarak evrensel bir olgu olmaya devam eden şiddetin, hem genel bir insan hakları sorunu hem de bir cinsel ayrımcılık sorunu olduğu belirtilmektedir (Eşkinat, 2012:330-331).

Kadına yönelik aile içi şiddet erkek ve kadın arasındaki tarihsel olarak eşitliğe dayanmayan güç ilişkilerinin bir göstergesidir. Erkekler iki cinsiyet arasındaki bu eşitsizlikten cesaret alarak kadınlar üzerinde hakimiyet kurmuşlar, onlara karşı ayrımcılık uygulamışlar ve onların gerçek anlamda ilerlemesini önlemeye çalışmışlardır. Kadınlara yönelik aile içi şiddet kadınları erkeklere göre daha aşağı bir statüde var olmaya zorlayan en önemli sosyal mekanizmalardan bir tanesini oluşturmaktadır (Mojab,2006; akt.: Çetin, 2012:7). Kadına karşı şiddet ise önemli bir halk sağlığı sorunu olmakla birlikte, aynı zamanda bir insan hakları ihlali olarak değerlendirilmektedir (Shea ve diğerleri, 1997; akt.: Dişsiz ve Şahin, 2008:51).

Yıkılması güç bir tabu olarak varlığını sürdürmekte olan kadına yönelik aile içi şiddet; toplumun ataerkil yapısıyla birlikte kendini göstermekte ve toplumsal cinsiyet rolleriyle şekillenmektedir (Bozkurt Şenel, 2011). Ataerkillik ve toplumsal cinsiyet rol dağılımının oluşturduğu hakim söylem, gündelik hayatta şiddetin çözüm yolu olarak sunulmasına olanak sağlamaktadır. (Şimşek, 2012:258).

Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayanan, ona her şekilde zarar veren fiziksel, cinsel ve ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, aile içerisinde, işyerlerinde ve toplumda baskı oluşturarak özgürlüklerinin ve yaşam alanlarının keyfi olarak kısıtlanmasına yönelik gerçekleştirilen her türlü davranıştır (Geçikli ve Geçikli, 2012:54).

Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesine göre ise kadına yönelik şiddet; “ister kamusal ister özel yaşamda meydana gelen, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” olarak tanımlanmaktadır (UN, 1993; akt.: Sallan Gül, 2011:32).

Cinsiyet ayrımcılığı ile yakından ilişkili olan aile içi şiddet kadının yuva olarak nitelendirdiği ve toplumdaki en güvenilir yapı olarak kabul edilen “aile” içinde gerçekleşen, kadın üzerinde hakimiyet ve baskı kurmayı amaçlayan, fiziksel-psikolojik-cinsel-ekonomik zararlarla sonuçlanan ya da sonuçlanması mümkün olan her tür eylemi ve tehdidi kapsamaktadır (Hagemann-White ve Bohn, 2007; akt.: Bozkurt Şenel, 2011:15). Kadına yönelik aile içi şiddet genellikle aile içerisinde bulunan eş, baba ya da ağabey gibi kendisinden güç ve hiyerarşi olarak üstün bildiği kişilerce uygulanmaktadır. Bu sebeple kadın yaşadığı şiddetin son safhasına kadar kabullenmekte ve sessiz kalmaktadır. Ancak şiddetin son safhası bazı durumlarda cinayet ile sonuçlanmaktadır (Bilici ve Yıldız, 2012:294). Araştırma sonuçlarına göre sosyo-ekonomik yoksunluk içerisinde olan, işsiz, sosyal destek sistemlerinden yoksun, çok sayıda çocuğa sahip kadınlar daha fazla şiddete maruz kalmaktadırlar (Strube, 1988; akt.: Gordon ve diğerleri, 2004:331). Aynı zamanda genç kadınlar şiddete uğradıkları için kendilerini daha fazla suçlu hissetmekte ve kendisine şiddet uygulayan kişiye geri dönebilmektedirler (Katz ve diğerleri, 1997; akt.: Gordon ve diğerleri, 2004:332).

Kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerine baktığımızda, söz konusu şiddet olgusunun bir döngü çerçevesinde şekillendiği görülmektedir.

Leonere Walker tarafından geliştirilen şiddet döngüsü modeline göre, şiddet olayından sonra şiddet uygulayan kişi şiddet mağdurundan defalarca özür diler ve mağdur yaşamış olduğu şiddet olayına karşı davranışlarını değiştirmeye başlar. Bu döneme şiddet döngüsünde “balayı dönemi” denilmektedir. Sonraları kadın-erkek arasındaki gerilim yükseldikçe yeni bir şiddet olayıyla sonuçlanmaktadır. Şiddet daha ağır yaşanmakta ve kadının öldürülmesine kadar varabilmektedir. Walker’ a göre kendi yeterliliği ve özgüvenini kazanmaya çalışan bir kadın yukarıda bahsedilen döngü içerisinde kendi durumunu bilmelidir. Özellikle kadın konukevlerinde kalmakta olan şiddet mağdurları kuruluştaki bulundukları zaman içerisinde şiddet uygulayan kişi ile irtibat kurmamalıdır (B. Murray, 1989:80). Şiddet döngüsü üç aşamada gerçekleşmektedir (Davis,1995; akt.: Lott,1994; akt.: Walker, 1979; akt.: Kirst-Ashman ve Hull, 1999: 517).

İlk aşama stres ve gerginliğin yüksek olduğu aşamadır. Kadın, her şeyin yolunda gitmesi için çatışmalardan kaçınır. Az da olsa şiddet sayılabilecek davranışlara maruz kalabilir. Bu aşama, daha sonra yaşanacak yoğun şiddetin başlangıcıdır. İkinci aşama, yoğun şiddetin yaşandığı aşamadır. Şiddet uygulayan kontrolünü kaybetmiş ve şiddet olayı meydana gelmiştir. Bu aşama diğer iki aşamaya göre daha kısa sürmektedir. Bir aydan bir saate kadar devam edebilmektedir. Üçüncü aşama, pişmanlık aşamasıdır. Şiddet uygulayanın gerginliği azalmış, yaptıklarına pişman olmuş ve bir daha asla yapmayacağına dair sözler verir olmuştur. Şiddet mağduru kadın bu aşamada eşine inanır. Şiddet uygulayan affedilmiştir ve yeni bir şiddet olayı yaşanana kadar her şey yolunda görünmektedir (Kirst-Ashman ve Hull,1999:517).

Şiddet mağduru kadınların kendisine şiddet uygulayan kişinin yanında kalmasının pek çok sebebi vardır. Bunlar; ekonomik bağımlılık, düşük özgüven, şiddet uygulayandan korkma, geleneksel inançlara bağımlılık, suçluluk hissi, yalnızlıktan korkma, çocuklarının geleceği için endişe ve şiddet uygulayan kişiye karşı duyduğu sevgi ve aşk olarak sıralanmaktadır (Kirst-Ashman ve Hull, 1999:517,518,519).

1.2.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Dünyadaki ve Türkiye'deki Durum

Kadına yönelik şiddet yer, coğrafi sınır, gelişmişlik ve eğitim düzeyine bakılmaksızın küresel düzlemde sıklık ve yaygınlığı giderek artmaktadır. Birleşmiş Milletler' in raporuna göre kadın haklarının en yüksek olduğu ülkelerden; Kanada, A.B.D. ve Kuzey Avrupa ülkelerinde cinsel şiddet vakalarının resmi kayıtlarda yer aldığından 10 kat daha fazla olduğu ifade edilmektedir. İngiltere'de her yedi kadından biri eşinin cinsel şiddetine maruz kalmaktadır. A.B.D.'de her 18 dakikada bir kadın fiziksel şiddete uğramakta, Fransa' da ise şiddet kurbanlarının %95'ini kadınlar oluşturmaktadır (Arın, 1996; akt.: Tufan Yeniçikti, 2012:245).

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 raporuna göre erkeklerden fiziksel şiddet gören kadınların tahmini oranı %25-50 olduğu saptanmıştır (Krug ve diğerleri, 2002; akt.:Şahin ve Yetim, 2008:50) . ABD'de her yıl iki-dört milyon kadın partnerlerinden şiddet görmekte; bunlardan 2000-4000 arası kadın ise maruz kaldığı şiddete bağlı olan yaralanmalar sonucu hayatını kaybetmektedir. Yine ABD'de ki kadınların yaşam boyu şiddete maruz kalma sıklığı %25-54 olarak bulunmuştur. Kanada'da 2001 yılında polise intikal eden şiddet suçlarının 4/1'ü kadına yönelik şiddet içermektedir; bunun da 2/3 'ünün eş veya önceki eş tarafından uygulandığı saptanmıştır (Subaşı ve Akın, 2003; akt.: Şahin ve Yetim 2008:50). Kenya'da yapılan bir araştırmada ise kadınların %42'si kocaları tarafından düzenli olarak dövüldüklerini söylemişlerdir (Bilgel ve Orhan, 2006; akt.: Şahin ve Yetim 2008:50).

Tüm dünyayı temsilen seçilen 32 ülke arasından kadınlara uygulanan şiddetin en yaygın olduğu yerler Nikaragua(%69) ve Papua Yeni Gine (%67) olarak bulunurken, en az görülen yer olarak Paraguay(%10) ve Filipinler (%10) olarak belirlenmiştir. Avrupa ülkelerindeki aile içi şiddet sorunlarına bakacak olursak, İspanya'da görüşülen kadınların %12.9'u son bir yılda eşlerinden fiziksel şiddet gördüklerini, %16.2'si de eşleri tarafından cinsel istismara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (Dünya Sağlık Örgütü, 2002; akt.: Krahe ve diğerleri, 2005; akt.: İnce ve Page, 2008:83).

Bununla birlikte Avrupa ülkeleri dışında az gelişmiş ülkelerde ise aile içi şiddet olaylarına bakış değişmekte, adeta normalleştirilmektedir.

Aile içi şiddetin ailenin özelinde bir sorun ve kadının hatalı davranışlarını düzeltmek için uygun bir yöntem olarak görüldüğü Arap ülkelerinde ise aile içi şiddet sosyal bir sorun olarak ele alınmamaktadır. Nitekim Mısır, Filistin, İsrail ve Tunus'ta yapılan bir araştırma bu ülkelerde bulunan her üç kadından birinin eşi tarafından dövüldüğünü ortaya koymaktadır (Douki ve diğerleri, 2003; akt.:Haj-Yahia, 2001; akt.: İnce ve Page, 2008:85).

Görüldüğü gibi aile içi şiddet olgusu sıklık ve yaygınlığı ne olursa olsun küresel düzlemde de varlığını göstermektedir.

Türkiye; kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi konusunda çok uzun süredir yol almaktadır. Seksenli yılların başında dillendirileceğinin hayal bile edilemediği konular devlet görevlilerinin sözlerinde, hazırlanan metinlerde yer almaktadır (Salaçin ve diğerleri, 2009:96). Türkiye’de özellikle 1980’lerden sonra kadına karşı şiddetle mücadele için yürütülen kampanyalarla, kadına yönelik şiddet kamuoyu gündeminde yer almıştır. Bu konuda yürütülen ilk kampanya, 1987 yılında kadın hareketi tarafından başlatılan “Dayağa Hayır!” kampanyasıdır. Bu kampanya İstanbul’da başlamış, daha sonra Ankara başta olmak üzere diğer illere de yayılmıştır. Kampanyanın önemli kazanımlarından biri ise kadın konukevleri ile kadın dayanışma merkezlerinin kurulmasıdır (KSGM 2007; akt.: Ankara İli Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı 2011: 15).

Türkiyede Tanzimattan itibaren özellikle Cumhuriyetin kuruluşundan sonrada kadınlar önemli yasal haklar elde etmiş olmakla birlikte, ataerkil düşüncenin hakimiyetini bazı kırılmalarla birlikte önemli ölçüde devam ettirmişlerdir. Berktaş (1995)’ın belirttiğine göre Türkiye’de halen kadına uygulanan şiddet yaşamın olağan bir parçası olarak kabul edilmektedir. Örneğin 1988’deki bir araştırmaya göre erkeklerin %45’i itaatsizlik durumunda eşlerini dövme haklarının olduğunu düşünmekte, %66’sı evde erkeğin mutlaka otorite olduğuna ve kadının ona itaat etmesi gerektiğine inanmaktadır (akt.: Şimşek 2012:259-260). Yine başka bir araştırmaya göre ise; kadınların %36’sı

hayatının herhangi bir döneminde eşi veya birlikte olduğu kişinin fiziksel şiddetine uğramaktadır (H. Jansen ve diğerleri, 2009; akt.:Şimşek, 2012:260).

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun aile içi şiddetle ilgili olarak yaptığı bir çalışmada her 100 ailenin 34'ünde kadına yönelik fiziksel şiddet ve %53'ünde de sözel şiddetin var olduğu ortaya konmuştur (Subaşı ve Akın, 2003; akt.: Şahin ve Yetim, 2008:50-51). Türkiye genelinde 56 ilden 1800 evli kadınla yapılmış kadına yönelik şiddet araştırmasında; eşinden en az bir kez fiziksel şiddet gören kadınların oranı %35 olarak saptanmıştır (Altınay ve Arat ,2007; akt.: Şahin ve Yetim, 2008:51).

İstanbul Tıp Fakültesi'ne başvuran kadınlardan elde edilen bilgilere göre ise eşler arasında yaşanan şiddetin %62 oranında evliliğin ilk yıllarında başladığı bulgusu önem taşımaktadır (Yüksel, 1985; akt.: İnce ve Page, 2008:83). Başbakanlık Aile Kurumunun araştırmasına göre Türkiye genelinde hem kırsal hem de kentli kesimi temsil edecek şekilde 4287 hanede yapılan çalışmada ailelerin %34'ünde fiziksel şiddete rastlandığı, %53'ten fazla hanede sözlü şiddetin uygulandığı, şimdiki ebeveynlerin geçmişinde fiziksel şiddete maruz kalma oranının ise %70'i geçtiği belirtilmektedir (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 2000; akt.: İnce ve Page, 2008:83). Türkiye'de kadına yönelik şiddetin toplumun %22'nde görüldüğünü, evli kadınların %75'inin kocalarından dayak yediğini ve şiddete maruz kalan kadınların %45'inin ise bu durumu değiştirebilme ya da durdurma adına hiçbir girişimde bulunmadığı başka araştırma bulgularıdır (İlkkaracan ve diğerleri, 1996; akt.: İnce ve Page, 2008:83).

Türkiye'de 2007'de yapılan bir araştırmaya göre, Türkiye'de her üç kadından biri, kocasından daha çok para kazanan kadınların ise 3/2'si fiziksel şiddet yaşamaktadır (Arat ve Altınay, 2007; akt.: Rahte, 2010; akt.:Tufan Yeniçıktı, 2012:245).

1.2.2. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Kadına yönelik şiddet genel olarak toplumların erkek egemen yapısından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapısı içinde kadının ayrımcılığa uğradığından ve kadının erkeğe bağımlı

kılındığından söz edilmektedir. Erkeğin yasalardan ve ataerkil geleneklerden kaynaklanan üstün konumunu, kadının erkeğe hizmet etmesi ve erkeğin alınacak kararlarda söz sahibi olmasını “doğal” gören bir bakış açısına sahip olması şiddeti beslemektedir (Odman, 2012:167-168).

Bireyler, fiziksel saldırganlığın kabul gören bir davranış biçimi olabileceğini, öncelikle aile üyeleriyle yaşadıkları deneyimler aracılığıyla öğrenirler. Daha sonraki yaşamlarında öğrendikleri bu saldırgan davranış ve tutumları, kendi özel ilişkilerinde de sürdürme eğilimi geliştirebilirler (İçli, 1995; akt.:Çetiner, 2006:3). Şiddet uygulayanlar bu davranışlarının etkili olduğunu düşündükleri andan itibaren söz konusu davranışlarını devam ettirmektedirler. Ayrıca şiddet mağdurları şiddet uygulayandan ayrılmadıkları sürece kendilerini tamamen şiddetten kurtulmuş saymamaktadırlar (Bybee ve Sullivan, 2005:85). Kadına karşı şiddetin temelinde bir güç gösterisi ve kontrol elde etme mekanizması yatmaktadır. Nesilden nesile geçen ve içerisinde yetiştiğimiz toplumsal cinsiyet rollerimiz bulunmaktadır. Bu roller arasında her türlü kültürde kadınlar için empoze edilmiş olan toplumsal rollerin arasında “susmak”, “itaat etmek”, “karşılık vermemek”, “söylenileni koşulsuz şartsız yerine getirmek ve yapmak”, ve “hizmet etmek” gibi geleneksel roller aşılandığından dolayı toplumda kadınlarımız savunmasız ve kontrol edilmeye ihtiyaç duyulan varlıklar oldukları yönünde doğru olmayan bir portre çizilmektedir. Dolayısıyla asırlardır var olan şiddet döngüsü bu geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin güçlü bir şekilde desteklenmesi sonucunda ve de bir kadının nasıl olması gerektiği ile ilgili oluşan doğrudan tutumlar nedeniyle kadına yönelik şiddet ciddi oranda artmaktadır (Fraim, 2012:1).

Türkiye’de kadına yönelik şiddetin başlıca nedeni toplumsal yapıda geleneksellik ile modernliğin arasındaki çelişkinin bugünkü aile yaşamında daha görünür bir biçimde varlığını ortaya koymasından kaynaklanmaktadır (Çetin, 2012:5). Ekonomik durumdaki yetersizlikler ve düşük eğitim düzeyi şiddeti artıran olgular olmakla birlikte, altta yatan daha derin bir olgu, kadına yönelik şiddeti onaylayan ataerkil söylemin şiddet uygulayanlara cesaret vermesidir (Şimşek, 2012:259). Ataerkilliğin hakimiyetini sürdürmesinde en etkili öğelerden biri eril şiddettir. Kate Millet, çağdaş ataerkil düzenlerin çoğunda belirli sınıfsal ve etnik gruplara kaba kuvvet kullanımı hakkının verilmesiyle zorbalığın genelleştirildiğini belirtmektedir. Ona göre kaba kuvvet kullanımı, fiziksel

yapısı ve teknik yönden donanıma sahip olması nedeniyle erkeklere aittir. Silah kullanımının aradaki fiziksel güç ayrımını ortadan kaldırmasına karşın, kadın yetiştiriliş tarzı nedeniyle bu silahı kullanamamaktadır.

Ataerkil kaba kuvvet, cinsel suçlarda en uç noktasını ırza geçme şeklinde göstermektedir. Olayın utancı kadınları açıklamaktan alıkoyduğu için, gerçek sayılara hiçbir zaman ulaşılmaz ve tecavüz rakamları gerçekte yansıyandan çok daha yüksektir (Millet, 1987; akt.:Şimşek, 2012:271). Ataerkil şiddetin üretilmesinde suçun tamamı erkeklere ait değildir. Kadınların bir kısmı bu şiddetin gönüllü destekleyicileridir. Kadınlar bazen erkekler aracılığıyla iktidar kurmak için erkek şiddetini kışkırtırlar. Türkiye’de bazı kaynanaların oğullarını bu şekilde yetiştirdikleri bilinmektedir (Şimşek, 2012:272).

Birçok kültürde ya da bazı kesimlerde kadının davranışlarıyla şiddeti hak ettiği düşünülmüştür. Şiddetin kaynağı olarak kadının kendisi gösterilmiştir. Kadından beklenen davranışları göstermemesi, kendisine biçilen rolü düzgün oynamaması, kocanın ailesinin kurallarına uygun davranmaması, belki de kendi ailesinin düzenini devam ettirme isteği, şiddet görmesi için yeterli bir neden olarak görülmektedir (Bulunmaz ,2012:221). Kültürel yapının kadına karşı şiddeti hoş görmesi, toplumda erkeğin egemen konumda olması, fiziksel olarak erkeğin kadından güçlü olması, aile içi şiddet yaşantısında kadınların şiddet mağduru olma riskini artırmaktadır (Köse ve Beşer, 2007; akt.:Tufan Yeniçikti, 2012:245). Şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama sıklığının yaşla beraber azalıyor olması genç yaştaki kadınların daha fazla risk altında olduğunu göstermektedir (Carrado ve diğerleri, 1996; akt.: İnce ve Page, 2008:85). Bununla birlikte aradaki yaş farkını temel alan çalışmalar, erkeğin kadından yaşça daha büyük olduğu durumlarda da kadının eşinden şiddet görme riskinin yüksek olduğunu göstermiştir (Tang, 1999; akt.:İnce ve Page, 2008:85). Aile, arkadaş veya yakın çevreden görülen destek aile içi şiddete karşı koruyucu bir etmen oluştururken bu destekten mahrum olmak ise kişinin aile içinde şiddet yaşama ihtimalini artıran bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır (İnce ve Page, 2008:85). İlişkisel olarak bakıldığında çiftlerin evlilikte yaşadıkları çatışmaları çözümlemede etkili başa çıkma yöntemleri kullanmamalarının aile içi şiddetin yaşanması açısından risk oluşturduğu görülmektedir (Holtzworth-Munroe ve diğerleri, 1997; akt.: İnce ve Page, 2008:85).

Bu kapsamda; Dünya Sağlık Örgütü (2002) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçlarına göre erkekler eşleri iş yaşamında ya da hayatının herhangi bir

alanında kadından beklenen toplumsal cinsiyet rolleri dışına çıktıkları zaman eşlerine şiddette bulunabilmektedirler. Yine aynı araştırmada sanayileşmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kocanın şiddet eğilimini tetikleyen faktörlere bakıldığında kocanın kurallarına uymama, sözle karşılık verme, yemeğin zamanında hazır olmaması, çocuk veya ev ile yeterince ilgilenmeme, para ya da kız arkadaşları hakkında kocayı sorgulama, erkeğin izni olmadan bir yere gitme, cinsel ilişkiyi reddetme, karısının aldatıldığından şüphe etme gibi pek çok etmenin ortaya çıktığı görülmüştür (WHO, 2002; akt.:Bugay ve Delevi, 2012:14). Kadınlara karşı aile içi şiddet toplumun erkek egemen yapısından kaynaklanmaktadır. Erkek egemen siyasal, toplumsal ve ekonomik yapılar aile içi şiddeti beslemekte ve kadınlara şiddetten çıkış yollarını kapatmaktadır. Dolayısıyla aile içi şiddeti üreten dinamikler yalnızca aile içindeki dinamiklerden değil, toplumun toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapısı içerisinde kadını ayrımcılığa uğratan ve onu erkeğe bağımlı kılan mekanizmalardan kaynaklanmaktadır. Erkeğin toplumun ataerkil geleneklerinden kaynaklanan kadına göre üstün konumu, kadının erkeğe hizmet etmesinin ve erkeğin aile içi kararlarda kadından daha fazla söz sahibi olmasının “doğal” görülmesi de şiddeti besleyen diğer unsurlardır (İlkkaracan, 1996; akt.:Bilici ve Yıldız, 2012:294).

Ülkemizde yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında ise; benzer olarak sözle karşılık vermenin, yemeği yakmanın, çocuklarla yeterince ilgilenmemenin, lüzumsuz para harcamanın ve cinsel ilişkiyi reddetmenin kocanın karısına şiddet uygulaması için haklı gerekçe olduğunu ortaya koymaktadır (Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması, 2003; akt.:Bugay ve Delevi, 2012:14).

Bu çerçevede kadına yönelik şiddetin nedenlerini toplumsal, biyolojik ve psikolojik nedenler olmak üzere üç başlık altında toplayabiliriz. Toplumsal nedenlere bakılırsa bunların başında ataerkil toplum yapısı ile karşılaşırız. Diğer dünya devletlerinde olduğundan daha çok bir biçimde ülkemizde de toplumsal baskın görüş aile reisinin erkek olduğu yönündedir. Mevcut bu yapı kadına karşı şiddetin özellikle aile içindeki uygulamasının başlıca sebeplerindendir. Nitekim aile içinde otoritesini göstermek isteyen erkek kadının belli “sınırları” aşması durumunda, daha önce kendi ailesinde de görmüş olduğu kadına karşı şiddet eylemini göstermek eğiliminde olacaktır. Öte yandan yine bu tür şiddet eylemlerine kendi ailesinde tanık olmuş olan kadın çoğu kez bu şiddeti sineye çekecek belki de kendi hatası olduğunu düşünecektir. Biyolojik nedenler kapsamında ise

erkekteki bazı ruhsal rahatsızlıklar ile erkeklik hormonunun etkisi söylenebilir (Gülbahar, 2011; akt.: Bulunmaz, 2012:221). Suçluların ikiz, evlat edinilmiş çocuklarında ve birinci derece akrabalarında yürütülen çalışmalar şiddetin genetik yönünün önemine işaret etmektedir (Coccaro ve Mc Namee, 1998; akt.:Güleç ve diğerleri, 2012:118). Son olarak psikolojik nedenler arasında ise hayattan beklediğini alamama, stres, ekonomik güçlüklerin yarattığı baskı ortamı, aile yaşamındaki ani değişiklikler gösterilebilir (Gülbahar, 2011; akt.: Bulunmaz, 2012:221). Aynı zamanda şiddet davranışını alkol alma, madde kötüye kullanımı gibi erkeğin alışkanlıklarının olmasının da şiddeti oluşturmaya zemin hazırladığı söylenmektedir (Hatiboğlu, 2008:106). Erken yaşta fiziksel ya da cinsel olarak kötüye kullanılmış olanlarda, şiddete tanıklık edenlerde, erken ebeveyn kayıplar yaşayanlarda şiddet davranışının arttığı bildirilmektedir (Lewis, 2005; akt.: Güleç ve diğerleri, 2012:119). Temel gereksinimlerin karşılanmaması, yalnız yaşama, aile içi sorunların bulunması, alkol-madde kullanma sorunu, düşük sosyo-ekonomik/kültürel durum ve özellikle işsizlik, bozulmuş sosyal kontrol ile ilişkilendirilmektedir (Lewis, 2005; akt.: Güleç ve diğerleri, 2012:119).

Türkiye’de kadına yönelik şiddet gerçek boyutlarıyla tam olarak bilinmeyen ciddi bir sorundur. Kadınlar şiddete boyun eğmek durumunda kalmışlardır, çünkü çocuklarının babasız büyümesi düşüncesi, ekonomik olarak eşe bağımlılık ya da gidecek yerinin olmaması gibi düşünceleri vardır (Tufan Yeniçiftçi, 2012).

Şiddet göstererek, korkutarak sindirmek erkeklerin kendi yetiştirme yıllarında öğrendikleri bir davranıştır. Bu nedenle şiddet göstermenin öğrenilen bir davranış olduğu gerçeğinden bahsedebiliriz. Ev içinde babalarının şiddet uyguladığını gören erkekler bunu diğerlerine istediklerini yaptırabileceklerinin bir yolu olarak görür ve bunu bir davranış olarak benimserler. Erkeklerin belirli kişilik yapılarından dolayı şiddet gösterdikleri kabul gören bir söylemdir. Oysa şiddet gösterme davranışı bir sebep değil, sonuçtur. Şiddet uygulayan kişinin bu davranışını “hastalık”, “gözünün bir an dönmesi” vb. gibi sebeplere bağlamak şiddet uygulayanı haklı çıkarmaktan öte gidemez. Şiddet öğrenilen bir davranıştır ve öfkenin kontrol edilememesi sonucu ortaya çıkmaktadır (İnceoğlu ve Kar, 2010:42). Fiziksel şiddet eğilimi lise ya da üniversite zamanlarında kendisini göstermekte olup, tekrarlayan bir şekilde devam etmektedir (The National Center For State Courts Research Report, 1997; akt.:Roberts ve Lewis, 1997:670).

Özellikle geleneksel toplumlarda ya da geleneğin yoğun olarak yaşandığı toplumlarda erkek, şiddet uygulamayı tekelinde bulundurmaktadır. Çünkü erkek çocuğa sosyalleşme sürecinde kadından üstün olduğu sürekli olarak hissettirilmektedir. Böyle bir kültür ortamında büyüyen erkek; baskıcı, buyrukçu, despot ve en küçük problemlerin çözümünde bile şiddete başvurmaktan çekinmeyen bir kişilik yapısı geliştirmektedir. Bu yapıdaki bir baba aile içi ilişkilerde eşi de dahil olmak üzere çocuklarına da şiddet uygulayabilmektedir (Trinch, 2011; akt.: Kocadaş ve Kılıç, 2012:350).

Düşük sosyo-ekonomik yapıdaki ailelerde gelir yoksulluğunun büyük bir ölçüde insanların hayatlarında hakim olması şiddeti artırıcı ve fiziksel güvenliğini azaltıcı etkenlerdir (McIlwaine ve Moser, 2003; akt.:Kocadaş ve Kılıç, 2012:350). Kadınların ekonomik imkanlara, fırsatlara ve güce erişimi dünyanın her yerinde düşük sosyo-ekonomik yapı içerisinde engellenmektedir. Toplumun kültürel ve sosyal yapısı, dini inançlar, sosyal izolasyon, katı toplumsal roller, yoksulluk, kadın erkek eşitsizliği, kendi kendini kontrol yetersizliği ve zayıf kişilik gibi kişisel karakterler ekonomik şiddet riskini artırmaktadır (Gürkan ve Coşar, 2009; akt.:Kocadaş ve Kılıç, 2012:350). Kadının farklı şiddet biçimleri ile karşılaşmasının nedenleri çeşitlidir. Şiddetin nedenlerinin bazıları arasında toplumun şiddeti hoş görmesi, şiddetin kuşaklararası aktarımı, çocuğun sosyal öğrenme yoluyla ailedeki şiddet davranışını örnek alması, bireylerin stresle baş etme, problem çözme becerisinin yetersiz olması, öfke ifadesinde şiddete alternatif geliştirmemiş olması, hızlı kentleşme, parçalanmış aile, yoksulluk, işsizlik, kültürel değişimler, göçler, kadın ve erkeğin eğitim düzeylerinin düşük olması, çocuk sayısının fazla olması sayılabilir (Fawole, 2008; akt.: Coşar ve Gürkan, 2010; akt.: Şanlı, 2012:362). Kadınlar ve erkekler arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinin (sosyo-ekonomik, kültürel vb alanlarda) bir sonucu olarak ortaya çıkan şiddet, aslında kadın üzerinde güç ve kontrol kurmayı amaçlamaktadır (Gökkaya, 2011; akt.: Şanlı, 2012:362).

Kadınların hemen hemen yarısı evlilik dönemleri boyunca en az bir kez şiddete maruz kalmaktadırlar (Gibbs, 1998; akt.:Kirst-Ashman ve Hull, 1999:516). Yapılan son araştırmalara göre kadınların %95 oranında erkeklerden şiddet gördükleri ortaya konulmuştur (Cultural Information Service, 1984; akt.:Davis,1995; Dziegielewski, ve diğerleri, 1996; akt.: Kurz, 1993; akt.: Kirst-Ashmann ve Hull, 1999:516). Norman ve

Mancuso (1980)'ya göre şiddet mağduru kadınların büyük çoğunluğu yaşamış oldukları şiddeti durdurmak ve evliliklerini sürdürebilmek için yardım talebinde bulunmaktadırlar (akt.:Kirst-Ashman ve Hull, 1999:516). Eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin birtakım karakterize özellikleri bulunmaktadır (Davis, 1995; akt.: Papalia ve Olds, 1995; akt.: Strong ve Devault, 1997; akt.: Kirst-Ashman ve Hull, 1999:517). Bu kişiler düşük benlik saygısına sahip, şiddete ilişkin kalıp yargıları olan ve geleneksel cinsiyetçi rollere sıkı sıkıya bağlıdırlar. Ek olarak, bu kişiler şiddeti streslerinden arınmak için uygulamaktadırlar. Ketum, kıskanç ve kendisini kadının sahibi olarak görmektedirler (Bennett, 1995; akt.: Davis, 1995; akt.: Kirst-Ashman ve Hull, 1999:517).

Toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkan aile içi şiddet olgusu, yalnızca şiddete uğrayan kadını değil, aynı zamanda varsa kadının beraberindeki çocuğunu, evliliğini ve kadının etkileşimde bulunduğu tüm çevresini etkilemektedir. Bu bağlamda, aile içi şiddet olgusunun söz konusu sistemler çerçevesinde ele alınıp değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

1.2.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Kadın Üzerindeki Psiko-Sosyal Etkisi

Aile içi şiddet tüm toplumlar ve sosyo-ekonomik gruplardaki kadınları etkileyen önemli bir sağlık sorunudur (Stinson ve Robinson, 2006; akt.: Yaman Efe ve Ayaz, 2010:24). Şiddet mağduru kadınlar yaşadıkları şiddet nedeniyle sosyal, ekonomik, psikolojik ve fiziksel olarak etkilenmektedirler (Brewster, 2002; akt.:Miller Clevenger ve Roe-Sepowitz, 2009:360). Aile içi şiddet kadınlarda fiziksel ve psiko-sosyal sorunlara yol açmaktadır (Krug ve diğerleri, 2002; akt.:Yaman Efe ve Ayaz, 2010:24). Bu sorunlar arasında sakatlıklar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, perinatal komplikasyonlar, HIV/AIDS gibi hastalıklar, depresyon, intihar, anksiyete, ilaç-alkol bağımlılığı, travma sonrası stres bozukluğu gibi ruhsal sorunlar yer almaktadır. Şiddet sonucu kadınların genel sağlık durumu kötüleşmekte ve sağlık hizmeti kullanma oranları artmaktadır (Campbell, 2002; akt.: Yaman Efe ve Ayaz, 2010:24). Aile içi şiddetin kadın üzerinde oluşturduğu etkiler söz konusu olduğunda en çok üzerinde durulan noktalardan birisi de kadının ruh sağlığının bu durumdan nasıl etkilendiği yönündedir. Şiddetin kadın üzerindeki psikolojik etkileri yaşanan şiddetin tipi, süresi, ciddiyeti, şiddetin gerçekleştiği sıradaki yaşam döngüsü,

kişinin sahip olduğu başa çıkma mekanizmaları ve sosyal desteğine göre değişiklik göstermektedir (Stewart ve Robinson, 1998; akt.: İnce ve Page, 2008:87). Tüm bilimsel bulgular eşi tarafından şiddete maruz kalan kadınların yüksek derecede depresyon yaşadıklarını göstermektedir (Campbell ve diğerleri, 1995:237). Şiddet mağduru kadınlar yalnızca umutsuzluk hissetmezler, bunun yanı sıra kontrol kaybı ve benlik saygısında düşüş gibi sorunlarda yaşarlar (Kang ve Kim, 2011:146). Başlangıçta şok ya da hissizlik şeklinde reaksiyonlara yol açan şiddet, gelecekte de benzer durumların yaşanma ihtimali düşüncesiyle korku yaşanmasına yol açar. Şiddetin uzun süreli olduğu durumlarda ise güven duygusunda sarsılmalar, çaresizlik ve umutsuzluk hisleri, kontrolün kaybedildiği duygusu, kendini suçlama ve özsaygıda düşüş sıklıkla gözlenmektedir (Stewart ve Robinson, 1998; akt.: American Medical Association Council On Ethical and Judicial Affairs, 1989; akt.: İnce ve Page, 2008:87). Psikiyatri polikliniğine başvuran veya klinikte izlenen kadın hastalarda yapılan çalışmalar aile içi şiddetin psikiyatrik hasta grubunda önemli bir sorun olduğunu göstermektedir (Vahip ve diğerleri, 2006; akt.: Akyüz ve diğerleri, 2002; akt.: Güleç ve diğerleri, 2012:124). Ülkemizde Vahip ve Doğanavşargil tarafından 2006 yılında psikiyatri polikliniğine başvuran hastalarla yapılan bir çalışmada kadın hastaların %63'ünün çocukluğunda, %62'sinin ise evliliğinde en az bir kez şiddet gördüğü, fiziksel şiddet gören kadınların da %73,9'unun depresyon, %6,5'inin ise kaygı bozukluğu tanısı aldığı ortaya çıkmıştır (İnce ve Page, 2008:87). Aile içi şiddetin psikolojik etkilerinin yanı sıra medikal sonuçlarının da olduğu gözlenmiştir. Örneğin fiziksel şiddet kırıklara, beyin zedelenmelerine, yaralanmalara, ölümlere sebep olurken, cinsel şiddet cinsel yolla bulaşan hastalıklara, istenmeyen gebeliklere, idrar yolu enfeksiyonlarına ve genital birtakım rahatsızlıklara yol açabilmektedir. Bunlara ek olarak şiddete maruz kalan kadınlar arasında yaşadıkları strese bağlı olarak yoğun baş ve sırt ağrıları ile mide ve bağırsak sorunları görülmektedir (Stewart ve Robinson, 1989; akt.: İnce ve Page, 2008:88).

Aile içi şiddet, şiddet mağduru kadınların tüm yaşam alanlarını etkilemektedir. Corporate Alliance to End Partner Violence (CAEPV) (2002) 'ın verilerine göre yaşamış oldukları şiddet nedeniyle mağdurların %37-%69'u iş yaşamlarında sorun yaşamaktadırlar. Örneğin; işe geç kalma, iş yerinde tacize uğrama, işe yoğunlaşamama gibi sorunlar yaşayabilmektedirler. Ayrıca bazı mağdurların birlikte oldukları kişiler tarafından çalışmasına izin verilmemektedir (akt.: Wettersten ve diğerleri, 2004:447). Browne

(1999)'a göre, son 12 ayda şiddete uğrayan kadınlar duygusal ve fiziksel zarara uğrayabilmekte, alkol ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapıcı maddeler kullanabilmektedirler (akt.: Wettersten ve ark., 2004:448).

Tüm bunlara ek olarak, şiddet mağduru kadınlar kimi zaman içinden çıkılamayacak duruma geldiklerini düşünebilirler. Şiddet mağdurları, şiddet uygulayan kişiden ayrılmanın çözüm olmadığını anladıklarında, çocuklarının içinde bulundukları durum, feodal çevre yapısı içinde boşanmanın olumsuz algılandığı durumlarda şiddet uygulayan kişiyi öldürebilmekte ve böylece birer suçlu durumuna gelebilmektedirler (Kyung Kang ve Kim, 2011:147).

Fiziksel şiddetin sebep olduğu semptomlar arasında deride oluşan hematomlar, ödemler, kesikler, yanıklar, bağlama izleri, gibi gözle görülen sonuçlar vardır. Bunun yanı sıra şiddetin psikolojik sonuçlarından da söz edilebilir. Düşük özsaygı, depresyon, travma sonrası stres bozukluğu gibi psikolojik sorunlar yaşayabilmektedirler. Çoğu şiddet mağduru kadın, yaşamış oldukları şiddet durumunu kimseyle paylaşamamakta ve bu nedenle içlerinde bir birikim meydana gelmektedir. Bunun sonucunda kimi zaman öfkelerini kendileri ve çocuklarına yansıtabilmektedirler. Hatta kimi zaman şiddet mağduru kadın içinde biriktirmiş olduğu öfke nedeniyle kendisine şiddet uygulayan eşi ya da çocuklarına zarar verebilmekte hatta onları öldürebilmektedir. Maruz kalınan şiddetin psikolojik sonuçları sadece şiddet mağduru olan kadının yaşadığı bir durum olarak düşünülmemelidir. Söz konusu yaşanan şiddetin uzantısal etkileri kadının hem ailesine, hem de varsa çocuklarına ve eğer kadın çalışıyorsa iş yeri ve iş performansına yansımaları mümkün olabilmektedir (Fraim, 2012:3). Şiddet kadını intihara sürükleyebilmekte, cinayete kurban gitmesine ve anne ölümlerinin artmasına neden olabilmektedir. Ayrıca iş yaşamını olumsuz etkilerken veya sona erdirirken, kadını yoksulluğa ve ekonomik bağımsızlığını kaybetmeye itmektedir (Dünya Sağlık Örgütü 1993; akt.: Güleç ve diğerleri, 2012:123).

Kadınlar, içinde bulundukları durumu değiştiremediklerinde kendi gerçeklikleriyle bağlantılarını koparabilmekte, kendilerine zarar vermeye çalışmakta, korkunun ve çeşitli endişelerin sonucu ruhsal sağlıklarını yitirebilmektedirler. Şiddete maruz kalan kadınların sağlıkları bozulduğundan genellikle hane içi ilişkileri de bozulmaktadır. Gördükleri

şiddetin nedenini açıklayamayan kadınlar kendilerini ayıplı, suçlu hisseder ve sessizce içinde bulundukları duruma boyun eğer. Oysa pek çok kadın zaman içerisinde hiçbir şeyin işe yaramadığını görür. Genellikle şiddet uygulayanın kendini affettirme çabası, bir süre iyi davranış, daha sonra yeni bir gerginlik ve şiddet davranışıyla karşılaşılması ile sonlanmaktadır (İnceoğlu ve Kar, 2010:42). Şiddet uygulayanın kadının yakınında, güvendiği biri olması kadının maruz kaldığı şiddetten etkilenmesini artırmaktadır. Diğer taraftan şiddet uygulayanın bu özelliği kadının sorunla başa çıkmasını ve uzun süreli sağlıklı kalmasını zorlaştırmaktadır (Salaçin ve diğerleri, 2009:96). Özellikle fiziksel, duygusal ve sosyal olarak yakın olan bir bireyden gelen şiddete maruz kalma, kadının fiziksel, duygusal, bilişsel, manevi ve psiko-sosyal sağlığını olumsuz yönde etkileyen bir durumdur (Dünya Sağlık Örgütü, 2002; akt.: Hatiboğlu, 2008:103).

Kadınlar öncelikle maruz kaldıkları şiddetin tekrarlanmayacağını düşünürler. Şiddet uygulayanın kendisini sevdiğine, eğer yaptıklarını kimseye söylemezse kendine minnettar kalacağına ve bir daha şiddet uygulamayacağına inanırlar. Ancak bir süre sonra böyle olmadığını görürler. Daha sonra şiddete maruz kalmayı hak ettiğini düşünerek kabullenmeye başlarlar ve şiddet karşısında çaresizlik hissederler (Demir Akçer, 2006: 30). Bu durum ise daha önce bahsedilen şiddet döngüsünün varlığını bir kez daha ortaya koymaktadır.

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması’nın (2009) verilerine bakıldığında, şiddet sonrası yaşanan ruhsal sorunlarda kendini değersiz hissetmenin yaygınlığı görülebilir. Eşinden ya da birlikte olduğu kişiden fiziksel ve cinsel şiddet görmüş kadınlar arasında kendini değersiz hissedenlerin oranı %42, işe yaramadığını düşünenlerin oranı %38, kendini mutsuz hissedenlerin oranı %61’dir Kadınların maruz kaldıkları şiddet davranışları sonrası en acı sonuç, şiddeti kendi bedenlerine yöneltmeleri olmaktadır. Yine aynı araştırmanın verilerine göre, fiziksel ve cinsel şiddet yaşayan kadınların yaşamlarının bir döneminde intihar etmeyi düşündükleri (%33), teşebbüs edenlerin de (%12) oldukça fazla sayıda olduğunu göstermektedir (KSGM, 2009; akt.: İnceoğlu ve Kar, 2010:48-53). Aile içi şiddet görmüş kadınlar böyle bir şiddeti yaşamamış kadınlarla karşılaştırıldığında intihara teşebbüs etme oranları %35-%40’tır. Sözü edilen kadınlar arasında intihara birden fazla teşebbüs oranı ise %20’dir (Reviere ve diğerleri, 2007; akt.: İnceoğlu ve Kar, 2010:53). ABD’de yapılan bir araştırmaya göre şiddet gören

kadınların sağlık harcamaları iki buçuk kat, sağlık kuruluşlarına başvurusu ise iki kat artmış olarak görülmektedir (Wang ve diğerleri, 2002; akt.: Şahin ve Yetim, 2008).

Türkiye’de kadın konuk evlerinde yapılan bir çalışmada şiddete uğrayan kadınların tamamına yakınının geçmişte de şiddete maruz kaldığı ve bu şiddet davranışını kendi çocuklarına gösterdikleri saptanmıştır (Neugebauer, 2000; akt.: Riggs ve diğerleri, 2000; akt.:Güleç ve diğerleri, 2012:126). Önceden yaşanmış olan travmalar problem çözme becerilerini olumsuz şekilde etkilemektedir. Bir problemle karşılaştıklarında bu kişilerin düşünerek, konuşarak, sabrederek ya da farklı seçenekleri deneyerek problemi ele alma eğilimleri zayıftır (Güleç ve diğerleri, 2012:126). Yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre şiddet uygulayan kişi ile ilişkisi biten kadınlar, gelecekte şiddete uğrama riskini düşük bulurken, ilişkisi devam edenler riski daha yüksek bulabilmektedirler (Harding ve Helweg-Larsen, 2009:75)

1.2.4. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkisi

Şiddet dolaylı ya da doğrudan ailedeki bireylerin model alınması yoluyla öğrenilir ve çatışma çözmenin ya da stres ve gerilimi azaltmanın bir yolu olarak çocukluk döneminde pekiştirilir, yetişkinlikte ise sürdürülür. Ailede stres ve gerilimle başa çıkma aracı olarak öfke, şiddet ve saldırganlık kullanılıyorsa çocuğun yetişkin döneminde benzer davranışları sergilemesi olasıdır (Kaygusuz ve Kalkan, 2012:384). Bazı sosyal öğrenme kuramlarına ve sosyalleşme sürecinin ilk aşamalarına göre çocuklar bazı durumlarda nasıl davranacaklarını çevrelerindeki gözlemleyerek ve onları taklit ederek belirlerler (Backman-Secord, 1974; akt.: Özerkmen, 2012:11). Taklit ve gözlem çocukların öğrenmesindeki en temel öğelerdendir. Bu süreç özellikle dil, saldırganlık ve ahlaki davranış gelişiminde gözlemlenir. Örneğin babası tarafından annesine şiddet uygulandığını ancak şiddetin ardından hiçbir şey olmamış gibi yaşantılarına devam ettiklerini ya da büyük ebeveynlerin bu şiddeti onayladığını gören çocuk için babası güç kazanmıştır ve kontrol ondadır. O halde şiddet güç ve kontrol kazandıran bir şeydir. Aynı şekilde sokakta arkadaşlarıyla kavga eden kardeşine ebeveynlerinin onay verdiğini gören bir çocuk şiddetin bir kontrol ve başa çıkma yolu olduğunu öğrenecek ve ileriki dönemlerde kardeşi gibi kendisi de benzer yollara başvuracaktır (Kalkan ve Kaygusuz, 2012:386). Aile içinde

şiddete maruz kalan çocukların çoğu büyüdülerinde şiddet uygulayan eşlere ya da anne babalara dönüşmeler de, kuşaktan kuşağa aktarılan, her zaman sadece şiddetin kendisi değil, bu durumu çevreleyen duygusal atmosferdir. İçselleştirilen öfke, korku ve çökkünlük duyguları kişinin tutum ve davranışlarını yaşam boyu etkileyebilmektedir (Vahap, 2002; akt.: Kalkan ve Kaygusuz, 2012:387). Kağıtçıbaşı (1999) anne ve babanın birbirine öfke ve saldırganlık içeren davranışlarda bulunmaları durumunda çocukların saldırganlığı sorun çözücü bir davranış olarak öğreneceklerini, saldırgan davranışların yaşamın bir parçası olduğunu düşüneceklerini ve bunu kendi yaşamlarında da uygulamaya koyacaklarını belirtmektedir (akt.: Kaymak Özmen, 2004; akt.:Kalkan ve Kaygusuz, 2012:387). Şiddetin kuşaklararası geçiş yaklaşımında da vurgulandığı gibi saldırganlık ve şiddet öğrenilen bir davranıştır ve zamanında müdahale edilmediği ya da gerekli önlemler alınmadığında uzun vadede toplumsal yapıda geri dönüşümü olmayan yaralar açabilir (Ayan, 2007; akt.: Kalkan ve Kaygusuz, 2012:388). Aile içindeki şiddete görsel ya da işitsel olarak tanık olan çocuklara “sessiz”, “unutulmuş” ya da “görünmez” kurbanlar adı verilmektedir (Edleson, 1999; akt.: Vahip, 2002:316-317). Bu çocuklar son yıllarda duygusal kötüye kullanılma kategorisi içinde düşünülmektedir. Doğrudan şiddete maruz kalmasalar da, bu çocuklar diğer kötüye kullanılmış ya da ihmal edilmiş çocuklarla aynı türden belirtileri göstermektedirler (Stephens, 1999; akt.: Vahip, 2002:317). Zorza (1995) aile içi şiddete maruz kalan çocukların davranışsal, duygusal ve bilişsel olarak etkilendiklerini belirtmektedir. Örneğin annesi şiddete maruz kalmış ve buna tanıklık etmiş bir çocuk, bu durumu yaşamayan bir çocuğa göre daha kaygılı ve agresif olabilmekte, uyku bozuklukları yaşamakta, düşük benlik saygısına sahip olmakta, sözel ve motor becerilerinde gerilik yaşamaktadır (akt.: Brewster, 2002; akt.: Clevenger, 2009; akt.: Miller Clevenger ve Roe-Sepowitz, 2009:359).

Aile içi şiddet kuşaktan kuşağa geçmekte ve yalnızca şiddet gören kişiyi değil, tanık olan kişilerin psikolojik durumlarını, özellikle çocukların psikososyal gelişimini etkilemektedir. Çocuklukta aile içi şiddete maruz kalanların ya da tanık olanların kendi yetişkinlik ailelelerinde, şiddeti daha yüksek oranda saptayan çalışmalar vardır (Jackson ve diğerleri, 1990; akt.:Finkelhor ve diğerleri, 1984; akt.:Güleç ve diğerleri, 2012:126).

Çalışmalar, kadınlara yönelik şiddet ile çocuklara yönelik şiddetin önemli ölçüde üst üste bindiğini göstermiştir. Kadın sığınma evlerine şiddet nedeniyle başvuran kadınların %40-70'inin çocukları da şiddete maruz kalmıştır (Kök Can, 2010:44). Annesinin şiddet

gördüğü durumlarda, çocuğun örselenmesi, annenin dövülmesi bittikten sonra da sürmektedir. Bu çocuklar, yardıma gereksinimi olan, yaralanmış, berelenmiş bir annenin bakımını üstlenmek zorunda kalmaktadırlar. Bu, yalnızca bir fiziksel üstlenme durumu ya da şiddet gören annenin, yeterli annelik yeteneklerini kaybetmesinden dolayı ihmale uğrama ile sınırlı değildir. Çocuk, içinde bulunduğu ortamın havasındaki bu çökkünlük duygularını içselleştirecektir. Aile içi şiddete tanıklık eden çocuk annesine annelik yapma gereksinimi duyar. Rollerin değiştiği bu çarpık ilişki, özerkliği sınırlandıran sağlıklı bir ilişkidir (Vahip, 2002:317).

Çocuğun şiddet uygulayan babası ile olan ilişki durumuna baktığımızda ise; çocuk babasını anlamada güçlü biri olarak görmek ve o şekilde özdeşim yapmak gereksinimi içerisindedir. Oysa şiddet uygulayan baba, çocuğun dünyasında güven ve sevgi kaynağı değil, korku kaynağı, öfke kaynağı, tutarsız, güvenilirmez biri haline gelir. Anneye destek olan değil, onu aşağılayan, hor gören biridir. Çocuk için diğer bir güçlük, şiddet uygulayan baba imgesi ile ailenin bakımını üstlenen çocuğa sevgi duyan baba imgesi arasındaki gidiş gelişlere, değişimlere uyum sağlama güçlüğüdür (Vahip, 2002:317). Annesi ve babası arasında yaşanan şiddete maruz kalan çocuk, kolaylıkla anneye tekrarlayan bir şekilde şiddet uygulayan “saldırgan” babayla özdeşleşebilmektedir (Kalmusss, 1984; akt.: Özmen, 2004; akt.: Stewart ve Robinson, 1998; akt.:Vahip, 2002; akt.:İnce ve Page, 2008:84). Buna göre çocuk her ne kadar babasını olumlu görerek özdeşim kurma eğiliminde olsa da onu öfke ve korku kaynağı olarak görmeye başlayacak, sorunların ancak öfke ve saldırganlık yoluyla çözülebileceğini dolaylı yoldan öğrenebilecektir. Psikoanalitik bakış açısı, şiddetin güvensiz bağlanmanın bir çeşidi olan endişeli bağlanmanın abartılı hali ile çocuklukta istismara uğrama ve çocuğun yaşamında bir baba figürünün olmaması gibi etmenlerin bir araya gelmesi sonucu ortaya çıktığını savunur (Fonagay ve diğerleri, 1997; akt.: İnce ve Page, 2008:84).

Kadına yönelik şiddette yalnızca kadının etkilenmediği, söz konusu durumun gelecekteki nesilleri de etkisi aldığı vurgulanmıştır. Bu kapsamda çocukları büyüten, onunla yakın bir iletişimde bulunan kişi çocuğun annesidir. Kadının annelik rolünün çocuğun gelişiminde önemli bir etkisi vardır. Bu nedenle kadının fiziksel ve psikolojik yıkımı çocuklarını da derinden etkilemektedir (Geçikli ve Geçikli, 2012:55-56).

Aile içi şiddete tanık olan çocukların yetişkinlikte psikotrop ilaç kullanma oranları arasında da anlamlı derecede bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tremblay ve diğerleri, 2004; akt.:Gomez, 2011; akt.:Güleç ve diğerleri, 2012:129). Çocuklukta şiddete maruz kalanların yetişkinlikte kişilik bozukluğu ve davranış bozukluğu gösterdiği görülmektedir. Bu bireyler kendi çocuklarına da daha fazla öfke ve şiddet içeren davranışlar sergilemektedirler (Ayan, 2007; akt.: Clarke, 1999; akt.: Vahip, 2002; akt.: Güleç ve diğerleri, 2012:130).

Bununla birlikte şiddet olayının çocuk üzerinde psikolojik etkilerinin yanı sıra fiziksel olarak olumsuz etkileri bulunmaktadır.

Şiddete tanık olan çocuklarda fiziksel şikayetler, uyku bozuklukları, altını ıslatma, gelişim geriliği, terk edilme korkusu, öldürüleceği veya anne babasının birbirini öldüreceği korkusu, başkalarını öfkeliendirmekten korkma, yüksek düzeyde kaygı, yeme bozuklukları, konsantrasyon bozuklukları, hiperaktivite, arkadaşlarına şiddet uygulama gibi problemler görülebilmektedir. Bu çocuklar ayrıca çevresini güvensiz bulabilir, yoğun bir çaresizlik ve şiddeti önleyemediği için suçluluk hissedebilir, ihmale ve istismara uğramaya daha açık hale gelebilir, okullarında arkadaşları, öğretmenleri veya dersleri ile ilgili problem yaşayabilirler (Çakır Parmaksızoğlu, 2011:14).

1.2.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Evlilik Üzerindeki Etkisi

İnsan hakları bildirgesi ve Türk Anayasası'na göre reşit olan her erişkin kadın veya erkeğin kendi sorumluluğunu taşıyan eşit yurttaşlar olduğu kabul edilir. Fakat babadan veya kocadan reşit kızlarına veya eşlerine yönelik baskı ve şiddete toplumsal olarak sessiz kalınması ve aleni olmasa bile dolaylı olarak meşru görülmesi iki cinsin eşit görülmediğinin bir işaretidir (Özdamar, 2002; akt.: Çakır Parmaksızoğlu, 2011:15).

Erkek ile kadın arasındaki yaşam birliği olarak tanımlanan evliliğin hiçbir uzlaşma götürmediği, eşler için tüm anlamını yitirdiği durumlarda evliliğin sona ermesi bir çözüm olarak gündeme gelmektedir. Boşanma, hukuki sorunlarla ilgili kanuni, çiftin birbirine yabancılaşmasıyla ilgili duygusal, para ve mal ile ilgili ekonomik, çocukların velayeti ile

ilgili ebeveynlik, arkadaşlıklar ve sosyal faaliyetlerde meydana gelen değişikliklerle ilgili sosyal ve yeniden bağımsızlık kazanarak kendini bulma sorunlarıyla ilgili psikolojik boyutları olan bir olaydır (Bohannon, 1990; akt.: Çakır Parmaksızoğlu, 2011:15).

Yapılan çalışmalarda aile içi şiddetin evliliğin ilk yıllarında başladığı saptanmıştır. 120 kadınla yapılan bir çalışmada evliliğin ilk yıllarında erkeğin uyguladığı şiddetin kadınlar arasında evlilikten alınan tatmin düzeyini belirgin düzeyde azalttığı ve evliliğin algılanan stabilitesini düşürdüğü saptanmıştır. İstanbul’da aile içi şiddete maruz kalan 30 kadınla yapılan bir araştırmada, örselenen kadınların maruz kaldıkları şiddetin seviyesi arttıkça evlilikten tatmin düzeyinin düştüğü bulunmuştur (Kök Can, 2010:42).

1.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Yasal Düzenlemeler

En önemli insan hakları ihlallerinden birini oluşturan kadına karşı şiddet ile ilgili gerek ulusal gerekse uluslararası düzlemde çeşitli yasal düzenlemeler yapılmasına ve gereken önlemler alınmasına karşın, söz konusu şiddet olgusu varlığını artan bir biçimde göstermektedir.

Uluslararası düzenlemelerin öngördüğü yükümlülükler çerçevesinde yeterli olmamakla birlikte ulusal alanda düzenlemeler yapılmış, hem kamu kurum ve kuruluşları hem de sivil toplum örgütleri bağlamında ilgili tarafların katkı, katılım ve işbirliğinde bu konuda çalışmalar başlatılmıştır (Odman, 2012:130). Kadına yönelik şiddetle ilgili bazı değerlendirme ve yaklaşımlar bundan otuz beş kırk yıl öncesine kadar radikal, uç görüşler olarak nitelendirilirken artık en geleneksel yapılı olduğu düşünülen devletlerin resmi söylemine, yasalarına girmeye başlamıştır (Salaçin ve diğerleri, 2009:95).

Bu bağlamda temel bir insan hakları ihlali olan kadına yönelik şiddet sorununa ilişkin uluslar arası ve ulusal hukukta yapılan düzenlemelerin neler olduğu, mevcut durumun neleri kapsadığı aşağıda açıklanmıştır.

1.3.1. Uluslararası Hukukta Kadına Yönelik Şiddet

Anayasa'nın 90 ıncı maddesine göre, usulüne uygun bir biçimde imzalanan uluslararası sözleşmelerin ve antlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince bir kanunla onaylanması ve bu kanunun Resmi Gazetede yayınlanması gerekmektedir. Usulüne göre yürürlüğe konulmuş uluslararası antlaşmalar kanun hükmündedir. Kadına yönelik şiddet konusunda Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler ve kararlar aşağıda yer almaktadır.

1.3.1.1.Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)

Sözleşme 1981 yılında yürürlüğe girmiş, Türkiye tarafından 10 Ocak 1986 yılında onaylanmıştır. (KSGM, 2011; akt.: Karataş ve diğerleri, 2008:23). Sözleşmede kadınlara karşı ayırım kavramı tanımlanmış ve her türlü ayrımcılığın önlenmesi amacıyla kadın erkek eşitliğinin sağlanması hedefine ulaşıncaya kadar taraf devletlere bu yolda kararlı eşitlik politikaları izlemeleri önerilmiştir. (m.1.). Sözleşme, “yasalar önünde eşitliği” ve “fiili eşitliği” sağlamaya yönelik olarak taraf devletlere yükümlülük getirmektedir (m.4.). Sözleşmeye göre taraf devletler, kadınlara karşı evlilik ve aile ilişkileri konusunda ayırımı önlemek için gerekli bütün önlemleri alacaklar ve özellikle kadın-erkek eşitliği ilkesine dayanarak kadınlara aşağıdaki hakları sağlayacaklardır (m.16.):

- Evlenmede erkeklerle eşit hak,
- Özgür olarak eş seçme, serbest ve tam rıza ile evlenme hakkı,
- Evlilik süresince ve evliliğin son bulmasında aynı hak ve sorumluluklar,
- Medeni durumlarına bakılmaksızın, çocuklarla ilgili konularda ana ve babanın eşit hak ve sorumluluklarının tanınması,
- Her durumda çocukların çıkarlarının en ön planda gözetilmesi, ulusal yasalarda mevcut veli, vasi, kayyum olma ve evlat edinme veya benzeri müesseselerde eşit hak ve sorumluluklar,
- Aile adı, meslek ve iş seçimi dahil her iki eş (kadın-erkek) için eşit kişisel haklar,
- Ücret karşılığı olmaksızın veya bir bedel mukabilinde malın mülkiyeti, kazanım, işletmesi, idaresi, yararlanması ve elden çıkarılmasında her iki eşe de eşit haklar sağlaması.

Türkiye’de CEDAW Ek İhtiyari Protokolü 23 Ocak 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu protokol sözleşmenin uygulanmasını denetlemekle yükümlü olan CEDAW Komitesi’ne, sözleşmenin ön gördüğü hakların ihlal edilmesi durumunda bireylerce ve gruplarca ya da onların yetkilendirdiği kişilerce şikayette bulunulduğunda, şikayeti kabul etme ve inceleme yetkisi tanımaktadır (Karataş ve diğerleri, 2008; akt.: Şahin, 2010:51).

1.3.1.2.Kadınlara Karşı Şiddetin Tasfiye Edilmesine Dair Birleşmiş Milletler Bildirisi

Bildiride kadına karşı şiddet, ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, zihinsel, cinsel veya psikolojik acı ve ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayanan eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama olarak tanımlanmıştır (Karataş ve diğerleri, 2008; akt.:Şahin, 2010: 52).

Bildiri’nin başlangıç bölümünde kadına yönelik şiddet konusunda oldukça önemli tespitler yer almaktadır:

- Kadınlara karşı şiddet; eşitlik, gelişme ve özgürlüğün gerçekleştirilmesine ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme’nin tam olarak uygulanmasına bir engel oluşturmaktadır.
- Kadınlara karşı şiddet, kadınların insan haklarına karşı bir ihlal oluşturmakta ve bu hakların ve özgürlüklerin kullanılmasını zayıflatmakta veya hükümsüz kılmaktadır.
- Erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlikçi olmayan güç ilişkileri, erkekler tarafından kadınlar üzerinde egemenlik kurulmasına ve kadınlara ayrımcılık yapılmasına yol açmaktadır.
- Bu ayrımcılık sonucunda kadınlar erkeklere bağımlı bir konuma gelmektedir.
- Azınlık gruplara dahil olan kadınlar, yerli kadınlar, mülteci kadınlar, göçmen kadınlar, kırsal bölgelerde veya uygarlığa uzak topluluklarda yaşayan kadınlar, ceza veya tutukevlerindeki kadınlar, kız çocukları, özürlü kadınlar, yaşlı kadınlar ve silahlı çatışma bölgelerinde bulunan kadınlar gibi bazı kadın grupları şiddete karşı daha savunmasız durumdadırlar.

- Kadınlara karşı şiddet; bütün gelir gruplarında, her sınıfta ve kültürde meydana gelen yaygın bir olgudur ve bunun yol açtığı sonuçların tasfiye edilmesi için ivedi ve etkili adımlar atılması gerekmektedir.
- Kadınlara toplum içinde hukuki, sosyal, siyasal ve ekonomik eşitlik için sağlanan olanaklar, kadınlara karşı yapılan ayrımcılık nedeniyle kullanılamaz hale gelebilmektedir.
- Kadın hareketleri, kadınlara karşı şiddet sorununun niteliğine, aşırılığına ve yaygınlığına giderek artan ölçüde dikkat çekilmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Ayrıca Bildiride kadınlara karşı şiddet teriminin aşağıdaki durumları içerecek şekilde anlaşılaçağı; fakat bu durumlarla sınırlı olmayacağı yer almaktadır:

- Aile içinde meydana gelen dövme, kız çocukların cinsel istismarı, evlenirken verilen başlıklı ilgili şiddet, evlilik içi tecavüz, cinsel organları dağlama ve kadınlara zarar veren geleneksel uygulamalar; eş olmayanlar arasındaki şiddet, sömürmek için uygulanan şiddet de dahil, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet uygulanması,
- Toplum içinde meydana gelen tecavüz, cinsel istismar, çalışma hayatında, öğretim kurumlarında ve diğer yerlerde cinsel taciz, kadın satışı ve fuhuş yaptırılması da dahil, fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet,
- Nerede meydana gelirse gelsin, devlet tarafından işlenen veya hoş görülen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet (m.2).
- Kadınlar siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki insan haklarından ve temel özgürlüklerden eşit bir biçimde yararlanma ve bunların korunmasını isteme hakkına sahiptir.

Bu haklara diğerlerinin yanı sıra, aşağıdakilerde dahildir (m.3).

- a) Yaşama hakkı,
- b) Eşitlik hakkı,
- c) Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı,
- d) Hukukun korumasından eşit biçimde yararlanma hakkı,
- e) Her türlü ayrımcılığa karşı korunma hakkı,
- f) Elde edilmesi mümkün olan en yüksek standartta fiziksel ve ruhsal sağlık hakkı,
- g) Adil ve elverişli koşullarda çalışma hakkı,

h) İşkenceye veya diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz kalmama hakkı.

Bildiri kadınlara karşı şiddetin önlenmesi konusunda devletlerin yükümlülükleri üzerinde durmaktadır.

Devletler kadınlara karşı şiddeti yasaklar ve kadınlara karşı şiddetin tasfiye edilmesi konusundaki yükümlülüklerinden kaçınmak üzere herhangi bir örf ve adeti, geleneği veya dinsel düşünceyi ileri süremez. Devletler her türlü uygun araçla ve hiç gecikmeksizin kadınlara karşı şiddeti tasfiye politikasını yürütür. Bu amaçla kadınların her türlü şiddete karşı korunmalarını sağlayacak yaklaşımlar geliştirir ve en geniş şekilde yasal, siyasal, idari ve kültürel tedbirleri alır; cinsiyet konusunda duyarlı yasalar, yürürlükteki uygulamalar ve diğer müdahaleler yoluyla kadınların yeniden mağdur olmalarına meydan verilmemesini sağlar. İhtiyaç bulunması halinde, mevcut kaynaklarını uluslararası işbirliği çatısı altında azami derecede kullanarak, şiddete maruz kalmış kadınların ve gerektiği takdirde bu kadınların çocuklarının rehabilitasyonu, bakımı, yetiştirilmesi ve ıslahı konusunda kendilerine rehberlik yapılmasını, sağlık ve sosyal hizmetler, imkanlar ve programlar gibi özel nitelikteki yardımlar ile birlikte, yapısal desteklerden yararlanmalarını sağlar ve bu kimselerin güvenliği ile fiziksel ve psikolojik rehabilitasyonu için gerekli her tür tedbiri alır (m.4/f,g).

1.3.1.3.Pekin Eylem Platformu

Bu belgenin kadına yönelik şiddet ile ilgili bölümünde kadına yönelik şiddetin, eşitlik, kalkınma ve barış hedefleri önündeki en önemli engellerden biri olduğu belirtilmiştir. Kadına yönelik şiddet, yani toplumsal cinsiyet temelli şiddet, fiziksel veya psikolojik zarar ve sıkıntı çekme ile sonuçlanacak herhangi bir eylem olarak tanımlanmıştır.

Hükümetlerin, gelenek görenek ve dinden kaynaklanan nedenlerle uygulanan şiddeti reddetmesi ve sözleşmenin uygulanması için gerekli önlemleri alması gereği vurgulanmıştır (Karataş ve diğerleri, 2008; akt.: Şahin, 2010:53).

1.3.1.4.Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 11 Aralık 2003 Tarihli Toplantısında Aldığı 58/147 Sayılı, Kadınlara Karşı Aile İçi Şiddetin Ortadan Kaldırılması Konulu Kararı

Bu kararda;

- Aile içi şiddetin, özel yaşamda, genellikle cinsel ilişki ya da kan bağı ile bağlı bireyler arasında vuku bulan bir şiddet türü olduğu,
- Aile içi şiddetin, kadınlara yönelik şiddetin en yaygın, fakat en az görünen bir türü olduğu ve sonuçlarının, mağdurların yaşamlarının pek çok alanını etkilediği,
- Aile içi şiddetin, fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet de dahil, çok çeşitli şekillerde ortaya çıkabileceği,
- Aile içi şiddetin toplumsal bir sorun olduğu ve devletlerin, mağdurları korumak ve aile içi şiddeti önlemek için ciddi tedbirler alması gerektiği vurgulanmıştır.

Aile içi şiddetin önlenmesi için diğer önlemlerle birlikte, aile içi şiddet mağdurlarına yasal haklarını korumalarında, tedavi ve destek almalarında gerekli yardımın sağlanmasını ya da yardım sağlanmasının kolaylaştırılmasını ve aile içi şiddet mağdurları için başvuru merkezleri ile güvenli sığınma evleri kurulmasını da sağlayacak şekilde çalışmalar yapılması yer almıştır.

1.3.2. İç Hukukta Kadına Yönelik Şiddet

Son 10 yıldır ülkemizde kadına yönelik şiddetle mücadele hem sivil toplum örgütlerinin hem de devletin farklı kurum ve kuruluşlarının gündeminde daha fazla yer almaya başlamıştır. 2000’li yıllarda Anayasa, Medeni Hukuk, Türk Ceza Kanunu gibi pek çok yasada yapılan değişiklikler ile kadına yönelik şiddetin önlenmesinde yasal alt yapı güçlendirilmiştir (Özberk ve Ertekin, 2010:66).

1.3.2.1.Anayasa

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın Başlangıç bölümünde her Türk vatandaşının bu Anayasa’daki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak

onurlu bir yaşam sürdürme, maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu belirtilmektedir. Anayasa'nın 10 uncu maddesinde "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür." hükmü yer almaktadır. Anayasa, kadın ve erkeğin eşitliğine vurgu yaparak; herkesin dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde herkesin eşit olduğunu hükme bağlamıştır.

Anayasa'nın 17 inci maddesi, "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz." biçiminde düzenlenmiştir.

"Aile Türk toplumunun temelidir" ifadesinden sonra gelmek üzere "ve eşler arasında eşitliğe dayanır." hükmü eklenmiştir.

"Ailenin Korunması" başlığını taşıya 41 inci maddesi "Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır." şeklinde düzenlenmiştir. Bu maddede, ayrıca "Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar." ifadesi yer almaktadır (T.C. Anayasası, 2006 8,13,39).

Anayasanın 90 ıncı maddesinde "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır." hükmü eklenmiş, bu çerçevede CEDAW Sözleşmesi de ulusal düzenlemeler karşısında üstün konuma getirilmiştir (KSGM, 2012:2).

1.3.2.2. Türk Medeni Kanunu

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilerek 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Medeni Kanunu Türk toplumuna çağdaş gelişmeleri yaşama imkânı tanıyan bir düzenlemedir.

Medeni Kanun yeni şekliyle kadın-erkek eşitliğini gözeten, cinsiyet ayrımcılığına son veren, kadınları, aile ve toplum içerisinde erkeklerle eşit kılan, kadın emeğini değerlendiren bir düzenlemedir.

Yeni Medeni Kanun ile özellikle aile hukuku alanında bugüne kadar yaşanan gelişmeler, değişim ve ihtiyaçlar dikkate alınarak çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Kanun ile getirilen başlıca düzenlemeler şunlardır:

- "Aile reisi kocadır" hükmü değiştirilerek "evlilik birliğini eşler beraber yönetirler." hükmü getirilmiştir.
- Eski Kanunda evlilik birliğini temsil hakkı, bazı haller dışında kocaya ait iken, yeni Türk Medeni Kanununda evlilik birliğinin temsili eşlerin her ikisine verilmiştir.
- Evin seçimini kocanın yapacağı hükmü değiştirilerek, eşlerin oturacakları evi birlikte seçecekleri hükmü getirilmiştir.
- Kadına önceki soyadını kocasının soyadından önce gelmek üzere kullanabilme hakkı veren ve 1997 yılında yapılan değişiklik yeni yasada aynen benimsenmiştir.
- Eski Medeni Kanunda yer alan eşlerin, çocukların velayetini birlikte kullanacağı, anlaşmazlık halinde ise babanın reyinin üstün olacağı hükmü değiştirilerek, eşlerin velayeti birlikte kullanacakları hükmü getirilmiştir. Evlilik dışında doğan çocuğun velayeti anneye aittir.
- Yeni Medeni Kanunda eşlerden birinin meslek ve iş seçiminde diğerinin iznini almak zorunda olmadığı hükmü getirilmiştir. Bu düzenlemeyle eşler mesleklerini diğer eşten izin almadan sürdürebileceklerdir. Ayrıca maddenin devamında "eşlerin meslek seçiminde evlilik birliğinin huzur ve yararını göz önünde tutması" gerektiği yer almıştır. (Eski Kanunda yer alan kadının meslek seçiminde eşinden izin alacağı hükmü 1990 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir).
- Yeni Kanun, vesayeti kabul yükümlülüğünü sadece erkek ve koca için öngören maddeyi kadın-erkek eşitliğini zedelediği için tamamen kaldırmıştır.
- Eski Medeni Kanuna göre evin ve çocukların geçimi kocaya ait iken, Yeni Medeni Kanunda, "Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve malvarlıklarıyla birlikte katılırlar." şeklinde düzenleme yapılmıştır.
- Yeni Kanun ile evlenme yaşı kadın ve erkek için eşitlenerek yükseltilmiş ve 17 yaşını doldurma şartı getirilmiştir. Ancak hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir.

- Daha önce evlenme için müracaat yeri erkeğin oturduğu yerin evlendirme memurluğu iken Yeni Kanunda kadın veya erkeğin oturduğu yerdeki evlendirme memurluğu olarak düzenlenmiştir.
- Aile konutu ile ilgili yapılan düzenlemede, eşlerden birinin diğerinin açık rızası olmadan aile konutu üzerindeki tasarruflarına sınırlandırma getirilmesidir. Kiralık bir konut bile olsa diğer eşin rızası olmadan kira akdi fesih edilemez (KSGM, 2012:3-4).

1.3.2.3. Türk Ceza Kanunu

Günümüz ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanan Türk Ceza Kanunu Tasarısı 26 Eylül 2004 tarihinde TBMM tarafından kabul edilerek 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Cinsiyet eşitliği ve kadına karşı şiddet konusunda çağdaş düzenlemelere yer veren Kanundaki başlıca yeni düzenlemeler şunlardır:

- a) “Kadın, kız ayrımı” biçimindeki tanım madde metninden çıkarılmıştır.
- b) Cinsel suçlar, kişilere karşı suçlar başlığı altında cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar olarak değerlendirilmiştir.
- c) Zorla ırza geçme ve zorla ırza tasaddi kavramları kaldırılarak yerine cinsel saldırı ve çocukların cinsel istismarı kavramları kullanılmıştır.
- d) Cinsel saldırı suçunun eşe karşı işlenmesi durumunda soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun şikayetine bağlanmıştır. Bu düzenleme ile eş üzerinde gerçekleştirilen ve cinsel saldırı suçunun nitelikli halini oluşturan davranışlara ceza yaptırımı getirilmiş, ancak bu durumda soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdur eşin şikayetine bağlı tutulmuştur.
- e) Cinsel saldırının tanımı yapılmış ve cinsel saldırı suçunun temel şekli tanımlanmıştır.
- f) Dava veya cezanın ertelenmesini gerektiren etkin pişmanlık halleri düzenlenmiş, bu düzenleme ile kaçırılan veya alıkonulan ile sanık veya hükümlülerden biri evlendiği takdirde cezalarında indirim veya erteleme yapılması ya da bu cezaların silinmesinin mümkün olamayacağı hükme bağlanmıştır.
- g) Kasten öldürme suçunun, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren nitelikli hallerinin düzenlendiği maddeye “töre saikiyle” ifadesi eklenerek töre cinayetleri faillerinin en yüksek ceza ile cezalandırılması kabul edilmiştir.

h) Haksız tahrik maddesi düzenlenerek bu maddeye göre haksız tahrikin ancak haksız bir fiil sonucunda meydana gelmesi durumunda uygulanmasına imkan veren bir düzenleme yapılmış; cinsel saldırıya uğrayan kadını namus gerekçesiyle öldüren aile bireyleri ve akrabalar ve diğer akrabaların haksız tahrik indiriminden yararlanamayacağı, her haksız fiilin de haksız tahrik oluşturmayacağı madde gerekçesinde açıklanmıştır.

ı) “Kadının mağdur olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak bunun için, gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.” hükmü getirilmiştir.

i) Cinsel saldırı suçunun ağırlaşmış halleri düzenlenerek, cinsel saldırı suçunun işlenmesi suretiyle mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulmasına neden olunması, daha ağır ceza ile cezalandırılmıştır. Yürürlükteki mağyubiyet kavramı kaldırılmıştır. Ruh sağlığı kavramı getirilmiştir. Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası getirilmiştir.

j) Kasten yaralama suçu düzenlenmiş ve bu suçun üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı işlenmesi suçun nitelikli hali olarak kabul edilmiştir.

k) İşkence ve Eziyet başlığı altında işkence, eziyet suçları düzenlenmiştir. Bu maddeler ile Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerden doğan yükümlülükler göz önünde bulundurulmuştur. Bu yükümlülükler karşısında ve özellikle insan haysiyetinin tecavüzlerden korunması için işkence teşkil eden fiillerin cezasız kalmaması düşüncesiyle işkence fiilleri bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır. Suçun çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı işlenmesi halinde sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunmuştur. Neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence suçu düzenlenmiştir ve cezalarda artırım ve işkence sonucunda ölüm meydana gelmesi halinde ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının verileceği belirtilmiştir.

l) Aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi suç olarak tanımlanmıştır. Bu suçun oluşması için terk olgusunun gerçekleşmemesi gerekir. Aksi takdirde terk suçu oluşmaktadır. Aile hukukundan kaynaklanan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünün kapsamını Türk Medeni Kanununun hükümlerine göre belirlemek gerekir. Bu suçtan dolayı soruşturma ve kovuşturma yapılması şikayete tabi tutulmuştur. Maddede evli olsun veya olmasın gebe olan eşini veya sürekli birlikte yaşadığı ve kendisinden gebe kalmış kadını çaresiz durumda

terk eden, yani ona her türlü yardımı yapmaksızın ortada bırakan kişi cezalandırılmaktadır. Velayet hakları kaldırılmış olsa da itiyadi sarhoşluk, uyuşturucu madde kullanma veya onur kırıcı yaşayış tarzı nedeniyle özen noksanı veya kusurundan dolayı çocuklarının ahlak, güvenlik ve sağlıklarını ağır şekilde tehlikeye sokan ana ve babaya üç aydan bir yıla kadar hapis cezası hükmolunmaktadır.

m) Genital muayene bağımsız bir madde olarak düzenlenmiş, yetkili hakim ve savcı kararı olmaksızın, kişiyi genital muayeneye gönderen veya bu muayeneyi yapan fail hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası getirilmiştir.

n) İnsanlığa karşı diğer suçlar içerisinde işkence veya insanlık dışı işlemlere veya biyolojik deneylere tabi kılmak, cinsel saldırıda bulunmak, zorla hamile bırakmak, zorla fuhuşa sevk etmek fiillerini işleyenlere ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası verilmesi ve bu suçlardan dolayı zaman aşımının işlemeyeceği hükme bağlanmıştır.

o) Kadın ve çocuk ticareti ile mücadele için düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemelerde milletlerarası sözleşmelerden doğan yükümlülükler göz önünde tutulmuştur (KSGM, 2012:6,7,8).

1.3.2.4.6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 20 Mart 2012 tarih ve 28239 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (KSGM, 2012:5).

- Medeni duruma göre herhangi bir ayırım içermeyecek ve diğer aile bireylerini de kapsayacak şekilde Kanun 4320 sayılı Kanun'dan daha geniş bir uygulama alanına sahiptir. Kanunun amacı; “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.” Ayrıca Kanun’un uygulanmasında ve hizmetlerin sunulmasında uyulacak temel ilkeler sıralanmıştır.

- Avrupa Konseyi “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”ne uygun olarak fiziksel, sözlü,

cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddeti de kapsayacak şekilde “şiddet” kavramı söz konusu Kanun’da tanımlanmıştır.

- Korunan kişi ile şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali bulunan kişi hakkında alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirler ayrıntıları ile düzenlenmiştir.
- Korunan kişi hakkında; barınma yeri tespiti, geçici maddi yardım yapılması, psikolojik mesleki, hukuki ve sosyal destek hizmetlerinin verilmesi, resen geçici koruma altına alınması ve kreş imkânından faydalandırılması hakkında verilecek koruyucu tedbir kararlarının mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise (barınma ve geçici koruma) ilgili kolluk amirlerince koruyucu tedbir kararı alınabilecek ve kararlar verilirken delil ve belge aranmayacaktır.
- Korunan kişi hakkında; işyeri ve yerleşim yerinin değiştirilmesi, aile konutu şerhi konulması ve hayati tehlikenin bulunması halinde Tanık Koruma Kanunu çerçevesinde kimlik ve diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi hakkında verilecek koruyucu tedbir kararlarının hakim tarafından verilmesi düzenlenmiştir.
- Şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali olan kişiye ise hakim tarafından; korunan kişiye yönelik şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama; evden uzaklaştırılma ve müşterek konutun korunan kişiye tahsisi; korunan kişi-kişilere yaklaşmasının önlenmesi; korunan kişinin şahsi ve ev eşyalarına zarar vermemesi; silahı varsa veya silah taşımaya zorunlu bir kamu görevi ifa etse bile zimmetinde bulunan silahı ilgili birimlere teslim etmesi; alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılığı var ise hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavisinin sağlanması düzenlenmiştir. Acele hallerde burada da 24 saat içerisinde hakim onayına sunulmak kaydıyla kolluk tarafından da önleyici tedbirlerin alınabilmesi düzenlenmiştir.
- Ayrıca hakim tarafından velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hakkında karar verilebileceği, şiddet uygulayan kişi ailenin geçimini sağlayan kişi ise hakim tarafından durumun özellikleri göz önüne alınarak talep edilmese dahi nafakaya hükmedilebileceği düzenlenmiştir.
- Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması gibi suçlar nedeniyle soruşturma, kovuşturma ve mahkumiyet evrelerinden denetimli serbestlik hükümlerinin işlemeye devam edeceği düzenlenmiştir.
- Şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin varlığı halinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar etmesi; ihbarı alan kamu görevlilerinin Kanun kapsamında

görevlerini gecikmeksizin yerine getirmeleri ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir.

- Tedbir kararının ilgilinin talebiyle, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet Savcısının başvurusu üzerine ilk seferinde altı aylık bir süre için verilecek olup şiddet uygulanmasının veya şiddet tehlikesinin varlığı halinde verilen tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

- Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için şiddet uygulandığı hususunda delil veya belge aranmayacağı, önleyici tedbir kararlarının gecikmeksizin verileceği ve verilen kararların uygulanmasının geciktirilemeyeceği, tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edileceği düzenlenmiştir.

- Gerekli olması halinde tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgilerin veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adreslerinin tüm resmi kayıtlarda gizli tutulacağı belirtilmiştir.

- Kanun hükümlerine göre verilecek tedbir kararlarına karşı ilgililer tarafından iki hafta içerisinde aile mahkemesine itiraz edilebileceği düzenlenmiştir.

- Kanun kapsamındaki verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararının yerine getirilmesinden hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

- Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişilerin, Bakanlığa ait barınma yerlerinin yetersiz kalması halinde, mülkî amirin, acele hallerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilmesi düzenlenmiştir.

- Teknik yöntemlerle takip başlığı altında, Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hakim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabileceği, ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemeyeceği, izlenemeyeceği, kayda alınamayacağı hüküm altına alınmıştır.

- Şiddet uygulayan kişinin tedbir kararlarına aykırı hareket etmesi halinde üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulması ve aykırılığın her tekrarında on beş günden otuz güne kadar zorlama hapsine tabi tutulması, ancak zorlama hapsinin toplam süresinin altı ayı geçemeyeceği, işlenen fiilin ayrı bir suç oluşturması halinde bunun ayrıca bir soruşturma ve kovuşturmayla tabi tutulacağı düzenlenmiştir.

- Ayrıca, şiddetin önlenmesi ve koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin yedi gün yirmi dört saat esası ile yürütüleceği “ŞÖNİM”lerin kurulması ve verilecek destek hizmetleri düzenlenmiştir.
- Kanunun uygulanmasında ile ilgili olarak kurumlararası koordinasyonun Bakanlık tarafından yerine getirileceği, kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin Bakanlıkla ortak çalışmalar yürütmeleri konusunda teşvik edilecekleri, personelinin Bakanlık görevlilerine yardımcı olacakları düzenlenmiştir.
- Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, personel ve üyelerinin “kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği” konusunda eğitim programlarına katılmalarının sağlanması ve ayrıca ilk ve orta öğretim müfredatına kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulacağı hükmü getirilmiştir.
- Medyaya farkındalık yaratma konusunda sorumluluklar getirilmiş olup bu kapsamda TRT ve diğer ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan televizyon ve radyolara özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanacak veya hazırlattırılacak materyalleri yayınlamak zorunluluğu getirilmiştir.
- Korunan kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılacağı, korunan kişinin birden fazla olması halinde ise her bir kişi için bu tutar yüzde yirmi oranında artırılarak ödenir. Geçici maddi yardımlar şiddet uygulayandan rücu tahsil edileceği gibi gerçeğe aykırı beyanda bulunulması halinde korunan kişiden de rücu tahsilinin mümkün olacağı da düzenlenmiştir.
- Hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortası olmaması nedeniyle tedavi hizmetlerinden yararlanma hakkı bulunmayanlar genel sağlık sigortalısı sayılır. Önleyici tedbir kararı verilen kişilerin genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayacak rehabilitasyon giderleri Bakanlık bütçesinden ödeneceği düzenlenmiştir.
- Kanun kapsamında yapılan başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden herhangi bir masraf alınmayacağı ve yapılan ödemelerin her türlü vergiden muaf tutulacağı düzenlenmiştir.
- Bakanlık tarafından gerekli görülmesi halinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan hukuki, cezai ve idari her türlü davaya ve çekişmesiz yargıya gerekli görülmesi halinde katılması mümkündür (KSGM,2013).

Tüm bunlar bağlamında kadına yönelik şiddetle ilgili gerek ulusal gerekse uluslararası mevzuatlar bulunmakla birlikte, özellikle ülkemizde 20 Mart 2012’de yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadın Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile şiddet mağdurları için koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayanlar için önleyici tedbir kararları alınmakta ve şiddetin önlenmesine ilişkin yeni düzenlemeler getirilmektedir.

1.4. Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Sunulan Hizmetler

Devlet; kadınlara yönelik her türlü ayrımcılığı önlemekle, kadın erkek eşitliğini anayasa ile güvence altına almak ve uygulamaya geçirmekle, mağdur olan kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanarak güçlü hale gelmesi için eğitim, destek ve koruma (sığınma evleri/kadın konukevleri) hizmetlerini vermekle, mağdur olan kadınların ve çocukların sosyal hayatlarına geri dönebilmeleri için sosyal, sağlık, psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetleri sağlamakla, maddi yardım yapmakla, kadınların konut ve iş bulma hizmetlerine ulaşmasına yardım etmekle, şiddet uygulayan kişileri eğitmek amacıyla programlar oluşturmakla ve suç işlemlerini önlemek için tedavi programları uygulamakla görevlidir (EU, 2012; akt.: Adaçay ve Güney, 2012:325). 1970’li yıllara kadar aile içi şiddete maruz kalan kişiler için herhangi bir hizmet imkanı bulunmamaktaydı (McCue, 1995; akt.: Miller Clevenger ve Roe-Sepowitz, 2009:361) Yasaların zorlamasıyla birlikte aile içi şiddet kavramına ilişkin hizmetler geliştirildi ve kamuoyunda bununla ilgili bilinçlenme ve farkındalık artmış oldu (Gosselin, 2005 akt.: Wilcox, 2006; akt.: Miller Clevenger ve Roe-Sepowitz, 2009:361).

Kadına yönelik şiddetle mücadele adalet, emniyet, sağlık, sosyal hizmetler gibi pek çok kurumun işbirliği ve ortak çalışması ile durdurulabilecek bir konudur. Anılan kurumların verdikleri hizmetler üç başlık altında incelenebilir. Bu hizmetler; önleyici, müdahale ve rehabilitasyon hizmetleri olarak sıralanabilir.

Önleyici hizmetler; şiddet olgusuna kapsamlı bir yaklaşımla bu konuda gerek politika üretmek, gerekse toplumun bu konudaki duyarlılığını artırmayı hedefleyen makro uygulamaları içeren hizmetler olarak sıralanabilir. Önleyici hizmetler, toplumda kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasını önlemeyi hedeflemekte ve bu sorunun meydana

gelmesine yol açan nedenlerin saptanmasını ve çözüm yollarının üretilmesini kapsamaktadır. Kadınların güçlendirilmesi ve toplumsal statülerinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar ile aile içi şiddete neden olan ve pekişen olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılmasını sağlamak üzere yürütülen faaliyetler, önleyici hizmetler kapsamında değerlendirilmektedir (Kök Can, 2010:64).

Krize müdahale hizmetleri; aile içinde şiddete maruz kalan kadınlara yönelik koruyucu ve tedavi edici hizmetleri kapsar. Bu hizmet türü, kriz durumlarında verilen müdahale hizmetleri ve kriz ortamı ortadan kalktıktan sonra sunulan hizmetler biçiminde gruplandırılabilir. Krize müdahale hizmetleri, kadının şiddeti yaşamasının hemen sonrasında verilen hizmetlerdir. Bu hizmetler kadının sağlığı ve güvenliği konusunda o anda acilen alınması gerekli önlemleri kapsamaktadır (Price ve diğerleri, 2000; akt.:Kök Can, 2010:65). Şiddete maruz kalan kadınlar İl Müdürlükleri ve bağlı kuruluşları, Valilikler Kaymakamlıklar, Kolluk Güçleri, Adli Makamlar (Cumhuriyet Başsavcılığı ve Aile Mahkemeleri), ŞÖNİM, Sağlık Kuruluşları, ALO 183 Aile Kadın Çocuk ve Özürlü Sosyal Hizmet Danışma Hattı, ALO 155 Polis İmdat, ALO 156 Jandarma İmdat, STK, Belediyelere ait Danışma Merkezlerine başvuruda bulunabilirler. Söz konusu kurumlar şiddet mağdurlarına yönelik gerekli hizmetleri sağlamaktadırlar (Karataş ve diğerleri, 2008:17).

Rehabilitasyon hizmetleri; barınma ihtiyacının giderilmesinin yanı sıra şiddet mağdurlarının ihtiyaç duyduğu istihdam, danışmanlık, sağlık, psikolojik destek ve maruz kaldığı şiddet durumunun etkilerini gidermeye yönelik hizmetleri kapsar.

Şiddet mağduru kadınların ve varsa beraberindeki çocuklarının barınma ihtiyacının giderilmesinde ilk kabul birimleri ve kadın konukevleri hizmet vermektedir. Tüm bu sayılan kuruluşlardan alınan hizmetler kurum bakımı hizmeti olarak adlandırılmaktadır. Aşağıda kurum bakımı hizmetlerinin neler olduğu, bu hizmetlerin amaç ve kapsamı açıklanmıştır. (Kök Can, 2010:64). Günümüzde yapılan araştırma sonuçlarına göre toplum kaynaklarına sahip şiddet mağdurları şiddetten korunmada bu sistemlere erişemeyenlere göre daha başarılı olmaktadır (Bybee ve Sullivan, 2005:85).

Tüm bunların yanı sıra 25 Ekim 1990 tarihinde VI. Beş Yıllık Kalkınma Planında kadının statüsünü yükseltmek üzere belirlenen hedef ve politikalar doğrultusunda 28.10.1990 tarih ve 3670 sayılı yasa ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü(KSGM), kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin plan ve politikaların hazırlanmasından ve uygulanmasının denetiminden sorumlu devlet organıdır (Karıncı, 2013:21-22).

1.4.1. Kurum Bakımı Hizmetleri

Bu bölümde şiddet mağduru kadınlara Türkiye’de sunulan kurum bakımı hizmetleri tartışılacaktır.

1.4.1.1. İlk Kabul Birimi

İlk kabul birimleri, İl Müdürlüklerine/ŞÖNİM’e başvuran kadınların ilk gözlemlerinin yapıldığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, geçici kabullerinin yapılarak iki haftaya kadar kalabilecekleri birimdir. Şiddet mağduru kadın ilde konukevi bulunmaması/kapasitesinin yeterli olmaması veya kadının şartlarının doğrudan konukevine yerleşmeye uygun bulunmaması durumunda ilk kabul birimine kabul edilir. Meslek elemanları tarafından yapılan ilk gözlem sonucuna göre uygun sosyal hizmet modeli/yapılacak işlemler belirlenir. İlk kabul birimleri, özellikle kadın nüfusunun fazla olduğu büyük illerde, şiddet mağduru kadınlar ile sosyo-ekonomik yoksunluk içerisinde bulunan kadınları birbirinden ayırarak, doğru sosyal hizmet modelinin uygulanması amacıyla oluşturulan ilk adım istasyonlarıdır. (KSGM, 2013).

Bakanlığın kurulduğu Haziran 2011 tarihinde ilk kabul biriminin sayısı 3 iken; 2012 yılında 11, 2012 yılında 12 ilk kabul birimi hizmete açılmıştır. 2014 yılı Mayıs ayı itibarıyla de 23 ilde 25 İlk kabul birimi hizmet vermektedir (KSGM, 2014).

1.4.1.2. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

Kanunun 14 üncü maddesinde ŞÖNİM’lerin hizmete açılacağı hükme bağlanmış olup; bu merkezlerin hizmete açılması ile yürüteceği hizmet ve faaliyetler ilgili Kanun ile

düzenlenmiştir. ŞÖNİM'lerin kurulması için 14 pilot il tespit edilmiş olup bu iller İstanbul, Bursa, İzmir, Ankara, Denizli, Antalya, Mersin, Adana, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Samsun, Trabzon ve Malatya'dır.

ŞÖNİM'de yürütülecek hizmetler üç ana başlıkta belirlenmiştir:

- 1- Şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler,
- 2- Şiddet mağduru kişilere yönelik hizmetler,
- 3- Şiddet uygulayan/uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik hizmetlerdir.

Şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler;

- Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak,
- Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek,
- Gerekli hallerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak,
- Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik programlar hazırlamak ve uygulamak,
- Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak ve şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili STK'lar ile işbirliği yapmaktır.

Şiddet mağduru kişilere yönelik hizmetler;

- Barınma yeri sağlanması,
- Geçici maddi yardım,
- Rehberlik ve danışmanlık hizmetleri,
- Hayati tehlikenin bulunması halinde geçici koruma altına alınmasının takibi ve izlenmesi,
- Kreş yardımı,
- Hukuki destek,
- Tıbbi destek,
- İstihdama yönelik destek,

- Çocuklar için burs,
- Eğitim-öğretim konusunda destek sağlamaktır.

Şiddet uygulayan/uygulama ihtimali bulunan kişilere yönelik hizmetler ;

ŞÖNİM’lerin sağlayacağı destek hizmetleri içinde şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişilerin öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasının sağlanması, alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olması için yönlendirilmesi, meslek edindirme kurslarına katılması için teşvik edilmesi gibi hizmetler yer almaktadır (KSGM, 2013).

1.4.1.3. Kadın Konukevleri

Bakanlığın şiddetle mücadelede kurumsal hizmet birimlerinden biri olan kadın konukevleri, ülkemizde şiddet mağduru kadınların korunması ve desteklenmesine yönelik mekanizmaların başında gelmekte olup kadın konukevlerinde hizmetler, 05 Ocak 2013 tarih ve 28519 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir.

Söz konusu Yönetmelikte kadın konukevleri; “fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara ve ya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşları” olarak tanımlanmaktadır (KSGM, 2014).

Bununla birlikte, kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesi insan hakları ve demokratikleşmenin gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Konukevleri, şiddete uğrayan kadınlara destek amaçlı birer mekanizma olmanın ötesinde, yalnızca hizmet sunmakla kalmayıp, aynı zamanda kadına yönelik şiddetle mücadelenin önemli araçlarından. Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet mağduru ya da şiddete uğrama riski bulunan kadınlara sunulan müdahale hizmetlerinden en önemlisi konukevleridir. İlk başlarda konukevleri şiddet mağdurları ve beraberindeki çocukları için fiziksel olarak

barındıkları yerler olarak görülmekteydi. Ancak ilerleyen dönemlerde bunun yanı sıra bu kişiler için kaynaklara ulaşabilecekleri ve kendilerini gerçekleştirmelerine yardım edecek kuruluşlara dönüştüler (Herbert, 1991; akt.: Lesser, 1990; akt.: Ben-Porat ve Itzhaky, 2008:598).

Kadın konukevleri genellikle şiddet mağduru kadınların korundukları ve gizliliği büyük önem taşıyan kuruluşlardır. Fiziki olarak acil korunmaya gereksinimi olan kadınların bir anlamda son çare olarak gördükleri yerlerdir (Shostack, 2001; akt.: Haj-Yahia ve Cohen, 2009:95). Konukevleri aynı zamanda şiddet mağduru kadın ve çocukları için fiziksel olarak korundukları, desteklendikleri, toplum yaşamına dönebilmeleri için hazırlandıkları yerlerdir. Tüm bunların yanı sıra şiddet uygulayandan uzaklaşmak için alternatif yaşamlar hakkında bilgilendirildikleri kuruluşlardır. Kadın konukevleri şiddet mağdurunun özgüven kazanması ve yaşadığı şiddetten dolayı meydana gelen korku ve kaygılarını yenmesine yardımcı olacak rehabilitasyon hizmetini yerine getirir. Söz konusu kuruluşlar kadının diğerleri ile pozitif ilişkiler geliştirerek destekleyici bir sosyal ortam oluşmasını kolaylaştırır. Aynı zamanda kadının hukuk, sağlık, eğitim gibi ihtiyaç duyduğu alanlara ilişkin danışmanlık sunulur. Yine şiddet mağduru kadınların çocukları için kreş ya da okul hizmetinden yararlandırılmaları sağlanır (Haj-Yahia ve Cohen, 2009:96). Konukevlerinin amaçlarına gelince, Tutty (1996) bu kuruluşların kadınların güçlendirilmeleri, benlik saygılarının yükseltilmesi, şiddet uygulayandan uzakta bir yaşama karar verdikleri andan itibaren neler yapacaklarına, toplum içerisinde nasıl bir yer edineceklerine ilişkin faaliyetlerin yürütüldüğü yerler olarak tanımlamaktadır (akt.: Ben-Porat ve Itzhaky, 2008:598). Register (1993) ise; şiddet mağdurlarının bir insan ve bir kadın olarak duygularına ve kendilerine saygı duyma kapasitelerini artırarak onların güçlenmesi ve benlik saygılarının yükseltilmesinin altını çizmiştir (akt. Ben-Porat ve Itzhaky, 2008:598).

1.4.1.3.1.. Kadın konukevlerinin Tarihçesi

Bu bölümde Dünya’da ve Türkiye’de ki kadın konukevlerinin tarihçesine değinilmiştir.

Dünya’da kadın konukevlerinin açılmasında öncülük Norveç tarafından gelmiş ve 1968 yılında ilk konukevi açılmıştır. 1970’li yılların ikinci yarısından itibaren ise merkezi ve yerel devlet desteği ile sığınma evi sayısında artış yaşanmıştır. Kadına yönelik şiddetin ilk gündeme getirildiği ülkelerden biri olan İngiltere’de 1970’lerin başında, ilk kadın yardım sığınağı açılmıştır. Berlin’de ki 1. Kadın evi, Paris’te ki ilk kadın sığınmaevi Flora Tristan ve Londra’da ki Chiswick Kadın Merkezinin sığınma evi 1974’te kurulmuştur. Amerika’da ise şiddete uğrayan kadınlar için ilk konukevi 1974 yılında açılmıştır. 1975 yılında kadınlara yönelik çalışmalar yürüten 35 kuruluşun bir araya gelmesiyle, Ulusal Kadınlara Yardım Federasyonu (Women’s Aid) kurulmuştur (Yıldırım, 1998; akt.: Karataş ve diğerleri, 2008:51). 1980’li yıllar ise gerek ulusal, gerekse uluslararası düzlemde kadına yönelik şiddetle mücadele eden kuruluşlar arasında iletişim ve deneyim paylaşımı ağlarının oluşturulduğu yıllar olmuştur (Işık, 2001). Minneapolis’te 1982 yılına kadar tahmini 500 sığınak bulunuyordu. (Murray, 1988:76).

Dünyada 1977 yılında yalnızca 89 kadın konukevi bulunmakta iken (Roberts, 2002; akt.: Miller Clevenger ve Roe-Sepowitz, 2009: 362). 1982’de bu sayı artarak 300’e yükselmiştir. 2000’li yıllarda ise aile içi şiddeti önleme kapsamında 2000 yeni kadın konukevi açılmıştır (Berns, 2004; akt.: Miller Clevenger ve Roe-Sepowitz, 2009: 362). Bu gelişmeleri takip eden yıllarda, gelişmiş batı ülkelerinde, danışma büroları ve sığınma evleri gibi şiddete uğrayan kadınlara yönelik kurumsal hizmetler yaygınlaşmıştır. 1992 yılında ABD’de bu kurumların sayısı 1.500’e ulaşmış, Kanada’da hemen hemen tüm belediyelerin sınırları içinde Kadının Eşitliği Bakanlığı’ndan her yıl düzenli kaynak aktarılan bağımsız sığınma evleri kurulmuştur (İlkkaracan, 1996; akt.: Karataş ve diğerleri, 2008:51). 1970 yılından bu zamana söz konusu kuruluşların bulundukları yerler daima gizlenmiştir (Roberts, 2000:671).

Şiddet mağdurları için kurulan konukevleri, çoğunlukla kadın hakları alanında çalışan STK ya da şiddet mağduru kadınlarca işletilmiş, finansmanlarının tamamı ise ya devlet tarafından karşılanmış ya da desteklenmiştir.

44 Avrupa ülkesinin (Belarus ve Monako hariç) tamamında artık kadın konukevi şiddet gören kadınlara hizmet vermektedir. Söz konusu konukevleri çok farklı kuruluşlarca işletilmektedir. Hollanda’da olduğu gibi birçok ülkede konukevlerinin finansmanı ya

tamamen devlet tarafından ya da yerel yönetimlerce karşılanmaktadır. İngiltere gibi bazı ülkelerde kadınlara veya kuruluşlara yapılan maddi desteklerle ya da kadınların kendi cüzi miktarda para ödeyerek farklı konukevi hizmetlerinden yararlanabilmektedir. Yine İspanya’da olduğu gibi kadın STK’lar, kiliseler ve özel işletmeler konukevleri açarak şiddet mağduru kadınlara hizmet verebilmektedirler.

Konukevlerinin standartlarının belirlenmesi ve verilen hizmetlerin geliştirilmesi alanında dünyada önemli adımlar atılmaktadır. Kadın örgütlerinin de baskılarıya Avrupa Parlamentosunun ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin Tavsiye Kararları doğrultusunda üye ülkeler; konukevi yeri belirlenmesi, standartlarının iyileştirilmesi ve sürecin aktif hale getirilmesi için çaba harcamaktadır. Bazı ülkelerde de önemli kazanımlar sağlanmış ve model uygulamalar geliştirilmiştir. Örneğin 1986 Avrupa Parlamentosu tavsiye kararlarına Lichtenstein, Lüksemburg, Malta, Hollanda ve Norveç tam uymaktadır (Sallan Gül, 2011: 49-50).

Ülkemizde kamu kurumlarına bağlı ilk kadın konuk evi ise Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı olarak 1990 yılında hizmete açılmıştır. Türkiye’de SHÇEK dışındaki ilk sığınma evi 1990 yılında İstanbul’da Bakırköy ve Şişli Belediyeleri tarafından hizmete açılmıştır. Bununla birlikte yine aynı dönemlerde şiddete uğrayan kadınlara yönelik çeşitli hizmetler, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Kadın Merkezi Vakfı, Adana Kadın Danışma Merkezi ve Sığınma evi, Van Kadın Derneği, Kırkörük Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kooperatifi gibi STK’larca da yürütölmeye başlanmıştır.

Günümüzde 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kadın konukevleri Bakanlığa bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün yetki ve sorumluluğuna bırakılmış olup halen Bakanlığa bağlı 90 kadın konukevi; STK’lara bağlı 3 -bunlardan 2’si insan ticareti mağdurlarına hizmet vermektedir- ve yerel yönetimlere bağlı 32 olmak üzere ülke genelinde toplam 125 konukevi vermektedir (KSGM, 2012:42).

1.4.1.3.2.Kadın Konukevlerinin Çalışma Esasları

Kadın konukevlerinin çalışma esaslarına ilişkin hükümler Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkındaki Yönetmelik ile düzenlenmiş olup, söz konusu hükümlere ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir.

1.4.1.3.3. Kuruluş Standartları

Konukevleri; kamu kurumları, yerel yönetimler, kadın çalışmaları yapan toplum kuruluşları tarafından ya da bu kurum ve kuruluşların işbirliği ile açılır ve işletilir.

Konukevleri belirli yasal dayanaklar çerçevesinde kurulur. Konukevleri kurulması Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkındaki Yönetmeliğine dayandırılır. Hali hazırda sivil toplum kuruluşları da kendi tüzüklerine göre konukevi açıp işletebilmektedir (Karataş ve diğerleri, 2008:63-64).

1.4.1.3.4. Başvuru, Kabul ve Hizmetten Yararlananlar

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkındaki Yönetmeliğe göre kadın konukevine başvuru, kabul, konukevi hizmetinden yararlananlar, kalış süresi, konukevinde sunulacak hizmetler, çalışanların niteliği aşağıda yer almaktadır (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>).

Kadın Konukevine kabulünü isteyen kadınlar İl müdürlüğüne, ŞÖNİM'e, sağlık kuruluşlarına, adli makamlara, STK'lara veya kolluğa başvurabilirler. Şiddetten haberdar olan üçüncü kişilerin bildirimleri ihbar kabul edilmektedir. Kanun kapsamında mülki idare amiri, aile mahkemesi hakimi, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirinin kararı üzerine ŞÖNİM tarafından ilk kabul birimine veya kadın konukevine kadın kabulü yapılmaktadır. Kadınların ilk kabul birimine geçici kabulü nün yapılabilmesi için gereken bilgi ve belgeler şunlardır:

- a) Başvuru dilekçesi.
- b) Ön görüşme formu.
- c) Kadının konukevi kurallarına uyacağına dair taahhütname.
- ç) Kimlik bilgisi beyanı (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>).

Kadın konukevlerinden hizmet almak üzere yapılan başvurular ŞÖNİM, söz konusu merkezlerin bulunmadığı illerde ise İl Müdürlüklerince değerlendirilmektedir. İl müdürlüklerinde görevli sosyal çalışmacılar tarafından düzenlenen sosyal inceleme raporları, kadının ikametgâhına gidilmeden, beyanı esas alınarak yapılan mülakat ve varsa dosya incelemelerine dayanılarak hazırlanmaktadır. Kadın konukevi için başvuruda bulunan kadının, başvuru yaptığı ilde kadın konukevi bulunması ve kalmasında bir sakınca olmaması halinde hemen kabulü yapılmakta ancak kuruluşun kapasitesinin dolu olması ya da can güvenliği riskinin bulunması halinde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü aracılığı ve gerekli görülmesi halinde İl Emniyet Müdürlükleri işbirliği ile uygun görülen başka bir ildeki kadın konukevlerine güvenli bir biçimde gönderilmesi sağlanmaktadır.

ŞÖNİM olan illerde; kişisel olarak yapılan başvurular doğrudan bu merkezlere yönlendirilmektedir. Söz konusu merkezler tarafından kadının yazılı talebi alınmakta ve yapılan değerlendirme sonucunda barınma ihtiyacının olduğu tespit edilenler ilk kabul birimine yönlendirilmektedir. Ancak durumun gerektiği hallerde konukevine kabulü uygun görülen kadın ve beraberindeki çocuklar, kabul için aranan bilgi ve belgeler sonradan tamamlanmak üzere doğrudan konukevine de gönderilebilmektedir (KSGM, 2014).

- ŞÖNİM’ ler tarafından doğrudan konukevine kabulü yapılan veya ilk kabul biriminde kalanlardan konukevine yerleştirilmesi uygun görülen kadınlar ve beraberindeki çocukları, Bakanlık, belediye, il özel idaresi veya STK’lara ait konukevlerine yerleştirilirler. Bu suretle yerleştirilen kadınlar, konukevleri tarafından ŞÖNİM’ in bilgisi dışında, takdir yetkisi kapsamında çıkarılamazlar.
- ŞÖNİM tarafından geçici kabul ile ilk kabul birimine yerleştirilen kadın ve beraberindeki çocukların, konukevine kabulü sırasında aşağıdaki belgeler tamamlanır:

a) Sosyal inceleme raporu.

b) Sosyal inceleme raporu sonucuna göre veya ŞÖNİM’ in gerek gördüğü hallerde kadının bulaşıcı ve sürekli tıbbi bakım isteyen bir hastalığı bulunmadığı, ruh sağlığının yerinde olduğu, alkol veya madde bağımlısı olup olmadığına dair sağlık raporu.

c) Yapılan mesleki çalışmalara ilişkin raporlar ve müdahale plânı.

ç) Kadının sorunlarının çözümüne yönelik yapılan yazışmalar ile gerekli form, tutanak ve diğer belgeler.

d) Konukevine anneleri ile birlikte kabul edilen çocuklarla yapılan mesleki çalışmalara ilişkin raporlar.

e) Gerekli görüldüğü takdirde hayati tehlikesinin bulunup bulunmadığına dair kolluk tarafından hazırlanan risk değerlendirme raporları.

- Konukevinde kalanların düzenli olarak kaydı tutulur ve veri tabanına işlenir. Hakkında gizlilik kararı verilmekle beraber konukevine kabulü yapılan kadınlar için ŞÖNİM tarafından kodlu kimlik kartı hazırlanarak verilir.

- Şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan bütün kadınlar ve beraberindeki çocukları hiçbir ayırım yapılmadan konukevine kabul edilir. Ancak;

a) Onsekiz yaşından küçük şiddet mağduru çocuklar, sosyal çalışmacı ile çocuk gelişimci tarafından uygun görüldüğü takdirde İl Müdürlüğü tarafından uygun bir sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilerek yerleştirme işlemi Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirilir.

b) Onsekiz yaşından küçük kız çocukları anneleri ile birlikte konukevi hizmetinden yararlanabilirler.

c) Oniki yaşından büyük erkek çocuğu olan kadınlar ile engelli çocuğu bulunan kadınlar ise, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve gerekli olduğuna dair sosyal inceleme raporuna istinaden, ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde, kira ve ıaşesi karşılanmak üzere bağımsız bir ev kiralanmak suretiyle barındırılması yoluna gidilir. Kiralanacak evlerde 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan belgeler aranır. Kiralanacak konutlara ilişkin kira, depozit ve diğer cari giderler konukevi bütçesinin ilgili kalemlerinden ödenir. Kadınlar ve beraberindeki çocuklar konukevi hizmetlerinden bu evde yararlandırılır. Evlerin, konukevine yakın çevreden, tercihen mobilyalı ve her bir kişi için en az yirmi metrekare yaşam alanı olmasına, bulunduğu ilin rayiç fiyatları üzerinden kiralanmasına özen gösterilir. Konukevi bulunmayan ilçelerde de ihtiyaca göre bu bent kapsamında düzenlenen ev kiralanması yoluna gidilebilir.

ç) İlk kabul biriminde psikiyatrik desteğe ihtiyacı olduğu gözlemlenen kadınlar hakkında psikiyatri uzmanından alınacak “toplu yaşanan yerde kalabileceğine dair rapor” doğrultusunda konukevine kabulleri yapılır.

d) Bulaşıcı veya sürekli tıbbi tedaviyi gerektirir ağır hastalığı olduğu tespit edilen kadınların tedaviyi kabul etmeleri durumunda ilgili mevzuatları çerçevesinde tedavileri sağlanır

e) Altmış yaşından büyük şiddet görmüş kadınlar ile akıl ve ruh sağlığının bozuk olduğu gözlemlenen veya zihinsel engelli kadınlar uygun sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilerek yerleştirme işlemi Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirilir.

f) Alkol ve madde bağımlıları, tedaviye başlamaları ve devam etmeleri koşulu ile konukevine kabul edilirler.

g) Rehabilitasyon ve güçlendirme sürecinde farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyan kadınlar, Bakanlıkça bu hizmet için kurulacak ve içinde hizmete uygun eğitim almış personelin istihdam edileceği ihtisaslaşmış konukevlerine yerleştirilirler.

ğ) Öz bakımlarını kendi başlarına yapamayan kadınlar ilgili kuruluşlara yerleştirilir.

h) Bedensel ve zihinsel engelli kadınlar hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum kuruluşlarından destek alınır.

ı) Herhangi bir suç nedeniyle adli mercilerce haklarında arama, tutuklama, zorla getirme kararı verildiği veya yakalama emri düzenlediği anlaşılan kadınlar derhal kolluk birimlerine bildirilir ve haklarında genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>).

1.4.1.3.5. Kalış Süresi

Konukevinde kalma süresi, kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır.

- Kalış süresi, kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılır. Uzatma süresi, sosyal çalışmacı ile çocuğu var ise çocuk gelişimcinin görüşü alınarak, değerlendirme komisyonu tarafından belirlenir.
- Mülkî amir ya da aile mahkemesi hâkimi tarafından hakkında barınma tedbiri kararı verilenler kararda belirtilen süre kadar konukevi hizmetlerinden yararlandırılırlar.
- Durumun özelliğine göre tedbir kararının, süresinin ya da şeklinin değiştirilmesi, değerlendirme komisyonunun tespiti ve İl Müdürlüğünün talebi ile ilgili merciden istenebilir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>).

1.4.1.3.6. Konukevinde Sunulacak Hizmetler

Konukevi, kadın ve çocuklara doğrudan ya da ŞÖNİM aracılığıyla ilgili kuruluşlara yönlendirmek suretiyle aşağıda belirtilen alanlarda destek sunar:

- a) Güvenlik.
 - b) Danışmanlık.
 - c) Yönlendirme.
 - ç) Psikolojik destek.
 - d) Hukuki destek.
 - e) Tıbbi destek.
 - f) Geçici maddi yardım.
 - g) İş bulma konusunda destek.
 - ğ) Kreş.
 - h) Mesleki eğitim kursu.
 - ı) Grup çalışmaları.
 - i) Çocuklar için burs.
 - j) Sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler
- (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>).

Brown'a (2000) göre konukevindeki kadınların temelde iki ihtiyacı bulunmaktadır. Bunlar; güvenli bir işe yerleşmek ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Yine benzer şekilde Bowen (1982)'a göre ekonomik yönden destek sağlanması bu kadınların temel ihtiyaçları kapsamında yer almaktadır (akt.:Wettersten ve diğerleri, 2004:449). Eğer bu ihtiyaçları karşılanmazsa ve bu kadınların ekonomik gücü, ailesi ve arkadaş çevresi gibi sosyal destek sistemleri zayıfsa şiddet ortamına dönme riskleri artmaktadır. (B. Murray, 1988:78-79).

1.4.1.3.7. Konukevinden Ayrılma Süresi Ve Sonrası

Kadın konukevlerinden hizmet alan kadınların hemen hemen yarısı kendilerine şiddet uygulayan kişiler ile barışarak kuruluştan ayrılmışlardır (Griffing, 2002;

akt.:Strube,1988; akt.: Gordon ve diğerleri, 2004:331). Şiddet mağduru kadınların pek çoğu şiddet ortamına geri dönmekte ve yaşadığı şiddet nedeniyle kendilerini suçlamaktadırlar (Collier,1982; akt.: O'Brien ve Murdock, 1993:184). Bununla birlikte kadın konukevlerinde sunulan hizmetlerin fazla olmasına rağmen şiddet mağdurlarının %40-%60'ı kendisine şiddet uygulayan kişilere geri dönmektedirler (Herbert, 1991; akt.: Lesser, 1990; akt.: Ben-Borat ve Itzhaky, 2008:598). Johansson'a göre (1992) istismarcısına geri dönen kadınlar, dönmeyenlere göre daha düşük benlik saygısına sahip olmaktadır (akt.: Ben-Borat ve Itzhaky, 2008:598).

Yapılan araştırmalara göre herhangi bir yardım aldıktan altı ay sonra şiddet mağdurlarının %8'i yeniden şiddet maruz kalmakta, %26'sı ise şiddete maruz kaldıkları ortamlara geri dönmektedirler (The National Center For State Courts Research Report, 1997; akt.: Roberts, 2000 :670). Dutton (1992), yardım talep etmesine rağmen, kendisine şiddet uygulayan partnerine geri dönen kadınların temel özelliklerinden bahsetmiştir. Bunlardan ilki bu kadınların düşük benlik saygısına sahip, güçlendirilmeye ihtiyacı bulunan kadınlar olduğudur (akt.: Ben-Borat ve Itzhaky, 2008: 598). Burman (2003)' a göre, bu kadınları güçlendirmek ve şiddet döngüsünü kırabilmek için bu kişilerin kendilerine yönelik inançlarını, yeteneklerini, kendileri hakkındaki değerlendirmelerini yükseltmek ve yeni beceriler öğrenmelerini sağlamak gerekmektedir (akt.: Ben-Borat ve Itzhaky, 2008: 598).

1.4.1.3.8. Konukevinde Çalışanların Niteliği

Konukevinde, hizmet sunumuna yetecek sayı ve nitelikte, tercihen kadın çalışanlar arasından, psikoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun sosyal çalışma görevlileri ile hemşire, çocuk eğiticisi, memur, aşçı ve bakım elemanı istihdam edilir. İşin niteliğine göre dış güvenlik personeli ve şoför olarak erkek çalışan istihdam edilebilir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>).

Kadın konukevlerinde çalışan personeller şiddetin dinamikleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmalıdır (B. Murray, 1989:80). Kriz durumlarında kadın konukevinde çalışanların en önemli rolü şiddet mağdurlarına yönelik bireysel danışmanlık olmalıdır.

Çalışanlar, kadınlara kesinlikle tavsiye/öğüt vermemeli, onun problemlerini onun adına çözmeye çalışmamalıdır. Çalışanların üzerinde durması gereken en önemli konu şiddet mağdurunun durumu hakkında farkındalık kazanmasını sağlamak olmalıdır. Böylelikle şiddet mağduru kadın kendisi ile ilgili doğru adımı atacak ve karar verme süreci ile ilgili olarak güçlenme yaşayacaktır. Burada hiyerarşik güç ilişkilerinden kaçınılmalı, kadının seçimleri konusunda kendisine baskı yapılmamalıdır (B. Murray, 1989:82-83).

Kadın konukevi çalışanları genellikle mağdurların duygusal ve psikolojik yönleriyle ilgilenmekten çok, onların barınma gibi fiziksel olarak korunmaları ve yasal olarak desteklenmeleri konularıyla ilgili olmaktadır (Ben-Borat ve İtzhaky, 2008:598). Kadın konukevinde çalışanlar oldukça zorlayıcı ve stresli bir atmosferde görev yapmaktadırlar (Mckenna, 1986 akt.: O'Brien, Mudrock, 1993:184) ve oldukça karmaşık popülasyondan gelen müracaatçı grubuyla çalışmaktadırlar (Walker, 1981; akt.: O'Brien ve Murdock, 1993:184).

1.5. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sosyal Hizmet

Çalışmanın Giriş bölümünde de değinildiği gibi aile içi şiddetle mücadelede sosyal hizmet uygulamaları özellikle de klinik sosyal hizmet uygulamaları önemli bir yer tutmaktadır.

Hangi şiddet türüne maruz kalınırsa kalınsın yaşanan şiddet, kadın üzerinde travmatik etkiye yol açabilmektedir. Şiddet mağdurlarının sıklıkla yaşadıkları duygu ise bedeni ve hayatı üzerinde kontrolü yitirmek ve güçsüzlük olmaktadır. Bu açıdan, klinik sosyal hizmet uygulamalarının temel amacı, şiddete maruz kalma nedeni ile travma yaşayan ve kendine olan inancını kaybeden kadınlarla çalışarak kadınlara sosyal ve psikolojik işlevselliklerini yeniden kazandırmaktır.

Bu bölümde öncelikle sosyal hizmet mesleği ve disiplini hakkında kısa bir bilgi verilecek daha sonra ise şiddet mağduru kadınlara ilişkin sosyal hizmet uygulamalarının ne olduğu konusu tartışılacaktır.

1.5.1. Sosyal Hizmetin Amacı ve Kapsamı

Sosyal hizmet birey, aile ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve sorunlarını çözmek amacıyla önleme, eğitim, müdahale, vaka yönetimi, destekleyici terapi, medikal tedavi ve araştırma hizmetlerini müracaatçının ihtiyaçları çerçevesinde bütünleştiren ve ihtiyaç sahiplerine sunan (Epple, 2007; akt.: Bulut, 2011:101-102), kendisine ait misyonu, bilgi temeli, değerler sistemi, etik kuralları ve beceri repertuarı olan bir meslektir. Amerika Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği- National Association of Social Workers'a (1996) göre sosyal hizmetin birinci misyonu tüm insanların iyilik içinde olması, korunmasız, baskı altına alınmış ve zayıf insanlara ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için yardım edilmesidir (akt.: Bulut, 2011:102). Bir meslek ve disiplin olarak sosyal hizmet, bireylerin sosyal işlevselliğini artırmak, çevreleriyle uyumlu bir yaşam sürdürmelerine yardımcı olmak, toplum kaynaklarının geliştirilmesini ve bu kaynakların birey, aile, grup, topluluk ve toplumun gereksinimleri yönünde kullanılmasını sağlamak amacıyla yürütülen örgütlü hizmetler ve programlar bütünüdür (Daşbaşı, 2013:102). Hopps ve Lowe (2008) sosyal hizmetin yaygın uygulama alanlarını; çocuklar, aileler, yaşlılar, mahkumlar, aile içi şiddet mağdurları, gey ve lezbiyenler, evsizler, göçmenler, kadınlar, engelliler, siyasal ve ekonomik savunuculuğa ihtiyaç duyanlar olarak sıralamıştır (akt.: Duyan, 2010:52).

Sosyal hizmetin temel amacı sosyal işlevsellikte var olan ya da olası sorunlarla ilgilidir. Sosyal işlevsellikte meydana gelen sorunlar karşılanmayan gereksinimlerden kaynaklanır. Sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçı karşılanmayan gereksinimlerin tüm boyutlarını ve ne kadar karmaşık olduğunu birlikte değerlendirir, bu gereksinimin karşılanması için bir plan yapar, planı uygular ve birlikte çalışmanın sonuçlarını birlikte değerlendirir (Duyan, 2010:28-29).

Sosyal hizmet mikro, kişiler arası ilişkiler; mezzo, büyük gruplar ve yerel kuruluşlar; makro, yasalar ve politikalar düzeylerinde uygulamalarını yürütür. Bireyler, küçük gruplar ve aileleri ön plana alan uygulamalarını yürütür. Bireyler, küçük gruplar ve aileleri ön plana alan mikro düzey uygulamalar tüm dünyada daha çok gündemdedir (Dominelli, 2004; akt.: Bulut, 2011:102).

Sosyal hizmet müdahale yöntemlerinin yanı sıra sosyal hizmet uygulamalarında sosyal hizmet uzmanlarının bireye, soruna ve çevresine yaklaşımında temel aldığı bazı kuramsal modeller bulunmaktadır (Özdemir, 2000:8). Payne (1991) Sosyal hizmet uygulama modellerini; psiko-dinamik modeller, krize müdahale modeli, hümanist ve varoluşçu modeller, bilişsel modeller, radikal modeller ve sistem modelleri olarak açıklamaktadır (akt.: Özdemir, 2008:8).

1.5.1.2. Şiddet Mağduru Kadınlara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

Şiddet mağduru kadınlara yönelik sosyal hizmet müdahalelerinde çok boyutlu bir yaklaşımla müdahalede bulunmak önem taşır. Öncelikle söz konusu şiddet mağdurunun psiko-sosyal ve ekonomik durumunun değerlendirilmesi, bu yöndeki sorunların saptanmasının ardından bir müdahale planı gerçekleştirilmelidir. Bununla birlikte şiddet mağduru kadının ailesinde sürekli ya da geçici tedbirlerin alınması, gerekli ise anne baba çocuklar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi, sağlıklı boşanma sürecinde de yine her iki tarafında gelişimsel gereksinimlerinin karşılanabildiği bir yapının işlevsel hale getirilmesi sosyal hizmetin mesleki müdahaleler temelinde yer almaktadır (Özbesler, 2012:418).

Sosyal hizmet uzmanı şiddet mağduru kadınla çalışırken sistem yaklaşımı, bilişsel davranışçı yaklaşım, sosyal öğrenme yaklaşımı, krize müdahale, problem çözme yaklaşımı, güçlendirme yaklaşımı, feminist yaklaşımı ve güçlendirme yaklaşımlarını kullanabilir.

Sosyal hizmet uzmanları genelci sosyal hizmet uygulamaları kapsamında şiddet mağduru kadınlarla mikro, mezzo ve makro düzeyde çalışmalar yürütür.

Şiddet mağduru kadınlara yönelik yürütülecek sosyal hizmet uygulama ve müdahaleleri ile kullanılabilecek yaklaşımlar aşağıda detaylandırılmıştır.

1.5.1.2.1.Mikro Sosyal Hizmet Uygulamaları

Mikro uygulamalar temelinde sistem yaklaşımı çerçevesinde her müracaatçının içinde bulunduğu bir sistem ve bu sistemi oluşturan alt sistemler vardır. Kişilerarası

ilişkileri anlamada alt sistemleri belirlemek ve değerlendirmek önemlidir. Tüm sosyal sistemlerin yapısal, fonksiyonel ve gelişimsel özellikleri vardır. Sosyal sistem teorisi kapsamında müracaatçının ailesi, dahil olduğu küçük gruplar, organizasyonlar, iş yaşamı, komşuları ve toplum yaşamı yer almaktadır. Bu doğrultuda müracaatçı ile çalışırken müracaatçının dahil olduğu tüm bu alt sistemlerin değerlendirilmesi ve birbiriyle ilişkilendirilmesi önem taşımaktadır. İhtiyaçların karşılayıcısı olarak aile, kişinin yaşamında önemlidir. Bireylerin sorunları genellikle dahil oldukları ailenin geçmiş yada şu an ki fonksiyonsuzlukları temelinde şekillenir. Aile ile yapılacak çalışmada her bir aile üyesi hakkında bilgi toplamak ve her birini ayrı ayrı değerlendirmek önemlidir (Johansson, 1995:144-145).

Bu bağlamda, şiddet mağduru kadınların sistem yaklaşımı çerçevesinde ele alınması, aile yaşamlarının değerlendirilmesi, çocukları ve eşi ile ilişkisinin değerlendirilmesi önemlidir. Aynı zamanda iş ve eğitim yaşamı hakkında derinlemesine bilgi toplanmalı, gerektiğinde ve ihtiyacı varsa aile tedavisi yaklaşımı kullanılarak mağdurun içinde bulunduğu aile sistemi içerisinde fonksiyonun artırılması hedeflenmelidir. Konukevleri şiddet mağduru kadınların güçlendirilmeleri sürecinde geçici olarak kalabilecekleri yerlerdir. Bu anlamda şiddet mağduru kadınlar ile gerçekleştirilecek mikro sosyal hizmet uygulamalarında güçlendirme yaklaşımı önemlidir. Şiddet mağduru kadınlar ile güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde aşağıdaki uygulamalar yerine getirilebilir.

- Destek çalışmaları; şiddet mağduru kadınlar yaşamış oldukları şiddet nedeniyle hem fiziksel, hem duygusal olarak örselenmişlerdir. Söz konusu mağdurlar kendisi ile empati kurabilecek ve sorunu ile gerçekten ilgilenecek kişilere ihtiyaç duymaktadır.
- Güçlü yanlarını ortaya çıkarmak; şiddet mağduru kadınlarla çalışmada en önemli nokta kişinin güçlü yönlerini belirlemek ve kendisi ile birlikte ortaya çıkarmaktır (Kirst-Ashman ve Hull, 1999:519). Wood ve Middelman (1992)'a göre şiddet mağduru kadınları güçlendirmenin bir diğer yolu şiddet döngüsünü kırmalarına yardım etmektir. Yine güçlendirmeyi sağlayabilmek için bu kadınların becerilerini geliştirmek, farkındalık kazandırmak ve kaynaklara erişimlerini sağlamak konularında destek olunması gerekmektedir. Bunlara ek olarak Wood ve Middelman kadınların güçlendirilmesi için iki konuya vurgu yapmışlardır.

Bunlardan ilki kaynaklara ulaşmalarını sağlamak, ikincisi negatif kendilik imajlarından kurtulmalarını sağlamaktır. Bu şekilde mağdurlar kendi güçlerinin farkına varacak ve bu gücü yaşamlarını daha iyi bir hale getirebilmek için kullanacaklardır (akt.:Ben-Borat ve Itzhaky, 2008:598).

Cowger (1997), uygun müdahale yönteminin belirlenmesi ve müracaatçının güçlendirilmesi için belirli stratejileri vurgulamıştır:

a) Müracaatçıya inanmak; müracaatçının doğruyu söylediği ve güvenilir olduğu perspektifi ile yola çıkılır.

b) Müracaatçının istek ve taleplerini keşfetmek; bu kapsamda müracaatçı kendisine yardım edilmesini ve sorunun çözülmesini bekler. Müracaatçının kendi sorununa yönelik istekleri ortaya konulmalıdır. Bir rehabilitasyon programına mı katılmak istiyor, çocuğu ile birlikte şiddet ortamından uzakta bir yerde mi hayatını sürdürmek istiyor yoksa geleceği ile ilgili belirsizlikleri mi var? Sosyal hizmet uzmanı tüm alternatifleri müracaatçı ile birlikte ortaya çıkarır, kişinin talepleri üzerinde durur ve olası seçimleri birlikte değerlendirir. Sosyal hizmet uzmanı alternatifleri müracaatçı ile birlikte değerlendirir, asla onun yerine karar vermemelidir.

- Kişisel ve çevresel güçler üzerinde durmak; müracaatçının güçlerini geniş bir kapsamda değerlendirmek gerekmektedir. Kişinin güçlü yönleri çeşitlidir. Örneğin iyi bir anne olması, çalışkanlığı, geçmişteki problemleri ile baş edebilmiş olma yeteneği, iyi iletişim becerisine sahip olması, varsa çocuklarını olumsuz ortamlardan koruyabilmesi, eğitim ve mesleği, ailesini bir arada tutabilme yeteneği, kişinin güçlü yönleri olarak değerlendirilir. Çevresel bağlamdaki güçleri ise; ekonomik durumu, inançları, ailesi, sosyal hizmetlere ulaşılabilirliği kapsamında ele alınabilir (Kirst-Ashman ve Hull, 1999:520-521). Sosyal destek sistemi ve toplum kaynaklarına etkili bir şekilde ulaşabilen şiddet mağdurlarının yaşam kalitesi artmakta, bu doğrultuda yeniden şiddete maruz kalmaktan korunabilmektedirler. Sosyal destek sisteminden yoksun şiddet mağduru kadınlar yüksek intihar riski taşımaktadırlar (Kaslow,1998; akt.:Bybee ve Sullivan, 2005:86). Sosyal destek sistemine sahip mağdurlarla yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre bu kişiler iki yıl sonra daha düşük depresyon riski taşımakta, daha yüksek yaşam kalitesine sahip olmakta ve yeniden şiddet uğrama riskleri

azalmaktadırlar (Bybee ve Sullivan, 2002;akt.: Sullivan ve Bybee, 1999; akt.: Bybee ve Sullivan, 2005:86). Ancak her sosyal çevre destekleyici ve yardım edici olmayabilmektedir. Bazı durumlarda mağdurun ailesi şiddet olayı için mağduru suçlayabilmekte ve bu ortamdan kurtulması için yardım etmemektedir. Bazıları suçlayıcı ve yargılayıcı bir tutumla yardım önermekte ve böylece mağdurun yaşamış olduğu stresi çoğaltabilmektedir. Bu nedenle sosyal çevre sistemi kompleks ve karmaşıktır ve kişinin yaşamını zorlaştırabilmektedir (Bybee ve Sullivan, 2005:86).

- Alternatifleri gözden geçirmek; şiddet mağduru kadın evine tekrar dönmek isteyebilir, ekonomik yönden desteklenmesi halinde bağımsız yaşama geçmek isteyebilir, çocuğu için uygun bakımın sağlanmasını isteyebilir ya da eşinden boşanmayı isteyebilir.
- Bilgilendirme; çoğu şiddet mağduru kadın kendisine sunulacak hizmetler konusunda bilgi sahibi olmayabilir. Uygun yasal, tıbbi ve sosyal destek konularında bilgilendirilmesi kendisi için uygun çözüm alternatifleri geliştirmesine yardımcı olur (Davis, 1995, akt.:Dziegielewski, 1996, akt.:Kirst-Ashman ve Hull, 1999:521).

Sosyal hizmet uzmanları zor yaşam problemleri ile olan, sıklıkla yoğun baskı altındaki insanlarla çalışmaktadırlar. Bazı müracaatçılar sorunları üzerinde durarak bunların üstesinden gelebilmektedir ancak bazıları sorunlarıyla nasıl baş edeceklerini bilmezler. Bu kapsamda söz konusu mağdurların belirlenmiş güçleri saptanarak, birlikte problemlerini çözme yolları tanımlanır. (Kirst-Ashman ve Hull, 1999)

Şiddet mağduru kadınların güçlendirilmelerinde;

- Alternatifleri değerlendirmek, kendine yardım ya da destekleyici grup çalışmalarına katılımını sağlamak,
- Yasaları değerlendirmek bu kapsamda yasal başvuruları takip etmek,
- Şiddet döngüsü konusunda mağduru bilgilendirmek,
- Toplum kaynakları ve referanslar hakkında bilgi edinmek ve bunları şiddet mağduru yararına harekete geçirmek,
- Şiddet mağdurunun yaşamış olduğu şiddetin kendi suçu olmadığını anlamasını yardımcı olmak,

- Yasal işlemlerde şiddet mağdurunun yanında yer almak, hukuki destek sağlayacak kaynaklara erişimini sağlamak,

uygulanabilecek yöntemlerdir (Roberts, 2007:310).

Müdahale ve tedavi planı şiddet mağduru kadının içinde bulunduğu duruma göre şekillenmeli ve buna uygun müdahaleyi kapsamalıdır. Kısa dönemli ve acil durumlarda krize müdahale yaklaşımı uygulanabilir, çözüm odaklı kısa süreli terapi ve destekleyici grup çalışmaları gerçekleştirilebilir. Krize müdahale yaklaşımında şiddet mağdurunun benlik saygısının yükseltilmesinin yanı sıra, şiddet uygulayan ile ilişkisini sonlandırmak için uygun baş etme stratejileri üzerinde çalışılabilir. (Roberts, 2007:299).

Problem çözme yaklaşımında ise müdahale süreci adım adım planlanmalıdır. Her terapötik süreç içerisinde sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçı ilişkisinin tedavinin önemli bir bileşeni olduğu unutulmamalıdır. Bu kapsamda, problem çözme yaklaşımı çerçevesinde şiddet mağdurunun sorununa ilişkin;

- Bilgi toplama ve değerlendirme,
- Problemin belirlenmesi ve net olarak tanımlanması,
- Çözüme yönelik amaçların ortaya çıkarılması,
- Müdahale sürecinin başlatılması,
- Sonlandırma ve
- Müdahalenin etkililiğinin değerlendirilmesi ele alınarak süreç tamamlanmış olur.

Kaygılı, savunmasız ve güçsüz hisseden bir şiddet mağdurunun benlik saygısı yüksek, güçlenmiş, yeni deneyimlere açık bir kişiye dönüşmesi süreci kolay bir süreç olmamakla birlikte, sosyal hizmet uzmanı ve müracaatçı ilişkisi temelinde gerçekleştirilebilir (Roberts, 2007:300). Sosyal hizmet uzmanı ile ilk görüşmede şiddet mağduru kaygı hissedebilir. Kendisine ne söyleneceğine ilişkin kaygıları vardır (Resnicki, 1976; akt.:Kirst-Ashman ve Hull, 1999:522). Sosyal hizmet uzmanı mağdurun içinde bulunduğu durumun güçlüğü karşısında olabildiğince sakin, kabullenici, anlayışlı, tarafsız ve yargısız olmalı ve kullandığı sözcüklerin, cümle yapısının mağdurun izleyebileceği düzeyde olmasına dikkat etmelidir. Görüşme sırasında mağdura, onu anlamaya yönelik bir ilgi göstermeli, mağduru yargılamadan, ön yargılara kapılmadan ele alabilmeli, yani

kabullenebilmelidir (Öztürk, 1981; akt.: KSGM, 2012:8). Görüşmenin başarılı bir biçimde yürütülmesi için, açık uçlu, yüksüz ve yargısız sorular sorulması uygun olacaktır. Aynı zamanda soruların yönlendirici olmamasına, doğrudan mağdurun duygu ve düşüncelerini aktarmasına izin verecek biçimde açık uçlu sorular olmasına da dikkat edilmelidir (Güleç, 1997; akt.:Kaplan ve Sadock, 1996; akt.:KSGM, 2012:8). Örneğin “Kendinizi kötü hissettiniz değil mi?” yerine “Kendinizi nasıl hissettiniz?” şeklinde sorular sorulabilir (KSGM, 2012:8). Sosyal hizmet uzmanı mümkün olduğunca kadını güvenli ve rahat bir ortamda hissettirmeli ve konuşmak istemeyeceği şeyler için zorlamamalıdır. Şiddet mağduru kadın aynı zamanda kendisine karşı yargılayıcı olunacağına dair bir ön yargı içerisinde olabilir. Aynı zamanda kişi, güvenliğine ilişkin kaygı duyuyor olabilir, kendisine ait hiçbir özel bilginin istemedikçe yabancı kişilerle paylaşılmayacağı konusu kendisine aktarılmalıdır. İyi bir görüşmenin temelinde aktif dinlemek yer almaktadır (Resnicki, 1976; akt.:Kirst-Ashman ve Hull,1999:522). Şiddet mağduru kadınlar sıklıkla kafası karışmış ve kaygılı hissetmektedirler. Bu nedenle uygun problem çözme tekniklerinden yararlanmak önem taşır (Dziegielewski, 1996; akt.: Kirst-Ashman ve Hull, 1999:522).

Özetle; şiddet mağduru kadınlarla kişisel çalışmanın temelinde kişinin benlik saygısının yükseltilmesi ve sorunun çözümüne ilişkin uygun ve objektif alternatiflerin ortaya çıkarılması, mevcut toplum kaynaklarının müracaatçı yararına harekete geçirilmesi yatmaktadır (Kirst-Ashmann ve Hull,1999:522).

Mikro uygulamalar temelinde şiddet mağduru kadınlar ile çalışırken vaka yönetimi anlayışı çok önemli bir yer tutmaktadır. Vaka yönetimi, müracaatçının ihtiyaçları temelinde sosyal destek sistemlerini belirlemek ve değerlendirmek, toplum kaynakları ile müracaatçının ihtiyaçları arasında bağlantı kurmaktır. Bununla birlikte vaka yönetimi müracaatçının ihtiyaçlarını karşılamada kaynaklar ve hizmetler arasında koordinasyon sağlama, planlama ve yönetim anlayışını içerir. Vaka yönetiminde hizmetler arasında idare, koordinasyon ve bütünleştirme müracaatçının bulunduğu yerden başlar. Vaka yönetimi beş temel işlev üzerine kuruludur. Bunlardan ilki, değerlendirmedir. Problem ya da ihtiyaçlara karar verme sürecidir. İkincisi, planlamadır. İhtiyaçlara uygun hizmet temininde özel hedefler ve seçilmiş aktivitelerden oluşur. Üçüncüsü bağlantıdır. Müracaatçıyı, uygun hizmetlere havale etme ve bağlantı kurmadır. Dördüncüsü izlemedir. Müracaatçının ihtiyaçlarının karşılanmasında ki gelişimin değerlendirilmesidir. Beşincisi

ise savunuculuktur. Müracaatçı adına hizmet vermek için müdahalede bulunmaktır (Compton ve diğerleri, 2005:260-261).

1.5.1.2.2. Mezzo Sosyal Hizmet Uygulamaları

Konukevlerinde kalan şiddet mağduru kadınlar ile mezzo uygulama temelinde grup çalışmaları yapılabilir. Gruplarla sosyal hizmet uygulamasında sosyal hizmet uzmanlarının temel ilgi odağı grup üyelerinin birbirleri ve kendileri ile farkındalığının sağlanmasına yardım etmektir. Yapılacak grup çalışmaları mağdurların ihtiyacı doğrultusunda planlanmalıdır (Mavili Aktaş, 2001:44). Grup çalışması grup üyelerinin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılayarak, kendi kişisel, grup, aile ve toplum sorunlarıyla daha etkili bir biçimde baş edebilmelerini sağlayan; amaca yönelik faaliyetlerin küçük gruplar aracılığıyla gerçekleştirdiği bir sosyal hizmet yöntemidir (Bulut ,1999).

Bilindiği üzere gruplar farklı nedenlerle ve amaçlarla kurulabilir, grubun türü (eğitim, problem çözme, sosyal aksiyon) uzmanın ne yapacağını ve grubun amaçlarını yerine nasıl getireceğini etkiler. Grubun hedeflerini yerine getirme konusundaki başarısının izlenmesi ve değerlendirilmesi, çıktıların ve sürecin gözlenmesi ve ölçülmesiyle gerçekleştirilir. (AASWG, 1999; akt. Duyan, 2007:22). Birçok grup tanımlanabilir basamak ya da aşama boyunca ilerler. Bu gelişim kalıpları grubu izleyenlere aşamaları tanıma ve her bir aşamada neyin meydana gelebileceğini tahmin etmelerine yardımcı olur. (Kirst-Ashman ve Hull, 2002)

Gruplar, görev grubu ve tedavi grubu olarak ikiye ayrılabilir. Makro düzeyde görev grupları, mikro ve mezzo düzeyde ise tedavi grupları ile çalışılır. Görev grupları, belli bir görevi yerine getirmek için kurulmuş gruplardır. Tedavi grupları ise grubu meydana getiren üyeleri değiştirmek/ geliştirmek için kurulmuştur. Tedavi gruplarını ise sosyalleştirici, eğitici ve sorun çözücü/terapi grupları olarak ayırmak mümkündür. Sosyalleştirici tedavi grupları, grup üyelerinin içinde bulunduğu ortama uyum sağlaması için kurulan gruptur. Kadın konukevlerinde kuruluşa yeni gelen kadınların kuruluşa uyum sağlamaları yönünde sosyalleştirici gruplar kurulabilir. Eğitici gruplar ise üyelere belli konularda bilgi kazandırmak amacıyla kurulur. Örneğin konukevinde hamilelik sürecini yaşayan kadınlara doğum, çocuk bakımı gibi konularda eğitimin sağlanacağı eğitici gruplar

kurulabilir. Verilecek eğitimin ardından ise grup üyelerinin konu hakkında birbirleri ile tartışmasına olanak sağlanır. Sorun çözücü/ tedavi grupları ise belirli sorunu olan kişilerin, bu sorunlarını çözmek amacıyla bir araya geldikleri grup yapısıdır. Bu gruplarda sosyal hizmet uzmanının yönlendiriciliği diğer grup türlerine göre daha fazladır. Bir üyenin sorunu bütün bir toplantı boyunca tartışılabilir ve diğer grup üyelerinin de bundan faydalanması sağlanır. Konuğünde ergenlik döneminde çocuğu bulunan ve bu dönemdeki çocukları ile sorun yaşayan kadınlarla sorun çözücü/tedavi grupları kurulabilir (Bulut, 2013).

Sosyal hizmet uzmanlarının grup dinamiklerini anlayabilmesi için öncelikle gruplarla sosyal hizmet konusunda kimi temel bilgilere ve değerlere sahip olması gerekir. Katılacak her bir üyenin ailesel, sosyal, siyasal ve kültürel özellikleri, kimliği, etkileşim tarzı ve ilgileri konusunda bilgilenmelidir. Her bir grup üyesini birey olarak görmeli ve üyelerin değişebilir ve başkalarına yardım edilebilir olduğuna inanmalıdır. Sosyal hizmet uzmanlarının bir bütün olarak birey üzerinde odaklaşması, değerlendirme ve müdahalede sistem yaklaşımını grubun amacına uygun kullanması, kişi ve çevre, biyopsikososyal bakış açısı, grupta birey ve toplumda grup kavramlarına aşina olması zorunludur. Sosyal hizmet uzmanlarının yetkin bir şekilde değerlendirme yapması ve üyelerin güçlükleri kadar güçlü yönlerini vurgulaması, karşılıklı yardım işlevini akılda tutması ve grubun çoklu yardım etkileşimini içerdiğinin bilincinde olması ve sosyal hizmet uzmanlarının temel rolünün üyelerin birbirlerine yardım etmesine yardım etmek olduğunu unutmaması gerekir. Sosyal hizmet uzmanları grup üyelerinin ve sosyal hizmet uzmanlarının güçlü “uzman” olmadığını ve grupla ve üyelerle etkileşiminin eşitlikçi ve karşılıklı olması gerektiğini bilmelidir. Güçlendirmeye vurgu yapmalı, grubun amaçları üyenin gelişimi ve sosyal değişimini vurgulamalı, bireysel ve grupsal özerkliği desteklemelidir (Duyan, 2010).

Yeni bir grup planlanırken öncelikle grupla sosyal hizmet uygulamasının amacı ve bu amacın gerçekleştirilmesi için kullanılabilecek olası yollar belirlenmelidir. Üyelerin özellikleri, üyelerin bireysel amaçları ya da gereksinimleri ve amaçların başarılabilmesi için üyelerin sahip olması gereken özellikler göz önünde bulundurulmalıdır.

Özellikle şiddet mağdurlarının benlik saygılarının yükseltilmesi ya da geleceklerine yönelik planlamaya ilişkin yapılacak grup çalışmaları söz konusu kadınların

güçlendirilmeleri açısından önemlidir. Bununla birlikte konukevinde görev yapan personelin kuruluş içerisindeki eğitimi, kuruluşun hizmet verme sürecinin geliştirilmesi de mezzo uygulamalar temelinde yer almaktadır.

1.5.1.2.3 Makro Sosyal Hizmet Uygulamaları

Aile içi şiddetle mücadelenin en temel noktasında ilgili tüm kurum ve kuruluşların söz konusu mücadeleye ilişkin sorumluluğu üzerine alması ve buna ilişkin uygulamalarını objektif olarak yerine getirmesi yer almaktadır.

Yapılan araştırmalar adalet ve emniyet sisteminin güçlendirilmesinin şiddetle mücadele için şart olduğunu göstermektedir (Saunders, 1995; akt.:Fagan ve diğerleri, 1984; akt.: Kirst-Ashman ve Hull, 1999:523). Aile içi şiddete maruz kalan kadınların ilk başvurdıkları yer kolluk birimleri olmaktadır (Hutchins ve Bxter,1980 akt.:Kirst-Ashmann ve Hull, 1999:519). Bu nedenle kolluk görevlilerinin aile içi şiddet konusunda eğitim alması ve bu konuya ilişkin çalışmalara hakim olması önem arz etmektedir (Kirst-Ashman ve Hull,1999:519). Diğer bir deyişle emniyet tarafından şiddet olayına müdahale ve havale işlemlerinin doğru ve tam bir şekilde gerçekleştirilmesi söz konusu olaylarda azalma sağlar. Bu kapsamda makro düzeyde ülke ve yerele ait yasaların etkin bir şekilde uygulanması için lobicilik faaliyetlerini yürütmek önem kazanmaktadır. Güçlü yasalar ve bunların uygulanmasındaki işbirliği ve koordinasyon çalışmaları şiddet olaylarının azalmasında etkili olmaktadır.

Makro düzeyde yapılacak bir diğer faaliyet ise toplumun şiddet konusunda bilgi ve bilinçliliğinin arttırılmasıdır. Toplum, şiddetle mücadele konusu hakkında bilgilendirilmeli, ihtiyaçlar ortaya çıkarılmalı ve uygun koordinasyon ile devamlılık sağlanmalıdır (Kirst-Ashmann ve Hull, 1999:522,523).

Bu bağlamda şiddet mağduru kadınlarla ve şiddete ilişkin alanda çalışan sosyal hizmet uzmanları, sosyal hizmet uygulama model ve yaklaşımları doğrultusunda müdahalede bulunabilir. Söz konusu müdahaleleri uygularken sosyal hizmet uzmanı, savunucu, eğitici, kaynak bulucu, kolaylaştırıcı, lobici, klinisyen gibi rolleri yerine getirir.

Yapılan araştırmalar, kadın konukevlerinde sosyal hizmet uygulamalarının son derece zor ve stres dolu olduğunu göstermiştir. Bunun temel nedenleri arasında kaynak yetersizlikleri, kadınların farklı nedenlerden (umutsuzluk, korku, hizmetlerin yetersiz olması v.b.) şiddet gördüğü ortama geri dönmesinin soysal hizmet uzmanında yarattığı moral bozukluğu, kimi zaman sosyal hizmet uzmanlarının da şiddet uygulayan kişilerden tehdit alması gibi nedenler yer almaktadır. Bu nedenlere ek olarak, sosyal hizmet uzmanları mağdur kadınların deneyimlerini dinlerken tramvatize (ikincil travma) olabilmektedirler (Kanno ve Newhill, 2009).

1.6. Problem

Aile içi şiddet günümüzde çok boyutlu bir sorun olarak karşımıza çıkmakta, özellikle kadına yönelik aile içi şiddet ise toplumsal düzlemde varlığını sürdürmektedir. Kadına yönelik şiddet yalnızca şiddet olmanın ötesinde, kadının varlığını sona erdirmeye kadar gidebilmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele tüm tarafların katkı ve katılımları ile ele alınıp, çözümleri gereken toplumsal bir sorundur. Bu doğrultuda, sosyal devlet olmanın ilkesi gereği devletin ve bunun yanı sıra STK'ların ulusal boyutta sorunun çözümlüne yönelik katkı ve katılımları önem taşımaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelenin önemli bir ayağını ise kadın konukevleri oluşturmaktadır. Kadın konukevlerinde verilen hizmetlerin yeterliliği ve ihtiyaca net bir biçimde cevap verebilirliği günümüzde tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda, söz konusu kuruluşlarda kadınlara verilen hizmetlerin, buradan hizmet alan kadınlar tarafından da ayrıca değerlendirilmesi, eksik ve aksak yönlerinin tespit edilerek mevcut sorunların giderilmesi önemlidir.

Kadın konukevleri kadınlar için barınmanın ötesinde bir anlam taşımalıdır. Gerek kamuya gerekse yerel yönetimlere bağlı kadın konukevlerinin hizmete açılması yasal bir zorunluluktur ancak bu yasal zorunluluğa karşın konuk evlerinin açılması konusunda ciddi sıkıntılar bulunmaktadır. Gerek kamu gerekse yerel yönetimler ve STK' lar kadın konukevi hizmetinin verilmesine yanaşmamaktadır. Ülkemizde kadınlık ve erkeklik rollerine ilişkin algılamalar, aile içinde kadına yönelik şiddetin bir aile içi sorun olduğu görüşünün yaygın olarak kabul görmesi gibi nedenler, kadın konukevlerinin sayısının yeterli olmamasına

etkide bulunan bir kaç etkindir. İyi hizmetin kadın konukevlerini cazip hale getireceğine inanıldığı için, sınırlı barınma hizmeti veren ya da vermesi beklenen kuruluşlara dönüşmekte ve eve dönüş temel politika haline gelmektedir.

Kadın konukevlerinin, şiddet mağduru kadın ve varsa çocuklarının geçici olarak barınma sorununu çözmesinin yanında, söz konusu mağdurlar için gereken psiko-sosyal, hukuki, sağlık gibi hizmetlerden yararlanmaları temelinde işlerliğini sürdürmesi beklenir. Bu kapsamda, kadının güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda şiddet mağduru kadınlara sunulan hizmetlerin, hem hizmet uygulayıcıları hem de hizmetten yararlananlar temelinde değerlendirilmesi, eksik ve aksak yönlerinin belirlenerek uygun çözüm alternatifleri geliştirilmesinde yarar sağlayacaktır. Bu sebeple araştırmanın problemi, kadın konukevlerinden hizmet alan kadınların ve kadın konukevinde görev yapan meslek elemanlarının kuruluştaki verilen hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri olarak formüle edilmiştir.

1.7. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar ile söz konusu kuruluşlarda görev yapan meslek elemanlarının kuruluş hizmetlerine yönelik değerlendirmelerini ortaya koymaktır.

Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şu şekilde belirlenmiştir;

1. Kadın konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınların sosyo-demografik özellikleri nelerdir?
2. Kadın konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar ile konukevinde görev yapan meslek elemanları kuruluştaki verilen her bir hizmeti nasıl değerlendirmektedirler?
3. Kadın konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınların meslek elemanları ile ilişkisi nasıldır?

1.8. Araştırmanın Önemi

Kadına yönelik aile içi şiddet toplumsal boyutları ile var olan ve hali hazırda yasalar ve ilgili kurumların işbirliği ve koordinasyonu ile çözümüne yönelik adımların atılmaya başlandığı önemli bir toplum sorunu olarak günümüzde yer almaktadır. Söz konusu soruna yönelik çözüm için ülkemizde ilgili yasalar ve şiddet mağduru kadınlara yönelik kurumsal destek hizmetleri ise geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bunun yanı sıra kadına yönelik aile içi şiddete ilişkin toplumu ve ilgili diğer kurumları bilinçlendirmeye yönelik çalışmaların varlığı da yadsınamaz.

Ülkemizde şiddet mağduru kadınların barınma ihtiyaçlarına yönelik hizmet sağlamak amacıyla ilk kadın konukevleri 1990'lı yıllarda açılmaya başlamıştır. Günümüzde kadın konukevlerinin sayısı artmakta, bunun yanı sıra şiddet mağduru kadınların ihtiyaçlarına yönelik uygun politika geliştirilme çalışmaları devam etmektedir. Günümüz itibariyle Bakanlığa bağlı 92, yerel yönetimlere bağlı 34 ve STK'lara bağlı üç olmak üzere toplam 129 kadın konukevi hizmet vermektedir.

Kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesinde büyük bir rolü olan kadın konukevleri geçici olarak verdikleri barınma hizmeti ve şiddet mağduru kadınlara verdikleri güçlendirme hizmetleriyle oldukça önemli bir yere sahiptir. Kadın konukevlerinde şiddet mağduru kadınlara varsa çocukları ile birlikte barınma, güvenlik, yönlendirme ve rehberlik, istihdam, mesleki yönlendirme, çocukları için kreş gibi pek çok hizmet birlikte sunulmakta böylece söz konusu hizmetlerden yararlanan kadınların güçlendirilmeleri ve şiddetten uzak bir ortamda yaşamlarını sürdürmeleri amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, kadın konukevlerinde verilen hizmetlerin yeterliliği ve sürekliliği şiddet mağduru kadınların sorunlarının çözümünde oldukça önemlidir. Günümüzde kadın konukevleri şiddet mağduru kadınların yalnızca geçici süreli barınma ihtiyaçlarının giderildiği ancak söz konusu kadınların ihtiyaçlarına uygun hizmet modellerinin geliştirilmesinde yetersiz kaldığı kuruluşlar olarak bilinmektedir.

Bu çalışmada kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar ile kuruluştaki görev yapan meslek elemanlarının söz konusu kuruluşlarda verilen hizmetleri değerlendirmeleri belirlenmek istenmiştir. Bahse konu değerlendirmeler Ankara İli

özelinde ve genel olarak kadın konukevlerinde verilen hizmetlerin geliştirilmesi konusunda yol göstermek ve uygun hizmet modellerinin neler olabileceğini ortaya koymak açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda kuruluşlarda verilen hizmetlerin uygulayıcısı olan meslek elemanlarının tecrübe ve görüşlerinin neler olduğunun ortaya çıkarılması, belirlenecek olan hizmet modeli alternatiflerinin ihtiyaca yönelik doğrultuda ele alınması açısından önemlidir.

1.9. Tanımlar

Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

Kadın Konukevi: Yapılan literatür taramasında kadın konukevlerinin “kadın sığınma evleri” şeklinde yer aldığı görülmektedir. Ancak 5 Ocak 2013 tarihinde yürürlüğe giren “Kadın Konukevlerinin Açılması Ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelikte” kadın sığınma evleri kadın konukevleri olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda bu araştırmada “kadın sığınma evleri”, “kadın konukevleri” olarak anılacaktır. Kadın konukevleri Ankarada Bakanlığa bağlı iki ve yerel yönetimlere bağlı dört kadın konukevini ifade etmektedir.

Kadın Konukevi Hizmetleri: Kadın konukevleri mevzuatında yer alan kadın konukevlerinde verilen güvenlik, danışmanlık, yönlendirme, psikolojik destek, hukuki destek, tıbbi destek, geçici maddi yardım, iş bulma konusunda destek, kreş, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, çocuklar için burs, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlere ilişkin hizmetlerdir.

Meslek Elemanı: Kadın konukevinde görev yapan sosyal hizmet uzmanı, psikolog, çocuk gelişimci ve sosyologtur.

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma bir hizmet değerlendirme araştırması olarak planlanmıştır. Değerlendirme araştırması, bir toplumsal müdahalenin istenen sonucu sağlayıp sağlamadığını belirleme süreci olarak tanımlanmaktadır (Tonta, 2014). Bu çalışmada kadın konukevlerinde verilen hizmetlerin hem şiddet mağduru kadınlar, hem de kuruluştaki çalışan meslek elemanları tarafından nasıl görüldüğünün değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Stake (1975; akt: Clarke, 1999; akt.: Acar, 2005:86) değerlendirme işlemini iki ana tür olarak tanımlamaktadır. Birincisi “preordinate evaluation”, bu tür değerlendirme geleneksel değerlendirme yöntemlerini kullanır. Böylece değerlendirici, daha çok önceden belirlenmiş amaçların başarısıyla ilgilenir, standardize edilmiş ölçme araçlarını kullanır, formal yöntemleri ve veri analizlerini benimser. Buna karşın “responsive evaluation” ölçmeyle daha az ilgilenir, programın dikkatli bir biçimde gözlenmesiyle ortaya çıkan verileri önemser. Bu çalışmada, Stake’in “responsive evaluation” tanımı kapsamında, konukevinden hizmet alan kadınlar ile söz konusu kuruluşlarda görev yapan meslek elemanlarının verilen hizmetler hakkındaki değerlendirmeleri belirlenmeye çalışılacaktır.

Bu amaçla çalışmada nitel ve nicel araştırma modelleri bir başka deyişle mix metod birlikte kullanılmıştır. Mix metod araştırma modeli bir çalışmada nitel ve nicel olarak elde edilen verileri bütünleştirme ve analiz etme yöntemi olarak tanımlanmaktadır. Çoklu-metadoloji olarak da bilinmektedir (Tashakkor ve Teddlie, 2003:4-5). Bu çalışmada çoklu-metadoloji kullanılması temelde amaç ise, kurum/kuruluşlarda sunulan hizmetlerin işlevselliğini tüm boyutlarıyla ortaya koyabilmektir.

Araştırmanın nicel boyutunu, Ankara’da Bakanlık ve yerel yönetimlere bağlı kadın konukevlerinde kalan kadınların, bu kurum/kuruluşlarda verilen hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri oluşturmaktadır. Bu değerlendirmeler, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunu ise, Ankara’da Bakanlık ve yerel yönetimlere bağlı kadın konukevlerinde çalışan meslek elemanlarının bu kurum/kuruluşlarda verilen hizmetlere ilişkin değerlendirmeleri oluşturmaktadır. Bu değerlendirmeler, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır.

2.2. Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye’de bulunan kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar ile söz konusu kuruluşlarda görev yapan meslek elemanları oluşturmaktadır. Halihazırda Türkiye’de Bakanlığa bağlı 92, yerel yönetimlere bağlı 34 ve STK’lara bağlı üç kadın konukevi bulunmaktadır.

Aşağıdaki şekilde Türkiye’de Bakanlık, yerel yönetimler ve STK’lara bağlı kadın konukevi sayı ve kapasite bilgileri yer almaktadır.

Şekil 1. Türkiye’deki Kadın Konukevlerinin Sayı ve Kapasiteye Göre Dağılımları

Konukevleri	Sayı	Kapasite
Bakanlık	92	2.520
Yerel Yönetimler	34	809
STK	3	36
Toplam	129	3.365

(KSGM, 2014)

Araştırmanın örneklemini ise Ankara’da bulunan ve Şekil 2’de yer alan konukevlerinden hizmet alan kadınlar ile bu konukevlerinde çalışan meslek elemanları oluşturmaktadır.

Şekil 2. Ankarada Bulunan Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İle Yerel Yönetimlere Bağlı Kadın Konukevlerinin Kapasite Bilgileri ve Meslek Elemanı Sayıları

KURULUŞUN ADI	BAĞLI OLDUĞU KURUM/ KURULUŞ	KAPASİTESİ	MESLEK ELEMANI SAYISI	İLÇE
1.Kadın Konukevi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü)	40	3 Sosyal hizmet uzmanı 1 Psikolog	Merkez
2.Kadın Konukevi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü)	21	3 Çocuk gelişimcisi	
Mamak Belediyesi Kadın Konukevi	Mamak Bel. Kültür ve Sosyal Yardım İşleri	20	1 Sosyal hizmet uzmanı (Aynı zamanda idareciliğini yapıyor)	Mamak
Keçiören Belediyesi Kadın Konukevi	Keçiören Bel. Sosyal Yardım İşleri	20	1 Psikolog 1 Sosyal hizmet uzmanı 1 Çocuk gelişimci	Keçiören
Çankaya Belediyesi Kadın Konukevi	Çankaya Belediyesi Sosyal Yardım İşleri	30	1 Psikolog	Çankaya
Ankara Büyükşehir Belediyesi Kadın Konukevi	Ankara Bel. Kültür ve Sosyal Yardım İşleri (Kadın ve Aile Şube Müdürlüğü)	24	2 sosyolog	Ankara
TOPLAM	6 KURUM/KURULUŞ	155 KADIN	14 MESLEK ELEMANI	5 İLÇE

(KSGM, 2013).

Ankara’da Politikalar Bakanlığına bağılı iki kadın konukevi (toplam kapasite 61) bulunmaktadır. Yerel yönetimlere bağılı konuk evlerinin (toplam kapasite 94) sayısı ise dördttür.

Şekil 2’de yer alan kadın konukevlerinde kalan ve çalışmaya katılma konusunda gönüllü olan tüm kadınlara ulaşılmış, başka bir deyişle kadınlar arasında tam sayım yapılmıştır. Şekil 2’de yer alan kadın konukevlerinde görev yapan meslek elemanlarından gönüllü olan 10 meslek elemanı araştırmaya dahil edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın nicel verileri, kadın konukevlerinde kalan ve araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlarla, araştırmacı tarafından literatüre dayanılarak geliştirilen ve 35 sorudan oluşan görüşme formu aracılığı ile elde edilmiştir. Görüşme formunda, kadınların sosyo demografik özellikleri konukevlerinde verilen her bir hizmeti nasıl değerlendirdikleri, konukevinin fiziksel özellikleri ile meslek elemanları ile ilişkilerine yönelik değerlendirmelerini amaçlayan sorular bulunmaktadır.

Araştırmanın nitel verileri ise, konukevlerinde görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden meslek elemanlarından, araştırmacı tarafından literatüre ve araştırmacının alan deneyimine dayanılarak geliştirilen ve 14 sorudan oluşan yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile derinlemesine görüşme tekniğı ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda, meslek elemanlarının çalışma şekli, maaş yeterlilikleri, konukevinde verilen her bir hizmeti nasıl değerlendirdikleri, konukevinde işlevsel hizmetlerin ne olduğı, hizmet verme sürecinde karşılaştıkları zorluklar ile bu alana ilişkin mevzuat hakkındaki değerlendirmelerini öğrenmeyi amaçlayan sorular bulunmaktadır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci Mart 2014- Haziran 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeye başlamadan önce kadınların her birine araştırma ile ilgili bilgilendirme yapılmış, yaklaşık görüşme süresi belirtilmiş, katılım konusunda onay alınarak bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmış, rahatsız olunan soruları cevaplandırmayabilecekleri konusu kendilerine hatırlatılmıştır. Araştırmaya katılmak isteyen kadınlar ile bulundukları konukevlerinde akşam saatlerinde ya da hafta sonları ortalama 20-25 dakika yüz yüze görüşme yapılarak görüşme formundaki bilgiler elde edilmiştir. Ayrıca görüşme formunda kadınların konukevinin fiziksel özellikleri ile meslek elemanları ile ilişkilerine yönelik değerlendirmelerinde kendi ifadelerinin önemli olduğu düşünülerek, bu sorular açık uçlu sorulmuş ve kadınların ifadeleri ayrıntılı olarak alınmıştır. Okuma yazma bilmeyen ya da okuma yazması iyi olmayan kadınlara araştırmacı görüşme formundaki soruları okumuş ve yanıtları kendisi kaydetmiştir. Her bir görüşme sonunda tutulan kayıtlar aynı gün bilgisayar ortamına kaydedilmiştir.

Görüşmeye başlamadan önce meslek elemanlarının her birine araştırma ile ilgili bilgilendirme yapılmış, yaklaşık görüşme süresi belirtilmiş, rahatsız olunan soruları cevaplandırmayabilecekleri konusu kendilerine hatırlatılmıştır. Görüşmelerde izin alınarak ses kayıt cihazı da kullanılmıştır. Her bir görüşme sonunda tutulan kayıtlar aynı gün bilgisayar ortamına kaydedilmiştir.

Araştırmaya katılmak isteyen meslek elemanları ile de görev yaptıkları konukevlerinde, hafta içi mesai saatlerinde olmak üzere, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile ortalama bir saat yüz yüze görüşme yapılarak veriler elde edilmiştir. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış form kullanılmasının amacı Kuş 'un (2003:139-140) da belirttiği gibi konuyu açıcı ve katılımcıların anlama ve yorumlamalarını, açık olarak ele almak, derinlemesine kavramaktır. Bu nedenle görüşmeler süresince meslek elemanlarına konuyu açmalarına yardım etmek için “ Bana bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgi

verebilir misiniz?, Neden böyle düşündüğünüzü açıklayabilirmisiniz?” gibi sondaj soruları da sorulmuştur.

2.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada iki farklı analiz süreci gerçekleştirilmiştir. Konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar için hazırlanan ve görüşme formu aracılığıyla toplanan veriler gözden geçirilmiş, açık uçlu sorulan sorular ayrı biçimde değerlendirilmiş, sayısal veriler ise SPSS 11.5 paket programı aracılığı ile bilgisayar ortamına aktarılmış ve betimsel istatistikler kullanılarak çözümlenmiştir.

Verilerin sunumunda basit ve çapraz tablolar kullanılmıştır. Kadınların sayısının çok olmaması nedeniyle çapraz tablolarda gözenekler istatistiki ölçümler yapılmasına elverişli olmadığı için veriler sayı ve yüzdelik olarak ifade edilmiştir.

Konukevinde görev yapan meslek elemanları ile yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanan veriler aynı gün araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Daha sonra bu alanda çalışan iki farklı sosyal hizmet uzmanı ve alan dışından bir kişi tarafından okunarak temalar belirlenmiştir. Sonraki süreçte ise araştırmacı bu temalar doğrultusunda verileri çözümlenmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Araştırmadan elde edilen bulgular; kadın konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınların kuruluştaki verilen hizmetlere ilişkin değerlendirmelerine yönelik bulgular ile kuruluşlarda görev yapan meslek elemanlarının aynı hizmetlere ilişkin değerlendirmelerine yönelik bulgular olmak üzere iki başlık altında verilmiştir.

3.1. Kadın Konukevinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınların Kuruluştaki Verilen Hizmetlere İlişkin Değerlendirmelerine Yönelik Bulgular

Şiddet mağduru kadınların kuruluştaki verilen hizmetlere ilişkin değerlendirmelerine yönelik bulgular kadınların sosyo- demografik özellikleri, kuruluştaki kalma süresi ve daha önce başka bir kadın konukevinde kalıp kalmama durumu başlıkları altında incelenmiştir

3.1.1. Sosyo Demografik Bulgular

Aşağıda araştırmaya katılan kadınların sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 1. Konukevinde Kalan Kadınların Yaşa Göre Dağılımları

Yaş	Sayı	%
20'den Küçük	16	15,0
21-40	72	67,3
41'dan Büyük	17	15,9
Yanıtsız	2	1,9
Toplam	107	100,0

Konukevlerine şiddet, töre ya da barınma ihtiyacı gibi nedenlerle başvurular yapılmaktadır. Araştırma çerçevesinde görüşülen şiddet mağduru kadınlardan %67,3'ünü 21-40 yaş aralığındaki kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan kadınların %15'i ise 20 yaşından küçüktür. Bu bağlamda şiddet nedeniyle konukevi hizmetinden en çok 21 ile 40 yaş arasındaki kadınların yararlandığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yapılan diğer araştırmalarda da şiddet mağduru kadınların %76'sının 35 yaşın altında olduğu tespit edilmiştir (Şentürk, 2012:392)

Tablo 2. Konukevinde Kalan Kadınların Doğum Yerlerine Göre Dağılımları

Doğum Yeri	Sayı	%
Büyükşehir	46	43,0
Kasaba	25	23,4
Köy	35	32,7
Yanıtsız	1	0,9
Toplam	107	100,0

Ankara'da bulunan Bakanlık ile yerel yönetimlere ait konukevlerine Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinden kadın gelebilmektedir. Araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınların büyük çoğunluğu (%43) büyükşehirlerde doğmuştur. Bunu doğum yeri olarak %32,7 ile köy, %23,4 ile kasaba izlemektedir. Bu doğrultuda Ankarada bulunan konukevlerinden daha çok büyükşehirde doğmuş şiddet mağduru kadınlar hizmet almaktadır.

Tablo 3. Konukevinde Kalan Kadınların Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim Durumları	Sayı	%
Okuma yazması yok	10	9,3
İlkokul	47	43,9
Ortaokul	20	18,7
Lise	25	23,4
Üniversite	5	4,7
Toplam	107	100,0

Modern toplumun en önemli gereklerinden biri olan eğitim, üretken ve kaliteli bir yaşamın ön koşuludur. Türkiye, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)’nde eğitim hususunda politikalar geliştirme, yasal düzenlemeler yapma, bu yasaları uygulamaya geçirme ve kadın okur-yazarlığını yüzde yüz gerçekleştirmeyi taahhüt etmiştir (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2012:11).

Kadının eğitim durumu ile şiddet görme arasındaki ilişkiye bakıldığında ise, kadının ekonomik refahı/olanağı ile şiddet görme arasında da bir ilişki olduğunu gösterebilmektedir. Türkiye genelinde 12.795 kadın ile gerçekleştirilen bir araştırmada fiziksel ve cinsel yönden şiddet gördüğünü ifade eden kadınlar içinde en fazla oranı refah düzeyi düşük olanlar (%47) oluşturmaktadır (Şentürk, 2012:397). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasının bulgularına göre kadınların eğitim düzeyi arttıkça eşleri veya birlikte oldukları kişiler tarafından şiddete uğrama oranları azalmaktadır (2009).

Araştırmaya katılan kadınların eğitim durumları incelendiğinde %43,9’unun ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. Bu kadınlardan %9,3’ünün ise okuma-yazması bulunmamakta olup %4,7’si ise üniversite mezundur. Bu bağlamda her eğitim düzeyinden kadın, yaşamış olduğu şiddet nedeniyle konukevine başvurabilmektedir. Yine kadınların eğitim durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde %18,7’sinin ortaokul, %23,4’ünün ise lise mezunu oldukları saptanmıştır. Ayrıca TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu) ’ın 12 ildeki Bakanlığa bağlı konukevlerinden hizmet alan 181 kadın ile gerçekleştirmiş olduğu bir araştırmanın sonucuna göre de bahse konu kadınlardan ilkokul mezunu olanların oranı %37,6 ve üniversite mezunu olanların oranının da %2,2 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu veriler, araştırma verileri ile benzerlik göstermektedir (2014).

Bu doğrultuda araştırma bulgularının da gösterdiği gibi kadınlar arasında eğitimin farklılaştığı, çoğunun eğitim seviyesinin düşük olduğu görülmektedir. Bu da kadının şiddet görmesi ile eğitim durumu ve çalışma hayatına atılması arasında bir ilişki olduğunu

göstermektedir. Kadının aldığı eğitime bağlı olarak ekonomik bağımsızlığını kazanması, kendini ifade etme olanağı bulması ve sosyal hareketliliği gerçekleştirmesi şiddet ihtimali karşısında onu güçlü kılmaktadır (Şentürk, 2012:400).

Tablo 4. Konukevinde Kalan Kadınların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Medeni Durumları	Sayı	%
Bekar	26	24,3
Evli	51	47,7
Boşanmış	30	28,0
Toplam	107	100,0

Eş istismarı evlilik ilişkisinde, uzun süreli ilişkilerde, nikahsız birlikte yaşamalarda ya da cinsel partnerliğe dayalı ilişkilerde ortaya çıkabilmektedir (Özbesler, 2012:415). Tablo 4’te de görüldüğü gibi konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların %47,7 gibi büyük bir bölümünü evli kadınlar oluşturmaktadır. Yine söz konusu kadınların %28’i ise eşlerinden boşanmış olmasına karşın şiddet gördüklerini ifade etmişlerdir. Bekar olup aile içi şiddet sonucu konukevine başvuran kadınların oranı ise %24,3 olarak saptanmıştır. Bu doğrultuda şiddetin yalnızca eş ile sınırlı kalmadığı, diğer aile bireylerinden ya da nikahsız birliktelikler sonucu da şiddete uğraması nedeniyle konukevi hizmetine ihtiyaç duyan kadınların bulunduğu görülebilmektedir. Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasının bulgularına göre evlenmiş her beş kadından yaklaşık biri eşlerinden duygusal/sözel şiddet yaşadığını ifade etmiştir. Aynı araştırmaya göre; evlenmiş kadınların eşleri veya birlikte oldukları kişilerden yaşadıkları şiddet %39 iken, yakın ilişkide olmadıkları kişilerden maruz kaldıkları şiddet %18’dir (2009: 53-68).

Bununla birlikte yine TÜBİTAK’ın araştırma bulgularına göre de konukevinde kalan kadınların %38,1’i evli iken, %15,5’i bekadır. Bu doğrultuda evli kadınların daha fazla şiddete maruz kaldığı söylenebilir (2014).

Tablo 5. Konukevinde Kalan Kadınların Evlilik Şekillerine Göre Dağılımları

Evlilik Şekli	Sayı	%
Görücü Usulü	55	51,4
Anlaşarak	33	30,8
Diğer	11	10,3
Yanıtsız	8	7,5
Toplam	107	100,0

Araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınlardan %51,4'ü görücü usulü ile evlendiğini ifade etmiştir. Kadınların %30,8'i ise anlaşarak evlenmiştir. Söz konusu kadınların 1/3 ü anlaşarak evlenmesine karşın eşlerinden şiddet görmesi de diğer önemli bir husustur. Bu sonuçlar, evliliğin gerçekleşme şeklinin de şiddet üzerinde etkili olabildiğini düşündürmektedir. Her ne kadar anlaşarak evlendiğini ifade eden kadınlar da şiddet gördüğünü ifade etse de şiddet gören kadınlar arasında görücü usulu evlilik yapan kadınların oranı daha yüksektir.

Tablo 6. Konukevinde Kalan Kadınların İlk Evlilik Yaşlarına Göre Dağılımlar

İlk Evlilik Yaşı	Sayı	%
15 yaş ve altı	28	26,2
16-20	42	39,3
21-35	27	25,2
35 ve yukarısı	1	0,9
Yanıtsız	9	8,4
Toplam	107	100,0

Tablo 6 'da da görüldüğü gibi konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların %39,3'ü 16-20 yaş aralığında evlenmiştir. Bununla birlikte 15 yaş ve altında evlendiğini belirten kadınların oranı %26,2'dir. Bu oran ülkemizde erken yaşta evliliğin azımsanmayacak derecede önemli boyutlara ulaştığını destekler niteliktedir. Aile Yapısı Araştırması 2011 verilerine göre ise, 18 yaşından küçük evlilikler %18,2 olarak saptanmış, erkeklere göre kadınların küçük yaşlarda daha fazla (%29,2) evlendikleri görülmüştür (Boran ve diğerleri, 2013: 59).

Uluslararası belgelere göre, on sekiz yaşının altında yapılan her evliliğe çocuk evliliği ve evlenen kıza çocuk gelin denilmektedir. Kız çocuklarının erken yaşta evlenmelerinin başlıca sebepleri arasında, geçim sıkıntısı, aile içi cinsel saldırı, evlilik dışı gebelik ve geleneksel yaşayışta hakim olan kocaya itaatin erken yaşta tesis edilmesi gerektiği şeklindeki anlayış sayılabilir (Çakmak, 2009:1). Medeni Kanun'un 124 üncü maddesinde de belirtildiği gibi ülkemizde resmi evlenme yaşı 17'dir. Erkek veya kadın 17 yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Bu yasal düzenlemeye karşın ülkemizde 17 yaşından küçük yaşlarda da (özellikle kızlar için) evlilikler yapıldığı da bir gerçektir (Çoban İçağasıoğlu, 2009:38).

Kadınların %8,4'ü evlilik yaşına ilişkin bu soruya yanıt vermek istememiştir. Bunun sebebi ise bahse konu kadınların tecavüz ya da evlilik dışı ilişki sonucu hamile kalma olasılığı olduğu düşünülmektedir. TNSA (Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması) 2003 verilerine göre ortalama ilk evlenme yaşı, 25–49 yaş grubu kadınlar arasında 20'dir. İlk evlenme yaşı, yerleşim yeri, bölge ve eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte; ancak ülke genelinde giderek yükselmektedir (KSGM, 2008:10). Aynı şekilde Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 'nun verilerine göre de Türkiye'de ortalama ilk evlenme yaşı, kadınlar için 23,6 olarak tespit edilmiştir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051>)

Tablo 7. Konukevinde Kalan Kadınların Toplam Evlilik Sürelerine Göre Dağılımları

Toplam Evlilik Süresi	Sayı	%
6-10	59	55,1
11-20	29	27,1
21 ve yukarı	8	7,5
Yanıtsız	11	10,3
Toplam	107	100,0

Tablo 7'de de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan kadınların toplam evlilik süresi altı yıldan 21 yıl ve üzerine kadar değişkenlik göstermektedir. Şiddet, yalnızca yeni evlilerde değil aynı zamanda tüm evlilik sürecinde de devam eden bir olgu olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Söz konusu kadınlardan toplam evlilik süresi altı-on yıl arasında olanların oranı % 55,1'dir. Bu bağlamda; evlilik süresi arttıkça şiddet görme olasılığının da azaldığı görülmektedir. Yine TÜİK verilerine göre 2013 yılında boşanmaların %40,3'ü evliliğin ilk beş yılında, %21,5'i ise evliliğin altı-on yılı içinde gerçekleşmiştir. (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051>).

Kadının şiddete karşı verdiği cevaplar sıklıkla onun için uygun olan seçenekler bazında şekillenmektedir. Kadınlar genel olarak istismar ortamında bulunmaları için benzer sebepler ileri sürmektedirler. Eşinin intikamından korkma, ekonomik destekten yoksun kalacağını düşünme, çocukları için endişe duyma, duygusal bağımlılık, aile ve arkadaşlarından yeterli desteği görememe, istismarcının değişeceğine dair umut besleme bunlardan bazılarıdır.

Dünyadaki bazı ülkelerde ise bekar ya da boşanmış olmanın toplum tarafından kabul edilmeyeceği düşüncesi, kadınların şiddet ortamında kalmalarına yol açmaktadır. Bunların yanı sıra Nicaragua'da yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre de kadınların %70'i şiddet ortamından ayrılabilmektedirler. Yine aynı araştırmanın sonuçlarına göre kadınlar şiddet ortamında ortalama altı yıl kalmaktadırlar (Ellsberg, Heise, 2005:26). Söz konusu veriler araştırmanın sonuçları ve diğer ülke araştırmaları ile bu bağlamda paralellik göstermektedir.

Tablo 8. Konukevinde Kalan Kadınların Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları

Çalışma Durumları	Sayı	%
Çalışan	13	12,1
Çalışmayan	94	87,9
Toplam	107	100,0

İstihdam, şiddet mağduru kadınların en çok ihtiyaç duydukları ve üzerinde durdukları konuların başında gelmektedir. Konukevi sonrasında hayatlarına devam edebilmeleri ve ekonomik olarak desteklenebilmeleri için çalışıyor olmak, söz konusu kadınlar için önem arz etmektedir. Özellikle çocuk sahibi ve çocuğu ile birlikte konukevi hizmetinden yararlanan kadınlar için istihdam olmazsa olmazların başında gelmektedir.

Araştırmaya katılan kadınlardan birisi konuyu şu şekilde dile getirmiştir:

“Bizim buraya gelişimiz eşimiz bize her şeyden kısıtlaması, bir çerçeveye hapsedmesi. Buraya kendi ayaklarımızın üstünde durup ve güçlü bir şekilde dışarıda olmak isterdim. Sağ olsun bize çatı, temiz yiyecek sağlandı. Ama biz özgüvenimizi çoktan kaybettik. Burada bir şeyler öğrenmeye umut etmek için geldim. 2,5 ay söylemekten yoruldum. Bir şeyler öğretin bize zorunlu kurslar, aşçılık, kuaförlük ne olursa olsun, bizi boş bırakmayın. 2,5 aydır buradayım. İŞ-KUR’ un kursları hala açılmadı. Bu kuruluşun boş bir alanı var, keşke oraya biz kadınlar için kurs haline getirseler. Bir şeyler öğretsinler, sertifika verip. Ben iki çocuğumla mutlu yaşamak istiyorum. Çocuklarımla sokakta kalmaktan korkuyorum. Gelecek beni endişelendiriyor. Onlara her şey yoluna girecek, her şey düzelir, tekrar bir evimiz ve geleceğimiz olur diyorum ama ben korkuyorum. Acaba öyle olur mu? 2,5 aydır burada yatıyoruz. Onun yerine bir şeyler öğrenip ve geleceğe hazırlık yapabiliirdik. Her halde çok şey istedim. Gelecek ve iki çocuğum için bir ev ve bir iş. İki çocuğum çok başarılılar ve bunu hak ediyorlar” .

Bir başka şiddet mağduru kadın ise gelecek için çalışması gerektiğini aşağıdaki gibi vurgulamaktadır:

“Ben çalışmak istiyorum. Kendim için ilerimi düşünmek için bir şeyler yapmak istiyorum”.

Nitekim Tablo 8’de de görüldüğü gibi konukevi hizmetinden yararlanan kadınların %87,9’u herhangi bir işte çalışmamaktadır. Bununla birlikte Kalanlar’ın (2012) şiddet mağduru 93 kadın ile gerçekleştirdiği bir çalışmada söz konusu kadınların %92,3’ünün gelir getirici herhangi bir işte çalışmadığı saptanmıştır. Bu oran araştırmanın bulguları ile de örtüşmektedir.

Araştırma sürecinde, çalıştığını belirten kadınların (%12,1) daha çok kayıt dışı istihdam kapsamında değerlendirilebilecek çocuk, yaşlı, hasta bakıcılığı ile bulaşıkçılık, temizlikçilik vb. gibi işlerde çalıştıkları öğrenilmiştir. Genel olarak bahse konu kadınlar ya günlük olarak ücretlendirilmekte ya da en fazla asgari ücretle çalışmaktadırlar. Çalışmayan kadınlar ise konukevinden aldıkları harçlık desteği ile yaşamlarını sürdürmektedirler. TÜİK 2013 yılı verilerine göre 15 yaş üstü 1000 kadından iş gücüne katılanların eğitim durumuna göre oranları; ilkokul veya dengi okul mezunlarının %29,5’i, lise ve dengi

mezunlarının %32,1'i, okuma-yazma bilmeyenlerin ise %17,4 olarak saptanmıştır (<http://rapory.tuik.gov.tr/09-09-2014-15:57:57-8405816871819971814363804969.html>).

Tablo 9. Konukevinde Kalan Kadınların Daha Önce Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları

Daha Önce Çalışma Durumları	Sayı	%
Çalışan	70	65,4
Çalışmayan	37	34,6
Toplam	107	100,0

Tablo 9 'da da görüldüğü gibi daha önce çalıştığını belirten kadınların oranı %65,4 gibi oldukça yüksek bir orandır. Bu kadınlar sosyal güvencesiz işlerde düşük ücretle ve geçici olarak çalışmaktadırlar. Kadınların daha önce çalışma deneyimlerinin olması şiddet karşısında evi terk edebilme cesaretini arttırmakt olduğu söylenebilir. Buna göre konukevinde kalan kadınların %65'inin konukevi öncesinde çalışıyor olmaları; çalışmayanların şiddet karşısında evden uzaklaşma cesaretlerinin olmadığı, daha çok ev ortamlarında kalmaya devam ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Zira çalışmayan kadınlarda daha çok bağımlılık ve muhtaçlık durumu söz konusu olup çalışan kadınlar ise kendi yaşamlarını sürdürme özgüveni sayesinde şiddet karşısında konukevine yerleşme cesareti gösterebilmektedir. Bu doğrultuda şiddet sonucu konukevinde kalan kadınların mevcut işlerinden ayrıldıkları, böylece çalışma yaşamından da ayrılmak zorunda kaldıkları söylenebilir.

Tablo 10. Konukevinde Kalan Kadınların Sosyal Güvence Durumlarına Göre Dağılımları

Sosyal Güvence Durumları	Sayı	%
Var	55	51,4
Yok	52	48,6
Toplam	107	100,0

Tablo 10 ‘da da görüldüğü gibi araştırmaya katılan ve soruya cevap veren kadınlardan %51,4’ü sosyal güvenceleri olduğunu belirtmiştir. Bahse konu kadınların sosyal güvenceleri çoğunlukla halen evli oldukları eşlerinin ya da boşanmış iseler babalarının sosyal güvencesidir.

Tablo 11. Konukevinde Kalan Kadınların Gelir Durumlarına Göre Dağılımları

Gelir Durumu	Sayı	%
Maaş	6	5,6
Asgari Ücret	13	12,1
Nakdi yardım/SYDV	14	13,1
Eşe Bağımlı	9	8,4
Aileye Bağımlı	4	3,7
Geliri Olmayan	57	53,3
Diğer	1	,9
Yanıtız	3	2,8
Toplam	107	100,0

Düşük sosyo-ekonomik yapıdaki ailelerde gelir yoksulluğunun büyük bir ölçüde insanların hayatlarında hakim olması şiddeti artırıcı ve fiziksel güvenliğini azaltıcı etkenlerdir (McIlwaine ve Moser, 2003; akt.:Kocadaş ve Kılıç, 2012:350). Aynı zamanda işsizlik ve yoksulluk, şiddetin oluşmasına etki eden ekonomik faktörleri oluşturmaktadır (Şentürk, 2012:389-401). Bu doğrultuda araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınların gelir durumlarına ilişkin bulgular incelendiğinde bahse konu kadınlardan %53,3’ü herhangi bir yerden geliri olmadığını ifade etmiştir. Yine aynı bulgular doğrultusunda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarından aldıkları yardımlar ile geçimlerini sağlayanların oranı ise %13,1 olarak saptanmıştır. Düzenli bir maaşı olduğunu belirten kadınların oranı ise %5,6 gibi oldukça düşük bir orandadır. TÜBİTAK verilerine göre de konukevinden hizmet alan kadınların %24,9’u geliri olmadığını ifade etmektedir (2014). Bununla birlikte, Türkiye’de genel yardımlar yapıları itibarıyla düzenli değildir, geçici süreyle verilir. Sürekliliği sağlanmış yardımlar yaşlılık, özürlülük ve özürlü bakım aylığıdır. Bu doğrultuda genel yardımların günü kurtarmaya yönelik ve kapasite geliştirmeye elverişli bir nitelikte olmadığı söylenebilir (Şener ve ark., 2013:40-41).

Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (2009: 48) araştırmasının bulgularına göre de; refah düzeyi düşük olan hanelerde yaşayan kadınların yarısı yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kalırken, yüksek refah düzeyindeki hanelerde yaşayan kadınların %29’u şiddete maruz kalmıştır. Yaşam standartlarındaki artış, kadınların daha az şiddete maruz kaldıklarını göstermekle birlikte, yüksek refah düzeyine sahip olmak da, kadınların tamamen korundukları anlamına gelmemektedir.

Dolayısıyla araştırma bulguları ışığında şiddet mağduru kadınların gelir durumlarına ilişkin veriler incelendiğinde söz konusu kadınların geliri olmayan ya da devletin sağladığı geçici maddi yardımlarla geçimlerini sağlamaya çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 12. Konukevinde Kalan Kadınların Engel Durumlarına Göre Dağılımları

Engel Durumu	Sayı	%
Var	6	5,6
Yok	101	94,4
Toplam	107	100,0

Araştırmaya katılan kadınlardan engel durumu olduğunu belirtenlerin oranı %5,6’dır. Bakanlık ve yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde hem engelli hem de şiddet mağduru kadınlara yönelik ihtisaslaşmış kadın konukevleri bulunmamaktadır. Bu sebeple engel durumu bulunan ve şiddet mağduru kadınlara yönelik hizmet veren ihtisaslaşmış konukevlerine ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Tablo 13. Konukevinde Kalan Kadınların Evlilik Sayılarına Göre Dağılımları

Şu an ki Evlilik Sayıları	Sayı	%
1	71	66,4
2	23	21,5

3 ve yukarı	2	1,9
Yanıtız	11	10,3
Toplam	107	100,0

Araştırmaya katılan şiddet mağduru kadınlardan %66,4 ‘ü ilk evliliklerini, %21,5’i ise ikinci evliliklerini gerçekleştirmişlerdir. Üç ve daha fazla evlilik gerçekleştirenlerin oranı ise %1,9 olarak saptanmıştır. Kang ve Kim’in konukevinde kalan 110 kadın ile gerçekleştirdiği bir çalışmada kadınların % 76,4’ünün ilk evliliğini gerçekleştirmiş kadınlardan oluştuğu sonucuna ulaşmıştır (2011).

Bu doğrultuda şiddet görme ihtimalinin ilk evlilikte daha sık yaşanabildiği, ikinci ve üçüncü evliliklerde ise şiddet görme oranlarının azaldığı görülmektedir.

Tablo 14. Konukevinde Kalan Kadınların Çocuk Sahibi Olma Durumlarına Göre Dağılımları

Çocuk Sahibi Olma Durumu	Sayı	%
Var	84	78,5
Yok	19	17,8
Yanıtız	4	3,70
Toplam	107	100,0

Konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların %78,5’i çocuk sahibi olduğunu belirtmiştir. Bu yüksek orana karşın kadınların konukevini tercih etmesi şiddetin düzeyi ve hayatlarını çocuklarına karşın sürdürememeleri ile açıklanabilir.

Tablo 15. Konukevinde Kalan Kadınların Sahip Oldukları Toplam Çocuk Sayısına Göre Dağılımları

Toplam Çocuk Sayısı	Sayı	%
1 Çocuk	20	18,7
2 Çocuk	28	26,2
3 Çocuk	26	24,3
4 Çocuk	4	3,7

5 Çocuk	3	2,8
5'ten Fazla Çocuk	2	1,9
Yanıtsız	24	22,4
Toplam	107	100,0

TÜİK'in 2013 yılı verilerine göre Türkiye'de hanehalkının %39,7'sinde bir çocuk, %35,5'inde iki çocuk, %14,5'inde üç çocuk, %5,3'ünde dört çocuk ve %5'inde beş ve daha fazla çocuğu bulunmaktadır(<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=160549>). Aynı şekilde Kang ve Kim'in araştırma sonuçlarına göre de kadınların şiddet gören kadınların %53,6'sının iki çocuk sahibi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. (2011). Bu durum, araştırmaya katılan kadınların çocuk sayılarının ilişkin verilerle örtüşmektedir. Tablo 15' de de görüleceği üzere konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınların %26,2 oranı ile en fazla 2 çocuğu bulunmaktadır. 5'ten fazla çocuğu bulunanların oranı ise %1,9'dur.

3.1.2. Kadın Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluş Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde kadın konukevlerinde kalan kadınların kaldıkları kuruluş hakkındaki görüşleri ve kuruluşta sunulan hizmetleri nasıl değerlendirdikleri hakkındaki verilere yer verilmiştir.

Tablo 16. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşta Birlikte Kalan Çocuk Durumuna Göre Dağılımları

Kuruluşta Birlikte Kalan Çocuk Durumu	Sayı	%
Evet	38	35,5
Hayır	59	55,1
Yanıtsız	10	9,3
Toplam	107	100,0

Şiddet dolaylı ya da doğrudan ailedeki bireylerin model alınması yoluyla öğrenilir ve çatışma çözmenin ya da stres ve gerilimi azaltmanın bir yolu olarak çocukluk

döneminde pekiştirilir, yetişkinlikte ise sürdürülür. Ailede stres ve gerilimle başa çıkma aracı olarak öfke, şiddet ve saldırganlık kullanılıyorsa çocuğun yetişkin döneminde benzer davranışları sergilemesi olasıdır (Kaygusuz ve Kalkan, 2012:384). Bununla birlikte çocukların aileleri, içinde yaşadıkları toplum, arkadaş çevresi, yaşadıkları tecrübeler hep birlikte saldırgan ve şiddet davranışına yönelimi arttıran faktörleri oluşturmaktadır (Şentürk, 2012:394). Karı-koca, ana-baba geçimsizliğinin kadına yönelik şiddetin çocuk istismarında önemli bir role sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, bugün istismar edilen çocukların, büyük bir olasılıkla yarın istismar edici ebeveynler olacaklarını göstermektedir. Bu nedenle şimdiden alınacak önlemler, ileri nesiller açısından da koruyucu olacaktır (Bulut, 1996:156).

Yapılan çalışmalarda şiddetin kuşaklar arası sürmesi, çocuğun sosyal öğrenme yoluyla ailedeki şiddet davranışınırol model alması, çocuk eğitiminde dayanın yaygın olarak kullanılmasının kabul görmesi şiddetin nedenleri arasında olduğu belirtilmiştir (Dijulio, 1998, akt.: Dişsiz ve Şahin, 2008:54).

Konukevlerinde anneleri ile birlikte kalan çocukların da aile içerisinde şiddete tanıklık etmiş olmaları muhtemeldir. Yine literatürde şiddete tanıklık eden çocukların ileride potansiyel birer şiddet uygulayıcıları olmalarının olası olduğu ifade edilmektedir. Yapılan bir araştırma sonuçlarına göre şiddet uygulayan erkeklerin babalarının evinde %81,1 oranında, şiddete maruz kalan kadınların babalarının evinde ise, %33,3 oranında şiddet uygulandığı ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda; eşine şiddet uygulayan erkeğin genelde annesine babası tarafından şiddet uygulandığına şahitlik ettiği sonucu çıkarılabilir (İbrahimoğlu, 2004; akt.: Şentürk, 2012:396).

Çocuk sahibi şiddet mağduru kadınlar, çocuk sahibi olmayan mağdurlara göre daha çok konukevlerine başvurumaktadırlar (Clevenger ve Roe-Sepowitz, 2009:370). Araştırmaya katılan ve çocuğu olduğunu belirten kadınlardan %35,5'inin çocuğu ya da çocukları kendisi ile birlikte kuruluştta kalmakta olup şiddete tanıklık etmiş olma ihtimalleri yüksektir.

Tablo 17. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluştaki Kalma Süresine Göre Dağılımları

Kuruluştaki Kalma Süresi	Sayı	%
0-3	50	46,7
4-6	39	36,4
7 aydan Çok	4	3,7
Yanıtız	14	13,1
Toplam	107	100,0

Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkındaki Yönetmeliğin 14 üncü maddesine göre konukevinde kalma süresi, kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır. Ancak araştırma sonuçları göstermektedir ki konukevinde kalan kadınların yarıya yakın bir kısmı (%46,7) bahse konu Yönetmelikte belirtilen kalma süresinden daha önce kuruluştan ayrılmaktadır. Anılan Yönetmeliğe göre konukevinde kalan kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek kalış süresi uzatılabilmektedir. Bu doğrultuda araştırma sonuçlarına göre kuruluştaki kalış süresi uzatılan kadınların oranı %3,7 olarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda kadınların yarıya yakınının 0-3 ay aralığında konukevinde kaldıkları, kriz anında desteğe ihtiyaçları olduğu ile açıklanabilir.

Kadınların, yarıya yakınının 0-3 ay gibi kısa bir süre içinde konukevlerinden ayrılmasının bir başka olası nedeni de konukevlerinin fiziksel olanaklarının ve konukevinde verilen hizmetlerin kadınların ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalması da olabilir. Araştırmaya katılan kadınlar ile yapılan görüşme de mevzuatta belirtilen altı aylık sürenin yeterli olmadığı ve mevcut sürenin uzatılması gerektiği aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“Buradan 6 ay sonra çıkınca tekrar dışarıda kalmamak için bizim için daha iyi yardımlar istiyoruz ve 6 ay olan süremizin daha uzun olmasını istiyoruz, yeterli süre değil”.

Kadın konukevlerinden hizmet alan kadınlar mevzuatta belirtilen sürenin bitmesi sonucu başka bir ilde bulunan kadın konukevine nakil yoluyla gönderilmekte ya da eşi ile barışarak kuruluştan ayrılmaktadırlar. Konukevlerinde kalma süresinin uzatılması

genellikle idarecinin inisiyatifi ve kadınların uyum durumu göz önünde bulundurularak gerçekleştirilmektedir. Araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere kuruluştaki kalış süresi uzatılan kadınların oranı oldukça düşüktür. Sonuç olarak kadınların konukevinde kalma süreleri yasada belirtilen süreden daha kısa olmakta ve kadınlar kısa sürede konukevinden ayrılmaktadırlar.

Bununla birlikte, yapılan araştırmalara göre herhangi bir yardım aldıktan altı ay sonra şiddet mağdurlarının %8'i yeniden şiddete maruz kalmakta, %26'sı ise şiddete maruz kaldıkları ortamlara geri dönmektedirler (The National Center For State Courts Research Report, 1997; akt.:Roberts, 2000 :670).

Kadın konukevinden ayrılan kadınların tekrar şiddete uğrama durumuyla ilgili yapılan bir araştırmanın sonucuna göre, mağdurlardan %48,7'si kuruluştan ayrıldıktan altı ay sonra, %48,1'i 6-12 ay sonra , %47,3'ü 12-18 ay sonra ve %37,4'ü ise 18-24 ay sonra yeniden şiddete maruz kalmışlardır (Bybee ve Sullivan, 2005:86).

Ülkemizde kadınların konukevinden ayrıldıktan sonra tekrar dönme oranları ve nedenleri konusunda yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu konuda yapılacak çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Tablo 18. Konukevinde Kalan Kadınların Daha Önce Başka Bir Konukevinde Kalma Durumlarına Göre Dağılımları

Daha Önce Başka Bir Konukevinde Kalma Durumları	Sayı	%
Evet	54	50,5
Hayır	53	49,5
Toplam	107	100,0

Araştırma dahilinde daha önce başka bir konukevinde kaldığını belirten kadınların oranı %50,5, kalmadığını belirtenlerin oranı ise %49,5 olarak tespit edilmiştir. Oranların

yarı yarıya olması; kadınların yarısının konukevlerinde ilk deneyimleri olması, diğer yarısının ise mükerrer defalar şiddete maruz kalarak konukevine yeniden başvuruda bulunması gibi nedenlerle açıklanabilir.

Tablo 19. Daha Önce Başka Bir Konukevinde Kalan Kadınların Kalma Sürelerine Göre Dağılımları

Kuruluştaki Kalma Süresi	Sayı	%
0-3	37	69,8
4-6	10	18,8
7'den çok	6	11,3
Yanıtsız	54	50,4
Toplam	107	100,0

Araştırmaya katılan kadınlardan daha önce başka bir kadın konukevinde kaldığını belirtenlerden Yönetmelikte belirtilen süreden az kaldığını ifade edenlerin oranı %69,8 olarak bulunmuştur. Tablo 19' da da belirtildiği gibi araştırmaya katılan kadınların yarısı daha önce bir başka konukevinde kalmış olup bunların %70 e yakınının 0-3 ay arası başka bir konuk evinde kaldığı görülmektedir. Bu bağlamda önceki kalınan konukevinde kısa süreli kalma durumu uzun süreli kalma durumuna göre fazladır. Bu da konukevinden memnuniyet durumu ile açıklanabilir.

Tablo 17-18 ve 19 birlikte değerlendirildiğinde 0-3 ay arasında konukevinde kalan kadınların ya kaldıkları mevcut konukevinden memnun olmaması ve bu nedenle kuruluştan ayrılarak şiddet ortamına yeniden dönmesi veya başka bir ilde bulunan konukevine nakledilmesi ile açıklanabilir. Bununla birlikte konukevinde kalan ancak ekonomik olarak eşine bağlı kadınların da konukevi hizmetlerinin yeterli olamamasıyla birlikte yeniden eşlerine dönebilmektedirler. Aguirre'nin (1983) yapmış olduğu bir araştırmaya göre de

ekonomik olarak eşlerine bağımlı olan kadınlar, genellikle konukevinden ayrılmakta ve eşinin yanına dönmektedir.

Tablo 20. Konukevinde Kalan Kadınların Meslek Elemanları İle İlişkilerine Göre Dağılımları

Meslek Elemanları İle İlişkileri	Sayı	%
İyi Sorunum Yok	84	78,5
Henüz Tanışmadım	7	6,5
Çekindiğim İçin İletişime Geçemiyorum	1	0,9
İyi Değil Sorunlarımla İlgilenmiyorlar	2	1,9
İlişkilerimiz Resmi	5	4,7
Yanıtsız	8	7,5
Toplam	107	100,0

Araştırma bulgularında ise görüşmeye katılan kadınlardan %78,5'i meslek elemanları ile ilişkilerinin iyi olduğunu, bir sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, söz konusu kuruluşlardan hizmet alan kadınların meslek elemanları ile ilişkilerinin yeterli olduğu ifade edilebilir.

%80 inin meslek elemanları ile iyi anlaşması, sorunları odağında meslek elemanlarının aktif görev almaları ile açıklanabilir. Yine %7 ye yakının meslek elemanları ile hiç tanışmamış olması da önemli bir diğer husustur. Bu durum kadınların kuruluşa yeni gelmeleri ya da ilgili meslek elemanlarının görevlerinde aktif olmamaları ile açıklanabilir.

Her ne kadar araştırmaya dahil olan kadınlar konukevlerinde çalışan meslek elemanları ile ilişkilerini olumlu olarak değerlendirmiş olsalar da buradaki temel konu kadınlarla kurulan mesleki ilişkinin nasıl olduğudur. Günlük yaşamda ve sosyal ilişkide meslek elemanlarının ilişki kurma tarzı kuşkusuz önem taşımaktadır. Ancak araştırmanın sonraki bölümlerinde de görülebileceği gibi gerek konukevinde kalan kadınlar gerekse burada çalışan meslek elemanları, kadınlara yönelik hizmetlerin sunumunda ciddi sorunlar olduğunu ifade etmişlerdir.

Konukevlerine dair mevzuat incelendiğinde meslek elemanlarına ilişkin herhangi bir tanımlama yapılmadığı görülmektedir. Anılan mevzuatta meslek elemanı ifadesi yerine “sosyal çalışma görevlisi” şeklinde bir tanımlama yapılmış ve sosyal çalışma görevlileri; sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimcisi ve öğretmen olarak belirlenmiştir. Mevcut mevzuatta sosyal çalışma görevlilerinin görev tanımlarına bakıldığında sosyal hizmet uzmanları tarafından yerine getirilmesi gereken pek çok hizmetin diğer meslek mensuplarınca da yerine getirebileceğine dair maddeler bulunmaktadır. Söz konusu maddeler arasında yer alan “Sosyal inceleme raporu hazırlamak, kadınlara ve beraberindeki çocuklara yönelik grup çalışmaları yapmak, kadınların ve beraberindeki çocukların sorunlarının çözümü hakkında rehberlik ve danışmanlık hizmeti vermek ile kadınların, bir iş ve meslek edinmelerine, sağlık ve hukuki sorunlarını çözmeleri için ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişim kurmalarına ve gerekli hizmetleri almalarına destek olmak amacıyla maddi yardıma ihtiyacı olan kadınların durumları hakkında rapor düzenlemek” gibi pek çok hizmetin sosyal çalışma görevlisi tanımı kapsamında ki diğer meslek mensupları tarafından da yerine getirilebileceği vurgulanmıştır.

Kadın konukevlerinde personel sayısının yetersiz oluşu bir gerçektir. Ancak, konukevinde kalan kadınların pek çoğu yaşamış oldukları şiddetten dolayı travma mağdurdur. Halihazırda konukevlerinde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının dahi mevcut bilgileri ile yetersiz kalabileceği travmaya müdahale ve benzeri pek çok konuda, alana oldukça yabancı diğer meslek mensuplarının konukevlerinde “sosyal çalışma görevlisi” adı altında istihdam edilmeleri oldukça yadırgayıcıdır.

Kuruluşta meslek elemanı niteliğindeki profesyonel sayısının yetersiz olmasına rağmen; araştırma kapsamında konukevlerinden hizmet alan kadınların meslek elemanları ile ilişkilerinin yeterli olduğu bu durumun ise meslek elemanlarının kadınların sorunları odağında aktif rol almaları ile açıklanabilir.

Tablo 21. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Fiziksel Özelliklerini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Fiziksel Özellikleri	Sayı	%
İyi Yeterli	80	74,8
Memnun Değilim	3	2,8

Daha İyi Olabilirdi	5	4,7
Yanıtsız	19	17,8
Toplam	107	100,0

Konukevinde kalan ve soruya yanıt veren kadınlardan %74,8 i kaldıkları kuruluşun fiziksel özelliklerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum konukevi koşullarının iyi olması ile ve/veya kadınların yaşadıkları travma dolayısıyla bulundukları ortamdaki memnuniyetin zorunda hissetmeleri ile de açıklanabilir.

Kuruluşun fiziksel özelliklerine ilişkin memnuniyetin olmadığını belirten kadınlar bu durumu aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

“ *Ayrı bir oda tesis edilmesini istiyorum.* ”

“ *Her bireye ait küçük bir oda verilmemesi çok üzücü. Ben odayı sık havalandırma ihtiyacı duyuyorum. Bunu yapamayınca ne yapacağım? Yine sokakta mı kalacağım?* ”

Araştırma yapılan konukevlerinin fiziksel özellikleri değerlendirildiğinde, bir odada birden fazla kadının kaldığı, beraberindeki çocuk sayısı fazla olan kadınlara ise çocukları ile birlikte kalabilecekleri ayrı bir oda tahsis edildiği görülmüştür. Bu durum konukevleri Yönetmeliğinin 8 inci maddesinde belirtilen “Her kadın için, var ise çocukları ile birlikte kalabileceği bir oda bulunur. Bir oda, en fazla iki kadın tarafından paylaşılabilir. Bebekli kadınlar için tek kişilik odalar bulunur” ifadesi ile örtüşmektedir.

Tablo 22. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Barınma Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Barınma Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	78	72,9
Yeterli Değil	9	8,4
Kısmen Yeterli	17	15,9
Yanıtsız	3	2,8
Toplam	107	100,0

Kadına yönelik şiddetle mücadelede şiddet mağduru ya da şiddete uğrama riski bulunan kadınlara sunulan müdahale hizmetlerinden en önemlisi konukevleridir. İlk başlarda konukevleri şiddet mağdurları ve beraberindeki çocukları için fiziksel olarak barındıkları yerler olarak görülmekteydi. Ancak ilerleyen dönemlerde bunun yanı sıra bu kişiler için kaynaklara ulaşabilecekleri ve kendilerini gerçekleştirmelerine yardım edecek kuruluşlara dönüştüler (Herbert, 1991; akt.: Lesser, 1990; akt.: Ben-Porat ve Itzhaky, 2008:598).

Bu durum konukevi koşullarının iyi olması ile ve/veya kadınların yaşadıkları travma ile bulundukları ortamdaki memnuniyet olmak zorunda hissetmeleri ile de açıklanabilir.

Şiddet mağduru kadınların en acil ihtiyacı; gidecek güvenli bir yerinin olmasıdır. Bu kapsamda şiddet mağduru kadınlar için konukevleri, güvenilir barınma hizmetlerinin geçici olarak sunulduğu yerlerdir.

Araştırma yapılan konukevlerinde verilen barınma hizmeti %72,9 oranı ile kuruluştaki kalan kadınlar tarafından yeterli olarak değerlendirilmiştir. Söz konusu kuruluşun barınma hizmetinin yetersiz olduğunu düşünenlerin oranı ise %8,4'tür. Dolayısıyla araştırma yapılan konukevlerinde verilen barınma hizmeti burada kalan şiddet mağdurları tarafından yeterli bulunmaktadır. Ancak bir önceki tabloda da belirtildiği gibi ilk kriz durumu atlatıldıktan sonra kurumun fiziksel koşulları kadınları zorlayabilmektedir.

Tablo 23. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Güvenlik Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Güvenlik Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	93	86,9
Yeterli Değil	4	3,7
Kısmen Yeterli	6	5,6
Böyle Bir Hizmet Almadım	1	0,9
Yanıtız	3	2,8
Toplam	107	100,0

“Kadın Konukevlerinin Açılması Ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik”in “Gizlilik İlkesi” başlıklı 17 inci maddesinde; ”Konukevi açılırken, gizlilik ilkesine uyulur. Konukevinin adresi, telefon numarası gizli tutulur. Konukevini tanıtan tabela asılmaz, temel atma ve açılış töreni düzenlenmez.” hükmü yer almaktadır. Ancak yerel yönetimlere ait kadın konukevlerinden birinde gizliliğin kesin olarak sağlanmadığı bir sosyal hizmet uzmanı tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

“Yönetmelikte gizlilik önemlidir deniliyor ancak hem çalışanlar hem kadınlar tarafından gizlilik ihlal ediyor. Çevredeki esnaf ve taksi duraklarında çalışanlar konukevinin yerini biliyor. Defalarca üst yönetime kuruluşun yerinin değişmesi gerektiğini söyledik, ama hiçbir şey yapmadılar.”

Sallan Gül’ün 2008 yılında konukevinde kalan kadınlarla gerçekleştirdiği bir araştırmada; kadınlara konukevlerinin nasıl olması ile ilgili bir soru sorulmuştur. Bu soruya kadınların %31,1’i “güvenli bir yer olmalı” şeklinde yanıt vermiştir (Sallan Gül,2011:171). Bu bağlamda şiddet mağduru kadınlar en çok şiddet uygulayan kişilerden uzakta güvenecekleri bir ortama ihtiyaç duymakta olup, söz konusu güvenlik desteğini kadın konukevlerinde yeterli bulmaktadırlar.

Yine Sallan Gül’ün aynı araştırma sonuçlarına göre de kadınların pek çoğunun konukevlerini huzur, güven, özgürlük ve sıcak yuva olarak tanımladığı tespit edilmiştir. Söz konusu kadınların %50’si konukevlerini “barınacak bir yer” olarak tanımlarken, üçte biri ise çaresiz kaldıkları noktada, son durak öncesi “güvenli bir yer” olarak tanımlamaktadırlar (Sallan Gül, 2011:166).

Dolayısıyla araştırma sonuçları da Sallan Gül’ün araştırma sonuçları ile paralellik göstermekte olup, şiddet mağduru kadınlar tarafından güvenlik hizmeti %86,9 oranı ile yeterli bulunmuştur.

Tablo 24. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Psikolojik Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Psikolojik Destek Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	62	57,9
Yeterli Değil	11	10,3
Kısmen Yeterli	14	13,1
Böyle Bir Hizmet Almadım	14	13,1
Yanıtız	6	5,6
Toplam	107	100,0

Kadın konukevleri yalnızca şiddet mağduru kadınların geçici barınma ihtiyaçlarının karşılandığı yerler olmasının dışında, söz konusu kadınların güçlendirilmesine yönelik hizmetleri de yürütmek durumundadır. Bu nedenle şiddet mağduru kadınların sorunlarının çözümüne yönelik birey ve grup çalışmalarına yönelik uygulamalar önem taşımaktadır.

Literatürde şiddetin, kadınların psikolojik durumu üzerinde olumsuz tahribatlarının olduğu, uzun süreli olduğu durumlarda ise kadının güven duygusunda sarsılmalar, çaresizlik ve umutsuzluk hisleri, kontrolün kaybedildiği duygusu, kendini suçlama ve özsaygıda düşüşün sıklıkla gözleendiği belirtilmektedir. (Stewart ve Robinson, 1998; akt.: American Medical Association Council On Ethical and Judicial Affairs 1989; akt.: İnce ve Page, 2008:87). Bu kapsamda söz konusu şiddet mağduru kadınların güçlendirilmeleri, özsaygılarının artırılması konularında gereken hizmetlerin yerine getirilmesi önem teşkil etmektedir.

Konukevinde kalan kadınlar ise içinde bulundukları durumu aşağıdaki şekillerde ifade etmişlerdir:

“Ben eşimin beni ve üç çocuğumu sokağa atmasıyla beni çocuklarımla çaresiz bırakmasıyla buralara geldim. Benim tek istediğim çocuklarımla beraber olup onlara bakmak, kendi ayaklarımın üstünde durmak. Önceleri her şeyden umudumu kesmiştim ve sizden tek istediğim benim ayaklarımın üstünde durmamı sağlamanız. Sizlerden sadece bunu rica ediyorum.”

“Bizim buraya gelişimiz eşimiz bize her şeyden kısıtlaması, bir çerçeveye hapsetmesi buraya kendi ayaklarımızın üstünde durup ve güçlü bir şekilde dışarıda olmak isterdim. Sağ olsun bize çatı, temiz yiyecek sağlandı. Ama biz özgüvenimizi çoktan kaybettik. Burada bir şeyler öğrenmeye umut etmek için geldim.”

“Tek başıma karar veremiyorum. Yol gösterilmesini istiyorum. Kendime güvenim yok. Korkuyorum.”

“Bizi güçlü birer insan haline getirin. Çünkü bu güç bizim elimizden alınmış.”

Bir başka şiddet mağduru kadın ise içinde bulunduğu umutsuzluk halini şöyle ifade etmiş:

“İşim yok, maddi durum yok, evim yok, gidecek yerim yok, gelirim yok.”

Görüldüğü gibi konukevinde kalan şiddet mağduru kadınlar kendine güvenini kaybetmiş, korku ve kaygı düzeyleri yüksek, güçlendirilmeye ihtiyaç duyan kadınlardır.

Şiddet mağduru kadınlardan %57,9’u kuruluşun psikolojik destek hizmetini yeterli bulduğunu belirtirken, psikolojik destek hizmetini almadığını belirtenlerin oranı %13,1 olarak saptanmıştır. Bu durum kadınların mutlak suretle bu süreçte desteklenmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle travma sonrası kriz anında kuruluşa yerleşen kadınlara bakım hizmeti sağlanması önemli olmasına karşın psikolojik destek hizmetleri de önem teşkil etmektedir.

Tablo 25. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Hukuki Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Hukuki Destek Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	68	63,6
Yeterli Değil	7	6,5
Kısmen Yeterli	8	7,5
Böyle Bir Hizmet Almadım	18	16,8
Yanıtsız	6	5,6
Toplam	107	100,0

Mor Çatı Kadın Sığınağı'nın (1997, akt.: Işık,2001:192) 1.295 kadın ile yaptığı bir araştırmanın sonuçlarına göre kadınların %34,1'i konukevinde iken en çok hukuki destek hizmetine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan kadınlardan %63,6'sı kuruluştaki verilen hukuki destek hizmetini yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Ancak kadınların %6,5'i kuruluştaki verilen hukuki destek hizmetini yeterli bulmadığını ifade etmiştir. Kuruluştaki kalan kadınların %16,8'i ise hukuki destek hizmetini almadığını ifade etmiştir. Dolayısıyla bazı konukevlerinde hukuki destek hizmeti yeterli olarak yürütülürken bazılarında bu destek hizmeti verilmemektedir.

Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra şiddet mağduru kadınlar, ilgili Mahkeme, kolluk kuvvetleri ya da Mülki Amirler aracılığı ile kendileri için koruyucu tedbir kararı, şiddet uygulayan için ise önleyici tedbir kararı alılabilmekte, böylece yasal anlamda kendilerini güvence altına almaktadırlar.

Bununla birlikte, kadın konukevlerinde şiddet mağduru kadınlar için Ankara Barosuna bağlı Gelincik Merkezi bulunmakta olup, söz konusu kadınlara hukuki destek sağlamak amacıyla bahse konu merkezden ücretsiz avukat desteği sağlanmaktadır.

Bakanlığa bağlı konukevinde çalışan bir sosyal hizmet uzmanı kuruluştaki en iyi yürüten hizmet olarak hukuki destek hizmetini belirtmiş ve bunu aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Bu kuruluştaki en çok işe yarayan hizmet şöyle nasıl söyleyeyim hukuki desteğin iyi yürüdüğünü düşünüyorum, ben burada tabi bu da şundan kaynaklı Ankara’da ki hani Ankara Barosu Gelincik Merkeziyle olan işbirliği nedeniyle bu hizmetin iyi yürüdüğünü düşünüyorum.”

Tablo 26. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Tıbbi Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Tıbbi Destek Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	64	59,8
Yeterli Değil	9	8,4

Kısmen Yeterli	11	10,3
Böyle Bir Hizmet Almadım	14	13,1
Yanıtsız	9	8,4
Toplam	107	100,0

Araştırma yapılan konukevlerinde tıbbi destek hizmetleri kapsamında, ilaç kullanan kadınların ilaç alma saatlerine ilişkin takipleri yapılmakta, bunun dışında psikiyatrik desteğe ihtiyacı olan kadınlar hastanelerdeki psikiyatri kliniklerine götürülmekte ve randevu takipleri yapılmakta, yine kronik hastalığı bulunan kadınların hastane randevu takipleri yapılmaktadır.

Bakanlığa bağlı iki konukevinden yalnızca birinde ve yerel yönetimlere bağlı konukevlerinden de yalnızca birinde tıbbi destek hizmetini sağlayacak sağlık personeli bulunmaktadır. Bu kapsamda tıbbi destek hizmetlerine ilişkin kadının hastane randevusunun ayarlanması ya da ilaç takibinin yapılması gibi görevler genellikle meslek elemanlarınca yerine getirilmektedir. Oysa ki Kadın Konukevlerinin Açılması Ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'in 41 inci maddesinde hemşirenin görevleri tanımlanmış olup, yukarıda belirtilen sağlığa ilişkin hizmetlerin hemşireler tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir. Ancak yine araştırma sonuçları bağlamında ve daha önce de belirtildiği üzere, personel yetersizliğinden dolayı tıbbi desteğe yönelik hizmetler kapsamında sayılabilecek hizmetler de meslek elemanları tarafından yerine getirilmekte olup meslek elemanlarının iş yükleri artmaktadır.

Aynı şekilde tıbbi destek hizmetinin araştırma kapsamında kuruluştaki kalan kadınlar tarafından değerlendirilmesi incelendiğinde ise; kadınların %59,8'i söz konusu hizmeti yeterli bulduğunu ifade etmiştir.

Tablo 27. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Geçici Maddi Yardım Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Geçici Maddi Yardım Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	36	33,6
Yeterli Değil	26	24,3
Kısmen Yeterli	21	19,6
Böyle Bir Hizmet Almadım	16	15,0

Yanıtız	8	7,5
Toplam	107	100,0

Yönetmeliğin 23 üncü maddesinde “Harçlık, ilk kabul birimi veya konukevi hizmetlerden yararlanan ve geliri bulunmayan kadınlara ve çocuklara, Kanun kapsamında geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmemiş olması halinde sosyal inceleme raporlarına dayanılarak müdürün teklifi ve ŞÖNİM’in onayı ile Kanunun 17 nci maddesinde belirtilen orana göre ödenir.” hükmü yer almaktadır. Yine aynı maddenin 5 inci bendinde ise harçlıkların; Bakanlığa ait konukevlerinde Bakanlık bütçesinden, yerel yönetimlere ait konukevlerinde ise yerel yönetimlerin bütçesinden ödeneceği hükmü yer almaktadır.

Araştırma yapılan konukevlerinden Bakanlığa bağlı konukevlerinde kalan kadınlara geçici maddi yardımların düzenli olarak yapıldığı, ancak yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde kalan kadınlara düzenli harçlık ödemesinin yapılmadığı, çoğunlukla kadınlara Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca yardım yapıldığı ifade edilmiştir. Söz konusu durum yerel yönetimlere bağlı konukevinde görev yapan bir meslek elemanı tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kadın konukevinde çalışanlar maddi anlamda zorluk yaşamıyorlar. Belediyenin kadın konukevleri için bütçesi yok. Kadınlar el işi yaparak elde ettikleri gelir ile kuruluştaki ihtiyaçlarını karşılıyorlar. Ancak bu yeterli olmuyor. Genellikle kuruluş giderleri bağış yoluyla karşılanıyor. Ancak bu kadın ve çocukların ihtiyaçları için yeterli olmuyor. Yine bizler içinde öyle, faks makinamız bile yok. Bazen Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfların’ dan kadınlar için harçlık alıyoruz.”

Kuruluştaki kalan kadınlardan biri ise bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Maddi imkanım yok, verilen 100 TL yetmiyor. Benim çocuğumun mamasına yetmiyor. Kendim ilaç kullanıyorum. Alamıyorum. Çocuğumun istediğini alamıyorum. Çocuğum için hiçbir yerden yardım alamıyorum. Kadın sığınmada kaldım kalalı bir 50 TL yardım aldım yol parası için, başka hiçbir destek almadım”

Bu bağlamda konukvi tarafından sağlanan geçici maddi yardım hizmetini yeterli bulmayanların oranı %24,3 olup, böyle bir hizmet almadığını ifade edenlerin oranı ise % 15,'dir.

Tablo 28. Konukevinde Kalan Kadınların İş Bulmaya Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun İş Bulmaya Destek Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	42	39,3
Yeterli Değil	19	17,8
Kısmen Yeterli	7	6,5
Böyle Bir Hizmet Almadım	32	29,9
Yanıtsız	7	6,5
Toplam	107	100,0

Brown'a (2000) göre konukevindeki kadınların temelde iki ihtiyacı bulunmaktadır. Bunlar, güvenli bir işe yerleşmek ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. (akt.: Wettersten ve diğerleri, 2004:449). Ancak araştırma sonuçlarına bakıldığında konukevinde kalan şiddet mağduru kadınlardan istihdama yönelik destek hizmetine ilişkin, böyle bir hizmet almadığını belirtenlerin oranı %29,9 olarak saptanmıştır.

Bilindiği üzere konukevlerinin sağlaması gereken en önemli hizmetlerinden birisi de kadınların güçlendirilmeleri sürecinde durumlarına uygun iş bulunmasına desteğin sağlanmasıdır. Daha öncede belirtildiği gibi istihdam konukevinde kalan şiddet mağduru kadınların öncelikleri arasında yer almaktadır. Özellikle beraberinde çocuğu bulunan kadınlar için bir işe yerleşmek olmazsa olmazlardandır.

Bu durum konukevinde kalan kadınlar tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Ben çalışmak istiyorum. Kendim için ilerimi düşünmek için bir şeyler yapmak istiyorum.”

“Sizler biz kadınlara yardım etmek istiyorsunuz ben kendi adıma sizden tek istediğim burada bana yardımcı olun. İş konusunda düzenimi kurayım, hepinize teşekkür ediyorum.”

“Kurumlarda iş için destek olmalarını en azından düzgün bir iş istiyoruz. Kendi ayaklarımızın üzerinde durabilmek için.”

“Maddi yardım yeterli değil, iş istiyorum.”

Ancak istihdam konusunda konukevinde kalan kadınlar için uygun ve güvenilir iş yerlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Konukevinde kalan kadınlardan biri bunu kadınlar için kamuda istihdam sağlanması gerektiği şeklinde ifade etmiştir.

“Kamuda (temizlik görevlisi, aşçı yardımcısı) gibi işler verilmeli. Çünkü özel sektörde tacize uğramamız söz konusu. Bunu yaşayan kadınlar çok.”

Konukevinde kalan kadınlara ilişkin güvenli işlerin bulunması konusunda yerel yönetimlere bağlı bir konukevinde çalışan sosyolog iş görüşmelerini kendisinin yaptığını şöyle ifade etmektedir:

“İşverenle telefon görüşmelerini ben yapıyorum. Telefonda seslerinden kötü niyetli olup olmadıklarını anlıyorum. Ben konuşuyorum. Kendi çevremizi de kadınları işe yönlendirirken kullanıyoruz.”

Araştırmaya katılan kadınlardan kuruluşun iş bulmaya destek hizmetini yeterli bulanların oranı %39,3 iken, söz konusu hizmeti yeterli bulmayanların oranı %17,8'dir. Kadınların istihdam konusunda konukevini yeterli bulmamaları kendilerinin istihdama yönelik niteliklerinin yeterli olamamasından ve/veya gerekli yasal düzenlemelerin eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 29. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Kreş Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Kreş Destek Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	32	29,9
Yeterli Değil	4	3,7
Kısmen Yeterli	2	1,9
Böyle Bir Hizmet Almadım	15	14,0
Yanıtızsız	54	50,5
Toplam	107	100,0

Araştırma kapsamındaki konukevlerinden yalnızca üç tanesinde kuruluşa ait kreş bulunmakta iken, diğerlerinde kreş bulunmamaktadır. Kreş destek hizmetini aldığını belirten kadınlardan %29,9'u bu hizmeti yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Kreş hizmetinin yeterli olmadığını ifade edenlerin oranı ise %3,7dir.

Tablo 30. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Mesleki Eğitime Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Mesleki Eğitime Destek Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	33	30,8
Yeterli Değil	18	16,8
Kısmen Yeterli	6	5,6
Böyle Bir Hizmet Almadım	39	36,4
Yanıtızsız	11	10,3
Toplam	107	100,0

Kadınların istihdam şanslarını artırmadaki çözümlerden bir diğeri yaygın eğitim, işgücü eğitimi ve benzeri eğitim olanakları sağlayan kurum ve kuruluşlardan kadınlar haberdar edilerek yönlendirilmekte ve meslek edindirme kurslarına katılımları sağlanmaktadır (Sallan Gül, 2011:114).

Bu bağlamda kadınların çalışma yaşamına katılabilmesi için mesleki eğitim kursları büyük önem taşımaktadır. Araştırma dâhilinde görüşülen konukevlerinde kadınların çoğunlukla Halk Eğitim Merkezlerinin ya da yerel yönetimlerin mesleki eğitim kurslarına yönlendirildiği tespit edilmiştir.

Tablo 30’da da görüleceği üzere araştırmaya katılan kadınlardan %36,4’ü böyle bir hizmet almadığını ifade etmiştir. Bununla bağlantılı olarak daha önce de değinildiği ve tablo 28 de de belirtildiği üzere kuruluştaki iş bulmaya destek hizmetini almadığını belirten kadınların oranının da %29,9 gibi yüksek bir oranda olduğu tespit edilmiştir. Aynı durum konukevlerinde kalan şiddet mağduru kadınlar tarafından aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

“Sağ olsun bize çatı, temiz yiyecek sağlandı. Ama biz özgüvenimizi çoktan kaybettik. Burada bir şeyler öğrenmeye umut etmek için geldim. 2,5 ay söylemekten yoruldum. Bir şeyler öğretin bize zorunlu kurslar, aşçılık, kuaförlük ne olursa olsun, bizi boş bırakmayın. 2,5 aydır buradayım. İŞ-KUR’un kursları hala açılmadı. Bu kuruluşun boş bir alanı var, keşke oraya biz kadınlar için kurs haline getirseler. Bir şeyler öğretsinler, sertifika verip. Ben iki çocuğumla mutlu yaşamak istiyorum. Çocuklarımla sokakta kalmaktan korkuyorum. Gelecek beni endişelendiriyor. Onlara her şey yoluna girecek, her şey düzelir, tekrar bir evimiz ve geleceğimiz olur diyorum ama ben korkuyorum. Acaba öyle olur mu? 2,5 aydır burada yatıyoruz. Onun yerine bir şeyler öğrenip ve geleceğe hazırlık yapabiliirdik. Her halde çok şey istedim. Gelecek ve iki çocuğum için bir ev ve bir iş. İki çocuğum çok başarılılar ve bunu hak ediyorlar” .

“Genel olarak her konuda memnunum. Çalışan güvenlik, personel, kreş, psikolog ama bize kurs verilsin ve bize dışarıda ayaklarımızın üstünde durmamız için olanak sağlayın. Bize güçlü birer insan haline getirin.”

“Verilen kurslar yetersiz. Kişilerin ihtiyacına yönelik kurslar değil. Çok boş vaktimiz var. Ancak geleceğimize yönelik her hangi bir çalışma yapılmıyor. Sertifikalı kurslar olmalı ki iş bulmamız kolay olsun.”

“Bir meslek edindirme kurslarına gitmek ve maddi yardımın yeterli olmadığı için artmasını istiyorum.”

Bu bağlamda araştırma dahilindeki konukevlerinde mesleki eğitime destek hizmetlerinin yetersiz olduğu ifade edilebilir.

Tablo 31. Konukevinde Kalan Kadınların Kuruluşun Grup Çalışması Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Grup Çalışması Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	48	44,9
Yeterli Değil	6	5,6
Kısmen Yeterli	9	8,4
Böyle Bir Hizmet Almadım	32	29,9
Yanıtsız	12	11,2
Toplam	107	100,0

Grup çalışmaları grup üyelerinin sosyal ve psikolojik gereksinimlerini karşılayarak kendi kişisel, grup, aile ve toplum sorunlarıyla daha etkili bir biçimde baş edebilmelerini sağlayan, amaca yönelik faaliyetlerin küçük gruplar aracılığıyla gerçekleştirildiği bir sosyal hizmet yöntemidir (Toseland ve Rivas, 1984, akt.: Bulut, 1999:152). Gruplar destek sistemlerini oluşturmada etkili ve zaman açısından tasarruf sağlayıcı bir yol olarak düşünülmektedir (Duyan, 1996: 81). Bu nedenle şiddet mağduru kadınların konukevlerinde sınırlı zamanda kaldıkları göz önünde bulundurulduğunda grup çalışmaları ile daha kısa sürede güçlenmelerinin mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Konukevlerinde şiddet mağduru kadınlarla yapılacak grup çalışmalarında cinsel şiddet, boşanma, kadın hakları, iletişim, anne-çocuk ilişkileri, konukevi yaşantısı gibi çeşitli konularda alanında uzman kişiler tarafından yürütülmelidir. Grup çalışmalarında, kadınların yaşadığı sorunlar ve çözümleri hakkında yapılan tartışmalarla kendilerini ifade etmeleri, duygusal boşalım yaşamaları ve deneyimlerini paylaşmaları sağlanır (Tosun, 2010:22-23).

Konukevleri yalnızca şiddet mağduru kadınların geçici barınma ihtiyaçlarının karşılandığı yerler olmasının dışında, söz konusu kişilerin güçlendirilmesi amacıyla da gereken hizmetleri sağlamak durumundadır. Bu nedenle şiddet mağduru kadınların sorunlarının çözümüne yönelik bireysel ve grup çalışmalarına yönelik uygulamalar önem taşımaktadır. Yatılı sosyal hizmet kuruluşlarından biri olan kadın konukevlerinde de sosyal hizmet uygulamaları kapsamında grup çalışmalarının kadınların güçlenmeleri sürecinde

önemi göz ardı edilemez. Bununla birlikte konukevlerinde yürütülen grup çalışmaları şiddet mağduru kadınların olumlu kendilik imajlarının yükseltilmesi ve daha fazla bağımsız hissetmelerinin sağlanmasında oldukça önemlidir (Haj-Yahia ve Cohen, 2009).

Bu araştırmada, kuruluştaki kalan şiddet mağduru kadınlar grup çalışması hizmetini %44,9 oranı ile yeterli bulduğunu belirtirken; meslek elemanları ile yapılan derinlemesine görüşmelerde özellikle sosyal hizmet uzmanlarının iş yükünün fazla olması nedeniyle mesleki çalışmalarını gerçekleştirmede yetersiz kaldıkları, görev alanları dışındaki işleri de yapmak zorunda kaldıkları ifade edilmektedir.:

“İş yükümden dolayı bireysel çalışma ya da grup çalışması yapamıyorum. İstatistikler, YBS, üst yazı, veri toplamak vs.den mesleğimin gerektirdiklerini yapamıyorum. İhale gibi bilmediğim şeylere imza atmak zorunda kalıyorum. Sosyal hizmet uzmanına düşen kadın sayısı fazla. Eleman, zaman eksikliği, iş yükü çok fazla. Hizmetleri yürütmedeki angarya işleri başkalarına verebilirler. Memur çalışması gerekiyor. Ya da meslek elemanı sayısı çoğaltılabilir. Böylece vakamı rahatça takip edebilirim. Hizmetleri yürütmek açısından meslek elemanı sayısı arttırılmalı.”

Başka bir sosyal hizmet uzmanı ise yine meslek elemanı sayısının az olması nedeniyle kuruluştaki grup çalışması hizmetinin verilmediğini aşağıdaki gibi belirtmiştir:

“Meslek elemanı sayısı az olduğu için grup çalışması gibi mesleki çalışmaları yapamıyoruz.”

Bu anlamda mesleki çalışmalar ile grup çalışmalarının yapılmasına olanak sağlanabilmesi için meslek elemanı sayısı artırılmalı, ve/veya özel kişi ve kuruluşlara ait imkanlardan kadınların faydalanabilmesi için hukuki düzenleme yapılmalıdır.

Tablo 32. Konukevinde Kalan Kadınların Çocukları İçin Verilen Burs Destek Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Burs Destek Hizmeti	Sayı	%
-------------------------------	------	---

Yeterli	13	12,1
Yeterli Değil	4	3,7
Kısmen Yeterli	3	2,8
Böyle Bir Hizmet Almadım	34	31,8
Yanıtsız	53	49,5
Toplam	107	100,0

Tablo 32 de de görüldüğü gibi konukevinde kalan kadınların %12,1'i kuruluştaki çocukları için verilen burs destek hizmetini yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir. Ancak araştırma dahilinde ki konukevlerinde çocuklar için burs destek hizmeti ayrıca kuruluşun bütçesinden verilen bir destek değildir. Çoğunlukla kadınlar tarafından kuruluştan almış oldukları harçlık ya da Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca kendilerine ödenen geçici maddi yardımlar kapsamında değerlendirilmektedir. Memnuniyet düzeyinin artırılabilmesi, eğitimlerine devam eden bu kadınların çocuklarının desteklenebilmesi için bahse konu ödemelerde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Tablo 33. Konukevinde Kalan Kadınların Sosyal, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler Hizmetini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Kuruluşun Sosyal, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler Hizmeti	Sayı	%
Yeterli	35	32,7
Yeterli Değil	15	14,0
Kısmen Yeterli	9	8,4
Böyle Bir Hizmet Almadım	35	32,7
Yanıtsız	13	12,1
Toplam	107	100,0

Tablo 33 incelendiğinde konukevinde verilen sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik hizmetler, araştırmaya katılan kadınların %32,7' si tarafından yeterli bulunmuştur. Araştırma yapılan konukevlerinden Bakanlığa bağlı olanlarda sosyal ve sanatsal faaliyetler kapsamında resim kursları, el işi kursları vb gibi daha çok kadınların boş vakitlerini değerlendirmelerine yönelik faaliyetlerde bulunmaktadır. Bunun dışında hem Bakanlığa hem de yerel yönetimlere bağlı konukevlerinden hiç birinde sportif faaliyetlere yönelik herhangi bir hizmet verilmemektedir. Oysa şiddet mağduru kadınların rehabilitasyonuna yönelik sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlerin uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik hizmet almadığını belirten kadınlardan biri bu durumu aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

-“Kişisel gelişim kursları (diksiyon, İngilizce) gibi kurslar olmalı. Resim-elişi gibi kurslara katılmak istiyorum”.

3.1.3. Bazı Değişkenler Açısından Kadın Konukevinden Hizmet Alan Kadınların Kuruluşa İlişkin Değerlendirmeleri

Araştırmada, kadınların konukevlerinden aldıkları hizmetlere ilişkin değerlendirmelerini daha iyi anlayabilmek amacıyla bazı değişkenler açısından konukevlerinden alınan hizmetin değerlendirilme biçimine bakılmasının önemli olduğu düşünülmüştür.

Tablo 34. Kuruluştaki Kalma Süresi ile Kuruluşun Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşleri*

Kuruluştaki Kalma Süresi	Kuruluşun Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşleri					
	İyi Yeterli		Memnun Değilim		Daha İyi Olabilirdi	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-3 ay	40	43,0	0	0	2	2,2
3-6 ay	26	28,0	3	3,2	3	3,2
6 aydan çok	4	4,3	0	0	0	0
Toplam	70	75,3	3	3,2	5	5,4

*Bazı gözetimlerdeki sayıların 5'ten az olması nedeniyle istatistiksel testler uygulanamamıştır.

Kuruluştaki kalma süresi ile kuruluşun fiziksel özelliklerine ilişkin görüşler birlikte değerlendirildiğinde ve Tablo 34' te de görüldüğü gibi kuruluşun fiziksel özelliklerinin iyi-yeterli olduğunu belirten kadınların oranı %43,0 ile 0-3 ay arasında kalanlardır. Söz konusu kuruluşun fiziksel özelliklerinden memnun olmadığını belirten kadınların oranı ise %3,2 ile 3-6 ay arasında kalanlardır. Yine kuruluşun fiziksel özelliklerinin daha iyi olabileceğini belirten kadınların oranı %3,2 ile 3-6 ay arasında kalmış olanlardır.

Tablo 35. Kuruluşta Kalma Süresi İle Verilen Hizmetlere İlişkin Görüşleri*

Kuruluşta Kalma Süresi	Kuruluşun Barınma Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Yeterli		Yeterli Değil		Kısmen Yeterli		Böyle Bir Hizmet Almadım	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-3 ay	40	43,0	3	3,2	6	6,5	0	0
3-6 ay	23	24,7	6	6,5	9	9,7	0	0
6 aydan çok	4	4,3	0	0	0	0	0	0
Toplam	67	72,0	9	9,7	15	16,1	0	0
Kuruluşta Kalma Süresi	Kuruluşun Güvenlik Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-3 ay	47	50,5	1	1,1	1	1,1	0	,0
3-6 ay	30	32,3	3	3,2	4	4,3	1	1,1
6 aydan çok	4	4,3	0	,0	0	,0	0	,0
Toplam	81	87,1	4	4,3	5	5,4	1	1,1
Kuruluşta Kalma Süresi	Kuruluşun Psikolojik Destek Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-3 ay	34	36,6	5	5,4	5	5,4	4	4,3
3-6 ay	17	18,3	5	5,4	8	8,6	8	8,6
6 aydan çok	3	3,2	0	,0	0	,0	1	1,1
Toplam	54	58,1	10	10,8	13	14,0	13	14,0
Kuruluşta Kalma Süresi	Kuruluşun Hukuki Destek Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-3 ay	36	38,7	2	2,2	1	1,1	10	10,8
3-6 ay	22	23,7	4	4,3	5	5,4	5	5,4
6 aydan çok	4	4,3	0	,0	0	,0	0	,0
Toplam	62	66,7	6	6,5	6	6,5	15	16,1
Kuruluşta Kalma Süresi	Kuruluşun Geçici Maddi Yardım Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-3 ay	19	20,4	10	10,8	8	8,6	11	11,8
3-6 ay	13	14,0	13	14,0	8	8,6	2	2,2
6 aydan çok	2	2,2	0	,0	2	2,2	0	,0
Toplam	34	36,6	23	24,7	18	19,4	13	14,0
Kuruluşta Kalma Süresi	Kuruluşun İş Bulmaya Destek Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-3 ay	17	18,3	11	11,8	1	1,1	19	20,4
3-6 ay	14	15,1	6	6,5	6	6,5	10	10,8
6 aydan çok	4	4,3	0	,0	0	,0	0	,0
Toplam	35	37,6	17	18,3	7	7,5	29	31,2
Kuruluşta Kalma Süresi	Kuruluşun Mesleki Eğitime Destek Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%

Kalma Süresi								
0-3 ay	11	11,8	13	14,0	2	2,2	20	21,5
3-6 ay	13	14,0	4	4,3	4	4,3	14	15,1
6 aydan çok	4	4,3	0	,0	0	,0	0	,0
Toplam	28	30,1	17	18,3	6	6,5	34	36,6

*Bazı gözeneklerdeki sayıların 5'ten az olması nedeniyle istatistiksel testler uygulanamamıştır.

Kadınların kuruluştaki kalma süresi ile kuruluştaki verilen hizmetler birlikte değerlendirildiğinde; 0-3 ay arasında kalan kadınlar toplamda %50,5 oranı ile en çok kuruluşun güvenlik hizmetini yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir. Ancak 0-3 ay arasında kalan kadınların %21,5 i mesleki eğitime destek hizmetini almadıklarını ifade etmişlerdir. Yine aynı süre boyunca kuruluştaki kalan kadınların %20,43'ü iş bulmaya destek hizmetini almadıklarını belirtmişlerdir.

3-6 ay arasında kalan kadınların yeterli buldukları hizmet %32,3 oranı ile güvenlik hizmetidir. Aynı süre boyunca kuruluştaki kalan kadınların yeterli buldukları bir başka hizmet ise 24,7 oranı ile barınma hizmetidir. 3-6 ay arasında kalan kadınların yetersiz buldukları hizmet 14,0 oranı ile geçici maddi yardım hizmetidir. 3-6 ay arasında kuruluştaki kalan kadınlar %15,1 oranı ile mesleki eğitime destek hizmetini almadıklarını belirtmişlerdir.

6 aydan daha fazla kuruluştaki kalan kadınların yeterli buldukları hizmet %4,3 oranı ile barınma, güvenlik, hukuki destek, iş bulmaya destek ve mesleki eğitime destek hizmetleri olmuştur. Altı aydan çok kuruluştaki kalan yalnızca bir kişi psikolojik destek hizmeti almadığını ifade etmiştir. Bu doğrultuda kuruluştaki kalma süresi arttıkça verilen hizmetleri yeterli bulma ve kuruluştan hizmet alma oranı artmaktadır.

Yine Tablo 35 de de görüleceği gibi kuruluştaki kalma süresi ile verilen hizmet birlikte değerlendirildiğinde toplamda %87,1 oranı ile kadınlar en çok güvenlik hizmetini yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 36. Kuruluştaki Kalma Süresi ile Meslek Elemanı İle İlişkileri*

Kuruluştaki	Meslek Elemanı İle İlişki
--------------------	----------------------------------

Kalma Süresi	İyi Sorunum Yok		Henüz Tanışmadım		Çekindiğim için iletişime geçemiyorum		İyi Değil Sorunlarım ile ilgilenmiyorlar		İlişkilerimiz resmi	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
0-3 ay	44	47,3	3	3,2	1	1,1	1	1,1	0	,0
3-6 ay	30	32,3	2	2,2	0	,0	1	1,1	3	3,2
6 aydan çok	3	3,2	0	,0	0	,0	0	,0	1	1,1
Toplam	77	82,8	5	5,4	1	1,1	2	2,2	4	4,3

*Bazı gözetimlerdeki sayıların 5'ten az olması nedeniyle istatistiksel testler uygulanamamıştır.

Kuruluşta kalma süresinin kadınların meslek elemanları ile ilişkileri bazında değerlendirilmesine bakıldığında ise meslek elemanları ile ilişkisinin iyi olduğunu ifade edenlerin oranı %47,3 ile kuruluşta 0-3 ay arasında kalan kadınlardır. 3-6 ay arasında kuruluşta kalıp meslek elemanlarının kendisi ile ilgilenmediğini belirten kadınların toplam oranı ise %2,2 gibi oldukça düşük bir orandır. Altı aydan fazla kalıpta kuruluşta meslek elemanı ile tanışmadığını belirten kadın bulunmamaktadır. Dolayısıyla kadınların kuruluşta kaldıkları zaman içerisinde meslek elemanları ile karşılaşmamış olma ihtimali bulunmamaktadır.

Tablo 37. Başka Kadın Konukevinde Kalma ile Kuruluşun Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşleri*

Başka Kadın Konukevinde Kalma	Kuruluşun Fiziksel Özelliklerine İlişkin Görüşleri					
	İyi Yeterli		Memnun Değilim		Daha İyi Olabilirdi	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	38	35,5	2	1,9	3	2,8
Hayır	42	39,3	1	,9	2	1,9
Toplam	80	74,8	3	2,8	5	4,7

*Bazı gözetimlerdeki sayıların 5'ten az olması nedeniyle istatistiksel testler uygulanamamıştır.

Tablo 37'de de görüldüğü gibi başka kadın konukevinde kaldığını belirten kadınların %35,5'i şimdiki kaldıkları kuruluşun fiziksel özelliklerini iyi-yeterli olarak değerlendirmektedirler. Bu kişilerden memnun olmadığını belirtenlerin oranı ise %1,9 gibi oldukça düşük bir oranda kalmaktadır.

Tablo 38. Daha Önce Başka Bir Kuruluşta Kalma İle Verilen Hizmetlere İlişkin Görüşleri*

Başka KK'nde Kalma	Kuruluşun Barınma Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Yeterli		Yeterli Değil		Kısmen Yeterli		Böyle Bir Hizmet Almadım	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	38	35,5	6	5,6	7	6,5	0	0
Hayır	40	37,4	3	2,8	10	9,3	0	0
Toplam	78	72,9	9	8,4	17	15,9	0	0
Başka KK'nde Kalma Durumu	Kuruluşun Psikolojik Destek Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Yeterli		Yeterli Değil		Kısmen Yeterli		Böyle Bir Hizmet Almadım	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	44	41,1	3	2,8	3	2,8	1	,9
Hayır	49	45,8	1	,9	3	2,8	0	,0
Toplam	93	86,9	4	3,7	6	5,6	1	,9
Başka KK'nde Kalma Durumu	Kuruluşun Hukuki Destek Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Yeterli		Yeterli Değil		Kısmen Yeterli		Böyle Bir Hizmet Almadım	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	26	24,3	5	4,7	10	9	8,4	
Hayır	36	33,6	6	5,6	4	3,7	5	4,7
Toplam	62	57,9	11	10,3	14	13,1	14	13,1
Başka KK'nde Kalma Durumu	Kuruluşun Geçici Maddi Yardım Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Yeterli		Yeterli Değil		Kısmen Yeterli		Böyle Bir Hizmet Almadım	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	33	30,8	3	2,8	5	4,7	9	8,4
Hayır	35	32,7	4	3,7	3	2,8	9	8,4
Toplam	68	63,6	7	6,5	8	7,5	18	16,8
Başka KK'nde Kalma Durumu	Kuruluşun Geçici Maddi Yardım Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Yeterli		Yeterli Değil		Kısmen Yeterli		Böyle Bir Hizmet Almadım	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	19	17,8	12	11,2	11	10,3	6	5,6
Hayır	17	15,9	14	13,1	10	9,3	10	9,3
Toplam	36	33,6	26	24,3	21	19,6	16	15,0
Başka KK'nde Kalma Durumu	Kuruluşun İş Bulmaya Destek Hizmetine İlişkin Görüşleri							
	Yeterli		Yeterli Değil		Kısmen Yeterli		Böyle Bir Hizmet Almadım	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	18	16,8	9	8,4	5	4,7	16	15,0
Hayır	24	22,4	10	9,3	2	1,9	16	15,0
Toplam	42	39,3	19	17,8	7	6,5	32	29,9

Başka KK'nde Kalma Durumu	Kuruluşun Mesleki Eğitim Destek Hizmetine İlişkin Görüşleri							
Evet	20	18,7	6	5,6	5	4,7	16	15,0
Hayır	13	12,1	12	11,2	1	,9	23	21,5
Toplam	33	30,8	18	16,8	6	5,6	39	36,4

*Bazı gözeneklerdeki sayıların 5'ten az olması nedeniyle istatistiksel testler uygulanamamıştır.

Başka kadın konukevinde kalma ile kuruluştaki verilen hizmetler birlikte değerlendirildiğinde;

Başka kadın konukevinde kaldığını belirten kadınlar %41,1 oranı ile kuruluşun en çok güvenlik hizmetini yeterli bulmaktadır. Başka kadın konukevinde kaldığını belirtenlerden %11,2'si geçici maddi yardım destek hizmetini yetersiz bulduğunu ifade etmiştir. Bunun nedeninin kadınların hem Bakanlığa bağlı hem de yerel yönetimlere bağlı konukevlerinin her ikisinden de hizmet almış olabileceklerini akla getirmektedir. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi Bakanlığa bağlı konukevlerinde kadınlara verilen harçlıklar düzenli ve miktar olarak fazla olmasına karşın, yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde kadınlara düzenli harçlık verilememekte ve verilse bile verilen harçlık miktarı az olmaktadır.

Başka konukevinde kaldığını belirten kadınlardan %15'i şu an bulundukları konukevinden iş bulmaya destek ve mesleki eğitim destek hizmetini almadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 39. Daha Önce Başka Kuruluştaki Kalma Durumu ile Meslek Elemanı İle İlişkileri*

Başka Konukevinde Kalma Durumu	Meslek Elemanı İle İlişki									
	İyi Sorunum Yok		Henüz Tanışmadım		Çekindiğim için iletişime geçemiyorum		İyi Değil Sorunlarımla İlgilenmiyorlar		İlişkilerimiz resmi	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	40	37,4	4	3,7	1	,9	1	,9	3	2,8
Hayır	44	41,1	3	2,8	0	,0	1	,9	2	1,9
Toplam	84	78,5	7	6,5	1	,9	2	1,9	5	4,7

*Bazı gözeneklerdeki sayıların 5'ten az olması nedeniyle istatistiksel testler uygulanamamıştır.

Daha önce başka kadın konukevinde kalan kadınların şu an kaldıkları kuruluştaki meslek elemanları ile ilişkileri birlikte değerlendirildiğinde söz konusu kadınlardan daha önce başka yerde kaldığını belirtenlerin %37,4'ü meslek elemanları ile ilişkilerinin iyi olduğunu ifade etmektedirler.

3.2. Kadın Konukevinde Çalışan Meslek Elemanlarının Kuruluştaki Verilen Hizmetlere İlişkin Değerlendirmelerine Yönelik Bulgular

Aşağıda kadın konukevinde çalışan meslek elemanlarının kuruluştaki verilen hizmetlere ilişkin değerlendirmelerine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

3.2.1. Tanıtıcı Bulgular

Bu araştırmada Bakanlığa ve yerel yönetimlere bağlı kadın konukevlerinde çalışan meslek elemanlarının konukevinde sunulan hizmetlere ilişkin görüşleri öğrenilmiştir. Bu açıdan Bakanlığa bağlı olan kadın konukevinde görev yapan meslek elemanından bir tanesi hariç hepsi kadrolu olup, yaş itibarıyla daha büyük ve daha tecrübelidir. Söz konusu kadrolu meslek elemanları 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabidirler.

Yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde görev yapan meslek elemanlarından yalnızca bir tanesi kadrolu olup (yerel yönetimin kadrosu), diğerleri özel hizmet alımı yolu ile 4857 Sayılı İş Kanununa tabi olarak çalışmaktadırlar. Aynı zamanda söz konusu kişiler yaş itibarıyla daha genç ve daha az tecrübelidir. Bu bağlamda bahsedilen özelliklerin meslek elemanlarının görüşlerini etkileyebileceği düşünülmektedir.

Tablo 40. Meslek Elemanlarının Tanımlayıcı Özellikleri

Çalışma Süresi	Kadın Konukevinde Çalışma Süresi	Görev Yaptığı Kuruluş	Kadro Durumu	Ünvanı
21 yıl	9 yıl	Bakanlık	Kadrolu	Sosyal Hizmet Uzmanı
2,5 yıl	5 yıl	Bakanlık	Kadrolu	Çocuk Gelişimci
1,5 yıl	5 ay	Bakanlık	Ek Ders Ücreti Karşılığı	Psikolog
5 yıl	3 yıl	Bakanlık	Kadrolu	Sosyal Hizmet Uzmanı

19 yıl	12 yıl	Bakanlık	Kadro lu	Çocuk Gelişimci
2 yıl	2 yıl	Yerel Yönetim	Kadro lu	Sosyal Hizmet Uzmanı/İdareci
20 gün	20 gün	Yerel Yönetim	Özel Hizmet Alımı	Sosyal Hizmet Uzmanı/İdareci
6 yıl	4 yıl	Yerel Yönetim	Özel Hizmet Alımı	Çocuk Gelişimci
5 ay	5 ay	Yerel Yönetim	Ek Ders Ücreti Karşılığı	Sosyolog
13 yıl	8 yıl	Yerel Yönetim	Ek Ders Ücreti Karşılığı	Sosyolog/İdareci

3.2.2 Kadın Konukevlerinde Görev Yapan Meslek Elemanlarının Sundukları Hizmete İlişkin Değerlendirmeleri

Aşağıda kadın konukevlerinde görev yapan meslek elemanlarının sundukları hizmete ilişkin değerlendirmeleri

3.2.2.1. Maaş Yeterliliği

Araştırmaya katılan 10 kişi aldığı maaşı yetersiz bulmaktadır. Yapılan işin bireysel olarak duygusal boyutta yıpratıcı bir iş olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle alınan maaşın daha tatminkar olması gerektiği görüşü vardır. Bu durum meslek elemanları tarafından aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

“Üniversite mezunusunuz, gerçekten severek ve isteyerek bu işi yapıyorsunuz, bunlar tatmin edici şeyler. Hani işi yapmak zorundasın. Bu işi kabullendiysen bir şekilde yapmak zorundasın, ama ben bu işi iyi ve güzel, kaliteli yapmak için çabalıyorsam bunun da maddi bir getirisi olsun istiyorsunuz.” (2)

Yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde görev yapan iki meslek elemanı aynı zamanda kuruluşun idareceliğini yapmaktadırlar. Bu duruma yönelik her iki meslek elemanı da iş yüklerinin artması ve yaptıkları işe göre maaşlarının yetersiz olduğu şeklinde aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

“Burada sadece sosyal hizmet uzmanı olarak çalışsam evet yeterli ama hem yönetici hem sosyal hizmet uzmanı olduğunda hayır, yetmiyor.” (6)

“Aldığım maaşı yeterli bulmuyorum. Çünkü burada aynı zamanda idareci olarak çalışıyorum. İşe yeni başladığımın ilk haftası sosyal hizmet uzmanı olarak çalıştım, daha sonra idareci olarak devam ettim.”(7)

Başka bir meslek elemanı tarafından ise söz konusu durum, yaptığı işin riskli olması, bu anlamda getirisinin biraz daha fazla olması beklentisi şeklinde aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

“Bu alanda bulmuyorum. Çünkü burası çok riskli bir alan. Psikolojik olarak çok yıpratıyor. Sadece manevi değil maddi olarak da bir şeyler verme ihtiyacı duyuyorsun zaten. Çünkü gelen çocuklar burada kendisi bir şey karşılayamayan çocuklar. Bütün eksiklikleriyle sana geliyorlar. Sen vicdanen bir anda her şeyi yapayım istiyorsun, ama olmayınca da yıpranıyorsun, üzülüyorsun. Ben yeterli bulmuyorum.”(8)

“Yeterli bulmuyorum tabi ki. Yaptığım işe göre yeterli değil ama dediğim gibi gönüllülük arz eden bir meslek aynı zamanda. Yaptığımız iş bunu gerektiriyor. Manevi boyutu da var çünkü.” (9)

3.2.2.2. Çalışmayı Sevmesi

Kadın konukevinde çalışan 10 kişiden altısı yaptığı işi sevdiğini belirtmiştir. Mesleğini sevdiğini belirten kişilerin sevmeye nedenleri çalıştıkları alanı sevmelerinden kaynaklanmaktadır. Mesleğini seven kişiler, kadın ve çocukla ilgili konulara ilgi duymaktadırlar ve bu ilgi duydukları alanla ilgili bir şeyler yapmayı sevmektedirler.

Eğitimini aldığı, ilgi duyduğu ve mesleğinde kullanabileceği araçları bilen ve bunları kullanan kişiler oldukları için bu mesleği sevmektedirler.

Kadın konukevinde çalışmayı sevmeyenler ise bu alanı çok tanımayan kişilerdir. Hedeflenen hizmetlerin yerini bulmaması işi sevmeyi zorlaştıran bir unsur olarak görülmektedir.

“Seviyorum, çünkü şey çocuklarla uğraştığım için seviyorum. Çocuklarla uğraşmak benim işim ve ben çocukları sevdiğim için bu işi seviyorum aslında hani daha çok işin içinde böyle çocuk olduğu için ama kadın konukevin de sosyal hizmet uzmanı değiliz ama artık biz sosyal çalışmacı statüsüne koydular ya, siz de sosyal çalışmacısınız bir anlamda. Ama mesela bir kadınla hani burada iş gereği sana kadınlarla uğraşmak düşünüyor, sen artık işin tamamen kadınlara yönelik hizmet vereceksin deseler inan mutsuz olurum gibi geliyor çünkü ben çocuksuz bir iş yaptığım, işin içinde çocuğun olmadığı bir çalışma alanını düşünemiyorum kendi mesleğim adına.” (2)

“Çok başarılı dönütler olmuyor yani. Belki bir-iki vaka. Bu bile insanı motive ediyor aslında bakmayın. Ya da mutlu etmeye yetiyor, bir kadına bir şey yaptırmak ya da bir kadını ben kendim kişisel olarak belki bir kadına şiddetsiz bir gün geçirtmek bile bana aslında iyi gelen bir şey. Yani 15-20 yıl şiddet yaşamış bir kadının 6 ay bile burdan şiddet yaşamaması benim için aslında iyi bir şey. Böyle düşünen bir meslek elemanıyım. Kadını güçlendiriyor muyuz? Hayır.” (5)

Yerel yönetimlere bağlı bir kadın konukevinde görev yapan bir kişi ise yaptığı işin manevi boyutunu öne çıkarmıştır:

“... işin manevi boyutu da var tabi. İşimi seviyorum. Sevilerek yapılacak bir iş bu.” (10)

3.2.2.3. Mesleki Doyum

Kadın konukevlerinde çalışan kişilerin mesleki doyumları olduğunu belirtenlerin nedenleri kendilerine başvuran kadınların hayatlarında bir fark yaratmış olma hissinde olmalarıdır. Örneğin, şiddet gören kadınların şiddet görmemeleri, kadınlara ve çocuklarına

verilen “barınma” desteğinin yanında psikolojik desteğin sonuç verdiğinin görülmesi mesleki doyumun nedenleri arasında görülmektedir.

Mesleki doyum hissetmeyen kişiler ise kadın konukevine gelen kadınlara verilen hizmetlerin yarıda kesilmesi veya hedeflenen değişimleri gerçekleştiremeden kadınların konukevinden ayrılıp evlerine geri dönmeleridir. Kadınların hayatında istenen değişimlerin yapılamaması durumu mesleki doyumunu düşürmektedir.

“...%50 diyebilirim ...mesleki doyum sağlayamamanın nedeni kadınlara kalıcı bir düzen sağlanmasındaki sıkıntılardan kaynaklı..”(1)

“Henüz o doyuma ulaşamadım, ne yalan söyleyeyim. Henüz değil ama çünkü daha böyle yapacağım daha çok hedeflerim var bunları da yapmalıyız dediğim şeyler oluyor...Ama geldiğimizden beri çok yol kat ettiğimiz şeyler oldu. Yani inanılmaz böyle dönütler aldığımız annelerden bu konuyla ilgili işte büyüklerimizden çalışanlarımızdan. Hani bir şeyler yaptığımızın meyvelerini yeni yeni toplamaya başladık. Ne var çocukta ilerlemeyi görüyorsun, okuluna gidiyorsun öğretmenle konuşuyorsun, öğretmeni evet ilgilisiniz, alakalısınız, iyi şeyler olacak diyor, anneyle biraz konuştuğumuzda anne daha iyi, çocuğuyla ilgilenmeye başlıyor, ya da burada çocuğu için çabalamaya başlıyor, evet tüm anneler aynı değil ya da bütün çocuklar aynı değil tüm insanlar gibi hepimiz farklıyız ama hani bir iki tanesi de olsa bir şeyler yapabiliyoruz.”(2)

“Yani çok karamsar olmaya gerek yok. Zaman zaman yani, bu, bu da olmasa zaten azıcık bu da bir ışık olmasa yani şurada insanlarla çalıştığınızda o insanların içindeki rahatlamayı ya da yüzündeki rahatlamayı, ifadeyi gördüğünüzde kişisel olarak aldığınız doyum bu. Belki başka bir meslek elemanı arkadaşım bu yaptığımız şeyden doyum almayabilir. Bu, kişilik özelliği bence. Hani mesleki doyum mu, bilmiyorum.”(5)

Aynı zamanda mesleki doyum sağlayamayan meslek elemanlarında tükenmişlik hissi yaşanabilmektedir. Söz konusu tükenmişlik durumu aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

“Yok hayır demiyorum, olmuyor, bir şeyler hep eksik kalıyor diye düşünüyorum. Bazen dibe çöktüğümü düşünüyorum. Yani bitkinlik hissi oluyor artık. Hiçbir şey yapma isteği

olmuyor. Bazen öyle bir vaka geliyor ki, hırs yapıyorsun. Farklı yani ama yeterli doyum sağladığımı düşünmüyorum.”(8)

3.2.3. Meslek Elemanlarının Kadın Konukevinde Verilen Hizmetlere Ve Örgütsel Yapıya İlişkin Değerlendirmeleri

Aşağıda meslek elemanlarının kadın konukevinde verilen hizmetlere ve örgütsel yapıya ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır.

3.2.3.1. Çalışma Şekli ve Hizmet Politikası

Çalışma şekli ile ilgili geceleri bir personelin bulunmamasının uygulamada ve takipte zorluklar çıkardığı anlaşılmaktadır. Akşam saat 17.00'den sonra kalacak bir meslek elemanının faydalı olacağı belirtilmiştir.

Ayrıca kalabalık olan kadın konukevlerinde kurallara uymada ve uygulatmada sorunlar yaşandığı aktarılmıştır.

Personel eksikliği nedeni ile işin gerektirdiği bürokratik gerekliliklerin daha ön plana çıkması kadına birebir verilmesi gereken hizmetlerin yerine getirilememesine neden olmaktadır. Bu nedenle bireysel görüşmeler ve/veya grup çalışmaları yapılamamaktadır.

Hizmet politikası ile ilgili görüşlere ise politika yeterli bulunmasa da iyileştirme çalışmalarının yapılmaya çalışılmasından dolayı bir umut olduğunu belirten bir katılımcı olmuştur. Politika olarak kadını güçlendirmek konusunda yetersiz kaldığı şeklinde ifadeler bulunmaktadır. Bunun nedenleri; maddi yardımın yeterince yapılmaması, ev bulma konusunda yetersiz olunması, sadece barınma ihtiyacını karşılama düzeyinde hizmet verilmesi, Bakanlığa bağlı kadın konukevleri ile yerel yönetimlere bağlı kadın konukevleri arasında hizmet farkı olması, çalışanlarda politika eksikliğinden meslek elemanlarının bastırılması hissinin olması. olarak sayılabilir.

Söz konusu durumlara ek olarak, konukevinin barınma hizmeti dışında; kadının güçlendirilmesi gibi kuruluş amacına yönelik hizmetlerde yetersiz kaldığı, otel hizmeti vermesinin ötesine gidemediği meslek elemanı tarafından şöyle ifade edilmiştir:

*“Yeterli buluyorum. Bence neden yeterli biliyor musunuz? Çünkü, bir kadın on ikinci kez benim sığınma evime geliyorsa Türkiye’de on iki sığınma evi gezip, on ikincisi ben oluyorsam, yeterli. Ben ona ne verebilirim ki? Onun gözünde burası otel. O yüzden yeterli. Yani bugüne kadar 150 kadın gelmiş, 50’si belki gerçekten mağdurdur. Ve belki 20 tanesi 6 ayını, 3 ayını tamamlayıp gitti. Daha ne verilebilir? **Otel hizmeti gibi düşünüldüğünde yeterli.**” (6)*

Bununla birlikte şiddete uğrayan kadınlara yönelik profesyonel hizmet sunacak meslek elemanlarının konukevlerinde istihdam edilmemesi, bunların yerine söz konusu hizmetlerin diğer meslek grubundaki kişilerce yerine getirilmeye çalışılmasının konukevlerinin çalışma şekli ve hizmet politikası ile bağdaşmadığı ise şöyle ifade edilmiştir:

“Kadınlara yeterli hizmet verilmiyor. Çünkü politikada eksiklikler var. Kadın barınma amacıyla kadın konukevine gelmiş, 2 yıldır kadın konukevlerini dolaşıyor, bu kadınla ilgili hiçbir çalışma yapılmamış. Politika eksikliğinde meslek elemanları bastırılıyor. Ben müdür olsam şunları yaparım desem de işe yaramıyor. Örneğin sosyologlar kadın konukevinde çalışmamalı, bunu üstteki insanlara söylesem de işe yaramıyor.” (7)

Kadın Konukevlerinin Açılması Ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik’in 23 üncü maddesinde yer alan hüküm gereği Bakanlığa bağlı konukevlerinin bütçesi Bakanlık tarafından, yerel yönetimlere bağlı konukevlerinin bütçesi ise yerel yönetimlerin bütçesi tarafından oluşturulmaktadır. Bu kapsamda Bakanlığa bağlı konukevlerinde bütçe anlamında sıkıntı yaşanmazken, yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde bütçe konusunda sıkıntı yaşanmaktadır. Bu durum aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

“Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kadın konukevinde çalışanlar maddi anlamda zorluk yaşamıyorlar. Belediyenin kadın konukevleri için bütçesi yok. Kadınlar el

işi yaparak elde ettikleri gelir ile kuruluştaki ihtiyaçlarını karşılıyorlar. Ancak bu yeterli olmuyor. Genellikle kuruluş giderleri bağış yoluyla karşılanıyor. Ancak bu kadın ve çocukların ihtiyaçları için yeterli olmuyor. Yine bizler içinde öyle, faks makinamız bile yok. Bazen SYDV'den kadınlar için harçlık alıyoruz.”

“Bize çok kadın geldi ve can güvenliği riski olduğu için evini tutamadık, çünkü ikamet isteniyor, kadın tutamıyor, çocukları var ve lojman olmadığı için sığınma evlerinde dolaşan kadın biliyorum. Erkek çocuğu olduğu için, çocuğun yaşı büyük olduğu zaman, 12 yaşından büyük olduğu zaman kalamıyor, ne yapsın çocuğunu mu bıraksın? Hiç yeterli bulmuyorum.”(8)

“Kendi kuruluşumuzda verilen hizmetlerin yeterli olduğunu düşünüyorum. Ancak kadınlara harçlık konusunda yeterli hizmet veremiyoruz. Bütçe konusunda Büyükşehir Belediyesinden destek alıyoruz. Geçici maddi yardım konusunda, verilen para kadınların sigara-yol parasına yetmiyor. Vakıflardan ancak 100-150 TL gibi bir para veriliyor bu kadınlara. Rica minnet ihtiyacı olanlara para çıkartabiliyoruz. Maddi konudaki bu sıkıntımızı üst yönetimlere iletiyoruz.”(10)

“Geçici çözümler sunuluyor, hadi kadını güçlendirdik, sorunları çözüldü ama ev ihtiyacını karşılamak kolay değil. Maddi destek önemli. Psikolojik destekler yetersiz. Bizler yetersiz kalıyoruz.” (4)

Diğer görüşlerden farklı olarak hizmet alan kadınlarla kadın konukevlerinde birebir ilişkide olmanın ilişkiyi informelleştirmesi nedeniyle profesyonel desteğin rahat verilemediği belirtilmiştir. Kadınlara profesyonel desteğin dışarıdan verilebileceği ifade edilmiş olup, bu durum aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

“Yani hizmet politikasını yeterli bulmuyorum ama şu an çalışmalar devam ediyor, politika üretilmeye çalışılıyor, bir sisteme oturtulmaya çalışılıyor, onun için umutluyum. Bir şeyler rayına oturabilir diye düşünüyorum.”(1)

“Onun burada yaşayan ablası gibi falan oluyorsunuz, yani meslek elemanı değil, abla diye geliyor. ... Hanım diyor ama aslında ... abla gibi geliyor. Siz de ona

*profesyonel bir kişiden ziyade böyle bunuda içeren daha sahiplenici, daha koruyucu bir yaklaşım sergiliyorsunuz, o yüzden belki burda belki kuruluşun içinde olmayan ama mesela burda benim diyebileceğim atıyorum bu il müdürlüğünde ya da bu kuruluşun dışında bir yerde psikolog olacak, arkadaşım sen bu psikoloğa gideceksin, görüşmeni yapacaksın, ama burda bir şey olmayacak, bunu görmeyecek, çünkü burda biz günlük yaşantıları herşeyini, tuvaleti temizlemesini, tuvaleti temizlemediğinde tuvaleti neden temizlemiyorsun diye soruyorsunuz, yemeğini almıyor, çocuğuna bağılıyor, orkidini bizden alıyor, çocuğunun bezini bizden alıyor, o **ilişki informalleşiyor** artık, anladınız mı yani farklı bir ilişki bazına dönüyor, yani o yüzden belki **kadına destek olacak mekanizmada belki kuruluşun dışında olmalı.**”(5)*

Roberts ve Lewis tarafından Amerikadaki 252 kadın konukevinde konukevi hizmetlerinin işleyişine ilişkin bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bahsedilen araştırma da içerisinde sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikiyatrist ve hemşireden oluşan profesyonel bir ekibin konukevlerinde hizmet verdiği belirtilmiştir. Konukevinde söz konusu profesyoneller tarafından ise krize müdahale, destekleyici grup terapileri, vaka yönetimi gibi hizmetler sunulmaktadır. Bununla birlikte, bahse konu konukevlerinde iyi eğitim almış gönüllüler tarafından da yukarıda sıralanan hizmetler verilebilmektedir. Kadının güçlendirilmesi konukevinin temel bakış açısını oluşturmaktadır. Bununla birlikte ekip çalışması kavramı da konukevlerinde verilen hizmetlerde önemli bir yer teşkil etmektedir (2000).

Ancak meslek elemanları ile yapılan görüşmede ise; şiddet mağduru kadınlara profesyonel hizmet sağlamanın mevcut iş yükü nedeniyle yerine getirilemediği, meslek elemanlarına kendi çalışma alanları dışında da görevler verildiği aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

“Kadınlar birebir psikologla görüşmek istiyorlar. İş yükümden dolayı bireysel çalışma ya da grup çalışması yapamıyorum. İstatistikler, YBS, üst yazı, veri toplamak vsden mesleğimin gerektirdiklerini yapamıyorum. İhale gibi bilmediğim şeylere imza atmak zorunda kalıyorum.”

3.2.3.2. Mevzuat Yeterliliği

Son iki yılda kadına karşı şiddetin önlenmesi kapsamında mevzuat alanında yenilikler yapılmıştır. Bunlardan ilki 20 Mart 2012 yılında Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanundur. Söz konusu Kanun ile şiddete maruz kalanlar için koruyucu ve şiddet uygulayanlar içinde önleyici tedbirler belirlenmiştir. Bununla birlikte 5 Ocak 2013 yılında Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Araştırmaya katılan 10 katılımcıdan sekizi mevzuatların yetersiz olduğunu, bir kişi yeterli, bir kişi de tam yeterli olmadığını düşünmektedir. Mevzuatların yetersiz olduğu konular aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Farklı kurumların yönetmelik ve kanunları ile desteklenmemiş olması,
- Mevzuat dilinin açık ve net olmaması,
- Sadece barınma hizmeti üzerinden kurgulanmış olması,
- Barınma konusunda suistimale açık olması (uzun süre kalınabilmesi ve kolay kabul konusunda)
- Kadını güçlendirmeye yönelik eksikliklerin olması
- Mevzuatta yazılı olan kuralların gerçekte işletilemiyor olması (mevzuatta yazdığı gibi yerel yönetimlerin kadınlara harçlık ödemesi yapmadığı, ŞÖNİM'in yapması gereken sağlık ve hukuki prosedürleri kadın konukevinin yapması gibi)

“Olmaması gereken şeyler var bize göre ya da kadının işiyle ilgili hayat kurmasıyla ilgili daha böyle kolaylaştırıcı, net ifadeler olması gereken, böyle bazen böyle demişler ama acaba böyle mi demek istemişler dediğimiz oluyor. Buralarda böyle ifadeler var ama net ifadeler değil. Babanın hakkı var, görmek istiyor, anne göstermek istemiyor, okul müdürleriyle sıkıntımız oluyor. E çocuğu okula göndermezseniz eğitim sıkıntısı çıkıyor gibi hani bunların özellikle anneleriyle kaldığını düşünerek, henüz boşanmadıklarını düşünerek daha net bizimde milli eğitime müdürün karşısına gittiğimizde elimizde bakın yasa var, yasada böyle yapmamız gerekir deyip böyle açık anlaşılır ifadelerle açıklamak istiyoruz ama olmuyor.”(2)

“Mevzuatta eksiklikler var. Ara ara boşluklar var. Ama sistemi yürütüyor. Kadınlara 6 ay kuruluştaki kalma süresi verilmiş, ancak bu sistimal edilebiliyor. 6 ay dolduktan sonra kadına çık diyemiyorsun. 18 tane kadın konukevi gezen kadın var. Bu kadın hala yeterli hizmeti alamamış demek ki. Uzatma kolay yapılıyor, bunun sınırlanması lazım. Kadınlar burada yapamazsam çıkarım diye düşünüyor. Sorgusuz sualsiz kadın alınıyor. Bu kadınların önce bir değerlendirilmesi gerekir... Kadın konukevine ihtiyacı olup olmadığı değerlendirilmeli bence. Her isteyen kadın konukevine girmemeli. Hayat kadını sokakta kaldım deyip geliyor ve buradaki diğer kadınları da etkiliyor.” (4)

“Barınma, bizde hem barınma, hem şiddet mağduru kalan kadınlar var. Ama mevzuatın şöyle bir desteği yok. Özellikle kadını güçlendirmeye yönelik mesleki formasyonun kadınlara sağlanması. Ne bileyim işte Bakanlığın bu kadınlara ait hani, çocuk yuvalarında kalan çocuklara tanınan haklar gibi, yasal haklar gibi bu kadınlara yasal haklar sağlansa. Mesela gerçekten şiddet mağduru olan, töre mağduru olan, kimlik değişimine gidilen kadının mesela iş edindirilmesi. Ya da ne bilim mesela devletimizin kendi olanaklarıyla bu kadınlara yeni adresler, yeni kimlikler, yeni evler, yeni yaşama şartları hazırlanması, **ben biraz kadınları buraya alıp yani yarım yamalak barındırıp, sonra kendi başlarına bıraktığımızı düşünüyorum.**”(5)

“Mevzuatta açıklar var. Örneğin Kadın Konukevleri Yönetmeliğinde **erkek personel çalıştırılmayacağına ilişkin madde yok.** Hangi meslek grubunda kadın çalışan olduğu açık değil. ...Örneğin Yönetmelikte ŞÖNİM’lerin yapması gerekenler var, ancak biz ŞÖNİM’in işini de yapıyoruz.3 haftadır bir kadının işlemini yapmam gerekiyor. Kadının barınması gerekiyor ama her şeyiyle ben ilgileniyorum. ŞÖNİM’in yapması gereken örneğin **tıbbi destek hizmetini kadın konukevi olarak biz yapıyoruz.** Kadının sağlık taraması yapılmadan bize gönderiyorlar. Bir kadın hepatit B hastası, normalde bulaşıcı hatalığı olan kadınlar kadın konukevine yerleştirilemez, ama ŞÖNİM kadınların sağlık muayenesini yapmadan bize gönderdiği için, burada bu tür hastalıklar tespit ediliyor. Mevzuatta **meslek elemanları sosyal çalışma görevlisi olarak ifade edilmiş. Bu yanlış** çünkü sosyal inceleme raporunu sosyal hizmet uzmanı yazar. Ama sosyal değerlendirme raporu adı altında sosyologlarda sosyal inceleme raporu yazabiliyorlar. **Sosyologlar meslek elemanı olarak çalıştırılmamalı.** Sosyologlar kadın konukevinde çalıştırılmamalı, onlar kadın danışma merkezi gibi yerlerde çalışabilirler. Yönetmelikte

gizlilik önemlidir deniliyor ancak hem çalışanlar hem kadınlar tarafından gizlilik ihlal ediyor. Kadın şiddet nedeniyle değer görüyor bence. Yine gizlilik kararı çıkana kadar çocuklar okula gidemiyor. Yönetmelikte yazdığı gibi işlemiyor SÖNİM. Hukuki destek hizmetlerini SÖNİM'in takip etmesi gerekir, ama takip etmiyorlar.”(7)

“Mevzuat iyileştirme adına yapıldı. Bazı maddelerinin özelleştirilmesi gerekiyor. Kadınlara fazla özgürlük tanındığını düşünüyorum. Barınma ihtiyacıyla gelen kadınlar Kanundaki bazı maddeleri suiistimal edebiliyorlar.”(10)

3.2.3.3. Sunulan Hizmetlerin Kadınlar Açısından Uygunluğu

Barınma hizmetinin yeterliliği ile ilgili olarak öncelikle salt “barınma” işlevi açısından verilen hizmetin yeterli olduğu anlaşılmaktadır. Barınma ihtiyacı için para harcamak zorunda olmayan kadınlar iş bulmuşlarsa para biriktirerek yeni bir hayat kurma yönünde bir avantajla başlayabilmektedir. Kadınlara kiralık ev sağlama konusunda da işleyişin iyi olduğu görülmektedir.

“Barınma için güvenli, sıcak bir ortam. Çocukları da bakılıyor, okula da gidiyor. Yani bir ev istiyorsa kadın bence sağlanıyor diyebilirim,...” (2)

“Ev tutanlarla, ev için her şey için, eşyalar için. Burayı yeterli buluyorum. Buraya ait olan kısmını”(8)

“Odalarını temizlemiyorlar, yemek pişirmiyorlar, çamaşır derdi, bulaşık derdi; hiçbir dertleri yok, daha ne olsun ki? Bence gayet yeterli.” ... Mesela şey oluyor geliyor kadın iş buldum ben diyor, para biriktiriyor, bakın öyle kadınlarım var ki mesela geçen hafta hatta çiçeği o almış, geldi 6 bin lira para biriktirmiş, bizde kalırken de... Biliyorum ben alıyorum paralarını ellerinden zarflarında vermiyorum. Biriktirin, yemeyin, Ve gitti çalıştığı yere otak oldu 6 bin lira ile dönerciye. Bunun için yeterli olup olmaması değil ki, zaten ev tutuyor, eşyasını veriyoruz, birçok yer veriyor zaten, aracı oluyoruz. E ilk üç ay zaten kirasını zaten Kaymakamlık aracılığıyla ödetiyoruz,’ta bulursa evi, daha ne isteyebilir ki? Bence personel dışında yeterli buluyorum.” (6)

Ancak kadınlar küçük çocukları ile geldiklerinde, konukevlerinin sağlayabildiği koşullar ölçüsünde sadece barınma hizmeti vermek yeterli olmamaktadır. Çalışmaya başlayan annenin çalışma saatleri ile çocukların okuldan gidiş ve çıkış saatleri birbiriyle uyumlu olmadığı için çocuk için ek bir destek gerekmektedir.

“Gün içinde çocuk okula gidecek mesela. Okula gidip almak... Ne bileyim... Hani sabah annesi ondan önce çıkmış oluyor... İş buluyor kadın. 6’da 7’de buradan çıkması gerekiyor ama 2 saatlik bir zaman diliminde... Hani okula hazırlanması, yedirilmesi, kahvaltısını yapması, oda arkadaşı anlaşabildiği biriyse oda arkadaşına rica ediyor ya da dediğim gibi biz gelmiş oluyorsak sabahleyin üstünü giydiriyoruz, servise bindiriyoruz. Çünkü çocuk 6-7 yaşında, en büyüğü 12 yaşında. Bir annenin yapması gereken konuda devreye giriyoruz. İşimiz çocuk olduğu için, severek isteyerek yapıyoruz ama... bu dediğim gibi...” (2)

Bu bilgilere paralel olarak barınma hizmeti konukevlerinden hizmet alan kadınlar tarafından da %72,9 oranı ile yeterli bulunmuştur. Dolayısıyla daha öncede vurgulandığı gibi konukevlerinin salt barınma sağlama işlevinde yeterli olduğu görüşünün haklılığını ortaya koymuş olmaktadır.

Güvenlik hizmetinin yeterliliği konusunda hizmet alan kadınların bazı koşulları için güvenliğin yeterince sağlanamadığına yönelik görüşler bulunmaktadır. Özellikle gece gerekli durumlarda kuruluştaki kalabilecek bir personelin var olması birçok beklenmeyen acil durumun çözümünde faydalı olacaktır. Başka önemli bir husus ise “güvenlik” kavramının sadece kadınlar açısından ele alınmasıdır. Oysa şiddet mağduru kadınlar konukevlerine çocukları ile birlikte gelmektedir. Kadının güvenliğinin gerekli olmasının yanında çocuğunun güvenliğini gözetmek de eş değerde önemlidir. Özellikle kadın çalışmaya başladıktan sonra çocuğun öz bakım ihtiyaçlarının giderilmesi, olası kaçırma, darp girişimlerinden korunması için gönderildiği eğitim kurumunda (okul öncesi, ilkokul, ortaokul vs) gizliliğinin sağlanması önem arz etmektedir.

“Can güvenliği tehlikesi oluyor mesela bayanlar dışarı hiç çıkamıyor, hiçbir şekilde hani çok ciddi güvenlik önlemleri alınarak nereye gidebiliyor? En fazla hastane ya

da mahkemeye gidebiliyor. Ama çocuğu var. O, çocuğu ile burada yaşamak zorunda... En azından dedik ki hani bir soluk alacağı parkı olsun. O çocuk parkı görüyor, park istiyor.”

(2)

“Bize çok kadın geldi ve can güvenliği riski olduğu için evini tutamadık, çünkü ikamet isteniyor, kadın tutamıyor. Çocukları var ve lojman olmadığı için sığınma evlerinde dolaşan kadın biliyorum. Erkek çocuğu olduğu için, çocuğun yaşı büyük olduğu zaman, 12 yaşından büyük olduğu zaman kalamıyor. Ne yapsın? Çocuğunu mu bıraksın? Hiç yeterli bulmuyorum.” (8)

“Güvenlik konusunda, benim gece amirim yok. Güvenlik dışında kimse kalmıyor kuruluştta, çok riskli bir durum. Başım hiçbir zaman ağrımadı bu konuda ama olur ya kadın hastalanıyor, ambulansla yolluyoruz kadını. Burada kalan aklı başındaki kadınlardan birini seçiyoruz ‘sen git hastaneye’ diyoruz. Çok sıkıntı. Mesela geçenlerde bir kadınıımız bebek dünyaya getirdi. Sabah 6 gibi hastalandı. Ambulans gitti. Yanında başka bir kadın gitti. Çok zor. Ama almıyorlar. İnanın 3 ayda ben işleyiş raporu yolluyorum. Talep formları yolluyorum. Kadınlardan dilekçeleri toplayıp yolluyorum Başkanlığa ama ulaşıyor mu onu bile bilmiyorum. Özel Kalemden geçiyor mu, onu bile bilmiyorum Başkanın eline.” (6)

“Yönetmelikte gizlilik önemlidir deniliyor ancak hem çalışanlar hem kadınlar tarafından gizlilik ihlal ediyor. Çevredeki esnaf ve taksi duraklarında çalışanlar konukevinin yerini biliyor. Defalarca üst yönetime kuruluşun yerinin değişmesi gerektiğini söyledik, ama hiçbir şey yapmadılar.”(7)

Psikolojik destek hizmeti ile ilgili olarak konukevlerinin işleyiş şekli, bazı konukevlerinin mekânsal düzeni ve ayrıca verilmek istenen hizmetin kapsamı niteliğine uygun yetkinlikte personelin istihdam edilememesiyle verilen hizmetin yeterli olmadığını belirten görüşler olmuştur.

“...çocuk gelişimci uzmanı zaman zaman yetemediği zamanlar oluyor ki, keza ben o şekilde haftanın 4 günü bu kurumdayım ama kadınlara hani en azından 40-50 dk. lık periyodlarla görüşmeler ayarlamaya çalışıyorum daha verimli geçmesi adına ama. Hepsiyile bir hafta içerisinde görüşemiyorum. Mesleki eleman noktasında bence sayıca bir

eksiklik var benim gözlemim. Çalışmaları daha sistematik yürütebilmek için. Biriyle görüşürken diğeriyle görüşemeyebiliyorsunuz. Bu noktada eksiklik var.” (3)

Konukevinde kadınlara psikolojik destek sağlamak için psikoloğun bulunması gerektiği meslek elemanları tarafından ifade edilmektedir. Ancak, profesyonel terapi hizmetini sunacak nitelikteki psikologların da konukevlerinde çalışmak istemeyecekleri, çünkü buralarda istihdam edilen edilen psikologlara işlerinin karşılığı olan ücretin ödenmediği ifade edilmiştir.

“Psiko-sosyal hizmetler açısından ise; psikolog olmalı bence ama burada tedavi edemiyorlar kadını. Bence şu an Türkiye’de tedavi edebilecek, terapi uygulayabilecek bir psikolog, sığınma evinde çalışmaz. O seviyeye ulaşan bir uzman psikolog, ya hastanede ya üniversitede çalışıyor ya da özel kliniklerde çalışıyorlar. Sığınma evinde gelip de işte atıyorum 2.500-3000 liraya maalesef alıyorsa bir psikolog, terapi yapabiliyorsa müracaatçıya, ona yazık, burada çalışmasın.” (6)

Ancak, pek çoğu travma mağduru olan kadınların psikolojik desteğe ne kadar ihtiyaç duyduğu ise ortadadır. Barınma ve güvenliğin dışında kuruluş amacı aynı zamanda kadının rehabilitesi ve güçlendirilmesi olan konukevlerinde bu hizmetin gerektiği gibi verilemiyor oluşu da ayrıca ele alınması gereken bir konudur. Kuruluştaki görev yapan mevcut psikologların ise söz konusu travma mağduru kadınlara yeterli psikolojik desteği sağlayıp sağlayamadıkları da ayrıca irdelenmelidir.

Hukuki destek hizmetinin verimli bir şekilde işlediği söylenebilir. Ancak konukevlerinin çalıştığı kurumlarla ilgili olarak işleyişte bazı aksaklıklar yaşandığı aktarılmıştır. Ankara Barosu’nun yürüttüğü “Gelincik” projesinin faydalı olduğu anlaşılmaktadır. Hukuki destek konusunda kadın konukevlerinin kadınlara avukat sağlanması, tedbir kararının çıkartılması gibi konularda yeterli hizmet verdiği söylenebilir.

“Gelincik kadınlara hukuki destek sağlama boyutunda yardımcı oluyor. Tedbir kararı ŞÖNİM’den Gelinciğe geliyor. Kadın bendeyken, eğer karar vermişse boşanmaya ya da tedbir kararı talebinde bulunuyorsa, zaten direk Gelincik fayda sağlıyor. (Kadın) Şiddet mağduru değilse adli yardımdan biz talep ediyoruz, sığınma evinde kaldığına dair

bir kağıt gönderiyorum. Güvenlik ve kadınla birlikte, direk adli yardımdan avukat veriliyor kadına 15 gün içerisinde. Gelincikte işlemler başlatılıyor. Hani hukuksal anlamda bence Baro çok iyi çalışıyor.” (6)

“... kadının koruma kararı yoksa, hukuki anlamda da avukat... Bazı avukatlar da yeterli değil. Çalışmak yani... O kadar şevkle yaptığını düşünmüyorum... Hukuki anlamda da arkadaşlarımız koşturuyorlar. Avukatla arkadaşlarımız konuşuyor. Çünkü kadınla iletişim geçtiğinde anlamayabiliyor, dili yanlış kullanabiliyor. Direkt bizim arkadaşlarımız iletişime geçiyor avukatlarla.” (8)

“Avukat desteği sağlıyoruz. Bunun takibini yapıyoruz. Takip aşamasında destek hizmetlerimiz var.” (10)

“Çocukların okul gizliliği ile ilgili Milli Eğitimle sağlanıyor. Eskiden tedbir kararı aldirmek zordu. Şimdi kolay, mevzuatta rahatlatan maddeler var. Adres gizliliği kolay sağlanıyor.” (10)

Aynı şekilde konukevinden hizmet alan %63,6 kadında da kuruluştaki verilen hukuki destek hizmetini yeterli bulduğunu ifade etmiştir. Dolayısıyla hukuki destek hizmeti konukevlerinin en iyi işleyen hizmetlerinden biridir.

Tıbbi destek hizmeti konusunda işleyiş olarak ŞÖNİM’de yapılması gereken sağlık taramalarının uygun/yeterli şekilde yapılmadığına dair veriler vardır. Yerine getirilmeyen sağlık hizmetleri kadın konukevlerinde bulunan sağlık personeli tarafından yerine getirilmeye çalışılmaktadır. İşleyişteki bu aksaklığın ciddi sonuçlar doğurabileceği (salgın hastalık, ölümcül hastalıkların bulaşması gibi) unutulmamalıdır.

“ŞÖNİM’in yapması gereken örneğin tıbbi destek hizmetini kadın konukevi olarak biz yapıyoruz. Kadının sağlık taraması yapılmadan bize gönderiyorlar. Bir kadın hepatit B hastası, normalde bulaşıcı hatalığı olan kadınlar kadın konukevine yerleştirilemez, ama ŞÖNİM kadınların sağlık muayenesini yapmadan bize gönderdiği için, burada bu tür hastalıklar tespit ediliyor.” (7)

“Özellikle de sağlık alanında kadının hiçbir şeyi yok sağlık açısından, kadın gidiyor muayene olamıyor, gidemiyor, aylarca kalan kadın kadınıımız var bizim, muayene olabilmek için bekleyen, rahatsız olup da. Bunlar şÖNİM için yeterli değil, ama bizim kuruluşta hemşiremiz var, anında bakım yapılıyor çünkü.” (8)

Geçici maddi yardım hizmeti konusunda Bakanlığa bağlı olan konukevleri ile yerel yönetimlere bağlı konukevleri arasında bir fark vardır. Bakanlığa bağlı olanlarda maddi yardım için bir bütçe varken yerel yönetimlere bağlı olanların standart bir bütçesinin olmadığı anlaşılmaktadır. Verilen geçici maddi yardımların hem yeterli olduğu hem de yeterli olmadığı görüşü verilmiştir.

Geçici maddi yardım hizmetinin yetersiz olduğunu belirtenlerin gerekçeleri ise farklı koşulları olan kadınların farklı miktarda yardıma ihtiyacı olabileceğini gözlemlemiş olmalarındandır. Özellikle bebeği olanlar, okul çağında çocuğu olanlar ve çocuğu olmayanların maddi olarak farklı oranlarda yardıma ihtiyaç duydukları belirtilmiştir.

Bakanlığa bağlı konukevlerinde görev yapan bir meslek elemanı kadınlara verilen harçlık miktarının fazla olduğunu aşağıdaki gibi ifade etmiştir.

“Harçlık konusunda, uygulamada sıkıntı var mesela. Her kadına 400 TL gibi bir para veriliyor. Bir süre sonra buraya gelen kadınların iyileri bile değişmeye başlıyor bu kadar paradan sonra.” (4)

Ancak yerel yönetimlere bağlı konukevinde görev yapan başka bir meslek elemanı ise verilen harçlık miktarının özellikle çocuklu kadınlar için yetersiz olduğunu vurgulamaktadır.

“Harçlık yeterli değil, neden? şu ayırım olmalı, çocuk mesela 1. Sınıfa gittiğinde çocuk geliyor, ... Hanım öğretmen perfomans ödevi vermiş, karton bilmem ne veriyorsun para, aylık aldığı 100 lira içine dahil ediliyor ya da mesela çocuk çok fazla mama yiyor, 2 mamayı karşılıyorsun. 2 paket kutu mama... E bu çocuk 4 paket mama yiyor... 16 lira diyoruz ki bak bunu karşılayamıyoruz. Benim Yönergem buna onay vermiyor. Bu anlamda

harçlık ayrılabilir belki: çocuklu, çocuksuz, bebekli diye. Zor olur da Kanunda ayırmak ama Yönergede ayrılabilir belki.” (6)

“Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kadın konukevinde çalışanlar maddi anlamda zorluk yaşamıyorlar. Belediyenin kadın konukevleri için bütçesi yok. Kadınlar el işi yaparak elde ettikleri gelir ile kuruluştaki ihtiyaçlarını karşılıyorlar. Ancak bu yeterli olmuyor. Genellikle kuruluş giderleri bağış yoluyla karşılanıyor. Ancak bu kadın ve çocukların ihtiyaçları için yeterli olmuyor. Yine bizler içinde öyle, faks makinamız bile yok. Bazen SYDV’den kadınlar için harçlık alıyoruz.” (7)

Söz konusu maddi destek hizmetinin yetersizliği kuruluştan hizmet alan bir kadın tarafından da şöyle ifade edilmektedir:

“Maddi imkanım yok, verilen 100 TL yetmiyor. Benim çocuğumun mamasına yetmiyor. Kendim ilaç kullanıyorum. Alamıyorum. Çocuğumun istediğini alamıyorum. Çocuğum için hiçbir yerden yardım alamıyorum. Kadın sığınmada kaldım kalalı bir Eskişehirden 50 TL yardım aldım yol parası için, başka hiçbir destek almadım”

Geçici maddi yardım destek konusunda ki hizmetin uygulanmasında Bakanlık ve yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde fark olduğu, bu durumun ise hizmetin hakkaniyetinin sağlanması açısından bir sorun teşkil ettiği ifade edilebilir. Dolayısıyla Bakanlığa bağlı konukevlerinde geçici maddi yardım desteğine ilişkin hizmet yeterli iken, yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde geçici maddi yardım hizmetinin yetersiz kaldığı açıkça görülebilmektedir.

İş bulma konusunda destek hizmeti ile ilgili görüşler yardımların istenen düzeyde olmasa da bu hizmetin bir şekilde işletildiği yönündedir. Konukevlerine başvuran kadınlar, buradan İŞ-KUR aracılığı ile iş bulma şansına sahiptirler. Meslek elemanları kendi çabaları ile de kadınlara bu konuda yardım edebilmektedir.

“İŞ-KUR’la bağlantılı çalışıyoruz. Çeşitli kurslara yönlendiriyoruz. Biz kendimiz arıyoruz. Bakıyoruz. İşte teknolojiyen, internetten yararlanıp hani kadının donanımına göre... Bir de gelen herkes ne yazık ki böyle işe girdiğinde, işe girebilecek vasıflara sahip

olmuyor. Biliyorsunuzdur, okuma yazma bilmeyeni var. Herhangi bir becerisi olmuyor. Önceden çalışma geçmişi olmuyor. O kadar zor şartlardaki, iş konusunda oldukça sıkıntı var. Bir işe yerleştirmek sıkıntı olabiliyor.” (2)

“... ama bu kadın buradan güçlenerek çıkmak istiyorsa ama ayaklarının üzerinde, bundan sonraki yaşantısını kendi başına devam ettirmesine yönelik bir çalışmaysa bu, bu konuda çok başarılı değiliz. Çıkıyor kadın daha zor şartlarla karşılaşılıyor. Hani belki şiddet görmüyor ama bu sefer toplumsal şiddet görüyor bence. Toplum eliyle yapıyoruz. Bulaşıkçı yapıyoruz, temizlik görevlisi yapıyoruz. Yani yaptığımız (bu), kadınları güçlendirdiğimiz... Bulaşıkçı olarak çalıştırıyoruz işte.” (5)

Konukevlerinde iş bulma konusunda destek hizmeti yalnızca İŞ-KUR’la sınırlı kalmaktadır. Bunun yanı sıra bir meslek elemanı ise kuruluştan hizmet alan kadınlara kendi çevresinden iş bulmaya çalıştığını ifade etmiştir.

“Kadın iş ve istihdam istediğinde bunu hemen sağlayamıyoruz. Dizi dizi evlerimiz yok. İş-Kura yönlendiriyoruz. İş-Kurdakilerle kadına uygun işi beraber belirliyoruz. İş verenle telefon görüşmelerini ben yapıyorum. Telefonda seslerinden kötü niyetli olup olmadıklarını anlıyorum. Ben konuşuyorum. Kendi çevremizi de kadınları işe yönlendirirken kullanıyoruz.” (10)

Mesleki eğitim kursu hizmeti ve sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler hizmeti ile ilgili;bu iki konu hakkında yeterli bir hizmet sağlanamadığına dair görüşler bildirilmiştir. Ayrıca mesleki eğitim kursu ve sosyal, sanatsal, sportif faaliyetlerden çok az bahsedilmiş olması bu konuların kadın konukevlerinde çok gündemde olmadığını da göstermektedir.

“Şey birde burada yok, sosyal faaliyetler içine, ben istiyorum ki mesela bir ukıhocamız Halk Eğitimden mefruşat hocamız gelsin, çünkü mefruşat en uygunudur sığınma evlerinde bence, çünkü elişi bir çok şeyi dahil edersin işin içine. Dikiş makinası olsun, kadınlar sıkılınca gitsinler örgü örsünler onlara ayda bir stant açalım. AVM’lerde ya da Belediyelerde, herhangi bir yerde, Kızılay da bile satılır, sosyete pazarlarında, bu yok, çok istedim ama bir Hoca vermedi Halk Eğitim. Halk Eğitim müdürümüz değişti çünkü tekrardan. Bu çok eksik bence.” (6)

“Kadınların boş zaman değerlendirmelerine yönelik faaliyetlerimiz oluyor.” (10)
“...çocuklarla yapılan sosyal faaliyetler açısından işte kadınların bağımsız hayata geçişi için gerekli kurumlara yönlendirilmesi, desteklenmesi işte maddi-manevi anlamda desteklenmesi bu noktada çalışmalar güzel tabi daha da çeşitlendirilebilir. Bu şekilde düşünüyorum.” (3)

Daha öncede belirtildiği gibi, şiddet mağduru kadınların rehabilitesinin sağlanmasında sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler önemli bir yer tutmaktadır. Ancak araştırmacının da gözlemlerine göre, hiçbir konukevinde bu tür faaliyetlere ilişkin mekan dahi bulunmamaktadır. Yine daha öncede yer verildiği gibi konukevinden hizmet alan kadınlardan birisi bu konudaki hizmetin yetersizliğini aşağıdaki gibi belirtmektedir:

-“Kişisel gelişim kursları (diksiyon, İngilizce) gibi kurslar olmalı. Resim-elîşi gibi kurslara katılmak istiyorum”.

Bununla birlikte, konukevlerinden hizmet alan kadınların %32,7’si sosyal, sanatsal ve sportif faaliyet hizmeti almadığını ifade etmiştir.

Çocuklar için burs hizmetinin kadın konukevine çocukları ile gelen kadınlar için önemli bir destek aracı olduğu anlaşılmaktadır.

“Güvenli şekilde barınıyorlar. Buraya gelen kadınların akli genellikle çocuklarında. Çocuklarının da güvenliğini, eğitimini, sağlığını düşünüyorlar. Yönetmelikte yer alan hizmetlerden olan kreş desteği örneğin. Eğer kadının bu hizmetleri suistimal ettiğini düşünürsem vermiyorum. Kadınlar bunları çevrelerindekiyle yayıyorlar.” (4)

“Çocukla aslında her açıdan duygusal açıdan, psikolojik açıdan her açıdan öğretmeni ilgileniyor ve ben şuna inanıyorum burada, buraya gelen çocuklar çok şanslı. Bizim çocuklarımız burada gerçekten güzel bir eğitim alıp gidiyorlar. Yemeleri olsun, öz bakımları olsun, konuşmaları olsun, tuvalet eğitimleri her açıdan. Sığınma evinde etüd var. Çocuk okuldan geldiğinde direk etüde çıkıyor, dersini orda yapıyor ve okul ihtiyaçları zaten etütte karşılanıyor... Bütün ihtiyaçları... ve ders anlamayabiliyor. Anne

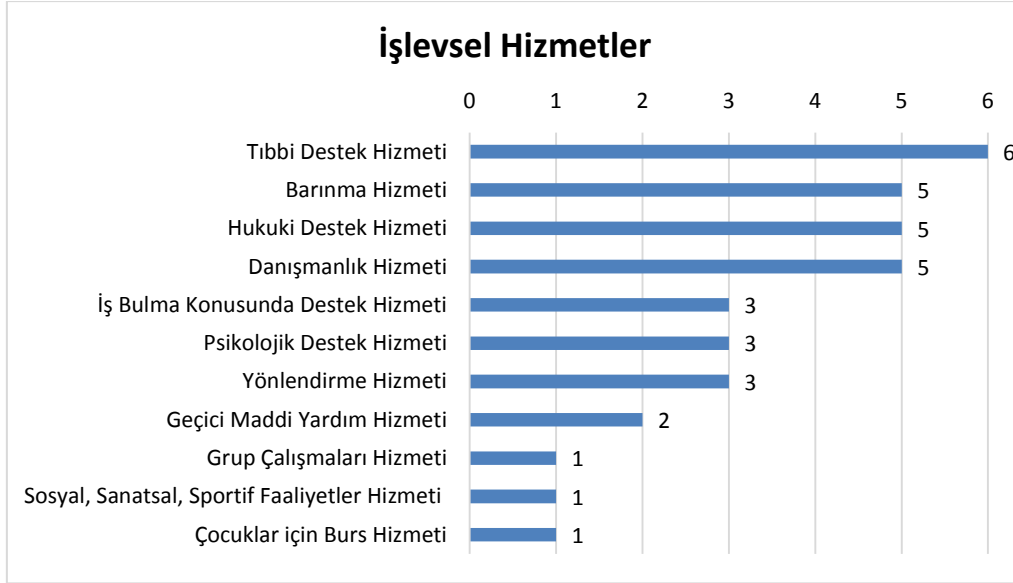
bilemeyebiliyor. Okuma-yazma bilmeyen annelerimiz var. Bütün dersler etütte yaptırılıyor. Ayrıca Bakanlıktan 6284 sayılı Kanun kapsamında çocuklar için burs yardımı ayarlanıyor. Şu an 3 çocuğumuza Bakanlıktan kreş yardımı çıktı. 2 yaşında çocuğu var nasıl çalışabilir? 6 ay burada kaldı, 7 inci ayında 3 ay uzatma yaptık e bu kadın dışarı çıkınca hayatını kurmak zorunda, 2 yaşında çocukla nasıl kurabilir? Bakanlıktan ücretsiz çocuk yardımı isteniyor, bu çocuk okula başlayana kadar kreş yardımı çıkıyor. Kadın gidiyor, dilekçesini veriyor ve kreş çıkıyor.” (8)

3.2.3.4. Hizmetlerin İşlevselliği

Hizmetlerin işlevselliği konusunda meslek elemanlarının en çok tıbbi destek, barınma ve hukuki destek hizmetlerinin işlevsel olduğu ile ilgili fikir birliği içerisinde olduğu söylenebilir. Ancak geçici maddi yardım, grup çalışmaları ve sosyal, sanatsal, sportif faaliyetler hizmetlerinin diğer hizmetler kadar etkili verilemediği anlaşılmaktadır. Katılımcılar mesleki eğitim kursu hizmetinden bahsetmemişlerdir.

Çok bahsedilen hizmetler dışında kadın konukevlerinde çocuklar için kreş bulunması ve çalışmaya başlayan annenin erken çocukluk döneminde olan çocuğunun bakımının bu şekilde çözülebilmesi çok önemli bir hizmet olarak algılanmalıdır. Kadının çalışma hayatına katılımında ve güçlendirilmesinde çocuk bakımının önemli bir rolü vardır.

Şekil 3. Hizmetlerin İşlevselliği

Hizmetlerin işlevselliği ile ilgili meslek elemanlarının görüşleri;

“...hukuki desteğin iyi yürüdüğünü düşünüyorum, ben burada tabi bu da şundan kaynaklı Ankarada ki hani Ankara Barosu Gelincik Merkeziyle olan işbirliği nedeniyle bu hizmetin iyi yürüdüğünü düşünüyorum, bir de meslek elemanlarının kadın ve çocuklarla mesleki çalışmalar yapması nedeniyle hani bu travmalarını atlatmalarına yardımcı olduğunu, danışmanlık rehberlik hizmetlerinin ve özgüvenin psikolojik.. ilk geldiğinde olan sorunların, travmaların atlatılmasının iyi yürüdüğünü düşünüyorum en çok.. ...”(1)

“Ama tabi kadının tek ihtiyacı **barınma** değil. Dışardan bakınca bunlar hani yeterli gibi geliyor ama hani **çocuk gelişimciler çocuklarla çalışıyor**, ben kadınlara psikolojik ve sosyal açıdan eğitimler veriyorum, bireysel görüşmeler yapıyoruz, dışarıda işte iş adına yönlendirmeler yapıyor uzmanlarımız, valilik ev yardımı, para yardımı, eşya yardımı gibi imkânlar vs sunuyor. Bunları toptan değerlendirdiğimizde evet hani çok güzel imkânlar var, geribildirimlerde güzel...Maddi, para yardımı noktasında gelen kadının ciddi anlamda mağduriyeti varsa, bir çoğu mağduriyetle geliyor zaten maddi-manevi bu noktada hızlı bir şekilde Valilikten para yardımı yapılması gerektiği ölçüde kadına yapılıyor çocuğu için , bununla alakalı hızlı bir çalışma var benim gözlemim. “(3)

“Ancak danışmanlık-yönlendirme hizmetlerini yeterli buluyorum.” (7)

“Güvenli şekilde barınıyorlar. Buraya gelen kadınların akli genellikle çocuklarında. Çocuklarının da güvenliğini, eğitimini, sağlığını düşünüyorlar. Yönetmelikte yer alan hizmetlerden olan kreş desteği örneğin.”(4)

Sallan Gül’ün 2008 yılında Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde bulunan kadın konukevlerinde kalan 103 kadın ile gerçekleştirmiş olduğu araştırma sonuçlarına göre de kadınların almış oldukları psikolojik ve mesleki eğitim desteği %21,4; iş bulma konusunda destek %4,9; çocuğun ihtiyaçları ve maddi destek %1,9 olarak tespit edilmiştir. (Sallan Gül, 2011:162). Dolayısıyla geçen üç yıllık zamana karşı konukevlerinde verilen hizmetlerin hala yeterli düzeyde olmadığı ve eksik kaldığı söylenebilir

3.2.3.5.Aile İçi Şiddeti Önleme Konusunda Kuruluşun Verdiği Hizmetler

Aile içi şiddet konusunda kadın konukevlerinin verdiği hizmet şiddet oluştuktan sonra devreye girdiği için şiddet zincirinin son halkasında, son çare olarak kadınların başvuracağı bir yer olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca “var olan problemi sonlandırmak”, “şiddeti önleme konusunda en uç nokta”, şiddeti önleme konusunda “yanlış yerde duruyor”, “kadınlara bir kapı” olarak nitelendirilmiştir. Kadınları bilinçlendirme konusunda kadın konukevlerinin etkili olduğu da belirtilmiştir.

“Çok iyi bir yerde. Gerçekten iyi bir yerde. Yani kadın konukevi çalışan arkadaşlarımızla görüştüğümüz kadarıyla yapılan çalışmaları ya da fiziki koşulları falan her şeyi değerlendirdiğimizde şu an da ben çalıştığım kadarıyla kadın konukevi açısından kendimi de çok şanslı görüyorum.”(2)

“Yani çok önleme değil de etkili olmasından ziyade var olan problemi sonlandırmak için artık son noktada son durakta bir şeyler yapmak gibi, benzetme yapacak olursak buna kadın artık zaten duygusal olarak ve fiziksel olarak yeterince yıpranmış ve son noktaya dolum noktasına gelmiş oluyor, çalışmamızı o zaman başlatıyoruz.”(3)

“Şiddeti önlemede kuruluş olarak en uç noktada duruyoruz. Sadece kadını alıp koruyoruz. Şiddet uygulayana yönelik çalışmamız yok. Sorunun ana kaynağına kimse inmiş değil. Bu aslında bir döngü. Şiddet ortamında yetişmiş bir çocuk şiddeti öğreniyor. Karşı gelmek bir şiddettir aslında. Sağlıklı evlilikler yapılmıyor. Bu böyle bir döngü halinde devam ediyor. Şiddetin önlenmesinde çocukluktan başlamak büyük önem taşıyor. Burada verdiğimiz hizmetler kadının tekrar şiddete uğramamasında yeterli olmuyor. Eskiden gidecek yerim yoktu diye düşünen kadın şimdi gidecek yerim var deyip kadın konukevlerine geliyor. Sürem bitti diye düşünen kadın başka ilde kadın konukevine giderim diye düşüncesiyle kadın konukevlerini suistimal edebiliyor.”(4)

“Bence yanlış yerde duruyor diye düşünüyorum. Çünkü biz şiddet verenle çalışmıyoruz. Şiddet uygulayanla çalışmıyoruz. Şiddet mağduruyla çalışıyoruz. İlginç olan bu, şiddeti engellemek istiyorsak şiddetin nedeniyle çalışmalıyız. Şiddet var ve şiddetin kaynağı ile. Niye biz bu kadar şiddet uyguluyoruz? Bu şiddeti kadın kocasına uygulamıyor ki adam kadına uyguluyor. Biz şiddeti uygulayanla aslında çalışmıyoruz. Biz şiddet mağduruna yönelik çalışıyoruz, biz onu iyileştirmeye çalışıyoruz. Burda nerde şiddetle çalışıyoruz. Şiddetle çalışmak ne demek? Biz şiddete uğramış kadınlarla çalışıyoruz. Şiddet sonrasında çalışıyoruz. Şiddet esnasında ve şiddet öncesinde çalışmıyoruz. Yani bence durduğu yer yanlış kuruluş olarak...Şiddet sonrası travmayla çalışan bir kurum. Hatta travmayla da çalışmıyoruz, işte yer sağlıyoruz. Yani şiddete maruz kalmış kadına gidecek yeri yok, kocasından kaçtı bizde yer sağlıyoruz, yani şiddetle çalıştığımızı düşünmüyorum. ŞÖNİM’ler şiddeti önleme değil, şiddete uğrayanı yerleştirme bazında çalışıyorlar.”(5)

“Erkek diyor ki, ben bunu döversem şimdi bu sığınmaevine gider. Ama kadınlara bir kapı. Ailesinin yanına gidemediği için, gidebileceği bir kapı olarak düşünüyorum kesinlikle de daha da çoğaltılması gerek yetersiz diyorum kadın sığınmaevleri. Kadının defalarca şiddete maruz kalmasında etkili olacak. Kadın gideceği bir yer olduğunu bilecek, kendisine bir açık kapı olduğunu bilecek ve gelebileceği güvenli bir yer olduğu için de gönül rahatlığıyla gelecek diye düşünüyorum.”(8)

“Ama şiddete uğradığında nereye gideceği, emniyete savcılığa gidebileceği gibi bilgiler veriyoruz. Bunun Türkiye’de nerede olduğunu bilmiyorum. Kadınları bilinçlendirmek adına soruyorsanız bunu evet yeterli.”(9)

3.2.3.6. Meslek Elemanı Sayısının Yeterliliği

Bu konuda katılımcılar, meslek elemanı sayısının çalıştıkları kuruluştaki yeterli sayıda olmadığını belirtmişlerdir. Daha iyi hizmet verebilmek için meslek elemanı başına düşen müracaatçı sayısının en fazla beş olması gerektiği konusunda fikir birliği vardır.

Bir katılımcı meslek elemanı yetersizliği nedeniyle grup çalışmalarının yapılamadığını aktarmıştır. Bu da verilen hizmetler arasında neden bu hizmetin en az bahsedilen hizmet olduğunu açıklamaktadır.

Bir katılımcı özellikle psikolog veya psikiyatrist desteğinin kadın konukevi dışında verilmesi gerektiği şeklinde görüş bildirmiştir. Kadın konukevinde kalan kadınların burada çalışan meslek elemanları ile bir süre sonra yakın ilişki içine girdikleri ve kurulması gereken profesyonel ilişkinin zarar gördüğü ifade edilmiştir.

“Meslek elemanı sayısını arttırsak çok daha iyi olacak, yapılan çalışmalar çok güzel ama mesela hani değerlendirdiğimizde iki çocuk gelişimcisi var, ama çocuk sayımız çok fazla olduğu dönemlerde oluyor, ki şu anda öyle...Kendi meslektaşlarımdan sayıca fazla olsak çok daha hızlı ve etkili olabileceğini düşünüyorum yapılan çalışmaların.”(3)

“Sosyal hizmet uzmanına düşen kadın sayısı fazla. Eleman, zaman eksikliği, iş yükü çok fazla.” “Hizmetleri yürütmedeki angarya işleri başkalarına verebilirler. Memur çalışması gerekiyor. Ya da meslek elemanı sayısı çoğaltılabilir. Böylece vakamı rahatça takip edebilirim. Hizmetleri yürütmek açısından meslek elemanı sayısı arttırılmalı.”(4)

“...ilişkiler karışıyor. Kadın burda yaşıyor siz Onun burda yaşayan ablası gibi falan oluyorsunuz, yani meslek elemanı değil,...o yüzden belki burda belki kuruluşun içinde olmayan ama mesela burda benim diyebileceğim atıyorum bu il müdürlüğünde ya da bu kuruluşun dışında bir yerde psikolog olacak, arkadaşım sen bu psikoloğa gideceksin, görüşmeni yapacaksın, ama burda bir şey olmayacak... ama siz burda ki bu ilişkiyle kadını daha rahat çözümleyebiliyorsunuz dışardaki birinden. Ama şey kadının orkidini verip, hadi şimdi mesleki çalışma yapıyoruz diyoruz. Hakikaten olmuyor yani.”(5)

“Psiko-sosyal hizmetler açısından ise; psikolog olmalı bence ama burada tedavi edemiyorlar kadını. Bence şu an Türkiye’de tedavi edebilecek, terapi uygulayabilecek bir psikolog, sığınmaevinde çalışmaz.”(6)

“Meslek elemanı sayısı az olduğu için grup çalışması gibi mesleki çalışmaları yapamıyoruz.”(7)

3.2.3.7. Meslek Elemanının Vermesi Gereken Hizmetler

Meslek elemanını vermesi gereken hizmetler ile ilgili görüşler şu şekilde özetlenebilir:

- Rehberlik
- Kadının güçlendirilmesi
- Çocuğa verilecek psikolojik destek
- Çocuğun örgün eğitime kazandırılması
- İhtiyacına göre gerekli kurumlara yönlendirme
- Kadınla birebir görüşmeler
- Kadına iş bulma hizmeti
- Grup çalışmaları
- Sosyal etkinlikler
- Kadının değerlendirilmesi

“Rehberlik- danışma yönlendirme, savunmadır hani meslek elemanının... kadının güçlendirilmesi, topluma kazandırılmasıdır.”(1)

“Bu aslında devlet politikalarından da kaynaklanan bir şey aslında. Ya bir meslek elemanının 5-6 vakası olmalı. Yani gerektiğinde onunla birlikte gitmeli, gerektiğinde iş görüşmesine de gitmeli, ama bizde şöyle bir toplumsal algı olarakta şöyle bir algı var kadın konukevinden yararlanan bir kadın, farklı bir kadın. Şimdi iş görüşmesine gidiyorsunuz bazı kadınlar burda iş görüşmesinde kadın konukevinde kaldığını söylemiyorlar.”(5)

“Grup çalışması, etkinlikler, psiko-sosyal hizmetler daha aktif olarak kullanılabilir. Kadınların çoğu şiddet mağduru. Psiko-sosyal hizmetlere daha çok ihtiyaçları var. Ancak burada kadınların daha çok barınma ihtiyaçları gideriliyor. Ekip çalışması önemli. Benden önce burada ekip çalışması yoktu. 1 sosyal hizmet uzmanı ve 1 psikolog daha olsa burada çok daha iyi olur.”(7)

3.2.3.8. Ekip Çalışması ile ilgili Görüşler

Kadın konukevlerinde çalışan meslek elemanları farklı alan uzmanlarının birlikte bir ekip çalışması yaparak kadınlara hizmet vermesi gerektiği konusunda hemfikirdirler. Bir kadının salt kadın olarak değil ancak içinde bulunduğu sosyal bağlamlarla değerlendirilmesi ve gerekli alanlarda uzman kişilerden görüşler alınarak durumunun değerlendirilmesi gerektiğinin kadının güçlendirilmesi açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Çalışanlar özellikle çocuk gelişimcilerin, sosyal hizmet uzmanlarının, psikologların aynı kadın ile ilgili uzman görüşlerini paylaşarak kadının değerlendirdiklerinde daha iyi sonuç alabileceklerinin farkındadır.

“Kesinlikle ekip çalışması gerekiyor. Mesela ben diyorum ki, öğrencimiz, çocuk çok şiddet görmüş kekemelik sorunu yaşıyor 6 yaşında konuşma yeteneğini normal konuşurken yani çocuk konuşma yeteneğini kaybetmiş. Kekeme olmuş. Bu benim tek başıma çözebileceğim bir sorun değil. Napiyorum, ben sosyal çalışmacıyla (sosyal hizmet uzmanı) onun kadın, annesiyle işlerini yürüten arkadaşım ile paylaşıyorum. Diyorum ki bu çocuk babasından çok şiddet görmüş, çok dövülmüş, duvardan duvara vurulmuş, itelenmiş ve bu çocuğun konuşma yetisi bu yüzden kaybolmuş, akıcı konuşurken. Napalım bunun annesiyle görüştük. Annesi de aynı şeyleri doğruluyor, söylüyor. E arkadaşım ile işte iletişime geçtik işte özel eğitim öğretmeni ayarladık, dışarda bir özel eğitim öğretmenine yönlendirdik. Psikolog onu görüşmeye aldı. Yani birbirimizden kopuk olmamız mümkün değil.”(2)

“Olmalı. Yetersiz, çok daha çok olmalı, paslaşabilmelisiniz. Aynı dili konuşabilmelisiniz. Aynı hedeflere odaklanmalı ve onun için çabalamalısınız. Bir kişiyle bu iş olmuyor, bi grupta olmuyor, artı zaten burda gördüğünüz gibi bütün sorumluluklarınız,

görevler birbirine girmiş durumda. Yani şu anda ben çocuk gelişimcilik yapmıyorum, ben sosyal çalışmacılık yapıyorum. Ben buda çocuklarla ilgilenmiyorum, kadınlarla ilgileniyorum.”(5)

“Ekip çalışması olmalı. Çocuk değil sonuçta çalıştığımız. Çocuk olsa sadece gelişim alanını bilirsin, ama kadın farklı. Kadının içine aile eş, çocuk giriyor. Doğru müdahale edersen çocuğunu da kaçırmamış olursun. Belki psikolog, çocuk gelişimci bizim baktığımız perspektiften bakmıyor. Çocuk gelişimci çocuğun okla kaydı, çocuklara sosyal faaliyetler yaptırıyor. Bizim gibi düşünmüyor.”(4)

“...Hani bir aile yapısını hakikaten sağlıklı bir şekilde hayata geçirmek için çocuğu da toparlamak lazım, paralelinde kadını da toparlamak lazım, ki önce aslında anneyi toparlamak lazım. Kendisi iyi olmadığı süreçte evladına zaten faydalı bir anne olamayacaktır. Bu noktada çocuk gelişim uzmanlarımız çocuklarla ilgilenirken, anneler, geribildirimlerde bulunurken tabi çocuğun durumu, fiziki ve ruhsal yaşantısı ile var olan tespitleri, aile ye de aktarmak gerekiyor, çünkü bu cidden bir ekip işi...”(3)

3.2.3.9. Yeterli Hizmet Verme Konusunda Bireysel ve Kurumsal Engeller ve Çözümleri

İyi hizmet veremediğini düşünen bir çocuk gelişimci hizmet içi eğitim olarak kendini geliştirmek istediğini belirtmiştir. Diğer katılımcılardan bireysel çözüm olarak farklı bir çözüm önerisi gelmemiştir.

“Düşünüyorum ama yine de geliştirebilirim, daha çok şey katabilirim. Mesela diyorum işte oyun terapisiyle ilgili biraz daha deneyimim olsun, oyun terapisine yönelik kurslara gideyim, onunla ilgili kendimi geliştireyim, ya da ne bileyim çocuk geliştirme ile ilgili Gazi Üniversitesi Erken Çocukluk Geliştirme aracını kullanıyorum çocukların 0-6 yaş grup çocukları değerlendirirken. Ha bu var bir de Denver’ı alayım gibi. Böyle kendi - mesleğim adına kendime ne katabilirim sorguluyorum. Neleri daha iyi yapabilirim, daha faydalı olur bir çocuk için bu uygundur da başka çocuk için bu daha uygundur gibi.” (2)

Aile içi şiddete karşı yeterli hizmet verebilmeyi zorlaştıran bazı kurumsal engellerden bahsedilmiştir. Özellikle okul çağındaki çocuklarıyla gelen kadınların “gizli” kalması gereken bilgileri konusunda çocukların babaları tarafından bulunmaması gerekmektedir. Çocuğun gizliliğini koruyacak bir mekanizmanın henüz Milli Eğitim Bakanlığı’nda oluşmadığı anlaşılmaktadır. Çocuğun örgün eğitime katılımı ne kadar önemli ise şiddete maruz bırakan kişi tarafından da ayrıca korunması da bir o kadar önemlidir. E-devlet kapsamında internetten bu çocukların bilgilerine çok kolay ulaşılabilmektedir. Bu durum iki kurum arasında çözülmesi gereken bir konudur. İki Bakanlığın mevzuatlarının paralel olması için bir çalışma yapılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Kurumsal engellerden bir başkası kadın konukevlerinin doğal olarak kadın odaklı olmasıdır. Oysa şiddetle karşılaşmış kadınlar kadın konukevlerine çocukları ile birlikte gelmektedir. Çocuk öz bakımı gibi konularda desteğe ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır. Bazı kadınların bu sorunu kadın konukevlerinde kreş ve çocuk gelişimcinin desteği ile çözülmüş olsa da bu durumun her bir kadın konukevi için geçerli olmadığı anlaşılmaktadır. Kadın konukevlerinin okul öncesi ve okul çağındaki çocukların bakımı konusunda bir “bakıcı” kadroya ihtiyaç duyduğu görülmektedir.

Kadın konukevlerinde kalan kadınların sağlıkları ile ilgili takipleri konusunda uygulamada zorlukların çıktığı belirtilmiştir. T.C. numaralarının olmaması durumunda sağlık hizmeti alamadıkları bu nedenle bu konuda iyileştirmeler gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca kadın konukevinde bulunan hasta ve bakıma ihtiyacı olan kadınlar için hasta bakımı konusunu bilen personelin görevlendirilmesinin sağlanması önem taşımaktadır.

Kurumsal olarak kadın konukevlerinde mutlaka bir psikoloğun çalışması gerektiği konusunda görüş bildirilmiştir. Şiddete maruz kalmış kadınların ciddi anlamda travma ile geldiği ve bu nedenle profesyonel yardıma ihtiyaç duydukları açıktır. Hatta meslek elemanları psikolog ve psikiyatrist desteğinin dışarıdaki bir kurumdan alınması gerektiğini belirtmiştir. Bunun nedeni olarakta kendilerinin idari ve diğer sorunlarla sorunlarla çok meşgul olduklarını ve mesleki rolleri ile karışıklıklar yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Konukevine gelmeden önce kadınların sağlık kontrollerinin yapılması gerektiği gibi yerine getirilmediği konusunda da bilgi alınmıştır. Sağlık kontrollerinin eksik yapılması nedeniyle şizofren hastalarla konukevlerinde ilgilenilmek zorunda kalındığı için hizmet verme konusunda ciddi engeller olduğu ortaya çıkmaktadır. Kadınlar konukevine yönlendirilmeden önce değerlendirmeden geçtikleri kuruluşlarda işleyişin olması gerektiği gibi yapıldığına dair bir kontrol mekanizmasının olması gerekmektedir.

Bazı konukevlerinin ŞÖNİM ile yeterince organize çalışmadığı anlaşılmaktadır. Katılımcılar kadınların ilişik kesme konusunda, tedbir kararı alınması konusunda ve sağlık konusunda ŞÖNİM'den yeterince yararlanamadığı görüşü belirtilmiştir.

Bununla birlikte konukevinde çalışan personellere yönelik hizmet içi eğitim olmaması da kurumsal olarak bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Çalışan personel kendi bilgi eksikliğinin farkındadır ancak hangi yolla gerekli eğitimleri alabileceğini bilememektedir.

“...Kurumlar arasındaki engellerle karşılaşıyorsunuz. Çünkü sizin mevzuatınızla diğer kurumların mevzuatı uymayabiliyor. Yani biz kadının çocuğunun okula gizli kayıtla kayıt olmasını istiyoruz ama bu hemen olmayabiliyor. Yani Milli Eğitimin sistemi bambaşka ...”(1)

“Ya da mesela bakım elemanının bizde çok ihtiyacı var. Mesela bakım elemanları çocuk yuvalarında anne olarak çalışıyorlar, çocuk napıyor ihtiyaçlarını varken giderebiliyor. Bir takım ihtiyaçlarını giyinmek kaldırmak bakım elemanlarının bunu bir şekilde karşılıyor Kadın konukevi nde de 7/24 iki tane ya da o sayıya göre olsa diyoruz ki mesela bir tane çocuğumuzun annesi hastanede yatıyor şu an da ameliyat oldu, çocuğun akşam ne bileyim yemeğinin yedirilmesi bir takım şeylerin hazırlanması yani çocuk, buraya gelen çocukların ihtiyaçları var. Mesela bir kadın var belki kırılmış yatıyor ve yanında da bir bayan var ona bakıyor. Bakmak zorunda değilim diyor. Bu devrede ne girmesi gerekiyor bakıcı, bakım elemanı girmesi gerekiyor... Çocukların yani sayısı arttıkça, dışardaki yaşamda çoğalıyor, Okula götürüyorsunuz, yüksek miktarda fazla sayıda da çocuğu okula kaydettiriyorsunuz. Çocuğun gizliliğinde bu sefer sıkıntı çıkıyor. Bir çocuğu, iki çocuğu bir okulda saklamak kolay belki ama 10 çocuğun gittiği bir okulda

e n oluyor yani onu korumak her sınıfa 2-3 çocuk düşer oldu nerdeyse bizim çocukları okula yazdırmak konusunda bir sıkıntımız bir şekilde öğretmenlerle görüşüyoruz kem küm o da mı geldi, bu ne zaman bitecek nerde durulacaklar oluyor, olmuyor değil. Bu da olmasın dediğimiz şeyler buradan kaynaklı olmasa da dışardan kaynaklı olabiliyor, onu söyleyebiliriz. Çok fazla sirkülasyon var çünkü. Maddi bu konuda talep edildi hani aşağıda taleplerimiz var ama para olduğu zamanlarda oluyor sanırım. Bu konularda sanırım bir şeyler yapılabilir. Depo yapılabilir. Gerçekten oraya konulması gerekiyor. Yani ayakkabı şeyimiz olması lazım sadece ayakkabıdan, terlikten oluşan bir odamızın hani ona göre alışveriş yapıp ona göre ödenek çıkarılması gerekiyor. Hakikaten buna ihtiyaç var. Kadın evden olduğu gibi çıkmış, üst yok baş yok iç yok dış yok, okula gidecek çocuğun yazacak kalemi yok, silgi yok, elimizdekiler neyse onu veriyorsunuz, idare ediyor o da etmek zorunda olduğunu biliyo ama devletin bu konuda verdiği hizmeti, sunduğu baya geniş kapsamlı, sıkışıyoruz. Bizim için yetmiyor diyebilirim.” (2)

“Kim alacak? ŞÖNİM’ den kim alacak raporu? Kadın çıkıyor, kadın çıkmadan önce bilgi verin deniliyor, bilgi veriyorsun orda ki uzmanlara ki artık bilgi vermiyorum, ben direk ilişkisini kestiğime dair formu fakslıyorum ya da mailliyorum, eskiden mesleğimi önemsemişimden haber veriyordum, ee ..hanım tedbiri yok çıkartmayın niye almadın bugüne kadar tedbirini? Kadın bugüne kadar bizde, istiyor ki tedbirle biz kendimizi sağlama alalım. Polisi arıyorsun çağrı üzerine koruma aldırıcaz, tamam hemen alalım, güvenlik tehlikesi mi var, ondan sonra karakol alıyor çağrı üzerine korumayı, tedbiri, kadın ertesi gün çıkıyor, sonra karakolla papaz oluyoruz, e çıkacak kadına niye yaptırdın bunu? E ŞÖNİM istedi kendini sağlama almak için. Bunu çok yaşadım, o yüzden umurumda da değil, ben artık özerk bir kuruluşum diyorum, ilişik kesmeyi hemen gönderiyorum.” (6)

“..özellikle kadinkonukevlerinde bence psikolog. Kesinlikle, çünkü bunlar travma almış insanlar, yani şiddet anlamında hem psikolojisi anlamında, hem de bu şiddete tanık olmuş çocuklar anlamında kesinlikle burda bir psikoloğun olması görüşüyorsun, çünkü burda ilişkiler karışıyor.” (5)

“..Ben buranın yararlı olduğunu düşünüyorum ama ŞÖNİM’in hiç yeterli olduğunu düşünmüyorum. Kadın buraya geldiğinde avukat ayarlanmamış oluyor, koruma kararı

alınmamış oluyor, sağlık kontrollerinden geçmemiş oluyor. Kadın geliyor buraya 6 aydır hastaneye gidememiş, karaciğerinde büyüme varmış, dalakta şişme varmış ve bu kadına hiçbir işlem yapılmamış oluyor ve ben ŞÖNİM'i yeterli bulmuyorum. ..Personel alımı. Çünkü yeni bir alan diye düşünüyorum. Herkesin o kadar bilgisinin oluşu bir alan değil. O yüzden personel eksik diye düşünüyorum. Bilgi olarakta eksikiz.Sadece personel değil tabii ki bilgi olarakta eksikiz. Bilmediğimiz birsürü şey var bu alanla ilgili. Yapamıyoruz ... Birde hizmet içi eğitim yok, hizmet içi eğitim olsa sen ne yapman gerektiğini bilirsin, öğrenirsin. Yaparak, yaşayarak öğreniyoruz, el yordamıyla...Yasalar. Şöyle söyleyeyim. Yasalar önüne direk çıkıyor. Çocuğa gizlilik kararı çıkartıyorsun, çocuğun okumak hakkıdır, birinci haklarından birisi eğitim çocuğun. Çocuğu okula gönderiyorsun ama gizli kayıt yapılamıyor. 6 aydır gizli kayıt yaptıramadığımız çocuklarımız var.” (8)

Bu bağlamda, Avrupa ülkelerinin pek çoğunda ihtisaslaşmış kadın konukevleri bulunurken ne yazık ki ülkemizde engelli, psikiyatrik rahatsızlığı bulunan, alkol ve madde bağımlısı, seks işçileri, lezbiyen kadınlar gibi farklı hizmetlere ihtiyaç duyan kadınlara yönelik ihtisaslaşmış konukevleri bulunmamaktadır. Fransada üç aylık bebekleri olan annelere yönelik konukevleri mevcuttur. İsveçte ise sadece namus cinayetleriyle ilgili çalışan konukevleri olduğu gibi, fiziksel engellilere göre fiziksel koşullarının yapılandırıldığı evler ve psikolojik sorunların yoğun olduğu kadınlar için de ayrı evler bulunmaktadır (Sallan Gül,2011:216).

Halihazırda fiziksel, zihinsel ya da ruhsal engelli kadınlar, konukevi hizmetine ihtiyaç duymaları halinde öncelikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı kuruluşlara yönlendirilmektedirler. Ancak her engelli kadının söz konusu kuruluşlara kabulü yapılamamakta, mevzuatta geçen belli hükümler doğrultusunda engelliler kabul edilmektedir.

Dolayısıyla ülkemizde halihazırda Bakanlığa, yerel yönetimlere ve STK'lara bağlı yukarıda belirtilen farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyan şiddet mağduru kadınlara yönelik konukevleri bulunmamaktadır. Bu çerçevede ihtisaslaşmış konukevlerine ihtiyaç duyulduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir.

3.2.3.10. Yeterli Hizmet Verme Konusunda Toplumsal Engeller ve Çözüm Önerileri

Kuruluştaki çalışan meslek elemanları aile içi şiddetin çözülmesi konusunda görüşlerini dile getirirken şiddete yol açan toplumsal dinamiklerin de önemli olduğunu, bu nedenle şiddeti sonlandırmak konusunda erkek egemen ve şiddeti üreten kültürel yapının ciddi bir engel oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

“Şiddetle çalışmak ne demek? Biz şiddete uğramış kadınlarla çalışıyoruz. Şiddet sonrasında çalışıyoruz. Şiddet esnasında ve şiddet öncesinde çalışmıyoruz. Yani bence durduğu yer yanlış yer kuruluş olarak. Ha yani politika ne olabilir? Toplumsal cinsiyet eşitliği çocuklarla, derslere girecek, çocuklar artık kız arkadaşlarıyla, erkeklerle bütün herkes aynı algı da olacak, öğretmenler aynı bakacak, ondan sonra toplum olarak kadın ve erkeğe aynı bakıcaz, bizim öfkeyi alevlendiren şeylerimiz ne onu bulucuz, onların üstüne çalışıcaz, bu adam niye öfke uyguluyor, öfke ne bu kadar, neye öfkeleniyor, ne sorunu var ekonomik mi, psikolojik mi ne sorunu var bunu çözücez yani bizim durduğumuz yer şiddetle çalışıyorsak bu tarafta olmalı, diğer tarafta olmalı, kendi kuruluşumu şiddete maruz kalmış kadınlarla çalışan kuruluş, şiddetle çalışan kuruluş olarak düşünmüyorum.”(5)

Katılımcının ifadesinde de görüldüğü gibi şiddetin nedeni olarak toplumsal dinamikler gösterilmiş ve kuruluşun şiddeti önlemeye ilişkin herhangi bir amacı ve işlevi olamayacağı, şiddeti önlemek için eğitim sisteminin yeniden düzenlenmesi ve STK’ların işlevsel olması gerektiği ifade edilmektedir. Bir başka deyişle şiddetin önlenmesi konusunda toplumsal engellere daha makro çözümler önerilmekte, katılımcı kendi durduğu yerden (çalıştığı kuruluş açısından) bu makro önerileri yerine getiremeyeceğini düşünmektedir.

“Hayır. Sebep, şiddet uygulayan yok. Yani şiddet mağduru kadına her türlü hizmeti verirsin ama şiddeti uygulayan adam onun kocası, nikahlı kocası. Hani tamam babadan dededen şiddet görenler çok az zaten, yani gelenler arasında az. Türkiye’de çok olabilir ama zaten o adam şiddeti uyguluyor, o nikahlı kocası ve kadını dövüyor adam geliyor, mecburen dava sürecinde o adamla karşılaşmak zorunda. Napıyorsun, yüzde ellisini yapıyorsun, geri kalanı.. bitti. Şey gibi yemeğin bütün malzemelerini koyuyorsun, ocağın

altını yakmazsan o yemek pişmez, aynen bu da bunun gibi bir şey yani. Kadınla tek taraflı çalışmamız mümkün değil. Biz sadece kadına boşanmak yolunu açıyoruz. Çok ta bir şey yok yani. Yapamıyoruz çünkü yasak kocalarla görüşmemiz....Benim eniştem EGO'da çalışıyor EGO şoförü olmak için, otobüs bir şeyden geçiyorlar, bir testten, sinir testi değişik bir test, işte refleksleri, sinirine hakim olması bence erkeklerin böyle bir testten geçmesi gerekiyor. Ya da kadınların daha farklı, sonrasında onay çıkarsa evlenmeliler. Çok ciddiym bu konuda. Başka türlü önlem alınamaz çünkü. Kadın çocuğuna bağırırsa e çocukta yarın bir gün karısına bağırır. Normal. Toplumsal anlamda işte iş hayatında falan da şiddetten, bakacak olursak. Gayri resmi birliktelik yaşayan kadınlarda psikolojik şiddet yaşıyordur. Tamam tercih meselesi, tercihen belki ben nikahlanmak istemiyorum der, ama bazı erkekler ben ikinci eş alıyorum diyor ya o zaten psikolojik şiddet. Öyle bir şey kabul edilemez bile. Din belki dört hanım onaylayabilir ama öyle bir dünya yok yani. Öyle bir şey kesinlikle yok.”(6)

Görüldüğü gibi bu meslek elemanı da şiddetin nedeni olarak “erkekleri” görmekte ve erkeklerin “bir testten” geçirilerek evlenebilme becerisine sahip olup olmadığının belirlenmesini önermektedir. Bir bakıma bu meslek elemanının görüşü de erkek egemen toplum yapısına ve toplumsal cinsiyet rollerine işaret etmektedir.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelenin önemli bir ayağını kadın konukevleri oluşturmaktadır. Kadın konukevlerinde verilen hizmetlerin yeterliliği ve ihtiyaca net bir biçimde cevap verebilirliği günümüzde tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda, söz konusu kuruluşlarda şiddet mağdur kadınlara verilen hizmetlerin, buradan hizmet alan kadınlar ve görev yapan meslek elemanları tarafından da ayrıca değerlendirilmesi, eksik ve aksak yönlerinin tespit edilerek mevcut sorunların giderilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmada konukevinden hizmet alan kadınların sosyo-demografik bilgileri ile kuruluştaki kalma süreleri, daha önce başka bir konukevinde kalıp kalmama durumları, meslek elemanları ilişkileri ile şu an bulundukları kuruluşun hizmetlerine yönelik değerlendirmeleri görüşme formu aracılığı ile nicel yöntemlerle elde edilmiştir.

Konukevinde görev yapan meslek elemanlarından ise mesleki doyum ve yeterlilik, mevzuat, konukevlerinin çalışma politikası ve hizmet şekli, verilen hizmetlerin kadınlar açısından yeterlilik durumu, yeterli hizmet vermede sorunlar ve çözüm önerileri gibi konularda derinlemesine görüşme tekniği ile nitel yöntemlerle bilgi edinilmiştir.

Bu kapsamda araştırmada aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır.

4.1. Kadın Konukevinden Hizmet Alan Kadınların Sosyo-Demografik Özellikleri

Konukevinde kalan kadınların yaş durumları incelendiğine söz konusu kadınların yarıdan fazlası %67,3'ü 21-40 yaş aralığındadır. Kadınların eğitim durumları incelendiğinde ise ilkokul mezunu (%43,9) kadın sayısının çoğunlukta olduğu

görülmüştür. Eğitim durumu olarak üniversite mezunu kadın oranı %4,7 gibi oldukça düşük bir orandadır. Bu doğrultuda, eğitim düzeyi düşük kadınların daha fazla şiddete uğradığı sonucu çıkarılabilmektedir.

Konukevinde kalan kadınların %47,7'sini evli kadınlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda evli olup eş şiddetinden dolayı konukevine başvuran kadınların daha fazla olduğu söylenebilir.

Kadınların şiddetten uzak bir ortamda güçlenmeleri sürecinde çalışıyor olmaları önemli bir unsurdur. Ancak araştırmaya katılan kadınların %87,9' u çalışmadığını ifade etmektedir. Bahse konu kadınların %65,4'ü ise daha önce çalıştığını belirtmiştir. Kurulustan hizmet alan kadınlar daha önce çalışmakta iken, şiddet nedeniyle konukevine geldiklerinde varolan işlerinden ayrılmak zorunda kalmışlardır. İşlerinden ayrılan kadınlara konukevlerinden istihdama yönelik destek kapsamında hizmet verilmesi beklenir. Nitekim araştırmaya katılan kadınların %29,9'u istihdama yönelik destek hizmetini almadığını ifade etmektedir. Bununla birlikte meslek elemanlarıyla yapılan görüşmelerde ise, çoğunlukla kadınların İşçi Bulma Kurumuna ya da meslek edindirme kurslarına yönlendirildiği ifade edilmiştir. Ancak hizmet alan kadınların düşük sosyo-ekonomik çevrelerden geldikleri, bu nedenle temizlikçilik, bulaşıkçılık gibi daha çok kayıt dışı istihdama yönelik işlerde çalıştıkları belirtilmiştir.

Kuruluştaki kalan kadınların yarıdan fazlası (%53,3) herhangi bir yerden geliri olmadığını ifade etmektedir. Bununla birlikte Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasının bulgularına göre de; refah düzeyi düşük olan hanelerde yaşayan kadınların yarısı yaşamlarının herhangi bir döneminde şiddete maruz kalmaktadır (2009: 48). Bu sonuç araştırma sonuçları ile de paralellik göstermektedir. Dolayısıyla düşük sosyo-ekonomik yapıdaki ailelerde şiddet olayının daha fazla yaşandığı ve kadınların konukevi hizmetine daha çok ihtiyaç duydukları ifade edilebilir. Kuruluştaki kalan kadınların %78,5'i çocuk sahibi olduğunu belirtirken, %35,5'inin kuruluştaki birlikte kaldığı çocuğu bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan kadınlardan %5,6'sı engelli olduğunu ifade etmiştir. Ancak kadın konukevlerinin fiziksel şartları özellikle fiziksel engeli bulunan kadınlara yönelik

hizmet verecek şekilde düzenlenmemiştir. Dolayısıyla düşük bir oranda dahi olsa engelli kadınların kuruluştan yeterli hizmet alabilmeleri mümkün olmamaktadır. Bununla birlikte barınma ihtiyacı olan ve psikiyatrik rahatsızlığı bulunan kadınlarda diğer şiddet mağduru kadınlar ile birlikte aynı kuruluş içerisinde kalmaktadır. Bu durum farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyan kadınlara yönelik profesyonel destek hizmetlerinin aynı kuruluş içerisinde verilmeye çalışıldığını göstermiştir.

4.2. Kadın Konukevinden Hizmet Alan Kadınların Konukevi ve Konukevinde Verilen Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeleri

Kadın Konukevlerinin Açılması Ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik'in 19 uncu maddesinde konukevlerinde verilecek olarak hizmetler güvenlik, danışmanlık, yönlendirme, psikolojik destek, hukuki destek, tıbbi destek, geçici maddi yardım, iş bulma konusunda destek, kreş, mesleki eğitim kursu, grup çalışmaları, çocuklar için burs, sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırma dahilinde Yönetmelikte bahsedilen bu hizmetlerin konukevlerinden hizmet alan kadınlar tarafından nasıl değerlendirildiği amaçlanmıştır. Bu kapsamda ise aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Kuruluştaki kalma süresi kadın konukevlerine ilişkin mevzuatta belirtilmiş olup, bu süre altı ay olarak sınırlandırılmış, gerekli görülmesi halinde ise uzatılabileceği hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda hizmet alan kadınlar en çok %46,7 oranı ile 0-3 ay arasında kuruluştaki kalmışlardır. 4-6 ay arasında kalan kadınların oranı ise %36,4 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla şiddet mağduru kadınların konukevlerinde kısa süreli kaldığı bulgusuna ulaşılmaktadır. Araştırmacının gözlem ve tecrübelerine göre de konukevinden ayrılan kadınların pek çoğu ya eşi ile yeniden barışmakta, ya da kendi ailesinin yanına dönmektedir. Kuruluştaki güçlenme sürecini tamamlayarak ayrılan kadın sayısının ise oldukça az olduğu gözlemlenmiştir.

Kadınların %50,5'si daha önce başka bir konukevinde kaldığını belirtirken, kalmadığını belirtenlerin oranı ise %49,5 olarak tespit edilmiştir. Daha önce konukevi tecrübesi olan ile ilk defa kuruluş tecrübesi yaşayanlar arasındaki fark araştırma sonuçlarından da anlaşılacağı üzere birbirine oldukça yakın bir orandadır. Daha önce

kuruluş tecrübesi bulunanların mükerrer defa konukevlerine giriş-çıkış yaptığı, yeterli hizmet alamaması nedeniyle bunu bir yaşam tarzı haline getirdiği yine kuruluş meslek elemanlarınca da ifade edilmiştir.

Konukevlerinden hizmet alan kadınların meslek elemanları ile ilişkilerine yönelik memnuniyetleri %78,5 oranı ile yeterli bulunmuştur. Dolayısıyla söz konusu kadınların meslek elemanları ile ilişkilerinin iyi düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kuruluşun fiziksel özelliklerinden memnun olan kadınların oranı %74,8 gibi yüksek bir orandadır. Araştırmacının gözlemlerine göre de konukevlerinin fiziksel koşulları kadınların her türlü ihtiyacını karşılayacak şekildedir. Kadınlar en fazla üç kişilik odalarda kalmakta, mevzuatta da belirtildiği gibi bebekli kadınlara ayrı bir oda tahsis edilmesine dikkat edilmektedir.

Şiddetten uzak güvenli bir yerde barınmak şiddete uğrayan kadınların ilk ihtiyacı olan şeydir. Bu doğrultuda konukevlerinin kuruluş amacı da bu güvenli barınma hizmetini sağlamaktır. Kuruluşlardaki barınma hizmeti konukevinden hizmet alan kadınlar tarafından %72,9 oranı yeterli bulunan bir hizmet olmuştur. Barınma hizmetinin yeterli olmadığını belirtenlerin oranı ise %8,4'tür. Kadınlar tarafınan %86,9 oranı ile en yeterli bulunan diğer bir hizmet ise güvenlik hizmeti olmuştur. Dolayısıyla araştırma yapılan konukevlerinin şiddet mağduru kadınlar tarafından güvenilir barınma hizmetini yeterli derecede sunduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Psikolojik destek hizmetleri ise kadınlar tarafından %57,9 oranı ile yeterli bulunmuştur. Ancak araştırma yapılan altı konukevinden yalnızca ikisinde psikolog bulunmaktadır. Bu nedenle kadınların diğer meslek elemanları ile gerçekleştirdikleri görüşmeleri psikolojik destek hizmeti kapsamında değerlendirmiş olabileceği ihtimali vardır. Psikolojik destek hizmetini almadığını belirten kadınların oranı ise %13,1'dir.

Kadınlar tarafından yeterli bulunan bir diğer hizmet ise %63,6 gibi yüksek bir oranla hukuki destek hizmetleri olmuştur. Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından şiddet mağduru kadınlara yönelik koruyucu ve şiddet uygulayana yönelik önleyici tedbirler kapsamındaki çalışmalar hız kazanmıştır. Ayrıca Ankara Barosu Gelincik Merkezi ile

konukevlerinin bağlantısı oldukça iyi olup, şiddet mağduru kadınlara yönelik hukuki işlemler genellikle ücretsiz olarak bu merkez desteği ile gerçekleştirilmektedir.

Tıbbi destek hizmeti de %59,8 oranı ile konukevinden hizmet alan kadınlar tarafından yeterli bulunmuştur. Araştırma dahilindeki konukevlerinden yalnızca ikisinde sağlık personeli bulunmaktadır. Ancak kadınların sağlık işlemlerine yönelik hizmetler diğer kamu hastaneleri ile işbirliğinde yerine getirilmektedir. Özellikle psikiyatrik desteğe ihtiyacı olan kadınlar ya da hamile kadınların sağlık durumlarına ilişkin takipleri gibi işlemlerin yerine getirilmesinde kamu hastanelerinden yararlanılmaktadır.

Kuruluştaki verilen geçici maddi yardım, kadınlara verilen harçlık kapsamında değerlendirilmektedir. Bakanlığa bağlı konukevlerinde harçlıklar kadınlara düzenli ve yeterli miktarda verilirken, yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde harçlık uygulaması bulunmamaktadır. Yerel yönetime bağlı konukevleri de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı ya da bağış yoluyla kadınlara harçlık sağlamaya çalışmaktadırlar. Hizmet alan kadınlar ise %33,6 oranı ile geçici maddi yardım hizmetini yeterli bulurken, %24,3'ü söz konusu hizmeti yeterli bulmadığını ifade etmiştir. Yeterli bulanlar ile yetersiz bulanlar arasındaki fark görüldüğü gibi yüksek değildir. Bunun temel sebebi de araştırmaya katılan kadınların yarısının Bakanlığa bağlı, diğer yarısının ise yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde kalıyor olması ile açıklanabilir.

Araştırma yapılan konukevlerinde iş bulmaya destek hizmetinin İŞ-KUR ya da Halk Eğitim Merkezlerinin meslek edindirme kursları vasıtasıyla yerine getirildiği tespit edilmiştir. Söz konusu kurumlara kadınlar yönlendirilmekte ve durumlarına uygun iş bulunduğu takdirde istihdamları sağlanmaktadır. Araştırmaya katılan kadınlardan istihdama yönelik destek hizmetini yeterli bulanların oranı %39,3 olmasına karşın, böyle bir hizmet almadığını belirtenlerin oranı ise %29,9'dur. Oranların birbirine yakın oluşu, bazı konukevlerinde iş bulmaya destek hizmeti yeterli bulunurken, diğerlerinde böyle bir hizmetin alınmıyor olması, bazı kuruluşlarda söz konusu hizmetin yerine getirilmediği sonucuna götürmektedir.

Konukevinde beraberinde çocuğu bulunan kadınlardan %29,9'u kuruluşun kreş destek hizmetini yeterli olarak değerlendirmiştir. Araştırma yapılan konukevlerinden

yalnızca üçünde kuruluş bünyesinde kreş var iken, diğerlerinde kreş bulunmamaktadır. Bazı konukevlerinde çalışan kadınlar çocuklarını diğer kadınlara emanet etmektedirler. Çalışan kadınların çocukları için SHÇEK Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri ve Özel Çocuk Kulüpleri Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik'in 27 inci maddesinde "İl Müdürlüğü kuruluşların kapasitelerine göre en az iki çocuk olmak üzere % 5 ücretsiz kontenjan kullanılır." hükmüne göre ücretsiz kreş imkanı sağlamaktadır (http://www.cocukhizmetleri.gov.tr/upload/cocukhizmetleri.gov.tr/mce/yonetmelikler/yeni_duzenlenen_ozel_kres_ve_gunduz_bakimevleri_ve_ozel_cocuk_kuluplerikurulus_ve_isleyis_esaslari_hakkinda_yonetmelik.pdf) Yine aynı şekilde 6284 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde "Korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması" hükmü yer almaktadır (http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/Node/27950/files/Ailenin_Korunmasi_ve_Kadina_Karsi_Siddetin_Onlenmesine_Dair_Kanun.pdf).

Herhangi bir eğitimi ya da mesleği olmayan kadınların istihdama katılmaları için mesleki eğitime katılmaları büyük önem taşımaktadır. Ancak konukevlerindeki kadınların %36,4'ü böyle bir hizmet almadığını ifade etmiştir. Dolayısıyla, konukevlerinde kalan, çalışmayan, eğitimi ya da mesleği olmayan kadınların çalışma yaşamına katılabilmeleri için gereken mesleki eğitimi almalarına yönelik hizmetin gerektiği gibi sağlanmadığı ortaya çıkmaktadır.

Meslek elemanları ile gerçekleştirilen görüşmelerde konukevlerinde profesyonel grup çalışmalarının yapılamadığı ifade edilmiştir. Bu nedenle grup çalışması hizmetini %44,9 oranı ile yeterli bulduğunu belirten kadınların, söz konusu hizmeti diğer kadınlarla birlikte gerçekleştirilen sosyal grup etkinlikleri kapsamında değerlendirdikleri anlaşılmaktadır.

Araştırma yapılan konukevlerinde mevzuatta belirtilen çocuklar için burs destek hizmetinin verilmediği, Bakanlığa bağlı olanlarda kadınlara yalnızca harçlık verildiği, yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde ise Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma

Vakıflarından para yardımı yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Halihazırda konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlarından %31,8'i çocukları için burs destek hizmeti almadığını ifade etmiştir.

Kuruluşun sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetlere ilişkin değerlendirmede kadınların %32,7'si böyle bir hizmet almadığını ifade ederken, aynı orandaki kadınlar bu hizmeti yeterli bulduklarını ifade etmiştir. Dolayısıyla söz konusu hizmeti yeterli bulduğunu belirten kadın oranı ile bu hizmeti almadığını belirten kadınların oranı eşittir. Bu da göstermektedir ki, bazı konukevlerinde sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler gerçekleştirirken, bazılarında böyle bir hizmetin varlığından söz edilememektedir. Araştırmacının gözlemlerine göre de araştırma yapılan konukevlerinin hiç birinde kadınların spor yapabilecekleri ya da sanatsal faaliyetleri gerçekleştirebilecekleri mekanların oluşturulmadığı göze çarpmıştır.

4.3. Kadın Konukevinde Görev Yapan Meslek Elemanlarının Kadın Konukevlerinde Verilen Hizmetlere İlişkin Değerlendirmeleri:

Araştırmaya katılan 10 çalışanın yedisi evli üçü ise bekardır.

Konukevinde görev yapan meslek elemanlarının beşi kadrolu olarak çalışmakta olup, diğer beşi ise özel hizmet alımı ya da ek ders ücreti karşılığı çalışmaktadırlar. Görüşülen tüm meslek elemanları aldıkları maaşı yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunun sebebini ise yaptıkları işin riskli bir iş olması ile ilişkilendirmişlerdir. Aynı zamanda iki meslek elemanı kuruluşun hem meslek elemanlığını hem de idareciliğini yapmaktadırlar. Bununla birlikte maaşını yetersiz bulmasına karşın, yaptığı işin manevi boyutunu da düşünenler vardır.

Kadın konukevinde görev yapan 10 meslek elemanından altısı yaptığı işi sevdiğini belirtmiştir. Yaptığı mesleği sevdiğini belirten kişilerin bu mesleği sevmeye nedenleri çalıştıkları alanı sevmelerinden kaynaklanmaktadır. Mesleğini seven kişiler, kadın ve çocukla ilgili konulara ilgi duymaktadırlar ve bu ilgi duydukları alanla ilgili bir şeyler yapmayı sevmektedirler. Kadın konukevinde çalışmayı sevmeyenler ise bu alanı çok

tanımayan kişilerdir. Hedeflenen hizmetlerin yerini bulmaması işi sevmeyi zorlaştıran bir unsur olarak görülmektedir.

Meslek elemanlarının büyük bir çoğunluğu kadına yönelik şiddet alanındaki mevzuatı yetersiz bulduğunu ifade etmiştir. Buna sebep olarak ise; paydaş kurumların mevzuatı ile desteklenmemesi, mevzuat dilinin açık ve net olmaması, barınma hizmeti üzerinden kurgulanmış olması, kadını güçlendirmeye yönelik eksikliklerinin olması, uygulamada sorunlarla karşılaşılmasını göstermişlerdir.

Konukevlerinin çalışma şekli ve hizmet politikasına ilişkin olarak ise; sadece barınma ihtiyacını karşılama düzeyinde hizmet verildiği, maddi yardımın yeterince yapılamadığı, Bakanlık ve yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde hizmet farkı olduğu, kadınlarla ilişkilerinin bir süre sonra informalleşmeye başladığı ve profesyonellikten uzaklaştığı, personel eksikliği nedeni ile işin gerektirdiği bürokratik gerekliliklerin daha ön plana çıkması, kadına birebir verilmesi gereken hizmetlerin yerine getirilemediği ve bu nedenle bireysel görüşmeler ve grup çalışmalarının yapılamadığı ifade edilmiştir.

Kadın konukevlerinde çalışan kişilerin mesleki doyumları ile ilgili bulgularda; mesleki doyum sağladığını belirtenlerin nedenleri kendilerine başvuran kadınların hayatlarında bir fark yaratmış olma hissinde olmalarıdır. Mesleki doyum hissetmeyen kişiler ise kadın konukevine gelen kadınlara verilen hizmetlerin yarıda kesilmesi veya hedeflenen değişimleri gerçekleştiremeden kadınların konukevinden ayrılıp evlerine geri dönmeleridir. Kadınların hayatında istenen değişimlerin yapılamaması durumu mesleki doyumu düşürmektedir.

10 meslek elemanından sekizi aile içi şiddet alanındaki mevzuatın yetersiz olduğunu, bir kişi yeterli, bir kişi de tam yeterli olmadığını düşünmektedir. Yetersiz olduğunu düşünenler bunun nedeni olarak ise farklı kurumların yönetmelik ve kanunları ile desteklenmemiş olması ,mevzuat dilinin açık ve net olmaması, sadece barınma hizmeti üzerinden kurgulanmış olması, barınma konusunda suistimale açık olması (uzun süre kalınabilmesi ve kolay kabul konusunda), kadını güçlendirmeye yönelik eksikliklerin olması, uygulamada sorunlar yaşanması gibi nedenlerle açıklamaya çalışmışlardır.

Hizmet politikası ile ilgili görüşlerde ise politika yeterli bulunmasa da iyileştirme çalışmalarının yapılmaya çalışılmasından dolayı bir umut olduğu belirtilmiştir. Politika olarak kadını güçlendirmek konusunda yetersiz kalındığı ifade edilmiştir. Bunun nedenleri olarak ise maddi yardımın yeterince yapılmaması, ev bulma konusunda yetersiz olunması, sadece barınma ihtiyacını karşılama düzeyinde hizmet verilmesi, Bakanlığa bağlı konukevleri ile yerel yönetimlere bağlı konukevleri arasında hizmet farkı olması ve çalışanlarda politika eksikliğinden dolayı meslek elemanlarında bastırılması hissinin olması olarak görülmektedir.

İşe yarayan hizmetler konusunda katılımcılar en çok tıbbi destek, barınma, hukuki, danışmanlık hizmetlerinin işe yaradığı ile ilgili fikir birliği olduğu söylenebilir. İş bulma konusunda, psikolojik destek, yönlendirme hizmetlerinin de tatminkâr olduğu anlaşılmaktadır. Ancak geçici maddi yardım, grup çalışmaları ve sosyal, sanatsal, sportif faaliyetler hizmetlerinin diğer hizmetler kadar etkili kullanılamadığı anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan kişiler, meslek elemanı sayısının çalıştıkları kurumda yeterli sayıda olmadığını belirtmişlerdir. Meslek elemanı yetersizliği nedeniyle grup çalışmalarının yapılamadığını aktarmıştır.

Bir katılımcı özellikle psikolog veya psikiyatrist desteğinin kadın konukevi dışında verilmesi gerektiği şeklinde görüş bildirmiştir. Kadın konukevinde kalan kadınların burada çalışan meslek elemanları ile bir süre sonra yakın ilişki içine girdikleri ve kurulması gereken profesyonel ilişkinin zarar gördüğü ifade edilmiştir.

Meslek elemanını vermesi gereken hizmetler ile ilgili görüşler ise; kadının güçlendirilmesi, çocuğa verilecek psikolojik destek, çocuğun örgün eğitime kazandırılması, ihtiyacına göre gerekli kurumlara yönlendirme, kadınla bireysel görüşmeler ve grup çalışması hizmeti, istihdama destek ile sosyal faaliyetler konusunda şekillenmektedir.

Konukevlerinde çalışan farklı alan uzmanların birlikte bir ekip çalışması yaparak kadınlara hizmet vermesi gerektiği konusunda bir fikir birliği bulunmaktadır. Bir kadının yalnızca kadın olarak değil ancak içinde bulunduğu sosyal çevresi ile değerlendirilmesi ve

gerekli alanlardaki diğer profesyonellerle birlikte durumunun değerlendirilmesi kadının güçlendirilmesi açısından oldukça önemli olduğundan bahsedilmiştir.

Aile içi şiddetin önlenmesinde konukevlerinin verdiği hizmetleri şiddet oluştuktan sonra devreye girdiği için şiddet zincirinin son halkasında, kadınların başvuracağı bir yer olarak tanımlanmaktadır.

Araştırma sonuçlarının da gösterdiği gibi kadınların güçlendirilmeleri sürecinde yalnızca barınma hizmeti vermenin ötesinde şiddet mağduru kadınlara gereken psikolojik desteğin sağlanması, profesyonel grup çalışmalarının uygulanması, yeterli maddi desteğin sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda profesyonel destek hizmetlerini sağlamak üzere her konukevi için nitelikli, toplumsal cinsiyet bakış açısına sahip, şiddet ve travma konularında eğitilmiş ve yeterli sayıda meslek elemanlarına ihtiyaç vardır. Halihazırdaki meslek elemanlarının ise ihtiyaçlarına göre hizmet içi eğitimler düzenlenmesi, süpervizyon desteğinin sağlanması gerekmektedir. Ayrıca kadın konukevlerinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar için vaka yönetimi anlayışı benimsenmeli, şiddet mağdurunun ihtiyaçları temelinde kaynaklar ile bağlantı kurulmalıdır.

Konukevlerinden ayrılan kadınların kuruluştan ayrıldıktan sonraki süreçte izlenmesi büyük önem taşımaktadır. Söz konusu kadınların kurumsal hizmetlerden yararlanmalarının ardından oluşturulacak izleme mekanizmaları ile hizmetler bütüncül anlayış içerisinde sunulmalıdır.

Farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyan engelli, psikiyatrik rahatsızlığı bulunan, farklı cinsel yönelimleri olan, alkol ya da madde bağımlısı, kadınlara yönelik ihtisaslaşmış kadın konukevleri hizmete açılmalıdır.

Özellikle yerel yönetimlere bağlı konukevlerinin bütçe sisteminin yeniden düzenlenmesi, söz konusu alandaki eksikliklerin giderilmesinde önemlidir.

Aile içi şiddet alanında halihazırda mevzuat bulunmasına rağmen, söz konusu mevzuatın uygulanmasında kimi zaman aksaklıklar yaşanmaktadır. Bahse konu mevzuatın uygulanmasında sağlık, adalet, emniyet gibi paydaş kurumların kendi mevzuatlarını

düzenlemeleri ve iyileştirmelerde bulunmaları gerekmektedir. Aynı zamanda söz konusu kurumların aile içi şiddet ve toplumsal cinsiyet konularında eğitim almaları sağlanmalıdır. Bununla birlikte Kanunun uygulanması aşamasında şiddet uygulayan kişilerin rehabilitasyonuna yönelik yeterli kurumsal alt yapı hizmetlerinin oluşturulması, söz konusu Kanunun daha etkili bir sonuca ulaşması açısından önem taşımaktadır.

Konukevleri yalnızca şiddet mağduru kadınlara hizmet vermemektedir, aynı zamanda bahsedilen kadınların varsa beraberindeki ve şiddete tanıklık etmiş ya da şiddete uğramış çocuklarına yönelik hizmet vermek durumundadır. Bu doğrultuda kuruluşlarda verilen hizmetlerin şiddete tanıklık etmiş çocuklar bağlamında da düzenlenmesi, ihtiyaçlarına yönelik hizmetlerin yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Bakanlığa bağlı konukevleri ile yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde sunulan hizmetler, konukevlerinin işleyişi ve hizmet politikası açısından değişiklik göstermektedir. Yapılacak yeni bir araştırma ile Bakanlığa bağlı konukevleri ile yerel yönetimlere bağlı konukevlerinde verilen hizmetlerin ayrı ayrı değerlendirilerek söz konusu hizmetlere ilişkin farkların tespit edilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Acar H., 2005. *Sokak Çocuklarına Yönelik Hizmetlerin Değerlendirilmesi Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

Aguirre B. E., 1983. *Why Do They Return? Abused Wives in Shelters*. Social Work. **30(4):350-354**

Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı. 2012. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Akalın A., 2010. *15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Aile İçi Şiddet Sıklığı Ve Şiddetin Depresyona Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Hemşirelik Anabilim Dalı.

Akpınar O., 2011. *Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınların Aile İçi Şiddetle Başa Çıkma Özyeterliği Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı.

Aksakal H., ve Atasayar M., 2011. *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma*. Akademik Bakış Dergisi. (26)0-0. Eylül-Ekim <http://www.Akademikbakis.Org/26/16.Htm>.

Ankara İli Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı (2011-2015), 2011. Ankara Valiliği.

Arın C., 1996. *Kadına Yönelik Şiddet*. Cogito 6(7):307.

B. Cannon J., ve S. Sparks J.,1989. *Shelters, An Alternative To Violence: A Psychosocial Case Study*. Vol.:17 July Behavioral Research. Thousand Oaks: Sage.N Creswell.

Ben-Borat A. ve Itzhaky H., 2008. *Factors That Influence Life Satisfaction Among Battered Women In Shelters: Those Who Stay Versus Those Who Leave*. J Fam Viol. 23:597- 604.

Bilican Gökkaya V., 2009. *Türkiye’de Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri*. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 10(2):167-179.

Bilici M., ve Yıldız S., 2012. *Kadın Cinayetlerinin Medyada Ele Alınışı- Habertürk Gazetesi Örneği*-. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1. 27-28 Nisan: 292-298.

Boran P., Gökçay G., Devecioğlu E. Ve Eren T., 2013. *Çocuk Gelinler*. Marmara Medical Journal. 26(2): 58-62.

Bozkurt Şener E., 2011. *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun Ve Değerlendirmesi*. Yayınlanmış Uzmanlık Tezi. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Brandell Jerrold R., 1997. *Theory And Practice In Clinical Social Work*. The Free Press.

Bugay A., ve Delevi R., 2012. *Türkiye’de Kadın Rol Ve Haklarına Yönelik Tutum Ve Fiziksel Şiddet*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1. 27-28 Nisan: 12-23.

Bulunmaz B., 2012. *Kadına Karşı Şiddete Medyanın Yaklaşımı Ve Habertürk Gazetesinin Yaptığı Haber Üzerine Bir Araştırma*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1. 27-28 Nisan: 217-233.

Bulut I., 1996. *Genç Anne ve Çocuk İstismarı*. (Birinci Baskı). Bizim Büro. Ankara.

Bulut I., 1999. *Aile Tedavisi ve Sosyal Grup Çalışması*. Prof. Dr.Sem KUT’a Armağan. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksekokulu. 5 :152-161.

Bulut I., 2011. *Koruyucu Psikiyatri Ve Sosyal Hizmet*. Türkiye Klinikleri.; 4(4):101-108.

Bulut I., 2013. *Grup Odaklı Klinik Sosyal Hizmet Müdahalesi Dersi Ders Notları*. Başkent Üniversitesi.

Bybee D. ve M. Sullivan C., 2005. *Predicting Re-Victimization Of Battered Women 3 Years After Exiting A Shelter Program*. American Journal Of Community Psychology. Vol.36. September: 85-96.

Campbell R., Sullivan C.M. ve Davidson S. Il., 1995. *Women Who Use Domestic Violence Shelters Changes In Depression Over Time*. Psychology Of Women Quarterly. 19: 237-255.

Compton R.B., Galaway B., ve Cournoyer R.B., 2005. *Social Work Processes*. Thomson. Seventh Edition.

Çakın A., Demirdirek H. ve Şener Ü., 2013. *Samsun’da Kadının Durumu*.

Çakır Parmaksızoğlu A., 2011. *Aile İçi Şiddet Mağduru Olup Boşanma Sürecinde Bulunan Kadınlarda Travma Sonrası Stres Belirtileri Ve İlişkili Özellikler*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çakmak D., 2009. *“Türkiye’de Çocuk Gelinler”* .
<<http://www.umut.org.tr/HukukunGencleri/TamMetinlerSunular/DirenCakmak.pdf> Eylül 2014>

Çetin İ., 2012. *Bir Bataklik Olarak “Namusun Temizlenmesi” Mefhumu*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1. 27-28 Nisan: 5-11.

Çetiner G., 2006. *Aile İçi Şiddet Yaşayan Kadınlarda Cinsel Sorunlar Ve İntihar Olasılığı*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Disiplinler Arası Sosyal Psikiyatri Ana Bilim Dalı.

Daşbaşı S., 2013. *Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Ailelere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulaması: Bir Değerlendirme Araştırması*. Toplum Ve Sosyal Hizmet. 24(1):101-114.

Demir Akçer Z., 2006. *Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Kadınlar, Diyarbakır Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sosyoloji Anabilim Dalı.

Demiröz F., 2001. *Kadına Yönelik Şiddeti Etkileyen Etkenler, Sosyal Hizmette Yeni Yaklaşımlar Ve Sorun Alanları*. Prof. Dr. Nihal Turan'a Armağan. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksekokulu. 8 :162-170.

Dişsiz M. ve Şahin N., 2008. *Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet*. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim Ve Sanatı Dergisi. 1(1): 50-58.

Duyan V., 1996. *Sağlıkta Psiko-Sosyal Boyut (Tıbbi Sosyal Hizmet)*. Ankara.

Duyan V., 2007. *Gruplarla Sosyal Hizmet Grup Çalışmasının Engelli Çocuğa Sahip Annelerin Benlik Saygısı ve Yalnızlık Düzeyine Etkisi*. (Birinci Baskı). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Duyan V., 2010. *Sosyal Hizmet Temelleri, Yaklaşımları Ve Müdahale Yöntemleri*. (Birinci Baskı). Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Genel Merkezi.

Elssberg M. ve Heise L., 2005. *Researching Violence Against Woman: A Practical Guide For Researchers And Activist*. Washington DC, United States: World Health Organization.

Eşkinat R., 2012. *Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet (Boşanmış Kadınlara Yönelik Araştırma)*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1. 27-28 Nisan:329-348.

Fazlıoğlu A., 2013. *Yeter ki Konuşmaya Cesaretimiz Olsun*. Biz Bir Aileyiz, 1(3) Ocak-Şubat-Mart: 26-27.

Fraim N. L., 2012. *Kadına Karşı Şiddetin Biyopsikososyal Sonuçları*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 11. 27-28 Nisan:1-4.

Geçikli F. ve Geçikli M., 2012. *İşyerlerinde Mobbing (Psikolojik Şiddet) Sarmalında Kadın: Kamu Üniversitelerinde Bir Uygulama*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Cilt 1. 27-28 Nisan:54- 74.

Godron K., Burton S. ve Porter L., 2004. *Predicting The Intentions Of Women In Domestic Violence Shelters To Return To Partners: Does Forgiveness Play A Role?*. Journal Of Family Psychology. 18(2):331-338.

Güleç H., Topaloğlu M., Ünsal D. ve Altıntaş M., 2012. *Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet*. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 4(1):112-137.

Güler N., Tel H. ve Özkan Tuncay F., 2005. *Kadının Aile İçinde Yaşanan Şiddete Bakışı*. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 27(2):51-56.

Güney G. ve Adaçay F.R., 2012. *Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 11. 27-28 Nisan: 312-328.

Haj Yahia M. ve Chaya Cohen H., 2009. *On The Lived Experience Of Battered Women Residing In Shelters*. Journal Family. 1(24):95-109.

Harding G. H. ve Helweg-Larsen M., 2009. *Perceived Risk For The Future Intimate Partner Violence Among Women In A Domestic Violence Shelter*. J Fam Viol. 24 :75-85.

Hatiboğlu B., 2008. *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Anarko-Feminist Bakış: Makrodan Mikroya Sosyal Hizmet*. Toplum Ve Sosyal Hizmet. 19(2):97-109.

Işık N., 2001. *Kadın Hareketi Açısından Anlamı İşi Ve İşlevleri İle Kadın Danışma Merkezleri Ve Kadın Sığınmaevleri, İnsani Gelişme Ve Sosyal Hizmet*. Prof. Dr. Nesrin Koşar'a Armağan. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu. Yayın No:009: 182-200.

İbiloğlu Okan A., 2012. *Aile İçi Şiddet*. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 4(2):204-222.

İçağasıoğlu Çoban A., 2009. *Adölesan Evlilikleri*. Aile ve Toplum. 4(16):37-50.

Johansson L.C., 1995. *Social Work:Generalist Approach*. 5th Edition.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2008. **Politika Dokümanı, Kadın Ve Sağlık**. Ankara.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. 2012. *Aile İçi Şiddetle Mücadele Alanında Çalışanlara Yönelik İletişim Ve Görüşme Teknikleri El Kitabı*. Ankara.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. 2012. *Aile İçi Şiddetle Mücadele Alanında Çalışanlara Yönelik İletişim Ve Görüşme Teknikleri El Kitabı*. Ankara.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. 2012. *Türkiye’de Kadının Durumu*. Ankara.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. 2013. *Yayınlanmamış Bilgi Notları*.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.2013, *İlk Kabul Birimleri Yayınlanmamış Bilgi Notları*.

Kadının Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.2014. *Kadın Konukevleri Yayınlanmamış Bilgi Notları*.

Kalanlar B., 2012. *Gecekondu Bölgesinde Kadına Yönelik Şiddetin Boyutları*. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1:437-444

Kandemir Ö., 2007. *Şanlıurfa İli Viranşehir İlçe Merkezinde Sağlık Personelinin Aile İçi Şiddet Konusunda Bilgi, Tutum Ve Mesleki Uygulamaları*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Harran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Halk Sağlığı Anabilim Dalı.

Kang K.S. ve Kim W., 2011. *A Study Of Battered Women's Purpose Of Life And Resilience In South Korea, Asian*. Social Work And Policy Review. 5: 145-159.

Kanno H. ve Newhill E.C. 2009. *Social Workers And Battered Women: The Need To Study Client Violence İn The Domestic Violence Field*. Journal of Aggression. Maltreatment & Trauma. (18):46-63.

Kar A. ve Inceoğlu Y. 2010. *Dişilik, Güzellik Ve Şiddet Sarmalında Kadın Ve Bedeni*. (Birinci Baskı) İstanbul:Ayrıntı Yayınları.

Karabağ İ., 2010. *Dil Ve Şiddet:Geçmişten Günümüze Bir Kavram İncelemesi*. (Birinci Baskı) İstanbul. İkaros Yayınları.

Karınca E., 2013. *Sorularla Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele (Hukukçunun El Kitabı)*. Muğla Barosu

Kaygusuz C. ve Kalkan M., 2012. *Aile İçi Şiddete Sosyal Öğrenme Kuramı Açısından Bir Bakış*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1. 27-28 Nisan: 384-388.

Kaymak Özmen S., 2004. *Aile İçinde Öfke Ve Saldırganlığın Yansımaları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi 37(2):27-39.

Kirst-Ashman K.K. ve Hull G. H. 2009. *Understanding Generalist Practice*. Chicago: Nelson-Hall Publishers.

Kocacık F., 2001. ***Şiddet Olgusu Üzerine***. Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi. 2(1):1-7.

Kocadaş B. ve Kılıç M., 2012. ***Düşük Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Kadın Ve Çocuğun Şiddet Algısı***. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Cilt 1. 27-28 Nisan:349-359.

Kök Can M., 2010. ***Sağlık Çalışanının Aile İçi Şiddet Olgusuna Bakış Açısı***. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İşletme Yönetimi Ana Bilim Dalı.

Köknel Ö., 1996. ***Bireysel Ve Toplumsal Şiddet***. (Birinci Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Köse A. ve Beşer A., 2007. ***Kadının Değiştirilebilir Yazgısı “Şiddet”***. Ankara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 10(4): 114-120.

Kuş E., 2003. ***Nitel Nitel Araştırma Teknikleri***. (Birinci Baskı). Ankara. Anı Yayıncılık.

Mavili Aktaş A., 2001. ***“Sosyal Grup Çalışmasından” Gruplarla Sosyal Hizmet’e. Prof. Dr. Nihal Turan’a Armağan***. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksekokulu. 8 :40-49

Miller Clevenger J.B. ve Roe-Sepowitz R., 2009. ***Shelter Service Utilization Of Domestic Violence Victims***. Journal Of Human Behaviour In The Social Environment. 19:359-374.

Murray B S., 1988. ***The Unhappy Marriage Of Theory And Practice: An Analysis Of A Battered Women’s Shelters***. Nwsa Journal, 1(1) :75-92.

Northern H., 1994, ***Clinical Social Work Knowledge And Skills***. Second Edition. Colombia University Press

O'Brien M.K. ve Murdock L.N., 1993. *Shelter Workers' Perceptions Of Battered Women*. Sex Roles. 29(4):183-194.

Odman T.M., 2012. *Kadına Karşı Cinsel Şiddet*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Cilt 1. 27-28 Nisan: 130-171.

Otaran N., Şener Ü. ve Karataş S., 2008. *Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu*. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Owen F. ve Owen D., 2008. *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Özberk E. ve Ertekin H., 2010. *Belediyeler İçin Toplumsal Cinsiyet, Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Hukuk Eğitim Rehberi*. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü.

Özbesler C., 2012. *Sosyal Hizmet Perspektifinden Eş İstismarı*. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1:415-419.

Özdemir U., 2000. *Türkiye'de Psikiyatrik Sosyal Hizmet*. Birinci Baskı. Ankara.

Özerkmen N., *Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet*. Akademik Bakış Dergisi. Kasım 2013. <<http://Www.Akademikbakis.Org/26/16.Htm>>.

Özgentürk İ., Karğın V. ve Baltacı H., 2012. *Aile İçi Şiddet Ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi*. Polis Bilimleri Dergisi. 14(4) :55-77.

Page A.Z. ve İnce M., 2008. *Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme*. Türk Psikoloji Yazıları. 11(22):81-94.

Roberts A.R., 2007. *Battered Women And Their Families : Intervention Strategies And Treatment Programs*. New York : Springer Publication.

Roberts R. A. ve Lewis J.S., 2000. *Giving Them Shelter: National Organizational Survey Of Shelters For Battered Women And Their Children*. Journal Of Community Psychology. 28(6):669-681.

Salaçin S., Toprak Ergören A. ve Demiroğlu Uyanıker Z., 2009. *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Klinik Gelişim. 22:95-100.

Sallan Gül S., 2011. *Türkiye’de Kadın Sığınmaevleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar Mı?*. (Birinci Baskı) İstanbul:Bağlam Yayıncılık.

Savai N., 2003. *Doğankent Sağlık Eğitim Araştırma Bölgesindeki 15-49 Yaş Kadınların Ruh Sağlığı Ve Aile İçi Şiddete Maruz Kalma Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma*. Yayınlanmış Uzmanlık Tezi. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı.

Senotier D., Doare H., Laborie F. ve Hirata H., 2004. *Eleştirel Feminizm Sözlüğü*. İstanbul:Kanat Kitap Yayınları.

Songur D.G., 2011. *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Atılım Üniversitesi İz Dergisi. (14):24-25.

Şahin H.K., 2010. *Aile İçi Şiddetle Mücadele Çalışmaları Ve Karşılaşılan Sorunlar*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kamu Yönetimi Ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı.

Şahin M. ve Yetim D., 2008. *Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım*. Aile Hekimliği Dergisi. 2(2):48-53.

Şanlı İ., 2012. *Kadına Yönelik Ekonomik Şiddetin Sebepleri Ve Sonuçları Üzerine Hani Gerçeği*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1: 360-372

Şentürk Ü., 2012. *Popülerleşen Kadın Ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Kültürel Dayanağı*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1: 389-401.

Şimşek A., 2012. *Sosyal Medyada Şiddet Üzerine Söylemler: İtiraf.Com*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1:258-272

Tashakkori, A., ve Teddlie, C., 2003. *Social & Behavioral Research*. Sage: Glossary.

T.C. Anayasası, 2006. Selim Kitabevi. Ankara.

Tosun Z., 2010. *Belediyeler İçin Kadın Sığınmaevi, Kadın Danışma Merkezi ve Şiddet Başvuru Hattı Uygulama Rehberi*. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Kadın Sığınmaevleri Projesi.

Tufan Yeniçıkçı N., 2012. *Gazete Haberlerinde Kadına Yönelik Şiddet*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1: 244-257.

Tübitak Kalite Yönetimi Alt Yapı Projesi Memnuniyet Araştırması Modülü. 2014. Kadınların Memnuniyet Araştırması Çıktı Raporu.

T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. 2009. *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.

Ünaldı H., 2012. *Kadına Yönelik Şiddette Medyanın Dili*. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu. Cilt 1: 234-243

Vahip, I., 2002. *Evdeki Şiddet Ve Gelişimsel Boyutu: Farklı Bir Açıdan Bakış*. Türk Psikiyatri Dergisi, 13(4):312-319.

Wettersten K.B., E. Rudolph S., Faul K., Gallagher K., B. Trangsrud H., Adams K., Graham S. ve Terrance C., 2004. *Freedom Through Self-Sufficiency: A Qualitative Examination Of The Impact Of Domestic Violence On The Working Lives Of Women In Shelter*. Journal Of Counseling Psychology. 52(4):447-462.

Yaman Efe Ş. ve Ayaz S., 2010. *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Kadınların Aile İçi Şiddete Bakışı*. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 11:23-29.

<<http://www.Mevzuat.Gov.Tr/Metin.Aspx?Mevzuatkod=7.5.11997&Mevzuatiliski=0&So urcexmlsearch>>. Mart 2013.

<<http://www.Mevzuat.Gov.Tr/Mevzuatmetin/1.5.5237.Pdf>>. Kasım 2013.

<<http://www.Resmigazete.Gov.Tr/Eskiler/2013/01/20130105-5.Htm>>. Ocak 2014.

<<http://www.Tuik.Gov.Tr/Prehaberbultenleri.Do?İd=16054>>. Temmuz 2014.

<www.oup.com/us/ppt/.../Plionis_PP16.ppt>. Nisan 2014.

<http://www.Cocukhizmetleri.Gov.Tr/Upload/Cocukhizmetleri.Gov.Tr/Mce/Yonetmelikle r/Yeni_Duzenlenen_Ozel_Kres_Ve_Gunduz_Bakimevleri_Ve_Ozel_Cocuk_Kuluplerikur ulus_Ve_Isleyis_Esasları_Hakkında_Yonetmelik.Pdf>. Temmuz 2014.

<http://www.Kadininstatusu.Gov.Tr/Upload/Node/27950/Files/Ailenin_Korunmasi_Ve_K adina_Karsi_Siddetin_Onlenmesine_Dair_Kanun.Pdf>. Temmuz 2014.

<<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051>>. Eylül 2014.

<<http://socialworkpodcast.blogspot.com/2009/08/theories-for-clinical-social work.html>>. Kasım 2014.

<<http://rapory.tuik.gov.tr/09-09-2014-15:57:57-8405816871819971814363804969.html>>. Eylül 2014.

<Yunus.Hacettepe.Edu.Tr/~Tonta/Courses/Spring2009/Bby208>. Ekim 2014.

EKLER

Ek- 1 Ankara'daki Kadın Konukevlerinde Kalan Kadınlara İlişkin Görüşme Formu

Merhaba, benim adım Melike YALÇIN. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Kadın Hizmetleri Daire Başkanlığında sosyal hizmet uzmanıyım. Aynı zamanda Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet alanında yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans bitirme tezim olarak kadın konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar ile söz konusu kuruluşlarda görev yapan idareci ve meslek elemanlarının kuruluş hizmetlerini değerlendirmelerine yönelik bir araştırma yapıyorum. Görüşmenin amacı, kadın konukevlerinde verilen hizmetleri belirlemek ve bu hizmetlerin geliştirilmesine yönelik meslek elemanı ve idarecilere öneriler getirmektir

Aşağıda siz, aileniz ve şu anda bulunduğunuz kuruluş hakkında çeşitli sorular sorulmuştur. Elde edilen bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır ve sadece bilimsel amaç için kullanılacaktır. Bu nedenle sorulara olabildiğince açık ve doğru yanıtlar vermeniz bizim için büyük önem taşımaktadır. Yardımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

1. Yaşınız:

20'den küçük () 20-40 () 40'dan büyük ()

2. Doğum Yeriniz:

Büyükşehir () Kasaba () Köy ()

3. Eğitim Durumunuz:

Okuma-yazma yok () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Yüksek lisans()
Doktora ()

4. Medeni Durumunuz:

Bekar () Evli () Ayrı () Boşanmış ()

5. Çalışıyor musunuz?

Evet () Hayır ()

6. Daha önce çalıştınız mı

Evet () Hayır ()

7.Nasıl evlendiniz?

Görücü usulü() Anlaşarak () Diğer ()

8.İlk evlilik yaşıınız kaçtır?

15 ve altı () 16-20 () 21-35 () 35 ve yukarısı ()

9. Şuan ki evliliğiniz kaçınıcı evliliğinizdir?

1 () 2() 3 ve yukarısı ()

10. Toplam evlilik süreniz ne kadardır?

6-10 () 11-20 () 21 ve yukarısı ()

11. Çocuğunuz var mı?

Evet () Hayır ()

12. Eğer varsa yaşını ve cinsiyetini belirtiniz

1. Çocuk	Yaşı.....	Cinsiyeti.....
2. Çocuk	Yaşı.....	Cinsiyeti.....
3. Çocuk	Yaşı.....	Cinsiyeti.....
4. Çocuk	Yaşı.....	Cinsiyeti.....
5. Çocuk	Yaşı.....	Cinsiyeti.....

13. Şu anda kadın konukevinde sizinle birlikte kalan çocuğunuz var mı?

Evet () Hayır ()

14.Kuruluşta kalma süresiniz ne kadardır:.....

15.Daha önce başka bir kadın konukevinde kaldınız mı?

Evet () Hayır ()

16. Kaldıysanız ne kadar süre?.....

17. Sosyal güvenceniz var mı?

Evet () Hayır ()

18. Gelir Durumunuz Nedir?

Maaş () Asgari Ücret () Nakdi Yardım/SYDV () Eşe Bağımlı () Aileye Bağımlı ()

Gelirim Yok () Diğer ()

19. Herhangi bir engel durumunuz var mı?

Var () Yok ()

20. Kuruluştaki meslek elamanları (sosyal hizmet uzmanı, psikolog, çocuk gelişimci) ile ilişkiniz nasıldır?

.....
.....
.....
.....

21. Kuruluşun fiziksel özelliklerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
.....
.....
.....

	Yeterli	Yeterli Değil	Kısmen Yeterli	Böyle Bir Hizmet Almadım
22-Kuruluştaki verilen barınma hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
23-Kuruluştaki verilen güvenlik hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
24-Kuruluştaki verilen danışmanlık hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
25-Kuruluştaki verilen yönlendirme hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
26-Kuruluştaki verilen psikolojik destek hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
27-Kuruluştaki verilen hukuki destek hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
28-Kuruluştaki verilen tıbbi destek hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
29-Kuruluştaki verilen geçici maddi yardım hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
30-Kuruluştaki verilen iş bulma konusundaki destek hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				

31-Kuruluşta (varsa) çocuğunuz için sağlanan kreş desteğini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
32-Kuruluşta sağlanan mesleki eğitim kursu hizmetini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
33-Kuruluşta verilen grup çalışmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?				
34-Kuruluşta (Varsa) çocuğunuz için sağlanan burs desteğini nasıl değerlendiriyorsunuz?				
35-Kuruluşta verilen sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetleri nasıl değerlendiriyorsunuz?				

EK-2 Ankara'daki Kadın Konukevlerinde Çalışan Meslek Elemanları İle Yapılacak Derinlemesine Görüşmeye İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yer:

Tarih:

Saat:

Görüşülen Kişi:

Görüşmeci:

Merhaba, benim adım Melike YALÇIN. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Kadın Hizmetleri Daire Başkanlığında sosyal hizmet uzmanıyım. Aynı zamanda Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet alanında yüksek lisans öğrencisiyim. Yüksek lisans bitirme tezim olarak kadın konukevinden hizmet alan şiddet mağduru kadınlar ile söz konusu kuruluşlarda görev yapan idareci ve meslek elemanlarının kuruluş hizmetlerini değerlendirmelerine yönelik bir araştırma yapıyorum. Görüşmenin amacı, kadın konukevlerinde verilen hizmetleri belirlemek ve bu hizmetlerin geliştirilmesine yönelik meslek elemanı ve idarecilere öneriler getirmektir.

Bana görüşme sırasında söylediğiniz her şey gizli kalacaktır. Bu bilgileri araştırmacıların dışında kimse bilmeyecektir. Ayrıca araştırma sonuçlarını yazarken isminiz kesinlikle raporda yer almayacaktır.

Başlamadan önce, bu söylediklerimle ilgili belirtmek istediğiniz bir düşünce ya da sormak istediğiniz bir soru var mı?

Görüşmeyi izninizle ses kayıt cihazına kaydetmek istiyorum, bunun sizin açınızdan bir sakıncası var mı?

Görüşmemiz yaklaşık olarak 30-45 dakika, izninizle sorulara başlamak istiyorum.

Biraz kendinizden bahseder misiniz?

1. Medeni Haliniz?
2. Çalışma süreniz?
3. Çalışma konumunuz? kadrolu, özel hizmet alımı?
4. Aldığınız maaşı yeterli buluyor musunuz?
5. Kadın konukevinde çalışmayı seviyor musunuz?
6. Kadın konukevleri hakkındaki mevzuatı yeterli buluyor musunuz?
7. Kadın konukevlerinin çalışma şeklini ve hizmet politikasını yeterli buluyor musunuz?
8. Kadın konukevindeki mesleki çalışmalarınızdan doyum sağladığınızı düşünüyor musunuz?
9. Çalıştığınız kuruluştaki hizmeti nasıl değerlendiriyorsunuz?
10. Sizce işe yarayan hizmetler nelerdir? Neden?
11. Kadın konukevinde sizden başka meslek elemanı bulunuyor mu?
12. Şiddet mağduru kadınlara bir meslek elemanı (shu/psikolog/çocuk gelişimcisi) hangi hizmetleri vermelidir?
13. Siz aile içi şiddete maruz kalan kadınlara yönelik yeterli hizmet verdiğinizi düşünüyor musunuz?
 - a) Bunu engelleyen şeyler nelerdir? (Bireysel? Kurumsal? Toplumsal?)
 - b) Bunun için neler yapılmalıdır?
14. Türkiye’de kadına yönelik şiddetin önlenmesinde çalıştığınız bu kuruluş ve bu kuruluşun verdiği hizmetler sizce nerede duruyor? Bu sorunun çözümünde sizin payınız nedir?

EK-3 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Araştırmacı tarafından araştırmanın amacı, içeriği ve “Görüşme Formu”nda ne tür soruların yer aldığı konularında bilgilendirildim. Kendimi rahatsız hissettiğim soruları cevaplandırmayabileceğim ifade edildi. Görüşmeyi kendi isteğim ile yaptım.

Tarih

İmza

